

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

КАРПАТСЬКИЙ БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК

**ЗБІРНИК
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ТА ІНШИХ
ДОКУМЕНТІВ З ПИТАНЬ ДІЯЛЬНОСТІ
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО
ЗАПОВІДНИКА**

Упорядники:
Ф. Д. Гамор, Ю. Ю. Беркела

Рахів – 2011

Збірник нормативно-правових та інших документів з питань діяльності Карпатського біосферного заповідника /
Упорядники: Ф. Д. Гамор, Ю. Ю. Беркела. – Рахів, 2011. – 356 с.

В збірнику розміщено найважливіші нормативно-правові акти, що регламентують природоохоронну, науково-дослідну та еколого-освітню діяльність Карпатського біосферного заповідника. Подаються документи з історії створення та розширення його території, з організації управління, рішення ЮНЕСКО та Ради Європи. Виокремлено матеріали Карпатської конвенції, ідея прийняття якої зародилася в Карпатському біосферному заповіднику.

Для науковців, студентів, працівників природоохоронних установ та органів влади.

ISBN 966-8296-20-7

ЗМІСТ

Працівникам природно-заповідної справи України	11
--	----

I. Найбільш важливі нормативно-правові акти

Закон України "Про природно-заповідний фонд України"	12
Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" (витяг)	51
Указ Президента України "Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні"	55
Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні"	58
Указ Президента України "Про День працівника природно-заповідної справи"	64
Положення про Карпатський біосферний заповідник	65
Положення про Науково-технічну раду Карпатського біосферного заповідника	82
Постанова Кабінету Міністрів України "Про Державну службу заповідної справи"	85
Постанова Кабінету Міністрів України "Про службу державної охорони природно-заповідного фонду України"	91
Наказ Мінприроди України "Про затвердження Положення про організацію наукових досліджень у заповідниках і національних природних парках України"	96
Наказ Мінекоресурсів України "Про затвердження нової редакції Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України"	106
Наказ Мінприроди України "Про затвердження Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України"	119
Наказ Мінприроди України "Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України"	126
Наказ Мінприроди України "Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України"	133

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду"	149
Наказ Мінприроди України "Про заснування на базі Карпатського біосферного заповідника екологічного науково-популярного журналу "Зелені Карпати"	152
Статут журналу "Зелені Карпати" та Свідоцтво про державну реєстрацію	155

II. Історія створення та розширення території

Постанова Ради Міністрів УРСР "Про організацію нових державних заповідників в Українській РСР" (1968)	158
Наказ Мінлісдеревпрому УРСР "Про організацію Карпатського державного заповідника" (1968)	160
Рішення виконкому Тячівської районної ради "Про передачу ландшафтного заказника республіканського значення "Широкий Луг" з Усть-Чорнянського лісокомбінату в Карпатський державний заповідник" (1979)	162
Постанова Ради Міністрів УРСР "Про розширення території Карпатського державного заповідника" (1979)	163
Наказ директора Карпатського державного заповідника "Про прийомку заказника "Широкий Луг" та "Долини Нарцисів" (1980)	164
Постанова Ради Міністрів УРСР "Про створення Карпатського національного природного парку" (1980)	165
Рішення виконкому Закарпатської обласної ради "Про розширення території Карпатського державного заповідника, підвищення його ролі в проведенні наукових досліджень, екологічному вихованні трудящих" (1988)	167
Рішення виконкому Рахівської райради "Про розширення території Карпатського державного заповідника за рахунок земель дерземзапасу Рахівського району" (1989)	170
Постанова Ради Міністрів УРСР "Про розширення території Карпатського державного заповідника у Закарпатській області" (1990)	171
Наказ об'єднання "Закарпатліс" "Про розширення території заповідника" (1990)	172

Лист Міністра охорони навколишнього природного середовища України віце-прем'єру України "Про Карпатський біосферний заповідник" та доручення Кабінету Міністрів України (1991)	174
Наказ об'єднання "Закарпатліс" та Обласного комітету по охороні природи "Про створення Карпатського біосферного заповідника" (1991)	176
Лист Міністра охорони навколишнього природного середовища України Кабінету Міністрів України "Про Карпатський біосферний заповідник" та доручення Кабінету Міністрів України (1991)	180
Рішення Закарпатської обласної ради "Про організацію заповідних об'єктів та територій області" (1993)	182
Указ Президента України "Про біосферні заповідники в Україні" (1993)	185
Указ Президента України "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" (1997)	187
Постанова Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до постанови Ради Міністрів УРСР від 28 жовтня 1974 р. № 500" (1997)	191
Розпорядження голови Закарпатської ОДА "Про надання земельних ділянок для природоохоронних цілей" (1997)	192
Рішення Закарпатської обласної ради "Про вилучення та надання земельних ділянок для державних і громадських потреб" (1999)	195
Закон України "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки" (витяг, 2000)	198
Рішення Закарпатської обласної ради "Про Програму перспективного розвитку природно-заповідної справи та екологічної мережі в Закарпатській області на 2006-2020 роки" (2006)	200
Розпорядження голови Закарпатської ОДА "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" (2006)	202
Указ Президента України "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині" (2008)	205
Розпорядження голови Закарпатської ОДА "Про заходи щодо виконання завдань, визначених в Указі Президента України від 10 липня 2008 року № 633/2008 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині" (витяг, 2008)	207

Указ Президента України "Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів" (витяг, 2008)	211
Лист Міністра охорони навколишнього природного середовища України голові Закарпатської ОДА "Щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника" (2009)	212
Окреме доручення Міністра охорони навколишнього природного середовища України щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника (2009)	213
Лист Президента України до голови Закарпатської ОДА щодо розширення КБЗ (2009)	214
Розпорядження голови Закарпатської ОДА "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" (2009)	215
Указ Президента України "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" (2010)	216

III. Документи з організації управління

Наказ Мінлісдеревпрому УРСР "Про упорядкування керівництва Карпатським державним заповідником" (1970)	219
Наказ Мінлісдеревпрому УРСР "Об упорядочении руководства Карпатским государственным заповедником" (1974)	221
Наказ комбінату "Закарпатліс" "Про упорядкування керівництва Карпатським державним заповідником" (1974)	223
Наказ директора Карпатського державного заповідника щодо вступу на посаду директора Саїка Д.С. (1975)	224
Постанова колегії Державного комітету УРСР по охороні природи (1987)	225
Наказ Мінлісдеревпрому УРСР "О передаче Карпатского государственного заповедника и Дома научно-технической пропаганды объединению "Закарпатлес" (1987)	229
Наказ об'єднання "Закарпатліс" "О назначении т. Гамора Ф. Д." (1987)	231
Лист директора Карпатського державного заповідника щодо будівництва Музею екології гір та історії природокористування Карпат (1988)	232
Наказ об'єднання "Закарпатліс" "Про створення Мармурошського лісництва в складі Карпатського державного заповідника" (1990)	233

Постанова Держкомітету УРСР по екології і раціональному природокористуванню "Про підготовку проекту Закону УРСР про природні території, що особливо охороняються" (1991)	234
Постанова Верховної Ради України "Про впорядкування управління заповідниками та національними природними парками" (1993)	236
Наказ Мінприроди України "Про прийняття Карпатського біосферного заповідника, Карпатського національного природного парку і національного природного парку "Синевир" в підпорядкування Мінприроди України" (1994)	238
Рішення Закарпатської обласної ради "Про впорядкування управління Карпатським біосферним заповідником та Національним природним парком "Синевир"" (1994)	240
Наказ Мінекоресурсів України "Про затвердження Проекту організації території та охорони природних комплексів Карпатського біосферного заповідника" (2003)	241
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про передачу підприємств, установ і організацій до сфери управління Мінприроди та Держкомприродресурсів" (витяг, 2004)	242
Указ Президента України "Про відзначення державними нагородами України з нагоди річниці підтвердження всеукраїнським референдумом Акта проголошення незалежності України 1 грудня 1991 року" (витяг, 2005)	243
Розпорядження голови Закарпатської ОДА "Про Стратегію розвитку екологічного туризму та еколого-освітньої діяльності на території Закарпатської області" (2007)	244
Указ Президента України "Питання Академії екологічних наук України" (2009)	260
Указ Президента України "Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня довкілля" (витяг, 2009)	261
Указ Президента України "Про відзначення державними нагородами України працівників лісового господарства" (витяг, 2009)	262
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження плану заходів щодо збереження та розвитку української частини природного об'єкта "Букові праліси Карпат" (2009)	263
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про погодження надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення" (витяг, 2011)	265

IV. Рішення ЮНЕСКО та Ради Європи

Звіт про перше засідання Дорадчого комітету з питань біосферних резерватів ЮНЕСКО (витяг, 1992)	266
Сертифікат про включення Карпатського біосферного заповідника до Міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО (1993)	267
Підсумковий звіт засідання Бюро Міжнародної координаційної ради з програми ЮНЕСКО "Людина і Біосфера" (витяг, 2003)	268
Вітання Голови Верховної Ради України учасникам Міжнародної наукової конференції "Природні ліси помірної зони Європи: цінності та використання" (2003)	270
Лист директора Центру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (2007)	271
Рішення Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (витяг, 2007)	273
Лист голови Національної комісії України у справах ЮНЕСКО Міністру охорони навколишнього природного середовища України щодо результатів 31-ї сесії Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (2007)	275
Сертифікат про включення "Букових пралісів Карпат" до Списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, інформація та карта	277
Меморандум про взаєморозуміння між Карпатським біосферним заповідником (Україна) і природним парком "Гори Мараморощини" (Румунія) щодо створення українсько-румунського транскордонного біосферного резервату в Мармароських горах (2009)	279
Лист Секретаріату програми ЮНЕСКО "Людина і Біосфера" щодо утворення українсько-румунського біосферного резервату "Марамороські гори" (2010)	282
Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи "Про нагородження Європейським Дипломом Карпатського біосферного заповідника" та Європейський диплом (1997)	283
Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи "Про поновлення Європейського Диплому для природоохоронних територій, яким нагороджено Карпатський біосферний заповідник" (2002)	285
Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи "Про поновлення Європейського Диплому для природоохоронних територій, яким нагороджено Карпатський біосферний заповідник" (2007)	287

V. Матеріали Карпатської Конвенції та впровадження ідеї сталого розвитку

Гамор Ф. Врятуємо Карпати – врятуємо себе (1993)	289
Закон України "Про статус гірських населених пунктів в Україні" (1995)	292
Гамор Ф. Чи могли б Карпати прийняти зимову олімпіаду? (1996)	295
Постанова Кабінету Міністрів України "Про заходи щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини на період 1998 – 2005 рр." (витяг, 1998)	299
Гамор Ф. Д., Волошук І. І. Карпатський регіон: проблеми і перспективи сталого розвитку (1998)	301
Гамор Ф. Чому виходять ріки з берегів? (1999)	305
Закон України "Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону" (2000)	308
Гамор Ф. Від паводку до паводку (2001)	313
Постанова Верховної Ради України "Про інформацію Кабінету Міністрів України про здійснення державної політики щодо виконання законів України "Про природно-заповідний фонд України" і "Про охорону культурної спадщини" та про дотримання посадовими особами вимог чинного законодавства стосовно Національного заповідника "Хортиця" й інших історико-культурних заповідників і об'єктів природно-заповідного фонду" (витяг, 2002)	316
Закон України "Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат" (2004)	318
Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат	319
Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Стратегії виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат" (2007)	330
Закон України "Про ратифікацію Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної у м. Києві 22 травня 2003 року" (2009)	337
Протокол про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної у м. Києві 22 травня 2003 року	338

Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про підготовку та проведення міжнародної науково-практичної конференції "Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи" (витяг, 2009)	352
Розпорядження Закарпатської ОДА та Закарпатської обласної ради "Про утворення робочої групи з підготовки пропозицій Закарпатської області до проекту державної програми сталого розвитку Українських Карпат" (витяг, 2011)	354

ПРАЦІВНИКАМ ПРИРОДНО- ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ

ШАНОВНІ ДРУЗИ!

Щиро вітаю вас із Днем працівника природно-заповідної справи.

Перед вами стоять надзвичайно важливі завдання – збереження та відтворення здорового природного середовища, біологічного та ландшафтного різноманіття, які так необхідні для повноцінного життя людини.

Нині особливо актуальною стає просвітницька функція заповідної справи, спрямована на поширення ідей гуманізму та принципів екологічного світогляду, патріотичного виховання молоді у дусі шанування рідної природи та небайдужого ставлення до свого краю.

Переконаний, що ваш професіоналізм, наполеглива сумлінна праця дадуть змогу з гідністю виконати поставлені завдання, забезпечити становлення новостворених та розвиток існуючих заповідників і національних природних парків, збереження для прийдешніх поколінь загальнонаціонального природного багатства.

Від щирого серця бажаю всім працівникам природно-заповідної справи міцного здоров'я, родинного благополуччя, оптимізму, подальших успіхів та нових здобутків у професійній діяльності.

Президент України

Віктор Янукович

7 липня 2010 року

I. Найбільш важливі нормативно-правові акти

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про природно-заповідний фонд України

Цей Закон визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів.

Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

У зв'язку з цим законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання законодавства України про природно-заповідний фонд України

Завданням законодавства України про природно-заповідний фонд України є регулювання суспільних відносин щодо організації, охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення їх природних комплексів, управління у цій галузі.

Стаття 2. Законодавство України про природно-заповідний фонд

Відносини в галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів регулюються Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища", цим Законом та іншими актами законодавства України.

Стаття 3. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

До природно-заповідного фонду України належать:

природні території та об'єкти – природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища;

штучно створені об'єкти – ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва залежно від їх екологічної і наукової, історико-культурної цінності можуть бути загальнодержавного або місцевого значення.

Залежно від походження, інших особливостей природних комплексів та об'єктів, що оголошуються заказниками чи пам'ятками природи, мети і необхідного режиму охорони: заказники поділяються на ландшафтні, лісові, ботанічні, загальнозоологічні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні, гідрологічні, загальногеологічні, палеонтологічні та карстово-спелеологічні; пам'ятки природи поділяються на комплексні, ботанічні, зоологічні, гідрологічні та геологічні.

Законодавством Автономної Республіки Крим може бути встановлено додаткові категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 4. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду

Території природних заповідників, заповідні зони біосферних заповідників, землі та інші природні ресурси, надані національним природним паркам, є власністю Українського народу.

Регіональні ландшафтні парки, зони – буферна, антропогенних ландшафтів, регульованого заповідного режиму біосферних заповідників, землі та інші природні ресурси, включені до складу, але не надані національним природним паркам, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва можуть перебувати як у власності Українського народу, так і в інших формах власності, передбачених законодавством України.

Ботанічні сади, дендрологічні парки та зоологічні парки, створені до прийняття цього Закону, не підлягають приватизації.

У разі зміни форм власності на землю, на якій знаходяться заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, землевласники зобов'язані забезпечувати режим їх охорони і збереження з відповідною перереєстрацією охоронного

зобов'язання.

Стаття 5. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Завдання, науковий профіль, характер функціонування і режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду визначаються у положеннях про них, які розробляються відповідно до цього Закону, і затверджуються:

центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на місцях – щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Завдання, особливості природоохоронного режиму пам'яток природи та заповідних урочищ визначаються на основі цього Закону безпосередньо в їх первинних облікових документах.

Природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки загальнодержавного значення, а також регіональні ландшафтні парки є юридичними особами.

Ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки місцевого значення та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва відповідно до законодавства України можуть бути визнані юридичними особами.

Стаття 6. Охорона територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність

Території та об'єкти, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську, а також історико-культурну цінність, підлягають комплексній охороні, порядок здійснення якої визначається положенням щодо кожної з таких територій чи об'єктів, яке відповідно до цього Закону та законодавства України про охорону пам'яток історії та культури затверджується центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та центральним органом виконавчої влади в галузі культури.

Стаття 7. Землі природно-заповідного фонду

Землі природно-заповідного фонду – це ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу

природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Землі природно-заповідного фонду України, а також землі територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську цінність і є відповідно до статті 6 цього Закону об'єктами комплексної охорони, належать до земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення.

На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням.

Межі територій та об'єктів природно-заповідного фонду встановлюються в натурі відповідно до законодавства. До встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду в натурі їх межі визначаються відповідно до проектів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

На використання земельної ділянки або її частини в межах природно-заповідного фонду може бути встановлено обмеження (обтяження) в обсязі, передбаченому законом або договором. Обмеження (обтяження) підлягає державній реєстрації і діє протягом строку, встановленого законом або договором.

Завдані внаслідок обмеження (обтяження) у землекористуванні втрати відшкодовуються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 8. Основні засоби збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду забезпечується шляхом:

встановлення заповідного режиму;

організації систематичних спостережень за станом заповідних природних комплексів та об'єктів;

проведення комплексних досліджень з метою розробки наукових основ їх збереження та ефективного використання;

додержання вимог щодо охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду під час здійснення господарської, управлінської та

іншої діяльності, розробки проектної і проектно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, проведення екологічних експертиз;

запровадження економічних важелів стимулювання їх охорони;

здійснення державного та громадського контролю за додержанням режиму їх охорони та використання;

встановлення підвищеної відповідальності за порушення режиму їх охорони та використання, а також за знищення та пошкодження заповідних природних комплексів та об'єктів;

проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері;

проведення інших заходів з метою збереження територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 9. Види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Території та об'єкти природно-заповідного фонду з додержанням вимог, встановлених цим Законом та іншими актами законодавства України, можуть використовуватися:

у природоохоронних цілях;

у науково-дослідних цілях;

в оздоровчих та інших рекреаційних цілях;

в освітньо-виховних цілях;

для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Встановлені частиною першою цієї статті основні види використання, а також заготівля деревини, лікарських та інших цінних рослин, їх плодів, сіна, випасання худоби, мисливство, рибальство та інші види використання можуть здійснюватися лише за умови, що така діяльність не суперечить цільовому призначенню територій та об'єктів природно-заповідного фонду, встановленим вимогам щодо охорони, відтворення та використання їх природних комплексів та окремих об'єктів.

Стаття 9-1. Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється в межах ліміту та на підставі дозволу на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Перелік встановлених цим Законом видів використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і порядок їх використання визначаються режимом територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення здійснюється в межах ліміту на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, затвердженого центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища, а також на підставі дозволів.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення здійснюється на підставі дозволів, що видаються органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим та територіальними органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення здійснюється в межах ліміту на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, затвердженого органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим та територіальними органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища, а також на підставі дозволів.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення (крім корисних копалин) здійснюється на підставі дозволів, що видаються місцевими радами за погодженням з територіальними органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення визначається Кабінетом Міністрів України. Видача дозволів на спеціальне використання природних ресурсів здійснюється на безоплатній основі.

Видача дозволів здійснюється на підставі клопотання (заявки) природокористувача, погодженого із власником або постійним користувачем земельної ділянки та заінтересованими органами.

Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів може бути анульований органом, що його видав, у разі: різкого погіршення стану навколишнього природного середовища внаслідок природокористування, ліквідації підприємства, установи або організації, яка отримала дозвіл; порушення умов природокористування та режиму території природно-заповідного фонду; втрати чи пошкодження дозволу, що не дає можливості визначити зміст дозволу.

Здійснення господарської та іншої діяльності за декларативним принципом заборонено.

Дозвіл видається після затвердження лімітів протягом місяця з моменту подання клопотання. Підставами для відмови у видачі дозволу є відсутність затвердженого в установленому порядку ліміту, порушення умов природокористування та режиму території природно-заповідного фонду.

Рішення про відмову у видачі дозволу може бути оскаржено до центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища або до суду.

Прийняття рішення про відмову у видачі дозволу на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється у місячний строк.

Заява про оскарження рішення про відмову у видачі дозволу подається до центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища протягом строку, що не перевищує десять днів з дня одержання відповідного рішення. Заява розглядається у десятиденний строк. Про результати розгляду заявник повідомляється у письмовій формі.

Стаття 10. Права громадян з питань охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Громадяни України з питань охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду мають право на:

участь в обговоренні проектів законодавчих актів з питань розвитку заповідної справи, формування природно-заповідного фонду;

участь у розробці та реалізації заходів щодо їх охорони та ефективного використання, запобігання негативного впливу на них господарської діяльності;

внесення пропозицій про включення до складу природно-заповідного фонду найбільш цінних природних територій та об'єктів;

ознайомлення з територіями та об'єктами природно-заповідного

фонду, здійснення інших видів користувань з додержанням встановлених вимог щодо заповідного режиму;

участь у здійсненні громадського контролю за охороною заповідних територій та об'єктів, внесення пропозицій про притягнення до відповідальності винних у порушенні вимог охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Законодавством України можуть бути визначені й інші права громадян з питань охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Розділ II

УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ОХОРОНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 11. Спеціально уповноважений орган державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду

Спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду є центральний орган виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Для забезпечення державного управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду можуть створюватися спеціальні підрозділи центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та його органів на місцях.

Стаття 12. Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду

Управління природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, ботанічними садами, дендрологічними та зоологічними парками загальнодержавного значення, а також регіональними ландшафтними парками здійснюється їх спеціальними адміністраціями. Спеціальні адміністрації очолюють керівники, які призначаються за погодженням із центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Спеціальні адміністрації можуть створюватися також для управління ботанічними садами, дендрологічними парками, зоологічними парками місцевого значення та парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва за рішенням органів, у віданні яких вони перебувають.

До складу спеціальної адміністрації по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду входять відповідні наукові підрозділи, служби охорони, господарського та іншого обслуговування.

Спеціальні адміністрації здійснюють управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду відповідно до положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду і проектів організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, для яких не створюються спеціальні адміністрації, здійснюється підприємствами, установами та організаціями, у віданні яких перебувають ці території та об'єкти.

Стаття 13. Участь об'єднань громадян в управлінні територіями та об'єктами природно-заповідного фонду

Об'єднання громадян, статутами яких передбачена діяльність у галузі охорони навколишнього природного середовища, мають право на участь в управлінні територіями та об'єктами природно-заповідного фонду шляхом:

внесення пропозицій щодо організації нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, забезпечення їх охорони, ефективного використання і відтворення природних комплексів та об'єктів;

сприяння державним органам в їх діяльності у цій сфері; участі у встановленому порядку у проведенні екологічної експертизи об'єктів, що негативно впливають чи можуть негативно вплинути на стан територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

участі у контролі за додержанням режиму таких територій та об'єктів;

здійснення відповідно до законодавства України інших заходів, передбачених їх статутами.

Розділ III

РЕЖИМ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 14. Визначення режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду – це сукупність науково-обґрунтованих екологічних вимог, норм і правил, які визначають правовий статус, призначення цих територій та об'єктів, характер допустимої діяльності в них, порядок охорони, використання і відтворення їх природних комплексів.

Режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду визначається відповідно до цього Закону з урахуванням їх класифікації та цільового призначення.

З метою визначення та обґрунтування заходів щодо провадження відповідно до законодавства та вимог міжнародних договорів природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної, господарської діяльності, охорони, відтворення та використання природних комплексів та об'єктів, які передбачається здійснити протягом п'яти років, а також стратегії розвитку об'єкта природно-заповідного фонду на десять років розробляється проект організації території об'єкта природно-заповідного фонду.

ГЛАВА 1. ПРИРОДНІ ЗАПОВІДНИКИ

Стаття 15. Статус та завдання природних заповідників

Природні заповідники – природоохоронні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтної зони природних комплексів з усією сукупністю їх компонентів, вивчення природних процесів і явищ, що відбуваються в них, розробки наукових засад охорони навколишнього природного середовища, ефективного використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами повністю вилучаються з господарського використання і надаються заповідникам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Основними завданнями природних заповідників є збереження природних комплексів та об'єктів на їх території, проведення наукових досліджень і спостережень за станом навколишнього природного середовища, розробка на їх основі природоохоронних рекомендацій, поширення екологічних знань, сприяння у підготовці наукових кадрів і спеціалістів у галузі охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи.

На природні заповідники покладається також координація і проведення наукових досліджень на територіях заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ у регіоні.

Стаття 16. Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників

На території природних заповідників забороняється будь-яка

господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме:

будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю природних заповідників, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією заповідника та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

мисливство, рибальство, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємкість угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень.

Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у природному заповіднику відповідно до проекту організації його території та охорони природних комплексів допускається:

виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів заповідника внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо;

здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму заповідника; спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед заповідником завдань; збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових

досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

Проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів може бути передбачено виділення земельних ділянок для задоволення господарських потреб заповідника та його працівників у сінокосах, випасах, городах та паливі відповідно до встановлених нормативів.

Проекти організації території природних заповідників та охорони їх природних комплексів розробляються спеціалізованими проектними організаціями і затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

В разі термінової необхідності за клопотанням науково-технічної ради природного заповідника з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на території природного заповідника можуть проводитися заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях, не передбачені Проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів.

Для ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо термінові заходи здійснюються за рішенням дирекції природного заповідника.

ГЛАВА 2. БІОСФЕРНІ ЗАПОВІДНИКИ

Стаття 17. Статус і завдання біосферних заповідників

Біосферні заповідники є природоохоронними, науково-дослідними установами міжнародного значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонових екологічних моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Біосферні заповідники створюються на базі природних заповідників, національних природних парків з включенням до їх складу територій та об'єктів природно-заповідного фонду інших категорій та інших земель і включаються в установленому порядку до Всесвітньої мережі біосферних резерватів у рамках програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера".

Стаття 18. Структура території та особливості управління біосферними заповідниками

Для біосферних заповідників установлюється диференційований режим охорони, відтворення та використання природних комплексів згідно з функціональним зонуванням:

заповідна зона – включає території, призначені для збереження і відновлення найбільш цінних природних та мінімально порушених антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу; її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників;

буферна зона – включає території, виділені з метою запобігання негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях; її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для охоронних зон природних заповідників;

зона антропогенних ландшафтів – включає території традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, місць поселення, рекреації та інших видів господарської діяльності; в ній забороняється мисливство.

У межах території біосферних заповідників можуть виділятися зони регульованого заповідного режиму, до складу яких включаються регіональні ландшафтні парки, заказники, заповідні урочища з додержанням вимог щодо їх охорони, встановлених цим Законом.

Зонування території біосферних заповідників проводиться відповідно до проекту організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів.

У проекті організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів визначаються та обґрунтовуються заходи щодо провадження природоохоронної, науково-дослідної, рекреаційної, господарської діяльності відповідно до законодавства і міжнародних договорів.

Проекти організації території біосферних заповідників та охорони їх природних комплексів розробляються спеціалізованими проектними організаціями і затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 19. Особливості діяльності біосферних заповідників

Наукові дослідження, спостереження за станом навколишнього природного середовища та інша діяльність біосферних заповідників здійснюються з урахуванням міжнародних програм.

ГЛАВА 3. НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ

Стаття 20. Статус і завдання національних природних парків

Національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність.

Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучаються з господарського використання і надаються національним природним паркам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

До складу територій національних природних парків можуть включатися ділянки землі та водного простору інших землевласників та землекористувачів.

На національні природні парки покладається виконання таких основних завдань:

- збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів;

- створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;

- проведення наукових досліджень природних комплексів та їх змін в умовах рекреаційного використання, розробка наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів;

- проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

Стаття 21. Структура території та вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків

На території національних природних парків з урахуванням природоохоронної, оздоровчої, наукової, рекреаційної, історико-культурної та інших цінностей природних комплексів та об'єктів, їх особливостей встановлюється диференційований режим щодо їх охорони, відтворення та використання згідно з функціональним зонуванням:

заповідна зона – призначена для охорони та відновлення найбільш цінних природних комплексів, режим якої визначається відповідно до

вимог, встановлених для природних заповідників;

зона регульованої рекреації – в її межах проводяться короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; у цій зоні дозволяється влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів і екологічних стежок; тут забороняються рубки лісу головного користування, промислове рибальство, мисливство, інша діяльність, яка може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони;

зона стаціонарної рекреації – призначена для розміщення готелів, motelів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку; тут забороняється будь-яка господарська діяльність, що не пов'язана з цільовим призначенням цієї функціональної зони або може шкідливо вплинути на стан природних комплексів та об'єктів заповідної зони і зони регульованої рекреації;

господарська зона – у її межах проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання покладених на парк завдань, знаходяться населені пункти, об'єкти комунального призначення парку, а також землі інших землевласників та землекористувачів, включені до складу парку, на яких господарська та інша діяльність здійснюється з дотриманням вимог та обмежень, встановлених для зон антропогенних ландшафтів біосферних заповідників.

На території зони регульованої рекреації, стаціонарної рекреації та господарської зони забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану навколишнього природного середовища та зниження рекреаційної цінності території національного природного парку.

Зонування території національного природного парку, рекреаційна та інша діяльність на його території провадяться відповідно до Положення про національний природний парк та Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, що затверджується центральним органом виконавчої влади у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 22. Рекреаційна діяльність на території національних природних парків

Рекреаційна діяльність на території національних природних парків організовується спеціальними підрозділами адміністрації парків, а також іншими підприємствами, установами та організаціями на підставі угод з адміністрацією парку.

ГЛАВА 4. РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ

Стаття 23. Статус і завдання регіональних ландшафтних парків

Регіональні ландшафтні парки є природоохоронними рекреаційними установами місцевого чи регіонального значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів, а також забезпечення умов для організованого відпочинку населення.

Регіональні ландшафтні парки організовуються з вилученням або без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

В разі необхідності вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів для потреб регіональних ландшафтних парків провадиться в порядку, встановленому законодавством України.

На регіональні ландшафтні парки покладається виконання таких завдань:

збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів;

створення умов для ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів і об'єктів;

сприяння екологічній освітньо-виховній роботі.

Стаття 24. Структура території та вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів регіональних ландшафтних парків

На території регіональних ландшафтних парків з урахуванням природоохоронної, оздоровчої, наукової, рекреаційної, історико-культурної та інших цінностей природних комплексів та об'єктів, їх особливостей проводиться зонування з урахуванням вимог, встановлених для територій національних природних парків.

Проект організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів і порядок його реалізації затверджуються державним органом, який прийняв рішення про організацію парку.

ГЛАВА 5. ЗАКАЗНИКИ

Стаття 25. Статус і завдання заказників

Заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою

збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів.

Оголошення заказників провадиться без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

Стаття 26. Основні вимоги щодо режиму заказників

На території заказника обмежується або забороняється мисливство та діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про заказник.

Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

ГЛАВА 6. ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ

Стаття 27. Статус та завдання пам'яток природи

Пам'ятками природи оголошуються окремі унікальні природні утворення, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне, пізнавальне і культурне значення, з метою збереження їх у природному стані.

Оголошення пам'яток природи провадиться без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

Стаття 28. Основні вимоги щодо режиму пам'яток природи

На території пам'яток природи забороняється будь-яка діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених пам'ятками природи, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

ГЛАВА 7. ЗАПОВІДНІ УРОЧИЩА

Стаття 29. Статус і завдання заповідних урочищ

Заповідними урочищами оголошуються лісові, степові, болотні та інші відокремлені цілісні ландшафти, що мають важливе наукове, природоохоронне і естетичне значення, з метою збереження їх у природному стані.

Оголошення заповідних урочищ провадиться без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

Стаття 30. Основні вимоги щодо режиму заповідних урочищ

На території заповідних урочищ забороняється будь-яка діяльність, що порушує природні процеси, які відбуваються у природних комплексах, включених до їх складу, відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заповідними урочищами, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

ГЛАВА 8. БОТАНІЧНІ САДИ

Стаття 31. Статус і завдання ботанічних садів

Ботанічні сади створюються з метою збереження, вивчення, акліматизації, розмноження в спеціально створених умовах та ефективного господарського використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори шляхом створення, поповнення та збереження ботанічних колекцій, ведення наукової, навчальної і освітньої роботи.

Ботанічні сади загальнодержавного значення є науково-дослідними природоохоронними установами.

Ботанічним садам місцевого значення у встановленому порядку може бути надано статус науково-дослідної установи.

Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються ботанічним садам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Стаття 32. Структура території та основні вимоги щодо режиму ботанічних садів

На території ботанічних садів забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує збереженню колекцій флори.

У межах ботанічних садів для забезпечення необхідного режиму охорони та ефективного використання можуть бути виділені зони:

експозиційна – її відвідування дозволяється в порядку, що встановлюється адміністрацією ботанічного саду;

наукова – до складу зони входять колекції, експериментальні ділянки тощо, на відвідування її мають право лише співробітники ботанічного саду у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, а також спеціалісти інших установ з дозволу адміністрації саду;

заповідна – відвідування її забороняється, крім випадків, коли воно пов'язано з проведенням наукових спостережень;

адміністративно-господарська.

Зонування території ботанічних садів проводиться відповідно до Положення про ботанічний сад та Проекту організації території ботанічного саду, що розробляється спеціалізованими науковими та проектними установами і затверджується органом, у підпорядкуванні якого перебуває ботанічний сад, за погодженням з:

центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо ботанічних садів загальнодержавного значення;

органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на місцях – щодо ботанічних садів місцевого значення.

ГЛАВА 9. ДЕНДРОЛОГІЧНІ ПАРКИ

Стаття 33. Статус і завдання дендрологічних парків

Дендрологічні парки створюються з метою збереження і вивчення у спеціально створених умовах різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій для найбільш ефективного наукового, культурного, рекреаційного та іншого використання.

Дендрологічні парки загальнодержавного значення є науково-дослідними природоохоронними установами.

Дендрологічним паркам місцевого значення у встановленому порядку може бути надано статус науково-дослідної установи.

Земельні ділянки з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються дендрологічним паркам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Стаття 34. Основні вимоги щодо режиму дендрологічних парків

На території дендрологічних парків забороняється діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує збереженню дендрологічних колекцій.

На території дендрологічних парків може бути проведено зонування відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

Проект організації території дендрологічного парку розробляється спеціалізованими науковими та проектними установами і затверджується органом, у підпорядкуванні якого перебуває дендрологічний парк, за погодженням з:

центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо дендрологічних парків загальнодержавного значення;

органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на місцях – щодо дендрологічних парків місцевого значення.

ГЛАВА 10. ЗООЛОГІЧНІ ПАРКИ

Стаття 35. Статус і завдання зоологічних парків

Зоологічні парки створюються з метою організації екологічної освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних, екзотичних та місцевих видів тварин, збереження їх генофонду, вивчення дикої фауни і розробки наукових основ її розведення у неволі.

Зоологічні парки загальнодержавного значення є природоохоронними культурно-освітніми та науково-дослідними установами.

Земельні ділянки з усіма природними ресурсами вилучаються з господарського використання і надаються зоологічним паркам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Стаття 36. Структура території та основні вимоги щодо режиму зоологічних парків

На території зоологічних парків забороняється діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує збереженню сприятливих умов для життя тварин цих парків.

На території зоологічних парків з метою забезпечення виконання поставлених перед ними завдань виділяються зони:

експозиційна – призначена для стаціонарного утримання тварин і використання їх у культурно-пізнавальних цілях;

наукова – у її межах проводиться науково-дослідна робота; відвідування зони дозволяється в порядку, що встановлюється адміністрацією парку;

рекреаційна – призначена для організації відпочинку та обслуговування відвідувачів парку;

господарська – зона, де розміщуються допоміжні господарські об'єкти.

Проект організації території зоологічного парку розробляється спеціалізованими науковими та проектними організаціями і затверджується органом, у підпорядкуванні якого перебуває зоологічний парк, за погодженням з:

центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо зоологічних парків загальнодержавного значення;

органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на місцях – щодо зоологічних парків місцевого значення.

Зоологічні парки можуть організовувати пересувні експозиції тварин, мати у своєму складі підсобні господарства, які створюються для забезпечення тварин кормами.

ГЛАВА 11. ПАРКИ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА

Стаття 37. Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва

Парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва оголошуються найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва з метою охорони їх і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях.

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення є природоохоронними рекреаційними установами.

Оголошення парків-пам'яток садово-паркового мистецтва провадиться з вилученням у встановленому порядку або без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів у їх власників або користувачів.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можуть проводитися наукові дослідження.

Стаття 38. Основні вимоги щодо режиму парків-пам'яток садово-паркового мистецтва

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забороняється будь-яка діяльність, що не пов'язана з виконанням покладених на них завдань і загрожує їх збереженню.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забезпечується проведення екскурсій та масовий відпочинок населення, здійснюється догляд за насадженнями, включаючи санітарні рубки, рубки реконструкції та догляду з підсадкою дерев і чагарників ідентичного видового складу, замість загблих, вживаються заходи щодо запобігання самосіву, збереження композицій із дерев, чагарників і квітів, трав'яних газонів.

На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва може проводитися зонування відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.

Утримання та реконструкція парків-пам'яток садово-паркового мистецтва провадиться за проектами, що розробляються спеціалізованими науковими та проектними установами і затверджуються органами, у підпорядкуванні яких перебувають ці парки, за погодженням з:

центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення;

органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на місцях – щодо парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження.

Розділ IV

ОХОРОННІ ЗОНИ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 39. Завдання охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Для забезпечення необхідного режиму охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників, запобігання негативному впливу господарської діяльності на прилеглих до них територіях установлюються охоронні зони.

В разі необхідності охоронні зони можуть установлюватися на територіях, прилеглих до окремих ділянок національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, а також навколо заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

Розміри охоронних зон визначаються відповідно до їх цільового призначення на основі спеціальних обстежень ландшафтів та господарської діяльності на прилеглих територіях.

Стаття 40. Основні вимоги щодо режиму охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Режим охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду визначається з урахуванням характеру господарської діяльності на прилеглих територіях, на основі оцінки її впливу на навколишнє природне середовище.

В охоронних зонах не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, мисливство, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Оцінка такого впливу здійснюється на основі екологічної експертизи, що проводиться в порядку, встановленому законодавством України.

Положення, що визначають режим кожної з охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду, затверджуються державними органами, які приймають рішення про їх виділення.

Охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду враховуються під час розробки проектно-планувальної та проектної документації.

Розділ V

НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОБОТИ НА ТЕРИТОРІЯХ ТА ОБ'ЄКТАХ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 41. Мета наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду

Науково-дослідна робота на територіях природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків та інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду проводиться з метою вивчення природних процесів, забезпечення постійного спостереження за їх змінами, екологічного прогнозування, розробки наукових основ охорони, відтворення і використання природних ресурсів та особливо цінних об'єктів.

Стаття 42. Основні засади забезпечення організації наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду

Основні напрями наукових досліджень на територіях природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків визначаються з урахуванням програм і планів науково-дослідних робіт, які затверджуються Національною академією наук України та центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Для ведення наукових досліджень у складі адміністрації природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, а також ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків загальнодержавного значення створюються відповідні наукові підрозділи, структура, штати, кошторис витрат яких затверджуються органами, у підпорядкуванні яких перебувають зазначені об'єкти природно-заповідного фонду.

В разі необхідності наукові підрозділи можуть створюватися також у складі адміністрації регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків місцевого значення, а також парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.

Наукові дослідження на території природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва можуть здійснюватись іншими науково-дослідними установами та організаціями на основі єдиних програм і планів науково-дослідних робіт чи спеціальних угод між цими установами та організаціями і адміністраціями державних заповідників й інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду. В разі відсутності адміністрацій ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків місцевого значення та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва такі угоди укладаються заінтересованими науковими установами та організаціями з органами, в

підпорядкуванні яких перебувають зазначені об'єкти природно-заповідного фонду.

На території заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ та інших територіях і об'єктах природно-заповідного фонду, де не створені спеціальні наукові підрозділи, дослідження організовуються природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, ботанічними садами та дендрологічними парками загальнодержавного значення, розташованими у цих регіонах.

Координацію наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду України здійснює Національна академія наук України разом з центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Для вирішення наукових і науково-технічних проблем у природних заповідниках, біосферних заповідниках, національних природних парках, ботанічних садах створюються наукові або науково-технічні ради, до складу яких включаються провідні науковці та фахівці. Склад таких рад, їх завдання та порядок діяльності визначаються органами, у підпорядкуванні яких перебувають об'єкти природно-заповідного фонду зазначених категорій.

Відповідні наукові та науково-технічні ради можуть створюватися також при дендрологічних і зоологічних парках. Навчально-виховна робота учбових закладів на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду проводиться на основі угод, укладених з їх адміністраціями чи підприємствами, установами та організаціями, у підпорядкуванні яких перебувають вказані території та об'єкти.

Стаття 43. Літопис природи територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

Основною формою узагальнення результатів наукових досліджень та спостережень за станом і змінами природних комплексів, виконаних у природних заповідниках, біосферних заповідниках, національних природних парках, є їх літописи природи, матеріали яких використовуються для оцінки стану навколишнього природного середовища, розроблення заходів щодо охорони та ефективного використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Порядок підготовки та програма Літопису природи затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища разом із Національною академією наук України.

Розділ VI

ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 44. Економічні засоби забезпечення організації і функціонування природно-заповідного фонду

Ефективна організація і функціонування природно-заповідного фонду забезпечуються на основі використання таких економічних засобів:

економічного обґрунтування організації та розвитку природно-заповідного фонду;

економічної оцінки територій та об'єктів природно-заповідного фонду, ведення їх кадастру;

диференційованого визначення джерел і нормативів фінансування організації та функціонування природно-заповідного фонду;

надання відповідним підприємствам, установам та організаціям, що забезпечують функціонування природно-заповідного фонду, податкових та інших пільг;

компенсації у встановленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про природно-заповідний фонд.

Стаття 45. Економічне обґрунтування та оцінка територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Економічне обґрунтування розвитку природно-заповідного фонду, а також економічна оцінка природних комплексів та об'єктів, що входять до його складу, здійснюються відповідно до кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду на основі спеціальних методик, які затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 46. Фінансування заходів, пов'язаних із функціонуванням територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Фінансування заходів щодо природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, а також ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків загальнодержавного значення здійснюється за рахунок державного бюджету України. Для цієї мети можуть також залучатися кошти бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, позабюджетних і благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій та громадян.

Фінансування заходів щодо регіональних ландшафтних парків, а також ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків місцевого значення здійснюється за рахунок бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів. Для цієї мети можуть також залучатися кошти позабюджетних і благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій та громадян.

Витрати, пов'язані із забезпеченням режиму охорони заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, здійснюються за рахунок підприємств, установ, організацій, інших землевласників та землекористувачів, на території яких вони знаходяться.

У разі необхідності проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду зазначених категорій, можуть виділятися кошти:

державного бюджету – для територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

місцевих бюджетів – для територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Викуп земельних ділянок, що перебувають у приватній та комунальній власності, для суспільних потреб під території та об'єкти природно-заповідного фонду здійснюється в порядку, визначеному законом, за рахунок:

Державного бюджету України – для територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

місцевих бюджетів – для територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Стаття 47. Власні кошти об'єктів природно-заповідного фонду

Кошти (в тому числі в іноземній валюті), одержані природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, регіональними ландшафтними парками, ботанічними садами, дендрологічними парками, зоологічними парками, а також підприємствами, установами та організаціями, у підпорядкуванні яких перебувають території та об'єкти природно-заповідного фонду інших категорій, від наукової, природоохоронної, туристсько-екскурсійної, рекламно-видавничої та іншої діяльності в межах заповідних територій та об'єктів, що не суперечать їх цільовому призначенню, є їх власними коштами. Ці кошти не підлягають вилученню і використовуються для здійснення заходів щодо охорони відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

За відвідування територій та об'єктів природно-заповідного фонду їх адміністрації, а також підприємства, установи, організації і громадяни, у підпорядкуванні яких перебувають ці території та об'єкти, за погодженням із спеціально уповноваженими державними органами можуть встановлювати плату.

Стаття 48. Екологічні фонди об'єктів природно-заповідного фонду

Для фінансування природоохоронних заходів можуть створюватися цільові екологічні фонди природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків.

До цих фондів надходять:

частина штрафів та грошових стягнень за шкоду, заподіяну їм у результаті порушення законодавства про природно-заповідний фонд, у розмірі 70 відсотків загальної суми штрафів та грошових стягнень;

кошти, одержані від реалізації конфіскованого або вилученого відповідно до законодавства майна, яке було знаряддям або предметом екологічного правопорушення на їх території;

частина платежів підприємств, установ та організацій за забруднення відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що визначається на підставі еколого-економічної оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище;

цільові та інші добровільні внески підприємств, установ, організацій, у тому числі міжнародних і зарубіжних, та громадян.

Кошти вказаних екологічних фондів можуть використовуватися лише для цільового фінансування заходів, спрямованих на забезпечення охорони заповідних природних комплексів та об'єктів, розвиток наукових досліджень, міжнародного співробітництва, еколого-освітніх робіт. Їх розподіл здійснюється радою фонду, до складу якої включаються представники адміністрації відповідних природних заповідників, біосферних заповідників, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків, а також державних органів з охорони навколишнього природного середовища, громадських екологічних об'єднань, провідні науковці та фахівці. До складу таких рад біосферних заповідників можуть включатися представники відповідних міжнародних організацій, відомі зарубіжні вчені та спеціалісти.

Положення про екологічні фонди природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків затверджується центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього

природного середовища.

Стаття 49. Надання податкових та інших пільг

Надання податкових пільг регулюється Податковим кодексом України.

Природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, ботанічні сади, дендрологічні парки та зоологічні парки в разі розширення їх територій за рахунок земель сільськогосподарських, лісгосподарських та інших угідь, що є державною власністю, звільняються від відшкодування пов'язаних з цим втрат сільськогосподарського, лісгосподарського та іншого виробництва. У разі включення до складу їх територій земель, що перебувають у колективній чи приватній власності, відшкодування пов'язаних з цим виробничих витрат здійснюється за рахунок:

державного бюджету – для територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів – для територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам і втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва регулюється Земельним кодексом та іншими законодавчими актами України.

Стаття 50. Екологічне страхування природно-заповідного фонду

Для компенсації шкоди, заподіяної на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду внаслідок стихійних природних явищ чи промислових аварій і катастроф, проводиться обов'язкове державне чи комерційне екологічне страхування заінтересованих підприємств, установ та організацій. В порядку, що визначається законодавством України, можуть бути встановлені й інші види страхування природно-заповідного фонду.

Розділ VII

ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ Й ОГолоШЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 51. Підготовка і подання клопотань про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Підготовка і подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду можуть здійснюватися

органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища, науковими установами, природоохоронними громадськими об'єднаннями або іншими заінтересованими підприємствами, установами, організаціями та громадянами. Клопотання подаються до державних органів, уповноважених проводити їх попередній розгляд.

Клопотання має містити обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкту природно-заповідного фонду певної категорії, характеристику природоохоронної, наукової, естетичної та іншої цінності природних комплексів та об'єктів, що пропонуються для заповідання, відомості про місцезнаходження, розміри, характер використання, власників та користувачів природних ресурсів, а також відповідний картографічний матеріал.

До клопотань додаються документи, що підтверджують та доповнюють обґрунтування необхідності створення чи оголошення територій або об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 52. Попередній розгляд клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Клопотання про необхідність створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду попередньо розглядається у місячний строк:

щодо територій та об'єктів загальнодержавного значення – центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища;

щодо територій та об'єктів місцевого значення – органами цього центрального органу виконавчої влади на місцях.

У разі схвалення клопотань центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та його органами на місцях проводиться їх погодження з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах територій, рекомендованих для заповідання.

На підставі результатів погодження клопотань центральний орган виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища забезпечує розробку спеціалізованими проектними та науковими установами проектів створення природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, заказників, пам'яток природи, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення.

Розробка проектів створення регіональних ландшафтних парків,

заповідних урочищ, а також заказників, пам'яток природи та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення забезпечується органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на місцях.

Забезпечення розробки проектів створення ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків може бути доручено заінтересованим державним органам чи установам.

Проекти створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду передаються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища чи його органами на місцях у встановленому порядку уповноваженим приймати рішення про створення чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 53. Прийняття рішень про створення чи оголошення територій, об'єктів природно-заповідного фонду та їх охоронних зон

Рішення про створення природних заповідників, національних природних парків, а також щодо інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення приймаються Президентом України.

Рішення про створення біосферних заповідників приймається з додержанням вимог міжнародних договорів та міжнародних програм, учасником яких є Україна.

Рішення про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та встановлення охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами.

Порядок відведення земельних ділянок природним заповідникам, біосферним заповідникам, національним природним паркам, регіональним ландшафтним паркам, а також ботанічним садам, дендрологічним паркам, зоологічним паркам визначається Земельним Кодексом України.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду або їх частини, що створюються чи оголошуються без вилучення земельних ділянок, що вони займають, передаються під охорону підприємствам, установам, організаціям і громадянам органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища з оформленням охоронного зобов'язання.

Стаття 54. Зміна меж, категорії та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Зміна меж, категорії та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду проводиться відповідно до статей 51-53 цього Закону за погодженням з центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища на підставі відповідного експертного висновку.

Стаття 55. Резервування цінних для заповідання природних територій та об'єктів

З метою недопущення знищення або руйнування в результаті господарської діяльності цінних для заповідання природних територій та об'єктів до прийняття у встановленому порядку рішень про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду і виділення необхідних для цього коштів проводиться їх резервування.

Території, що резервуються з метою наступного заповідання, залишаються у віданні їх землевласників та землекористувачів і використовуються за цільовим призначенням з додержанням особливих вимог охорони навколишнього природного середовища, що визначаються рішеннями про резервування. При цьому власникам та користувачам природних ресурсів з метою відшкодування збитків, пов'язаних з обмеженням господарської діяльності, можуть встановлюватися пільги з урахуванням статті 49 цього Закону.

Рішення про резервування приймаються органами, уповноваженими приймати рішення про створення й оголошення відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду на основі в порядку, передбаченому статтями 52 і 53 цього Закону.

Розділ VIII

ДЕРЖАВНИЙ КАДАСТР ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 56. Визначення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду є системою необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду.

Стаття 57. Призначення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду ведеться з метою оцінки складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду, стану територій та об'єктів, що входять до нього, організації їх охорони й ефективного використання, планування наукових досліджень, а також забезпечення державних органів, заінтересованих підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку, розміщення продуктивних сил та в інших цілях, передбачених законодавством України.

Стаття 58. Зміст державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду містить відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні і якісні характеристики цих територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну й іншу цінність.

Стаття 59. Порядок ведення кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду ведеться центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища та його органами на місцях за рахунок державного бюджету.

Для ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду можуть використовуватися також кошти Державного, республіканського Автономної Республіки Крим та місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Первинний облік кадастрових відомостей щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється адміністраціями природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення, а також підприємствами, установами та організаціями, у віданні яких перебувають інші території та об'єкти природно-заповідного фонду, за їх рахунок.

Формами кадастрової документації є картки первинного обліку і державні кадастри територій та об'єктів природно-заповідного фонду міст, районів, областей, Автономної Республіки Крим та України.

Зміст кадастрової документації та строки подання документів первинного обліку визначаються центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Розділ IX

ОХОРОНА ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ, КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЇХ РЕЖИМУ

Стаття 60. Організація охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Охорона природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, а також ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, а також регіональних ландшафтних парків, управління якими здійснюється спеціальними адміністраціями, покладається на служби їх охорони, які входять до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України. Положення про службу державної охорони природно-заповідного фонду України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду інших категорій покладається на підприємства, установи та організації, у віданні яких вони перебувають. У разі необхідності їх охорона може покладатися на служби державної охорони розташованих поблизу природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків та регіональних ландшафтних парків.

Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевого самоврядування сприяють охороні й збереженню територій та об'єктів природно-заповідного фонду, виконанню покладених на них завдань.

Стаття 61. Склад і повноваження служби державної охорони природно-заповідного фонду України

Служба державної охорони природно-заповідного фонду України має статус правоохоронного органу. Порядок діяльності служби державної охорони природно-заповідного фонду України, а також перелік підрозділів і посад працівників, які входять до її складу, визначаються Кабінетом Міністрів України. Служби державної охорони на місцях очолюють керівники адміністрацій територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України мають право:

вимагати від громадян і службових осіб пояснення у зв'язку з порушенням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон;

перевіряти у громадян і службових осіб посвідчення на право

перебування, використання природних ресурсів та здійснення іншої діяльності в межах відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

доставляти порушників установленого режиму з метою з'ясування особи;

складати протоколи про порушення вимог законодавства, надсилати їх відповідним органам для притягнення винних осіб до відповідальності;

вилучати у порушників предмети та знаряддя незаконного використання природних ресурсів, транспортні засоби, відповідні документи;

проводити особистий огляд осіб, речей, транспортних засобів та перевірку знарядь і продукції одержаної в результаті природокористування;

безперешкодно відвідувати підприємства, установи, організації, судна та інші транспортні засоби в межах відповідних територій, об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон для перевірки дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища та природно-заповідний фонд;

вносити пропозиції до відповідних державних органів про припинення, зупинення чи обмеження будь-якої діяльності, що порушує вимоги законодавства про природно-заповідний фонд, давати обов'язкові для виконання приписи з метою усунення порушень, виявлених у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України під час виконання службових обов'язків мають право на носіння форми встановленого зразка, табельної зброї та інших спеціальних засобів відповідно до законодавства України.

Законодавством України забезпечується правовий і соціальний захист посадових осіб служби державної охорони та інших служб, що здійснюють охорону територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 61-1. Соціально-правовий захист посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України

Держава гарантує захист честі, гідності, здоров'я, життя, майна посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України і членів їхніх сімей від злочинних посягань та інших протиправних дій.

Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України підлягають обов'язковому державному особистому страхуванню в порядку, встановленому законодавством.

Перелік категорій посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України, які підлягають обов'язковому державному особистому страхуванню, а також порядок та умови цього страхування визначаються Кабінетом Міністрів України.

Посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України забезпечуються службовими жилими приміщеннями відповідно до законодавства.

Шкода, заподіяна знищенням чи пошкодженням майна посадової особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України або членів її сім'ї у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків, компенсується в повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України з наступним стягненням цієї суми з винних осіб.

У разі загибелі посадової особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків сім'ї загиблого або його утриманням виплачується одноразова допомога в розмірі десятирічної заробітної плати загиблого за останньою посадою, яку він займав, за рахунок коштів Державного бюджету України та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України з наступним стягненням цієї суми з винних осіб.

У разі спричинення посадовій особі служби державної охорони природно-заповідного фонду України тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків, що перешкоджають надалі займатися професійною діяльністю, їй виплачується одноразова допомога в розмірі п'ятирічної заробітної плати за останньою посадою, яку вона займала, за рахунок коштів Державного бюджету України та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України з наступним стягненням цієї суми з винних осіб і призначається пенсія за інвалідністю.

У разі спричинення посадовій особі служби державної охорони природно-заповідного фонду України тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням нею службових обов'язків, що не перешкоджають надалі займатися професійною діяльністю, їй виплачується одноразова допомога в розмірі однорічної заробітної плати за рахунок коштів Державного бюджету України та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України з наступним стягненням цієї суми з винних осіб.

Річна заробітна плата посадової особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України, що береться для нарахування розміру одноразової допомоги, включає всі види грошових виплат, які одержала посадова особа за час роботи за останньою посадою за рік, що передував рокові загибелі такої особи або отримання нею тілесних

ушкоджень.

За рахунок коштів Державного бюджету України виплачується різниця між сумою, передбаченою частинами шостою – восьмою цієї статті, та сумою, встановленою відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності".

Порядок відшкодування шкоди, заподіяної майну, а також порядок виплати допомоги в разі загибелі або отримання тілесних ушкоджень посадовій особі служби державної охорони природно-заповідного фонду України чи членам її сім'ї визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 62. Державний контроль за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Державний контроль за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища, його органами на місцях, посадовими особами служби державної охорони природно-заповідного фонду України та іншими спеціально уповноваженими державними органами.

Порядок здійснення державного контролю за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 63. Громадський контроль за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Громадський контроль за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища, які проводять свою діяльність відповідно до Положення про громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Розділ X

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД

Стаття 64. Види відповідальності за порушення законодавства про природно-заповідний фонд

Порушення законодавства України про природно-заповідний фонд тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність.

Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд несуть особи, винні у:

а) нецільовому використанні територій та об'єктів природно-заповідного фонду, порушенні вимог проектів створення та організації територій природно-заповідного фонду;

б) здійсненні в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон забороненої господарської діяльності;

в) організації на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, в їх охоронних зонах господарської діяльності без попереднього проведення екологічної експертизи або з порушенням її висновків;

г) невжитті заходів щодо попередження і ліквідації екологічних наслідків аварій та іншого шкідливого впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду;

д) порушенні строків і порядку розгляду клопотань про створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

е) порушенні вимог щодо використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

є) перевищенні допустимих хімічних, фізичних, біотичних та інших впливів і антропогенних навантажень, порушенні вимог наданих дозволів на використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

ж) псуванні, пошкодженні чи знищенні природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду та зарезервованих для включення до його складу;

з) самочинній зміні меж, відведенні територій та об'єктів природно-заповідного фонду для інших потреб.

Законодавством України може бути встановлена відповідальність і за інші порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

Стаття 65. Особливості застосування цивільної відповідальності

Розміри шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про природно-заповідний фонд, визначаються на основі кадастрової еколого-економічної оцінки включених до його складу територій та об'єктів, що проводиться відповідно до цього Закону, та спеціальних такс, які затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Розділ XI

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ І ВИКОРИСТАННЯ ТЕРИТОРІЙ ТА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Стаття 66. Основні форми міжнародного співробітництва в галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Україна бере участь у міжнародному співробітництві в галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду на основі багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угод. З цієї метою розробляються і реалізуються міжнародні наукові та науково-технічні програми, забезпечується обмін одержаною науковою інформацією, створюються на суміжних територіях заповідники, національні природні парки і інші території та об'єкти природно-заповідного фонду, організуються спільна підготовка науковців і фахівців, еколого-виховна та видавнича діяльність.

Стаття 67. Міжнародні договори у галузі охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Якщо міжнародним договором, укладеним Україною, встановлені інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про природно-заповідний фонд, то застосовуються правила міжнародного договору.

Президент України

Л. Кравчук

м. Київ, 16 червня 1992 року

№ 2456-XII

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (додається).
2. Кабінету Міністрів України розробити та затвердити до 31 березня 2011 року Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища.
3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

В. Янукович

м. Київ, 21 грудня 2010 року

№ 2818-VI

ЗАТВЕРДЖЕНО

Законом України
від 21 грудня 2010 року
№ 2818-VI

**ОСНОВНІ ЗАСАДИ (СТРАТЕГІЯ)
державної екологічної політики України на період до 2020 року**

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Біологічне та ландшафтне різноманіття

Займаючи менше 6 відсотків площі Європи, Україна володіє близько 35 відсотками її біорізноманіття. Біосфера України нараховує більше 70 тисяч видів флори і фауни, зокрема флори – більш як 27 тисяч видів, фауни – більш як 45 тисяч видів. Протягом останніх років спостерігається збільшення кількості видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України.

Україна розташована на перетині міграційних шляхів багатьох видів фауни, через її територію проходять два основних глобальних маршрути міграції диких птахів, а деякі місця гніздування мають міжнародне значення. Більше 100 видів перелітних птахів охороняються відповідно до міжнародних зобов'язань.

До складу природно-заповідного фонду України входять більш як 7608 територій та об'єктів загальною площею 3,2 мільйона гектарів (5,4 відсотка загальної площі країни) та 402,5 тисячі гектарів у межах акваторії Чорного моря. Частка природно-заповідних територій в Україні є недостатньою і залишається значно меншою, ніж у більшості країн Європи, де площі, зайняті під природно-заповідні території, становлять у середньому 15 відсотків.

Екстенсивний розвиток сільського господарства призвів до значного зменшення ландшафтного різноманіття. Більше 40 відсотків площі України в минулому були зайняті степовими ландшафтами. На сьогодні їх залишилося близько 3 відсотків. На цих територіях зосереджено 30 відсотків усіх видів флори і фауни, занесених до Червоної книги України.

За роки незалежності площа природно-заповідного фонду України збільшилася у два рази, але окремі об'єкти природно-заповідного фонду перебувають в управлінні центральних органів виконавчої влади, для яких природно-заповідна справа не є пріоритетом діяльності.

Основну загрозу біорізноманіттю становлять діяльність людини та знищення природного середовища існування флори і фауни. Спостерігається катастрофічне зменшення площі територій водно-болотних угідь, степових екосистем, природних лісів. Знищення навколишнього природного середовища відбувається внаслідок розорювання земель, вирубування лісів з подальшою зміною цільового призначення земель, осушення або обводнення територій, промислового, житлового та дачного будівництва тощо. Поширення неаборигенних видів у природних екосистемах викликає значний дисбаланс у біоценозах. Управління збереженням біорізноманіття прісноводних та морських екосистем розвивається не так швидко, як для екосистем суші, що негативно впливає на обсяг рибних запасів та середовища перебування водних живих ресурсів.

З метою припинення процесів погіршення стану навколишнього природного середовища необхідно збільшувати площі земель екомережі, що є стратегічним завданням у досягненні екологічної збалансованості території України. Збільшення площі національної екомережі має насамперед відбуватися в результаті розширення існуючих та створення нових об'єктів природно-заповідного фонду.

Завдання щодо охорони біорізноманіття не вирішується під час приватизації земель, підготовки і виконання програм галузевого, регіонального і місцевого розвитку. Відсутність закріплених на місцевості в установленому законом порядку меж об'єктів природно-заповідного фонду призводить до порушення вимог заповідного режиму. Повільними є темпи встановлення у натурі (на місцевості) прибережних захисних смуг вздовж морів, річок та навколо водойм, які виконують роль екологічних коридорів.

Розділ 3. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Національна екологічна політика спрямована на досягнення стратегічних цілей.

Ціль 5. Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі

Завданнями у цій сфері є:

створення до 2015 року системи запобіжних заходів щодо видів-вселенців та забезпечення контролю за внесенням таких видів до екосистем, у тому числі морської;

удосконалення до 2015 року нормативно-правової бази щодо системи здійснення контролю за торгівлею видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення;

проведення до 2015 року інформаційно-просвітницької кампанії щодо цінності екосистемних послуг на прикладі екосистем України, формування до 2015 року та подальше застосування вартісної оцінки екосистемних послуг;

доведення до 2015 року площі національної екомережі до рівня (41 відсоток території країни), необхідного для забезпечення екологічної безпеки країни, запровадження системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття і розширення площі природно-заповідного фонду до 10 відсотків у 2015 році та до 15 відсотків загальної території країни у 2020 році;

впровадження до 2020 року екосистемного підходу в управлінську діяльність та адаптація законодавства України у сфері збереження навколишнього природного середовища відповідно до вимог директив Європейського Союзу;

створення до 2020 року мережі центрів штучного розведення та реакліматизації рідкісних видів рослин і тварин та таких, що перебувають під загрозою зникнення;

створення до 2020 року системи економічних важелів сприяння збереженню біо- та ландшафтного різноманіття та формуванню екомережі на землях усіх форм власності;

вжиття до 2015 року адміністративних заходів з припинення катастрофічного зменшення запасів водних живих ресурсів унаслідок їх надмірної експлуатації та погіршення стану навколишнього природного середовища.

Ціль 7. Удосконалення регіональної екологічної політики

Завданнями у цій сфері є:

....

законодавче забезпечення до 2015 року переходу від соціально-економічного планування до еколого-соціально-економічного планування розвитку регіонів і міст;

розроблення до 2020 року нормативно-правової бази щодо еколого-економічних макрорегіонів;

реалізація до 2015 року пілотного проекту щодо поєднання системи територіального планування з процедурами довгострокового прогнозування, еколого-соціально-економічного планування та проведення стратегічної екологічної оцінки на прикладі Карпатського макрорегіону;

....

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про заходи щодо дальшого розвитку
природно-заповідної справи в Україні**

З метою поліпшення умов для реалізації єдиної державної політики у сфері розвитку природно-заповідної справи, вдосконалення управління природними, біосферними заповідниками та національними природними парками, прискорення формування національної екологічної мережі, розвитку міжнародного співробітництва з цих питань постановляю:

1. Визнати розвиток природно-заповідної справи на основі системного врахування природоохоронних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства, а також міжнародних зобов'язань держави одним з найважливіших пріоритетів довгострокової державної політики України.

2. Кабінету Міністрів України:

1) підготувати та внести в установленому порядку в двомісячний строк пропозиції щодо впорядкування мережі природних, біосферних заповідників, національних природних парків, уточнення їх меж та передачі у разі потреби відповідних установ в управління Міністерства охорони навколишнього природного середовища України як спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду;

2) внести у тримісячний строк проект державної програми розвитку природно-заповідної справи в Україні до 2020 року, в якому передбачити:

розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, прискорення формування на їх основі національної екологічної мережі;

зміцнення матеріально-технічної бази та поліпшення фінансового забезпечення існуючих природних та біосферних заповідників, національних природних парків, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розвиток на їх базі стаціонарних та інших наукових досліджень, систем моніторингу навколишнього природного середовища, рекреаційної діяльності, туризму, освіти та екологічного виховання, міжнародного співробітництва;

забезпечення координації заходів у сфері розвитку природно-заповідної справи, передбачених загальнодержавними та іншими програмами;

3) підготувати та подати проект закону про внесення змін до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" та інших законів, в якому передбачити, зокрема, забезпечення повнішого поєднання розвитку природно-заповідної справи з інтересами розвитку економіки та соціальної сфери, територіальних громад, збереження історичної та культурної спадщини, посилення вимог до режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду, вдосконалення системи державного контролю у цій сфері, підвищення відповідальності за порушення законодавства, вдосконалення порядку створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, затвердження проектів організації територій природних, біосферних заповідників та національних природних парків, підвищення ефективності системи економічного стимулювання розвитку природно-заповідної справи в Україні;

4) вжити невідкладних заходів для суттєвого поліпшення фінансового та матеріально-технічного забезпечення Державної служби заповідної справи, підвищення її відповідальності за ефективне виконання покладених на неї завдань;

5) забезпечити протягом 2005-2006 років установа в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, оформлення їх відповідними знаками та інформаційними матеріалами, нанесення таких меж на відповідні планово-картографічні матеріали, а також виготовлення та видачу природним та біосферним заповідникам, національним природним паркам, ботанічним садам, дендрологічним та зоологічним паркам документів, що посвідчують право на надані їм земельні ділянки;

6) активізувати роботу щодо утворення в Україні в установленому порядку нових біосферних заповідників;

7) вжити додаткових заходів для недопущення приватизації земельних ділянок з особливо цінними природними комплексами та об'єктами, внести у тримісячний строк пропозиції щодо резервування відповідних територій для наступного заповідання;

8) забезпечити поліпшення підготовки фахівців для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ та організацій, до повноважень яких віднесено управління відповідними територіями та об'єктами природно-заповідного фонду України;

9) забезпечити із залученням органів місцевого самоврядування, громадських організацій, засобів масової інформації, учених посилення контролю за додержанням режиму природних, біосферних заповідників, національних природних парків та інших територій і об'єктів природно-заповідного фонду України;

10) передбачати під час розроблення проектів законів про Державний бюджет України на 2006 та наступні роки необхідні видатки на створення та утримання природних, біосферних заповідників, національних природних парків, інших територій і об'єктів природно-заповідного фонду України за єдиними нормативами незалежно від підпорядкування таких об'єктів.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 23 травня 2005 року

№ 838/2005

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про додаткові заходи щодо розвитку
природно-заповідної справи в Україні**

З метою поліпшення умов реалізації єдиної державної політики у сфері розвитку природно-заповідної справи, вдосконалення управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду постановляю:

1. Кабінету Міністрів України:

1) внести у місячний строк на розгляд Верховної Ради України законопроект про загальнодержавну цільову екологічну програму розвитку заповідної справи на період до 2020 року;

2) розробити та внести до 1 жовтня 2009 року на розгляд Верховної Ради України проекти законів про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо:

посилення відповідальності за порушення природоохоронного законодавства на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, зокрема за прийняття протиправних рішень про відчуження земельних ділянок у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і зарезервованих для заповідання природних територій та об'єктів;

визначення особливих вимог використання зарезервованих для заповідання природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, спрощення порядку резервування таких територій та об'єктів;

спрощення порядку відведення земельних ділянок для природних та біосферних заповідників, національних природних парків, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, віднесення земельних ділянок до категорії земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;

заборони приватизації, відчуження, передачі в оренду, зміни цільового призначення земельних ділянок державної власності з цінними природними комплексами, включених до територій біосферних заповідників і національних природних парків без вилучення у землекористувачів;

мораторію на приватизацію, відчуження та передачу в оренду земельних ділянок державної власності, прилеглих до територій і об'єктів природно-заповідного фонду, межі яких не встановлені в натурі (на місцевості) і є спірними;

упровадження системи екологічного страхування територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

3) забезпечити супроводження в установленому порядку у Верховній Раді України проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про природно-заповідний фонд України";

4) опрацювати у місячний строк питання щодо вдосконалення системи управління заповідною справою в Україні та за результатами прийняти відповідні рішення;

5) у тримісячний строк:

розробити та затвердити план заходів, спрямованих на збереження та розвиток української частини природного об'єкта "Букові праліси Карпат", внесеного до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

забезпечити передачу в установленому порядку в підпорядкування Міністерству охорони навколишнього природного середовища України установ природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, що перебувають в управлінні Державного комітету лісового господарства України;

забезпечити проведення інвентаризації земель, що перебувають у користуванні Міністерства оборони України, та надати в установленому порядку пропозиції щодо заповідання природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

ужити заходів для забезпечення необхідними приміщеннями спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

ужити в установленому порядку заходів щодо забезпечення спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, підприємств, установ, організацій, у віданні яких перебувають такі території та об'єкти, необхідним протипожежним обладнанням та інвентарем, пожежною технікою;

6) у шестимісячний строк:

розробити та затвердити план заходів, спрямованих на створення нових та підтримку діяльності існуючих ботанічних садів в Україні;

розробити та затвердити план заходів із розвитку туризму та рекреаційної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, в тому числі опрацювати питання щодо кредитування юридичних і фізичних осіб, які мають намір розвивати туристичну інфраструктуру в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

забезпечити створення єдиного веб-сайту (веб-порталу) з інформацією про існуючі установи природно-заповідного фонду, їх розташування, природні комплекси та об'єкти на їх території (з характеристикою), рекреаційні можливості, туристичні маршрути та інфраструктуру послуг для відвідувачів;

7) забезпечити встановлення в установленому порядку до 1 січня 2011 року в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду, оформлення їх відповідними знаками та інформаційними матеріалами, нанесення меж цих територій та об'єктів на відповідні планово-картографічні матеріали, а також виготовлення і видачу природним та біосферним заповідникам, національним природним паркам, ботанічним садам, дендрологічним та зоологічним паркам документів, що посвідчують право на передані їм земельні ділянки;

8) активізувати роботу з утворення в установленому порядку нових біосферних заповідників, у тому числі в рамках програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера";

9) здійснювати заходи щодо відтворення в навколишньому природному середовищі, зокрема, шляхом забезпечення створення спеціальних розсадників та розплідників рідкісних видів рослинного та тваринного світу, насамперед тих, що зникають та мають господарську цінність, а також заходи щодо посилення боротьби з незаконним полюванням та збутом незаконно добутих тварин;

10) вживати за участю Національної академії наук України заходів щодо активізації співпраці наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів із науковими працівниками спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, підприємств, установ, організацій, у віданні яких перебувають такі території, у проведенні науково-дослідної роботи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;

11) передбачати у проектах закону про Державний бюджет України на 2010 та наступні роки видатки у необхідних обсягах для фінансування заходів зі створення нових та утримання існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

2. Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним державним адміністраціям:

1) забезпечити підготовку у шестимісячний строк та внесення в установленому порядку узгоджених пропозицій щодо створення нових і розширення територій існуючих національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів, передбачених Указами Президента

України від 27 серпня 2008 року № 774 "Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків" та від 1 грудня 2008 року № 1129 "Про розширення мережі та території національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів";

2) вжити протягом 2010-2012 років заходів щодо створення та функціонування центрів санаторного лікування, медичної та соціально-психологічної реабілітації для дітей та дорослих у межах відповідних зон території природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, залучивши для цього інвестиції, в тому числі іноземні;

3) вжити заходів щодо проведення роз'яснювальної роботи серед населення, що проживає на природних територіях, на яких передбачено створення об'єктів природно-заповідного фонду, про необхідність створення таких об'єктів, особливості їх функціонування та обмеження традиційного природокористування;

4) забезпечити створення до 1 січня 2011 року на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду загальнодержавного значення туристичної та рекреаційної інфраструктури, зокрема інформаційно-туристичних центрів, прокладання та облаштування туристичних стежок та місць відпочинку, проведення капітального ремонту і реконструкції під'їзних доріг.

3. Кабінету Міністрів України за участю Національної академії наук України та Київського національного університету імені Тараса Шевченка забезпечити створення на базі Канівського природного заповідника навчального центру з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, підприємств, установ, організацій, у віданні яких перебувають такі території та об'єкти, інших фахівців заповідної справи, представників громадських природоохоронних організацій.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

1) підготувати та внести у місячний строк у встановленому порядку пропозиції щодо створення нових і розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

2) співпрацювати з органами місцевого самоврядування щодо розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

3) вжити в установленому порядку заходів щодо розміщення на постійній основі соціальної реклами, спрямованої на формування у

населення екологічної культури, підвищення екологічної свідомості, популяризацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

4) сприяти участі юридичних і фізичних осіб у заходах із розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

5) вжити у тримісячний строк заходів щодо ліквідації на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду стихійних сміттєзвалищ, недопущення їх утворення у майбутньому;

6) вживати заходів щодо впровадження на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду еколого-натуралістичних напрямів позашкільної освіти, зокрема проведення екскурсій, організації літніх екологічних таборів, залучення учнівської молоді до практичної природоохоронної роботи.

5. Рекомендувати Національній академії наук України:

1) розробити у тримісячний строк відповідно до рекомендацій ЮНЕСКО та затвердити науково-методичні засади використання територій біосферних заповідників;

2) до 1 січня 2011 року:

ужити заходів щодо вивчення та наукового дослідження природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема ділянок морського узбережжя та заплав великих і середніх річок, морських акваторій, для виявлення найбільш цінних природних комплексів з метою подальшого заповідання цих територій та об'єктів;

розробити та затвердити довгострокову наукову програму збереження та відтворення рідкісних видів рослинного та тваринного світу, насамперед тих, що зникають, занесені до Червоної книги України і знаходяться на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;

3) забезпечувати разом із Міністерством охорони навколишнього природного середовища України координацію здійснення науково-дослідних робіт на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

6. Державному комітету телебачення та радіомовлення України забезпечити широке висвітлення в засобах масової інформації заходів щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні, інформації, спрямованої на популяризацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду, формування у населення екологічної культури і підвищення його екологічної свідомості.

7. Запропонувати Генеральній прокуратурі України:

1) провести у тримісячний строк разом із Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством охорони навколишнього природного

середовища України перевірки додержання законів України, що регулюють відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, земельних відносин, в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду і зарезервованих для заповідання;

2) організувати перевірки додержання органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування законів України, що регулюють відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, земельних відносин;

3) посилити нагляд за додержанням законів України під час розслідування кримінальних справ про порушення природоохоронного та земельного законодавства;

4) створити робочу групу із залученням представників Служби безпеки України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державного комітету України із земельних ресурсів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідних органів місцевого самоврядування та у двомісячний строк провести перевірку додержання вимог законів України при використанні земель Нікітського ботанічного саду – Національного наукового центру.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 14 серпня 2009 року

№ 611/2009

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про День працівника
природно-заповідної справи**

Ураховуючи вагомий внесок працівників природно-заповідної справи у збереження та відновлення біологічного і ландшафтного різноманіття, розвиток територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, на підтримку ініціативи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України постановляю:

Установити в Україні професійне свято – День працівника природно-заповідної справи, яке відзначати щорічно 7 липня.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 18 серпня 2009 року

№ 629/2009

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства екології та
природних ресурсів України
№ 294 від 3 серпня 2001 року,
зі змінами згідно Наказу
Міністерства охорони навколишнього
природного середовища України
№ 44 від 26 січня 2005 року

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО КАРПАТСЬКИЙ БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Карпатський біосферний заповідник (далі – Заповідник) створено на базі Карпатського державного заповідника, згідно з Указом Президента України "Про біосферні заповідники в Україні" від 26.11.1993 р. № 563/93.

Територія Заповідника розширена відповідно до Указу Президента України "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" від 11.04.1997 р. № 325/97 на 24315 га.

Заповідник розташований на території Виноградівського, Рахівського, Тячівського, Хустського районів Закарпатської області.

Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучаються з господарського використання і надаються Заповіднику у постійне користування в порядку, встановленому чинним законодавством України.

1.2. Заповідник є природоохоронною, науково-дослідною установою міжнародного значення, входить до складу природно-заповідного фонду України, охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення та використання.

Заповідник належить до всесвітньої глобальної мережі біосферних заповідників, нагороджений Європейським Дипломом Ради Європи від 30.09.1998 р.

1.3. Організаційно-правові засади функціонування Заповідника визначаються Конституцією України, Законами України "Про охорону

навколишнього природного середовища", "Про природно-заповідний фонд України", "Про наукову та науково-технічну діяльність", іншими законами, підзаконними актами, Проектом організації території, охорони, відтворення і ефективного використання природних комплексів Карпатського біосферного заповідника (далі – Проект організації території) та цим Положенням.

1.4. Заповідник є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в органах Державного казначейства України, має печатку з зображенням Державного герба України і своїм найменуванням, бланки, штампи та емблему, що реєструються в установленому порядку.

1.5. Заповідник підпорядковується Міністерству охорони навколишнього природного середовища України (далі – Мінприроди). Оперативне управління діяльністю Заповідника здійснює Державна служба заповідної справи України (далі – Орган управління).

1.6. Межі Заповідника виносяться в натуру з встановленням необхідних державних інформаційно-охоронних знаків затвердженого зразка, наносяться на планово-картографічні матеріали органів Держкомзему України та землекористувачів, обов'язково враховуються при реконструкції та розвитку прилеглих територій.

Право користування землею оформлюється відповідними документами.

2. МЕТА СТВОРЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ

2.1. Заповідник створений з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

2.2. Основними завданнями Заповідника є:

- збереження біологічного, екосистемного та ландшафтного різноманіття;
- проведення моніторингу на локальному та глобальному рівні, вивчення природних та антропогенних процесів в Карпатському регіоні;
- відновлення природного стану екосистем;
- розроблення і впровадження екологічно обґрунтованих методів господарювання, спрямованих на забезпечення сталого використання природних ресурсів в зоні його розташування;

- розвиток екотуризму, сприяння екологічній освіті та екологічному вихованню населення.

2.3. Сприяння сталому екологічному та соціально-економічному розвитку території біосферного заповідника здійснюється у співробітництві з органами місцевого самоврядування.

3. УПРАВЛІННЯ

3.1. Управління Заповідником здійснюється його спеціальною адміністрацією. До її складу входять відповідні наукові підрозділи, служба охорони, господарського та іншого обслуговування.

Очолює адміністрацію директор, який призначається на посаду та звільняється з посади Мінприроди, за поданням Органу Управління відповідно до чинного законодавства.

3.2. Адміністрація Заповідника розробляє:

- структуру, штатний розпис, кошторис витрат, погоджує з Органом Управління і подає на затвердження Мінприроди;

- виробничо-фінансові плани і подає їх на затвердження Органу Управління.

3.3. Для забезпечення виконання основних завдань адміністрація Заповідника має право:

- створювати основні підрозділи (відділи, лабораторії, природознавчий музей, природоохоронні науково-дослідні відділення, лісництва тощо) і допоміжні підрозділи (транспорту, зв'язку, інших інженерних мереж, ремонтно-будівельних робіт, заготівлі та переробки деревини й інших природних ресурсів, комунальних служб, виробництва екологічно чистої сільгосппродукції тощо);

- здійснювати у встановленому порядку будівництво лабораторних, житлових та господарських споруд, доріг, ліній електропередач, телефонного та радіо зв'язку, інших інженерних мереж;

- надавати в установленому порядку платні послуги згідно з чинним законодавством;

- публікувати результати своїх наукових досліджень або оприлюднювати їх іншим способом, у порядку, встановленому чинним законодавством;

- отримувати, передавати та поширювати наукову інформацію;

- здійснювати інші види діяльності не заборонені чинним законодавством.

3.4. Директор Заповідника:

- забезпечує виконання завдань Заповідника, зазначених у пункті 2.2;

- представляє Заповідник в органах державної влади, місцевого самоврядування та судових органах, а також, підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності, у тому числі міжнародних;

- відповідно до чинного законодавства призначає та звільняє з посади головного лісничого, заступників директора за погодженням із Органом Управління, а головного бухгалтера за погодженням із Органом Управління та Управлінням бухгалтерського обліку та фінансової звітності Мінприроди;

- згідно з штатним розписом, комплектує кадри наукових працівників на конкурсній основі, а інженерно-технічних та інших штатних працівників – за згодою сторін, відповідно до чинного законодавства України;

- входить до складу науково-технічної ради при Органі Управління;

- видає на підставі Проекту організації території та охорони природних комплексів та інших нормативних документів спеціальні дозволи (лісорубні квитки, лісові квитки, ордери на дрібний відпуск деревини тощо) на проведення природоохоронних заходів та використання природних ресурсів;

- в межах своєї компетенції видає відповідні накази та розпорядження, які є обов'язковими до виконання;

- визначає функціональні обов'язки працівників Заповідника;

- створює умови для плідної праці кожного працівника;

- здійснює інші повноваження відповідно до чинного законодавства.

3.5. Директор Заповідника зобов'язаний:

- забезпечувати виконання покладених на Заповідник завдань;

- в своїй діяльності дотримуватися вимог чинного законодавства.

3.6. Для вирішення наукових і науково-технічних проблем у Заповіднику створюється науково-технічна рада (далі – НТР). Положення

про НТР, її склад, та порядок діяльності затверджуються в установленому порядку.

3.7. Виробничі, трудові й соціально-економічні відносини адміністрації з працівниками регулюються чинним законодавством шляхом укладання колективного договору.

3.8. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування в межах їх повноважень беруть участь в управлінні територією Заповідника, сприяють його адміністрації у виконанні поставлених завдань.

4. СТРУКТУРА ТЕРИТОРІЇ

4.1. Територія Заповідника є загальнодержавною власністю, включена до Міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО, які належать до найцінніших екосистем Землі.

4.2. Заповідник загальною площею 53 630 гектарів складається з земель площею 31 977 гектарів, які передані йому в постійне користування, та земель інших землекористувачів площею 21 653 гектарів, які входять до складу Заповідника і на яких здійснюється діяльність згідно з Законом України "Про природно-заповідний фонд України", його Проектом організації території та цим Положенням.

4.3. Територія Заповідника враховується у всіх видах проектно-планувальної та проектної документації.

5. ЗОНУВАННЯ, РЕЖИМ ТЕРИТОРІЇ, ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

5.1. Для Заповідника встановлюється диференційований режим охорони, відтворення та використання природних комплексів згідно з функціональним зонуванням.

На його території виділяються зони:

- заповідна,
- буферна,
- регульованого заповідного режиму,
- антропогенних ландшафтів.

5.2. Функціональне зонування, особливості режиму охорони та використання природних ресурсів Заповідника визначаються в його

Проекті організації території, який затверджується в установленому порядку Міністерства Природи України.

5.3. **Заповідна зона** – включає території, призначені для збереження і відновлення найбільш цінних природних та мінімально порушених антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу.

5.3.1. В заповідній зоні **забороняється** будь-яка господарська та інша діяльність, яка суперечить цільовому призначенню заповідної зони, порушує природний розвиток процесів та явищ, або створює загрозу шкідливого впливу на її природні комплекси та об'єкти, а саме:

- будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту, зв'язку та інших інженерних мереж, не пов'язаних з діяльністю біосферного заповідника, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянок транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та гелікоптерів нижче 2000 м. над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією заповідної зони та інші види шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

- геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву, гідрологічного та гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відшарувань, застосування хімічних засобів, усі види спеціальних лісокористувань, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

- мисливство, рибальство, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково-обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для наукових досліджень.

5.3.2. Для збереження, відтворення використання корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт, виконання інших завдань у Заповіднику відповідно до його Проекту організації території, у заповідній зоні **дозволяється**:

- збір колекційних та інших матеріалів, пов'язаних з веденням наукових досліджень, відповідно до встановленого порядку використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного

фонду загальнодержавного значення, проведення довгострокових стаціонарних досліджень, екологічної освітньо-виховної роботи;

- виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів біосферного заповідника, що можуть виникнути внаслідок природного чи антропогенного впливу
- відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають тощо;
- здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму заповідної зони.

5.4. **Буферна зона** включає території, виділені з метою запобігання негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності. До цієї зони віднесені земельні ділянки, що прилягають до заповідної зони і періодично піддаються антропогенному впливові з боку прилеглих територій. Ширина буферної зони визначається глибиною проникнення антропогенних впливів.

5.4.1. У цій зоні в установленому порядку **проводяться** природоохоронні, протипожежні, регулятивні та інші заходи, спрямовані на збереження, оздоровлення, відтворення та раціональне використання природних комплексів, а саме: науково обґрунтоване регулювання чисельності окремих видів фауни, проведення санітарно-оздоровчих заходів, інших рубок, пов'язаних з вибиранням небезпечних дерев вздовж доріг та маршрутів, з прорубуванням гірських стежок, забезпечення деревиною полонинського господарства, розчистка сінокосів, сприяння природному поновленню лісу та інше; **допускається** короткострокове перебування фізичних осіб та худоби, влаштування місць відпочинку. Як виняток, дозволяється постійне перебування населення і худоби в місцях традиційного проживання громадян, забезпечення їх дровами, а також на визначених ділянках їх господарська діяльність, а на присадибних ділянках реконструкція та будівництво господарських споруд.

5.4.2. В буферній зоні в установленому порядку **обмежуються** рубки, пов'язані з веденням лісового господарства, мисливство, рибальство, відстріл або відлов диких тварин, влаштування місць для масового відпочинку населення тощо.

5.4.3. В зазначеній зоні **забороняється** будівництво шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту, зв'язку та інших інженерних мереж, не пов'язаних з діяльністю Заповідника, розміщення нових населених пунктів, промислових підприємств, господарських та інших

об'єктів, застосування мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин, а також інших видів господарської діяльності, які можуть спричиняти негативні наслідки на заповідні екосистеми.

5.5. Зона регульованого заповідного режиму включає природні та мінімально порушені антропогенними факторами території.

5.5.1. До зазначеної зони відносяться земельні ділянки (шириною 50 м з кожного боку) вздовж доріг, науково-пізнавальних, туристичних маршрутів, кінних волоків для стягування сіна, що проходять через заповідну зону; лісові галявини та луки всередині заповідної зони, які необхідно підтримувати з метою збереження існуючого в заповіднику біорізноманіття; заказники, інші території ПЗФ, що не увійшли в заповідну зону.

5.5.2. У цій зоні **допускається** прогін худоби, перебування сторонніх фізичних осіб, сінокосіння та інші необхідні регулятивні заходи, в тому числі рубки, пов'язані з утриманням доріг, гірських стежок, туристичних маршрутів і сінокосів у належному протипожежному та санітарному стані, будівництво споруд та інша діяльність, що не приводить до порушення природних комплексів;

5.5.3. У зоні **забороняється** мисливство та рибальство, інша діяльність, що може негативно вплинути на стан природних комплексів і суперечить цільовому призначенню **зони регульованого заповідного режиму**.

5.6. Зона антропогенних ландшафтів включає території традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, місця поселення людей, рекреації та інших видів господарської діяльності.

5.6.1. В зоні антропогенних ландшафтів **не допускається** розміщення екологічно шкідливих виробництв, **обмежуються** суцільні вирубки лісу, **здійснюється** наукове регулювання рекреаційного освоєння, навантаження із випасу худоби, збору дикорослих плодів, ягід та грибів, використання мисливської фауни тощо.

5.6.2. Зона антропогенних ландшафтів служить полігоном для запровадження екологічно безпечних технологій в лісовому та сільському господарствах, здійснення моніторингу антропогенного впливу на гірські екосистеми.

5.7. Господарської діяльності в межах Заповідника здійснюється на основі його Проекту організації території, який розробляється спеціалізованими проектними організаціями і затверджуються в установленому порядку Мінприроди України, а на територіях без вилучення у землекористувачів на основі матеріалів лісовпорядкування

цих територій та погоджень, виданих адміністрацією Заповідника, на підставі натурних обстежень робочої групи НТР.

5.8. Використання природних ресурсів у межах господарських ділянок Заповідника здійснюється відповідно до його Проекту організації території.

Виділення земельних ділянок для задоволення господарських потреб Заповідника та його працівників у сінокосах, випасах, городах та паливі здійснюється відповідно до встановлених нормативів згідно з його Проектом організації території.

5.9. У разі термінової необхідності за клопотанням НТР Заповідника з дозволу Мінприроди України на його території можуть проводитись заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях, що не передбачені його Проектом організації території.

5.10. Для ліквідації аварій та стихійних лих, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо термінові заходи на території біосферного заповідника, а також спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед Заповідником завдань здійснюється за рішенням адміністрації Заповідника.

5.11. Для координації діяльності підприємств і організацій, розташованих на території Заповідника, його адміністрація може створювати координаційну Раду із представників місцевих органів влади і управління та керівників цих підприємств і організацій.

5.12. Охорона Заповідника включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення та використання його рослинного та тваринного світу відповідно до вимог природоохоронного законодавства України.

5.13. Охорона території Заповідника покладається на його службу охорони, яка входить до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України.

5.14. Службу охорони Заповідника очолює його директор. Структуру та штати служби державної охорони Заповідника затверджує в установленому порядку його директор.

5.15. Основними завданнями служби охорони Заповідника є:

- забезпечення додержання режиму його території;

- попередження та припинення порушень природоохоронного законодавства на території Заповідника.

5.16. Служба державної охорони Заповідника відповідно до покладених на неї завдань:

- здійснює охорону природних комплексів Заповідника;
- здійснює охорону диких тварин і місць їх перебування у межах Заповідника;
- забезпечує порядок використання природних ресурсів на його території;
- забезпечує додержання вимог щодо відвідування його територій;
- попереджує пошкодження лісових насаджень унаслідок незаконних рубок;
- здійснює заходи щодо запобігання виникненню, поширенню пожеж, інших надзвичайних ситуацій та їх ліквідації;
- інформує відповідні державні органи про надзвичайні ситуації;
- забезпечує реалізацію заходів з профілактики та захисту природних комплексів від шкідників і хвороб у межах його території;
- підтримує у належному стані межові та охоронні знаки, інформаційні аншлаги, квартальні та ділянкові стовпи а також протипожежні споруди.

5.17. Працівники служби державної охорони мають право:

- вимагати від громадян і службових осіб пояснення у зв'язку з порушенням ними режиму території та об'єктів Заповідника;
- перевіряти у громадян і службових осіб посвідчення на право перебування, використання природних ресурсів та провадження іншої діяльності в межах його території та об'єктів;
- доставляти порушників природоохоронного законодавства на території Заповідника в територіальні органи внутрішніх справ чи до виконавчого комітету міських, селищних, сільських рад з метою з'ясування особи;
- складати протоколи про порушення адміністративного законодавства у галузі охорони довкілля і використання природних ресурсів, надсилати їх відповідним органам для притягнення винних до відповідальності;

- вилучати у порушників предмети і знаряддя незаконного використання природних ресурсів, транспортні засоби, незаконно добуту продукцію, відповідні документи;

- проводити особистий огляд осіб, речей, транспортних засобів та перевірку знарядь і продукції, одержаної в результаті природокористування;

- безперешкодно відвідувати і перевіряти підприємства, установи, організації, судна та інші транспортні засоби в межах території та об'єктів Заповідника стосовно додержання вимог природоохоронного законодавства;

- давати обов'язкові для виконання приписи з метою усунення порушень, виявлених у межах його території та об'єктів;

- подавати клопотання про припинення, зупинення чи обмеження будь-якої діяльності, що провадиться з порушенням вимог природоохоронного законодавства, або забороняється згідно з його режимом охорони території;

- носити під час виконання службових обов'язків форму встановленого зразка, табельну зброю та спеціальні засоби (гумові кийки, наручники і балончики з препаратами сльозоточивої та подразливої дії) відповідно до законодавства;

- направляти в установленому порядку матеріали про порушення природоохоронного законодавства до відповідних органів для вирішення питання щодо притягнення винних до кримінальної відповідальності.

5.18. У своїй діяльності служба державної охорони Заповідника взаємодіє з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, іншими природоохоронними органами, громадськими організаціями.

5.19. Фінансування матеріально-технічного забезпечення служби державної охорони здійснюється в межах кошторису, передбаченого на їх утримання, із залученням інших джерел, не заборонених законодавством.

5.20. Законодавством України забезпечується правовий і соціальний захист працівників служби охорони.

5.21. Координацію діяльності служби державної охорони Заповідника здійснює Орган Управління.

5.22. Порушення природоохоронного законодавства на території Заповідника тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність.

5.23. Відповідальність несуть особи, винні у:

- порушенні режиму території заповідника;
- нецільовому використанні території заповідника;
- самочинній зміні меж, відведенні території заповідника для інших потреб;
- здійсненні на території заповідника забороненої господарської діяльності;
- перевищенні допустимих хімічних, фізичних, біотичних та інших впливів і антропогенних навантажень на його території;
- невжитті заходів щодо попередження та ліквідації екологічних наслідків аварій, іншого шкідливого впливу на природні екосистеми заповідника.

5.24. Юридичні та фізичні особи зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення природоохоронного законодавства на території Заповідника в розмірах і порядку, встановленому чинним законодавством України.

5.25. Розміри шкоди, заподіяної внаслідок порушення природоохоронного законодавства на території Заповідника, визначаються за таксами, що затверджуються в установленому порядку.

5.26. Державний контроль за додержанням режиму території Заповідника здійснюється Мінприроди, його органами на місцях та іншими спеціально уповноваженими державними органами.

Громадський контроль за додержанням режиму території Заповідника здійснюється громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища, які проводять свою діяльність відповідно до чинного Положення про громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища.

5.27. Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевого самоврядування сприяють охороні, збереженню території Заповідника та відновлюванню природних екосистем.

6. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ

6.1. Наукові дослідження та організація фонового екологічного моніторингу на території Заповідника проводяться з метою розробки наукових основ охорони, відтворення та раціонального використання природних ресурсів у відповідності до чинних Положень "Про

організацію наукових досліджень у заповідниках і національних природних парків України" та "Про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України".

6.2. Основні напрями наукових досліджень Заповідника визначаються у наукових програмах, темах і окремих планах науково-дослідних робіт, що затверджуються в установленому порядку.

6.3. Для ведення наукових досліджень у Заповіднику створюються наукові підрозділи, які оснащуються необхідним обладнанням. Структура, штати, кошторис витрат яких затверджуються в межах асигнувань та штатів Заповідника.

6.4. Заповідник відповідно до покладених на нього завдань проводить наукові дослідження за напрямками:

- інвентаризація флори, фауни, а також усіх природних комплексів і окремих природних об'єктів на території Заповідника;
- виявлення природних комплексів, що найбільш характерні для Заповідника, визначення еталонних геосистем і вишукування їх аналогів на прилеглих територіях з метою організації спільних досліджень;
- вивчення міжсистемних зв'язків, структури і закономірностей функціонування природних комплексів, діяльності окремих видів і груп організмів, впливу на них факторів навколишнього природного середовища;
- комплексні наукові дослідження з питань збереження унікальної та типової флори і фауни Карпат;
- проведення навчання, підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів;
- науково-просвітницька діяльність в галузі біології, екології, охорони навколишнього природного середовища тощо;
- вивчення змін природного середовища під дією антропогенних факторів;
- розробка наукових проектів з питань природоохоронної справи, збереження біорізноманіття, сталого розвитку, дослідження екологічних процесів тощо.

6.5. Науково-дослідна діяльність включає:

- проведення наукових досліджень; здійснення фонових екологічного моніторингу;

- участь в екологічних, регіональних, державних, загальнодержавних, міжнародних програмах тощо;
- формування фондів наукових матеріалів (поповнення гербарних і колекційних матеріалів, фенотек, ценотек тощо);
- видання наукових публікацій, монографій, посібників, збірників, підручників тощо;

6.6. Основною формою узагальнення результатів наукових досліджень та спостережень за станом і змінами природних комплексів, виконаних у Заповіднику, є його Літопис природи, матеріали якого використовуються для оцінки стану навколишнього природного середовища, розробці заходів щодо охорони, відновлення і підтримання стабільності всіх природних екосистем. Порядок підготовки та програма Літопису природи затверджуються в установленому порядку Мінприроди разом із НАН України.

6.7. Наукові дослідження на території Заповідника можуть здійснюватись іншими науково-дослідними установами та організаціями на основі єдиних програм і планів науково-дослідних робіт чи спеціальних угод між цими установами та організаціями і адміністрацією Заповідника.

6.8. Заповідник може здійснювати наукові дослідження на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду Закарпатської області, згідно із затвердженими програмами та за погодженням землекористувачів цих територій.

6.9. Наукові підрозділи Заповідника ведуть первинний облік кадастрових відомостей щодо території Заповідника.

6.10. Матеріали наукових досліджень і вся науково-технічна інформація зберігається у науковому архіві, гербарії, бібліотеці та комп'ютерному центрі біосферного заповідника

6.11. Координацію наукових досліджень на території Заповідника здійснює НАН України та Мінприроди.

7. ОСВІТНЬО-ВИХОВНА ТА РЕКРЕАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

7.1. Заповідник є регіональним центром поширення екологічних знань, освіти і виховання населення, служить модельним об'єктом сталого розвитку. На його базі видається всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал "Зелені Карпати", працює Музей екології Карпат, відео студія, мережа екологічних інформаційних центрів тощо.

7.2. Заповідник сприяє розвитку екологічного руху в регіоні, впроваджує інноваційні концепції в програми екологічного виховання учбових закладів, поширює нові методики екологічного виховання, розробляє рекомендації по формуванні екологічної етики й естетики.

7.3. Еколого-освітня робота на території Заповідника здійснюється відповідно до чинного Положення "Про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України" шляхом:

- формування на базі Заповідника центрів підготовки кадрів у сфері екологічної освітньо-виховної роботи;
- ведення пропагандистської діяльності;
- співробітництва з різними установами, організаціями природоохоронного спрямування в тому числі з учбовими закладами;
- співпраці з громадськими, державними та міжнародними еколого-освітніми організаціями;
- створення природознавчих музеїв;
- організація масових еколого-освітніх заходів тощо;

7.4. Заповідник проводить роботи з екологічного навчання, екскурсійної діяльності, екологічного туризму по визначених науково-пізнавальних маршрутах і екологічних стежках, здійснює навчально-виховну роботу в учбових закладах у зоні діяльності біосферного заповідника.

7.5. Підвищення рівня екологічної культури, екологічної інформованості населення, відпочиваючих оздоровчих закладів здійснюється через засоби масової інформації, випуск друкованої поліграфічної продукції (у тому числі – рекламної) і дидактичного матеріалу тощо.

7.6. Рекреаційна діяльність на території Заповідника організовується його спеціальними структурними підрозділами.

7.7. Рекреаційна діяльність проводиться зазначеними підрозділами Заповідника, а також іншими підприємствами, організаціями, установами на підставі угод з адміністрацією Заповідника відповідно до чинного законодавства в відповідних зонах Заповідника.

7.8. Заповідник у відповідних зонах згідно з його Проектом організації території, забезпечує організацію рекреаційної інфраструктури, облаштовує мережу еколого- і науково-пізнавальних маршрутів, рекреаційних зон для створення сприятливих умов для відпочинку, оздоровлення населення та відвідувачів Заповідника.

7.9. Заповідник організовує маркетингові дослідження щодо надання платних рекреаційних послуг відповідно до чинного законодавства.

8. ФІНАНСУВАННЯ

8.1. Фінансування Карпатського біосферного заповідника здійснюється за рахунок Державного бюджету України згідно з чинним законодавством. Для цієї мети можуть також залучатися кошти місцевих бюджетів і благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій та громадян, інших джерел не заборонених чинним законодавством України.

8.2. Кошти, одержані від наукової, природоохоронної, туристично-екскурсійної, рекламно-видавничої та іншої діяльності, що не суперечить цільовому призначенню Заповідника є його власними коштами та вилученню не підлягають.

8.3. Заповідник звільняється від плати за землю.

8.4. У відповідності до чинного законодавства Заповіднику встановлюються пільги щодо оподаткування.

8.5. Обсяги заходів природоохоронної діяльності адміністрація Заповідника щорічно визначає у виробничо-фінансовому плані, який затверджується у встановленому порядку.

8.6. Заповідник у відповідності до чинного законодавства здійснює видавничу діяльність.

9. МАЙНО

9.1. Майно Заповідника становлять основні фонди та кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі.

9.2. Майно Заповідника є державною власністю і закріплене за ним на праві оперативного управління.

9.3. Заповідник володіє, користується та розпоряджається зазначеним майном в межах, визначених чинним законодавством України.

9.4. Джерелами формування майна установи є бюджетні асигнування, спеціальні кошти, фінансова допомога та благодійні внески, пожертвування організацій, установ, громадян та інші надходження, не заборонені чинним законодавством України.

10. ЗВІТНІСТЬ І КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ

10.1. Заповідник здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність.

Порядок ведення бухгалтерського обліку та статистичної звітності визначається чинним законодавством.

10.2. Заповідник звітує про свою діяльність перед Мінприроди України, Органом Управління та відповідними органами державної виконавчої влади.

10.3. Директор та головний бухгалтер несуть персональну відповідальність за дотримання порядку ведення і достовірність обліку та статистичної звітності.

10.4. Контроль за діяльністю Заповідника здійснює Мінприроди України, Орган управління та інші спеціально уповноважені органи державної виконавчої влади відповідно до чинного законодавства України.

11. ЗМІНА МЕЖ, КАТЕГОРІЙ ТА СКАСУВАННЯ СТАТУСУ ТЕРИТОРІЇ

11.1. Зміна меж, категорії та скасування статусу території Заповідника здійснюється згідно з чинним законодавством.

12. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

12.1. Карпатський біосферний заповідник бере участь у співробітництві по виконанню та дотриманню норм міжнародних правових документів в галузі охорони природно-заповідного фонду.

За дорученням Мінприроди приймає участь в розробці міжнародних наукових та науково-технічних програм та забезпеченні обміну науковою інформацією.

Заступник начальника

Державної служби заповідної справи

В. Прокопенко

"ПОГОДЖЕНО"

Державна служба
заповідної справи
Мінприроди України

Начальник В. В. Канцурак

22.10.2010 р.

"ЗАТВЕРДЖЕНО"

Міністерство охорони
навколишнього природного
середовища України

Заст. міністра С. В. Гошовський

25.10.2010 р.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ РАДУ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Науково-технічна рада (НТР) Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) створюється відповідно до статті 42 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" і діє на підставі Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 103 від 09.08.2000 року.

Науково-технічна рада є колегіальним органом, який вирішує складні наукові і науково-технічні проблеми, сприяє участі наукової, науково-технічної та природоохоронної громадськості в управлінні науковою, еколого-освітньою і науково-організаційною діяльністю КБЗ. Вона готує рекомендації щодо основних питань планування, виконання, фінансування, кадрового і матеріально-технічного забезпечення КБЗ.

До складу Науково-технічної ради входять провідні науковці та фахівці, діяльність яких пов'язана з питаннями охорони та вивчення природи Карпат, а також заповідної справи.

Склад Науково-технічної ради за поданням директора заповідника затверджується Державною службою заповідної справи Мінприроди України. Головою Науково-технічної ради є директор заповідника. Він призначає заступників та вченого секретаря з числа компетентних та висококваліфікованих спеціалістів.

Науково-технічна рада проводить свої засідання за необхідністю, але не рідше, ніж два рази на рік. Рішення приймаються відкритим голосуванням більшістю присутніх на засіданні членів Науково-технічної ради. В окремих випадках допускається таємне голосування згідно із загальноприйнятою процедурою.

Науково-технічна рада має право приймати рішення, якщо на засіданні присутні не менш як 1/2 її складу, за винятком випадків

розгляду кадрових питань, де є обов'язковою присутність 2/3 складу Ради. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало понад 50% присутніх членів.

Кошти на відрядження членів НТР, запрошених зі сторонніх установ, можуть відшкодовуватися за рахунок заповідника.

Склад Науково-технічної ради оновлюється раз у три роки.

Рішення НТР КБЗ носять дорадчий характер і реалізуються в життя наказом директора заповідника.

Науково-технічна рада:

1. Вирішує наукові та науково-технічні проблеми заповідника.
2. Здійснює загальне методичне керівництво природоохоронною, науково-дослідною та науково-технічною роботою заповідника.
3. Погоджує плани науково-дослідних, науково-технічних, еколого-освітніх та туристично-рекреаційних робіт.
4. Розглядає і погоджує плани природоохоронних заходів та господарську діяльність на території заповідника.
5. Обговорює питання координації діяльності заповідника, плани та програми творчого співробітництва і співдружності з іншими науковими установами, вузами, а також громадськими організаціями.
6. Заслуховує звіти наукових працівників заповідника та співробітників сторонніх наукових установ, що працюють на території заповідника.
7. Розглядає і рекомендує до друку наукові праці.
8. Затверджує тематичні плани наукових видань заповідника.
9. Розглядає проекти організації території заповідника та охорони природних комплексів.
10. Ініціює організацію наукових і науково-практичних конференцій, нарад та семінарів.
11. Розглядає і рекомендує до захисту дисертації працівників заповідника.
12. Порушує клопотання про присвоєння науковим працівникам заповідника наукових звань.
13. Розглядає результати конкурсів на заміщення вакантних посад та атестацій наукових працівників заповідника.

Для оперативного реагування на нагальні поточні проблеми НТР створює бюро зі співробітників КБЗ, які є членами Науково-технічної ради. Засідання бюро НТР проводяться за необхідністю. На бюро НТР виносяться питання, розгляд яких належить до компетенції НТР. Бюро

Науково-технічної ради має право приймати рішення, якщо на засіданні присутні більше половини складу членів бюро НТР. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало понад 50% присутніх членів бюро НТР. Рішення бюро НТР розглядаються та затверджуються на найближчому засіданні НТР.

Для попереднього розгляду питань, можуть створюватися постійні або тимчасові комісії, перелік і персональний склад яких затверджуються Науково-технічною радою.

Інші питання НТР КБЗ, що не згадані вище, вирішується згідно з Положенням про наукову діяльність заповідників та національних природних парків Мінприроди України.

Директор Карпатського
біосферного заповідника

Ф. Д. Гамор

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

П О С Т А Н О В А
від 9 серпня 2001 р. № 1000
Київ

**Про Державну службу
заповідної справи**

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Положення про Державну службу заповідної справи, що додається.

2. Установити, що Державна служба заповідної справи є правонаступником Головного управління національних природних парків і заповідної справи.

3. Визнати такими, що втратили чинність:

постанову Кабінету Міністрів України від 13 березня 1995 р. № 170 "Про Головне управління національних природних парків і заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки";

розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 червня 1995 р. № 358.

Прем'єр-міністр України

А. Кінах

ПОЛОЖЕННЯ
про Державну службу заповідної справи

1. Державна служба заповідної справи (далі – Служба) є урядовим органом державного управління, яка діє у складі Мінприроди і підпорядковується йому.

2. Служба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, цим Положенням та наказами Мінприроди.

У межах своїх повноважень Служба організовує та здійснює систематичний контроль за виконанням актів законодавства, узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства і подає їх на розгляд Мінприроди.

3. Основними завданнями Служби є:

участь у межах своєї компетенції в реалізації державної політики у сфері збереження та невиснажливого використання природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів та об'єктів;

забезпечення державного управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду;

здійснення державного контролю за додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

забезпечення збереження біологічного та ландшафтного різноманіття на територіях природно-заповідного фонду;

підготовка пропозицій щодо сталого розвитку репрезентативної мережі природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі.

4. Служба відповідно до покладених на неї завдань:

організовує і здійснює методичне керівництво веденням заповідної справи;

розробляє та запроваджує економічний механізм збереження, невиснажливого використання і відтворення природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

готує пропозиції з основних напрямів державної політики щодо збереження, невиснажливого використання природно-заповідного фонду, відтворення його природних комплексів та об'єктів;

координує діяльність установ природно-заповідного фонду та служби державної охорони природно-заповідного фонду України;

здійснює заходи щодо професійної підготовки та перепідготовки кадрів;

подає на розгляд Мінприроди обґрунтовані пропозиції щодо визначення обсягів бюджетних асигнувань, необхідних на утримання підпорядкованих Міністерству установ природно-заповідного фонду та проведення заходів, спрямованих на збереження і відтворення його природних комплексів;

розробляє положення про підпорядковані Мінприроди установи природно-заповідного фонду, подає Міністерству пропозиції щодо призначення їх керівників, а також погоджує положення про інші території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

організовує вивчення, узагальнення та впровадження вітчизняного і зарубіжного досвіду роботи у сфері заповідної справи та формування національної екологічної мережі;

організовує в межах повноважень, визначених Мінприроди, виконання зобов'язань за міжнародними договорами у сфері заповідної справи;

забезпечує ведення Державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду, систематизує інформацію у сфері заповідної справи;

за погодженням з Мінприроди організовує, здійснює і координує роботу щодо створення нових та розширення територій існуючих об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, зміни їх меж і категорій, скасування статусу, а також охорони і збереження водноболотних угідь;

бере участь в організації розроблення і реалізації законодавства, державних цільових та міжнародних програм і проектів, спрямованих на розвиток заповідної справи, формування національної екологічної мережі;

бере участь у формуванні транскордонних природоохоронних територій міжнародного значення та підготовці міжнародних угод щодо спільної діяльності в цій сфері;

здійснює інші повноваження, передбачені законодавством.

5. Служба має право:

брати участь у розгляді органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування питань, що належать до її компетенції, вносити в установленому порядку на розгляд цих органів пропозиції щодо організації, збереження, невиснажливого використання і відтворення природних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

залучати спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) для розгляду питань, що належать до її компетенції;

здійснювати контроль і проводити перевірки з питань, що належать до її компетенції;

скликати в установленому порядку наради з питань, що належать до її компетенції;

видавати накази організаційно-розпорядчого характеру;

одержувати в установленому порядку від органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на неї завдань;

брати участь у видавничій діяльності.

6. Службу очолює начальник, який призначається на посаду і звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра охорони навколишнього природного середовища.

Начальник Служби є членом колегії Мінприроди.

7. Начальник Служби має трьох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра охорони навколишнього природного середовища, погодженим з начальником Служби.

Розподіл обов'язків між заступниками провадить начальник Служби.

8. Начальник Служби:

здійснює керівництво Службою, несе персональну відповідальність перед Кабінетом Міністрів України і Міністром охорони навколишнього природного середовища за виконання покладених на Службу завдань;

призначає на посаду і звільняє з посади керівників структурних підрозділів та інших працівників Служби, крім заступників її начальника;

визначає ступінь відповідальності заступників начальника Служби та керівників її структурних підрозділів;

притягає до дисциплінарної відповідальності керівників структурних підрозділів та інших працівників Служби, крім заступників її начальника;

підписує видані в межах компетенції Служби накази, організовує перевірку їх виконання;

затверджує положення про структурні підрозділи Служби;

здійснює інші повноваження, передбачені законодавством та цим Положенням.

9. Служба для реалізації покладених на неї завдань може за погодженням з Міністром охорони навколишнього природного середовища утворювати територіальні органи у межах граничної чисельності працівників Служби. Керівники територіальних органів призначаються на посаду та звільняються з посади Міністром охорони навколишнього природного середовища. Положення про зазначені органи затверджує начальник Служби.

10. Для узгодженого вирішення питань, що належать до компетенції Служби, обговорення найважливіших напрямів її діяльності утворюється колегія, у складі начальника Служби, його заступників, керівників структурних підрозділів.

Персональний склад колегії та положення про неї затверджуються Міністром охорони навколишнього природного середовища.

Рішення колегії проводяться в життя наказами Служби.

11. У Службі з урахуванням специфіки діяльності може утворюватися науково-технічна рада. Склад і положення про неї затверджує начальник Служби.

12. Граничну чисельність працівників та структуру Служби затверджує Міністр охорони навколишнього природного середовища у межах граничної чисельності працівників Мінприроди, затвердженої Кабінетом Міністрів України.

13. Штатний розпис, кошторис доходів і видатків Служби затверджує начальник Служби за погодженням з Міністром охорони навколишнього природного середовища і Мінфіном.

14. Служба утримується за рахунок державного бюджету в межах коштів, передбачених на утримання Мінприроди.

15. Умови оплати праці працівників Служби визначаються Кабінетом Міністрів України.

16. Служба є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в органах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

П О С Т А Н О В А

від 14 липня 2000 р. № 1127

Київ

**Про службу державної охорони
природно-заповідного фонду України**

Відповідно до статті 60 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Положення про службу державної охорони природно-заповідного фонду України, що додається.

2. Прийняти пропозицію Міністерства охорони навколишнього природного середовища щодо проведення витрат, пов'язаних із забезпеченням форменим одягом працівників служби державної охорони природно-заповідного фонду України, за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Установити, що працівники служби державної охорони природно-заповідного фонду України, території та об'єкти якого належать до сфери управління Державного комітету лісового господарства, забезпечуються форменим одягом встановленого зразка відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 1991 р. № 352 "Про безкоштовну видачу форменого одягу працівникам державної лісової охорони системи Міністерства лісового господарства".

3. Міністерству внутрішніх справ та його територіальним органам сприяти службі державної охорони природно-заповідного фонду України в її діяльності.

Прем'єр-міністр України

В. Ющенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 14 липня 2000 р. № 1127

ПОЛОЖЕННЯ
про службу державної охорони
природно-заповідного фонду України

1. Служба державної охорони природно-заповідного фонду України (далі – служба держохорони) забезпечує охорону та збереження природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення, а також регіональних ландшафтних парків.

2. До складу служби держохорони входять служби охорони природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення, а також регіональних ландшафтних парків.

До складу служб державної охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду входять керівники адміністрацій природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення, регіональних ландшафтних парків, працівники підрозділів охорони, а також інших підрозділів цих адміністрацій за переліком згідно з додатком.

Служби державної охорони очолюють керівники адміністрацій територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

3. Координацію діяльності служби держохорони здійснює орган управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду України Мінприроди.

4. Основними завданнями служби держохорони є:
забезпечення додержання режиму охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України;

попередження та припинення порушень природоохоронного законодавства.

5. Служба держохорони відповідно до покладених на неї завдань:
здійснює охорону природних комплексів природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, ботанічних

садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення, а також регіональних ландшафтних парків;

здійснює охорону диких тварин і місць їх перебування у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

забезпечує порядок використання природних ресурсів;

забезпечує додержання вимог щодо відвідування територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

попереджує пошкодження лісових насаджень унаслідок незаконних рубок;

здійснює заходи щодо запобігання виникненню, поширенню пожеж, інших надзвичайних ситуацій та їх ліквідації;

інформує відповідні державні органи про надзвичайні ситуації;

забезпечує реалізацію заходів з профілактики та захисту природних комплексів від шкідників і хвороб у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

підтримує у належному стані межові та охоронні знаки, інформаційні аншлаги, квартальні та ділянкові стовпи, а також протипожежні споруди.

6. Працівники служби держохорони мають право:

вимагати від громадян і службових осіб пояснення у зв'язку з порушенням ними режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон;

перевіряти у громадян і службових осіб посвідчення на право перебування, використання природних ресурсів та провадження іншої діяльності в межах відповідних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

доставляти порушників природоохоронного законодавства у територіальні органи внутрішніх справ чи до виконавчого комітету селищної, сільської ради з метою з'ясування особи;

складати протоколи про порушення адміністративного законодавства в галузі охорони довкілля і використання природних ресурсів, надсилати їх відповідним органам для притягнення винних до відповідальності;

вилучати у порушників предмети і знаряддя незаконного використання природних ресурсів, транспортні засоби, незаконно добуту продукцію, відповідні документи;

проводити особистий огляд осіб, речей, транспортних засобів та перевірку знарядь і продукції, одержаної в результаті природокористування;

безперешкодно відвідувати і перевіряти підприємства, установи, організації, судна та інші транспортні засоби у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон стосовно додержання вимог природоохоронного законодавства;

давати обов'язкові для виконання приписи з метою усунення порушень, виявлених у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

подавати клопотання про припинення, зупинення чи обмеження будь-якої діяльності, що провадиться з порушенням вимог природоохоронного законодавства або забороняється згідно з режимом охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

носити під час виконання службових обов'язків форму встановленого зразка, табельну зброю та спеціальні засоби (гумові кийки, наручники і балончики з препаратами сльозоточивої та подразливої дії) відповідно до законодавства;

направляти в установленому порядку матеріали про порушення природоохоронного законодавства до відповідних органів для вирішення питання щодо притягнення винних до кримінальної відповідальності.

7. Знаки розрізнення, зразки, порядок та норми носіння форменого одягу працівниками служби держохорони затверджуються Мінприроди.

8. Перелік посадових осіб служби держохорони, яким надається право носіння табельної зброї та спеціальних засобів, їх види та норми забезпечення визначаються Мінприроди за погодженням з МВС.

9. У своїй діяльності служба держохорони взаємодіє з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, іншими природоохоронними органами, громадськими організаціями.

10. Фінансування матеріально-технічного забезпечення служб держохорони здійснюється в межах кошторису, передбаченого на їх утримання, із залученням інших джерел, не заборонених законодавством.

ПЕРЕЛІК

підрозділів і посад працівників, які входять
до складу служби державної охорони
природно-заповідного фонду України

Служби державної охорони природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків:

директори природних заповідників, біосферних заповідників та національних природних парків;

головні лісничі природних заповідників, біосферних заповідників та національних природних парків;

начальники відділів служби державної охорони та начальники філіалів природних заповідників, біосферних заповідників та національних природних парків;

лісничі, помічники лісничих, начальники природоохоронних ділень, заступники начальників природоохоронних ділень, начальники пожежно-хімічних станцій та заступники начальників пожежно-хімічних станцій природних заповідників, біосферних заповідників та національних природних парків;

майстри лісу, лісники, егері, інспектори та бійці пожежно-хімічних станцій природних заповідників, біосферних заповідників та національних природних парків.

Служби державної охорони ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення та регіональних ландшафтних парків:

директори ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків, загальнодержавного значення та регіональних ландшафтних парків;

начальники відділів служби державної охорони та інспектори ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків загальнодержавного значення та регіональних ландшафтних парків.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

№ 163 від 10.11.98
м. Київ

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції
України 31 грудня 1998 р.
за № 852/3292

**Про затвердження Положення про організацію наукових
досліджень у заповідниках і національних природних
парках України**

Для координації наукової діяльності відповідно до ст. 42 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" та методичного забезпечення згідно з п.4 постанови Верховної Ради України від 22.09.94 № 177/94-ВР "Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні" наказую:

1. Затвердити Положення про організацію наукових досліджень у заповідниках і національних природних парках України, що додається.

2. Начальнику Головного управління національних природних парків і заповідної справи Стеценку М.П. забезпечити подання на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України наказу "Про затвердження Положення про організацію наукових досліджень у заповідниках і національних природних парках України".

3. Начальнику Господарського управління С.Г.Микитюку в 10-денний термін після державної реєстрації наказу "Про затвердження Положення про організацію наукових досліджень у заповідниках і національних природних парках України" забезпечити тиражування його та надсилання заповідникам і національним природним паркам України, Державному комітету охорони навколишнього природного середовища та природних ресурсів Автономної Республіки Крим, держуправлінням екобезпеки в областях, містах Києві та Севастополі.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр

В. Я. Шевчук

Затверджено
Наказ Міністерства охорони навколишнього
природного середовища та ядерної безпеки
України 10.11.98 № 163

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 31 грудня 1998 р.
за № 852/3292

**Положення
про організацію наукових досліджень у заповідниках і
національних природних парках України**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України", Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні, затвердженої постановою Верховної Ради України від 22 вересня 1994 року № 177/94-ВР, та постанови Кабінету Міністрів України від 12.11.97 № 1259 "Про вдосконалення державного управління заповідною справою в Україні", які визначають пріоритети і основні напрями науково-дослідних робіт, спрямованих на забезпечення розвитку заповідної справи в Україні.

1.2. Метою даного Положення є координація та методичне забезпечення єдиного підходу до організації наукових досліджень заповідниками й національними природними парками (далі – природно-заповідними установами – ПЗУ), визначення форм та обсягів наукової продукції і структури наукових фондів.

1.2.1. За затвердженими Мінекобезпеки України та НАН України методичними посібниками "Літопис природи" проводяться спостереження у біосферних, природних заповідниках та національних природних парках.

1.2.2. Мінекобезпеки України розробляє і організовує методичне забезпечення ведення "Літопису природи" в ПЗУ.

1.2.3. НАН України та Мінекобезпеки України розробляють єдині для всіх ПЗУ форми документів щодо організації наукових досліджень (додаються).

2. Документація з науково-дослідної діяльності

2.1. Робочими науковими матеріалами наукових співробітників ПЗУ є польові щоденники, книга камеральної обробки даних, картки обліку на

постійних пробних площах, фенологічні картки, картосхеми та карти поширення видів флори та фауни й інше.

2.2. Основними документами в організації планування наукових досліджень ПЗУ є програми, тематичні та індивідуальні плани наукових та науково-технічних співробітників, а також плани науково-технічних заходів.

2.3. Програма довгострокових наукових досліджень має включати такі розділи: загальні положення (обґрунтування, мета, передбачувані результати), пріоритетні напрями наукових досліджень, наукові проблеми з пріоритетних напрямів, відомості про відповідальних осіб, головних виконавців чи координаторів, терміни виконання. В програмах, крім інформаційно-статистичних показників, вказуються джерела та орієнтовні обсяги фінансування.

2.3.1. Програми розглядаються директорами ПЗУ, їх вченими, науковими або науково-технічними радами (далі – Ради) та, після погодження з науковими кураторами, передаються на затвердження органам, в підпорядкуванні яких перебувають ПЗУ, Мінекобезпеки України та НАН України.

2.4. У процесі оформлення тем готуються такі документи: обґрунтування, тематична картка за формою, наведеною в додатку 1, щорічні робочі плани, наведені в додатку 2, детальні щорічні індивідуальні плани наукових співробітників, які розробляються заступником директора з наукової роботи.

2.4.1. В обґрунтуваннях тем за довільною формою характеризується стан вивченості питання, зазначаються мета й завдання, новизна, теоретичне й практичне значення, визначаються методики досліджень, зміст і обсяг робіт, очікувані результати, галузі, обсяги та ефективність використання наукової продукції, ресурси для виконання наукових досліджень. Обґрунтування є супровідним документом до затвердження теми. Його підписують директор ПЗУ та керівник теми.

2.4.2. Тематична картка має включати: на лицевій стороні – назву ПЗУ, назву теми, шифри проблеми (програми) й теми, номер держреєстрації, вид замовлення, планові терміни, підстави, кошторисну вартість, фінансувальні організації та їхні шифри, джерело фінансування, затверджувальні й узгоджувальні сторони, установи-виконавці та співвиконавці, відомості про наукового керівника, загальні обсяги фінансування на час виконання теми; на зворотній стороні – основні, як правило – річні, етапи та стислий зміст кожного з них, терміни, планові обсяги фінансування за роками, підписи. У змісті останнього етапу вказується наукова продукція, яка буде підготовлена в результаті виконання теми. Тематична картка за погодженням наукового куратора

затверджується відповідною науково-дослідною установою НАН України, яка співпрацює з ПЗУ, Головним управлінням національних природних парків і заповідної справи Мінекобезпеки України (далі – Головне управління), а також органом, в підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ. Якщо науковий куратор як узгоджувальна сторона є представником науково-дослідної установи НАН України, то додаткового затвердження сторони НАН України не потрібно. Тематична картка на тему "Літопис природи" не оформляється, оскільки ці дослідження є безперервними й не мають етапів.

2.4.3. Робочий план складається на один рік, готується на кожний етап наукових досліджень за темою. Він включає терміни виконання розділів та етапів, обсяги фінансування, найменування розділів, їхній зміст, відомості про виконавців, очікувані результати тощо. Зміст кожного етапу має доповнюватися переліком науково-технічних заходів (біотехнічних, сототехнічних). Робочий план на тему "Літопис природи" не оформляється, а лише відповідно до робочого плану оформляється план науково-технічних заходів. Робочий план розглядається Радою, погоджується Головним управлінням, науковим куратором, затверджується органом, якому підпорядкована ПЗУ.

2.4.4. Індивідуальні плани наукових співробітників затверджуються директором ПЗУ за поданням його заступника з наукової роботи, а індивідуальні плани науково-технічного персоналу затверджуються заступником директора ПЗУ з наукової роботи.

2.5. Основним звітним документом наукового відділу є щорічний том "Літопису природи". Крім того, в організації звітності ПЗУ є заключні звіти за темами, щорічна інформація про підсумки науково-дослідної діяльності ПЗУ, а також щорічні індивідуальні та щоквартальні звіти наукових співробітників і науково-технічного персоналу про виконання робочого плану, які надаються заступнику директора з наукової роботи.

2.5.1. Заключні звіти за закінченими темами приймаються Радою ПЗУ, а про основні результати наукових досліджень ПЗУ повідомляє сторони, які затвердили та погодили планову документацію. Супровідними документами до заключних звітів є опубліковані монографії, методичні посібники або на основі наукових розробок затверджені нормативно-правові документи, які розсилаються офіційно в установленому порядку.

2.5.2. Щорічна інформація про підсумки науково-дослідної діяльності ПЗУ затверджується її директором і передається Головному управлінню та органу, в підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ.

2.5.3. Щорічні індивідуальні звіти наукових співробітників затверджуються директором ПЗУ за погодженням його заступника з наукової роботи, а щорічні індивідуальні звіти науково-технічного персоналу затверджуються заступником директора ПЗУ з наукової роботи.

2.6. Вся документація, яка пов'язана із проведенням наукових досліджень, виготовляється в потрібній кількості примірників на державній мові згідно з чинним законодавством України.

3. Вимоги до організації наукових досліджень

3.1. "Літопис природи" як комплексна наукова тема може вестися лише укомплектованим потрібними спеціалістами науковим відділом або, в разі їх відсутності, сторонньою науковою організацією чи вищим навчальним закладом на замовлення ПЗУ.

3.2. У ПЗУ перевага надається прикладним природоохоронним та фундаментальним дослідженням.

3.3. Всі дослідження ПЗУ мають завершуватися природоохоронними рекомендаціями, які направляються до Головного управління та органам, в підпорядкуванні яких вони перебувають. Природоохоронні рекомендації можуть бути вміщені в "Літописи природи".

3.4. Основними складовими наукових досліджень залежно від поставленої мети є: літературний огляд проблеми; визначення об'єкта, методики досліджень і, при потребі, модельних дослідних ділянок, пунктів спостережень; періодичне зняття показників, зведення та обробка отриманої інформації; попередня прогнозна оцінка; пропозиції щодо прийняття управлінських рішень, визначення галузей використання результатів наукових досліджень.

3.5. Наукові дослідження ПЗУ можуть бути як самостійними, так і спільними з різними організаціями з даних напрямів досліджень.

3.6. Результати наукових досліджень ПЗУ мають бути всебічно обговорені на засіданнях лабораторій, наукових відділів, Рад ПЗУ та доповідатись на нарадах, семінарах, конференціях, симпозіумах, наукових з'їздах.

3.7. У процесі виконання теми кожний науковий співробітник відповідно до займаної посади повинен подати до видання результати своїх досліджень у вигляді монографій, статей, тез доповідей та іншої наукової продукції.

4. Наукові фонди

4.1. Наукові фонди ПЗУ розподіляються на архівні, музейні, бібліотечні та інші.

4.2. До архівних наукових фондів належать науково-дослідна й технічна документація (НТД), створена в процесі НДР; наукова продукція на паперових і магнітних носіях; фото-, відео- і кіноматеріали.

4.2.1. НТД ПЗУ, що здана на зберігання в науковий фонд, ділиться на НТД з постійним і тимчасовими термінами зберігання. Терміни зберігання визначаються в установленому порядку номенклатурами справ наукового відділу й науково-технічної документації ПЗУ.

4.3. Музейні фонди поділяються на наукові та експозиційні, які, в свою чергу, – на основні та додаткові.

4.3.1. Основні наукові фонди включають наукові колекції – систематизовані зібрання колекційних зразків природних об'єктів (чучел, тушок, шкурок, скелетів і їх частин, пташиних яєць і гнізд, мушель молюсків, безхребетних тварин, сухих або у фіксувальній рідині, вологих або сухих препаратів тварин і рослин, зразків ґрунтів, мінералів і гірських порід, палеонтологічних об'єктів тощо). Основні експозиційні фонди включають діючі музейні експозиції, пересувні фотовиставки, відеофільми про ПЗУ.

4.3.2. Додаткові наукові й експозиційні фонди включають дублікати колекційних матеріалів основних музейних фондів, необроблені колекційні матеріали, а також колекційні матеріали, які є науково малоцінними.

4.4. ПЗУ повинні забезпечувати надійне збереження музейних фондів і вільний доступ до них зацікавлених спеціалістів. Контроль за умовами зберігання колекцій здійснюється адміністраціями ПЗУ, а також органом, в підпорядкуванні яких вони знаходяться, і Головним управлінням.

4.5. Колекційні матеріали із фондів ПЗУ можуть бути передані стороннім музейним установам, які гарантують збереження цих матеріалів і право користування для всіх зацікавлених спеціалістів, за умови укладення відповідного двостороннього договору.

4.5.1. Рішення про передання колекційних матеріалів третій особі може приймати директор ПЗУ (за згодою Ради), органом, якому підпорядкована ПЗУ, та Головне управління.

4.5.2. Колекційні матеріали із додаткових наукових і експозиційних фондів першочергово можуть бути передані безкоштовно на підставі угод

лише школам, дитячим установам у рамках еколого-освітньої діяльності ПЗУ.

4.6. До матеріалів, які зберігаються у бібліотечних наукових фондах та фондах ПЗУ, належать монографії, збірники наукових праць ПЗУ, публікації співробітників ПЗУ у вітчизняних та закордонних періодичних та інших наукових виданнях у вигляді відбитків, ксерокопій тощо, а також наукова бібліотека.

4.7. Виконавці тем і заходів зобов'язані в місячний термін по закінченні теми або етапу робіт надавати в науковий фонд ПЗУ матеріали, передбачені перспективними й річними планами й відображені в оперативному або прикінцевому звіті.

4.8. У разі невиконання або затримки надання зазначених матеріалів директор ПЗУ може приймати відповідні рішення.

4.9. Наукові матеріали, одержані в процесі виконання договірних НДР, надаються до наукових фондів ПЗУ в терміни, визначені договором.

4.10. Безпосередню роботу для забезпечення належного зберігання й використання наукових фондів організовує заступник директора з наукової роботи.

5. Порядок управління

5.1. Організація і безпосереднє керівництво науковими дослідженнями і екологічним моніторингом, що проводяться в ПЗУ, здійснюється, насамперед, заступником директора з наукової роботи. В окремих випадках організація і безпосереднє керівництво науковими дослідженнями і екологічним моніторингом у ПЗУ може здійснюватися начальником наукового відділу, старшим, провідним чи головним науковим співробітником, який призначений керівником теми.

5.2. Призначення і звільнення заступника директора ПЗУ з наукової роботи узгоджується з Головним управлінням. Для біосферних заповідників заступник директора з наукової роботи призначається за умови наявності в нього наукового ступеня.

5.3. Індивідуальні посадові інструкції працівників наукового відділу ПЗУ розробляються заступником директора ПЗУ з наукової роботи на основі єдиних для ПЗУ типових посадових інструкцій, затверджених НАН України та Головним управлінням. Індивідуальні посадові інструкції затверджуються директором ПЗУ, підписуються працівниками (вказується дата ознайомлення). Один примірник такої інструкції зберігається в особовій справі працівника.

5.4. Директор ПЗУ і його заступник з наукової роботи зобов'язані інформувати і надавати підтримку науковим співробітникам ПЗУ з питань, що пов'язані з підготовкою заявок на гранти і отриманням пошукових грантів – як індивідуальних, так і колективних. Механізм реалізації грантів регулюється чинним законодавством.

5.5. Матеріально-технічне забезпечення виконання "Літопису природи" та інших тем передбачається у виробничо-фінансовому плані ПЗУ.

5.6. Директор ПЗУ може надавати право розпоряджатися коштами та відати фінансово-плановими документами, передбаченими на науку, освіту та моніторинг, своєму заступнику з наукової роботи.

5.6.1. Заступник директора з наукової роботи ПЗУ формує частину кошторису виробничо-фінансового плану в частині виконання НДР, в якому передбачає річні витрати на безпосереднє проведення досліджень, виділення постійних пробних площ, придбання матеріально-технічного оснащення, відряджень, семінарів, конференцій, видання наукових матеріалів, використання транспортних засобів для експедицій.

5.6.2. Заступник директора з наукової роботи укладає і подає на затвердження директору перспективний план та кошторис матеріально-технічного забезпечення наукового відділу.

5.7. Директор ПЗУ на час польових досліджень для проведення експедицій забезпечує науковий відділ транспортними засобами.

5.7.1. Під час експедицій директор ПЗУ може поставити перед науковими співробітниками додаткові завдання, пов'язані зі збереженням природно-заповідної території.

5.7.2. Кожний науковий співробітник після завершення експедиції зобов'язаний в триденний строк надати дирекції детальний звіт про обсяг виконаної роботи та витрати.

Додаток 1

до пунктів 1.2.3 та 2.4
Положення про організацію наукових
досліджень у заповідниках і національних
природних парках України
(лицевий бік)

ТЕМАТИЧНА КАРТКА

Шифр проблеми (програми)	Назва ПЗУ	Шифр теми
		№ держ.реєстр.
Вид замовлення	Планові терміни: поч. " ____ " ____ р.	закінч. " ____ " ____ р.
Назва теми		
Підстава:		
Кошторисна вартість (тис.грн.): всього ____ у т.ч.	Фінансувальні організації	Шифр
із державного бюджету		
із інших джерел		
Узгоджено: науковим куратором природно-заповідної установи	Підпис М. П.	
Затверджено: орган, якому підпорядкована ПЗУ	Підпис М.П.	
Затверджено: Головне управління	Підпис М.П.	
Затверджено: науково-дослідна установа НАН України	Підпис М.П.	
Головний виконавець		
Співвиконавці		
Науковий керівник		
Науковий ступінь, звання	Прізвище, ім'я та по батькові	Підпис

(зворотний бік)

Основні етапи НДР						
Терміни (квартал, рік)		Зміст етапу				
Планові обсяги фінансування по роках, тис.грн.						
Директор установи	Прізвище	Підпис	М.П.			

Додаток 2

до пунктів 1.2.3 та 2.4 Положення про організацію наукових досліджень у заповідниках і національних природних парках України

ПОГОДЖЕНО Науковий куратор природно-заповідної установи	ПОГОДЖЕНО Головне управління національних природних парків і заповідної справи	ЗАТВЕРДЖЕНО Відомство, якому підпорядкована природно-заповідна установа
(підпис) (прізвище та ініціали) " " 199 р.	(підпис) (прізвище та ініціали) " " 199 р.	(підпис) (прізвище та ініціали) " " 199 р.

РОБОЧИЙ ПЛАН

на рр.	
Назва ПЗУ	
Проблема: Тема №	Шифр теми Номер теми за планом ПЗУ Виконується за схвалою НТР ПЗУ Від " " р. Протокол №

Терміни виконання		Витрати на весь термін виконання (за станом цін на р.)	Витрати на тему за попередні роки (за станом цін на р.)	Витрати за планом на р. (за станом цін на р.)	Кількість співробітників, що виконують тему у р. наукових і допоміжних
початок	закінчення				
1	2	3	4	5	6

Найменування розділів. Конкретний зміст основних етапів роботи в поточному році	Терміни виконання розділів та етапів	Найменування відділу. Керівник теми, розділу. Виконавці. Співвиконавці	Очікувані результати. Економічна доцільність та ефект від впровадження. Форма та місце впровадження
8	9	10	11

Директор _____ (назва ПЗУ) (підпис) (прізвище та ініціали)

Заступник директора _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник теми _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Вчений секретар Ради _____ (підпис) (прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Н А К А З

№ 103 від 09.08.2000

м. Київ

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції
України 27 серпня 2000 р.
за № 548/4769

**Про затвердження нової редакції Положення
про наукову діяльність заповідників та національних
природних парків України**

Відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" та Указу Президента України від 15.12.99 № 1573 "Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади" (із змінами і доповненнями) наказую:

1. Затвердити нову редакцію Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України (додається).
2. Скасувати наказ Мінекоресурсів від 30.05.2000 № 35 "Про внесення доповнень до Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України".
3. Уважати таким, що втратив чинність наказ Мінекобезпеки від 01.07.97 № 105, зареєстрований в Мін'юсті України 29.08.97 за № 358/2162.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра М. Стеценка.

Міністр

І. Заєць

**Положення
про наукову діяльність заповідників та
національних природних парків України**

1. Організація діяльності наукових відділів

1.1. Основною формою узагальнення результатів наукових досліджень заповідників та національних природних парків є їх "Літопис природи", який ведеться відповідно до затверджених методичних посібників. У "Літопис природи" подаються основні дані про календар природи, фізико-географічні умови, рослинний і тваринний світ, режими їх охорони, антропогенний вплив на природно-заповідну територію (далі – ПЗУ). Окремим розділом також подається характеристика досліджень за іншими темами. "Літопис природи" передбачає й додатки.

1.1.1. "Літопис природи" є головною науковою темою, яка ведеться постійно, а результати досліджень щорічно оформляються у вигляді окремих томів. "Літопис природи" підлягає реєстрації в УкрІНТЕІ.

1.1.2. Кожний том "Літопису природи" затверджується директором природно-заповідної установи (далі – ПЗУ). Оригінал зберігається в ПЗУ, а копії до 1 травня поточного року надсилаються до органу, в підпорядковані якого перебуває ПЗУ, а також до Міністерства екології та природних ресурсів України (в особі органу управління територіями і об'єктами природно-заповідного фонду, далі – ОУ ПЗФ).

1.2. Крім "Літопису природи", ПЗУ зосереджують свою наукову діяльність на розробці спеціальних тем, пов'язаних з вивченням наукових основ охорони, відтворення і використання біорізноманітності, а також особливо цінних природних комплексів та об'єктів.

1.2.1. Загальнодержавні наукові програми наукових досліджень у галузі заповідної справи розробляються НАН України і Мінекоресурсів України. У рамках пріоритетних напрямів, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.97 № 1259 "Про вдосконалення державного управління заповідною справою в Україні" і Програмою перспективного розвитку заповідної справи в Україні, затвердженої постановою Верховної Ради України від 22.09.94 № 177/94-ВР, наукові відділи розробляють довгострокові теми та програми, які погоджуються науковими кураторами ПЗУ і затверджуються НАН України та Мінекоресурсів України. Для тих ПЗУ, які не належать до НАН України

та Мінекоресурсів України, теми і програми додатково затверджуються органом, у підпорядковані якого вони перебувають. Наукова тема може бути також частиною регіональних або загальнодержавних екологічних наукових програм.

1.2.2. На основі програм і тем розробляються щорічні робочі плани, а також плани науково-технічних заходів, які розглядаються вченими або науково-технічними радами (далі – Рада) і погоджуються Мінекоресурсів (ОУ ПЗФ).

1.2.3. Унесення змін до програм та тем допускається лише за згодою затверджувальних сторін за наявності мотивованого обґрунтування і рішення Ради ПЗУ.

1.2.4. При формуванні бюджету ПЗУ на наступний рік фінансування наукової діяльності передбачається: а) на ведення "Літопису природи" за рахунок коштів органу, у підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ; б) на виконання наукових тем, які є частинами екологічних наукових програм різних рівнів – за умови надання гарантій фінансування цих робіт організаціями, які є головними виконавцями програм; в) на виконання інших наукових тем – за умови гарантій їх фінансування установами, які затверджують план науково-дослідних робіт (далі – НДР) ПЗУ. Статті видатків на кожну тему розписуються у щорічному виробничо-фінансовому плані.

1.3. Наукові відділи ПЗУ мають право виконувати або брати участь у виконанні НДР на замовлення органів виконавчої влади, установ НАН України, наукових кураторів, інших установ і організацій на договірній основі, разом з якими можуть створювати спільні навчально-науково-виробничі комплекси. На наукові відділи покладаються функції координації досліджень на ПЗТ категорій регіональних ландшафтних парків, заказників, пам'яток природи і заповідних урочищ, розташованих у регіонах перебування ПЗУ.

1.3.1. Планування договірних НДР та звітність за ними здійснюється у відповідності до програм НДР ПЗУ або визначається умовами договорів.

1.4. За результатами виконання тем готуються остаточні звіти, які проходять офіційне рецензування і оформляються у відповідності до ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення". Копії звітів надсилаються сторонам, що затверджують їх.

1.5. Про підсумки науково-дослідної, еколого-освітньої та в цих аспектах міжнародної діяльності в кінці кожного року ПЗУ інформують

органи, в підпорядкуванні яких вони перебувають та Мінекоресурсів (ОУ ПЗФ) за схемами (додатки 1, 2).

2. Учена та Науково-технічна ради

2.1. Учена та Науково-технічна ради ПЗУ створюються відповідно до статті 42 Закону України "Про природно-заповідний фонд України". Рада є колегіальним органом, який вирішує складні наукові і науково-технічні проблеми, сприяє участі наукової та науково-технічної та природоохоронної громадськості в управлінні науковою, еколого-освітньою і науково-організаційною діяльністю ПЗУ. Вона готує рекомендації щодо основних питань планування, виконання, фінансування, кадрового і матеріально-технічного забезпечення ПЗУ.

2.2. Положення та персональний склад Ради за поданням директора ПЗУ погоджуються Мінекоресурсів (ОУ ПЗФ) і затверджуються органом, у підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ.

2.3. Персональний склад Ради строком на три роки формується з провідних науковців та фахівців у природоохоронній, еколого-освітній, рекреаційній галузях. Головою Ради є директор ПЗУ. Він призначає двох заступників та вченого секретаря з числа компетентних та високої кваліфікації спеціалістів. Перший заступник представляє ПЗУ, другий – наукового куратора. Обов'язки голови в разі його відсутності виконує один із його заступників. Чисельність Ради має бути непарною і не більшою 25 осіб.

2.4. Для попереднього розгляду проектів НДР можуть створюватися постійні (або тимчасові) комісії, перелік і персональний склад яких затверджуються Радою. Для оперативного реагування Рада може створювати бюро із співробітників ПЗУ, які є членами Ради.

2.5. Рада має право розглядати:

- науковий профіль, особливості, перспективи й напрями розвитку наукових досліджень, а також природоохоронної, еколого-освітньої, рекреаційної та господарської діяльності;

- програми, теми, науково-технічні плани і звіти НДР наукових відділів, окремих співробітників та річні звіти своєї діяльності;

- питання видання наукових праць, матеріалів нарад, семінарів, конференцій тощо;

- наукові доповіді та практичні рекомендації з питань заповідної справи;

- господогвірні теми та на конкурсній основі їх виконавців;

питання підготовки і підвищення кваліфікації наукових кадрів, направлення в аспірантуру, підготовки дисертацій;

питання атестації наукових співробітників;

звіти співробітників про наукові відрядження за кордон;

проекти організації ПЗТ та охорони природних комплексів, результати лісовпорядкувальних та землевпорядкувальних робіт;

внутрішньодержавне (галузеве й міжгалузеве) та міжнародне співробітництво з питань заповідної справи;

проблеми ефективності методів охорони ПЗТ, пропозиції про вдосконалення засобів охорони ПЗТ;

питання функціонування Музею природи;

проекти планів матеріально-технічного та фінансового забезпечення наукових досліджень;

клопотання про присвоєння працівникам почесних звань та нагород.

2.6. Засідання Ради доцільно проводити щокварталу, але не рідше ніж два рази на рік.

2.7. Рішення Ради приймається відкритим голосуванням, якщо вона не прийняла рішення про таємне голосування, причому враховуються письмові пропозиції членів Ради, які відсутні на засіданні.

2.7.1. Рада має право приймати рішення, якщо на засіданні присутні не менш як 1/2 її складу, за винятком випадків розгляду кадрових питань, де є обов'язковою присутність 2/3 складу Ради. Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало понад 50% присутніх членів.

2.7.2. Рішення Ради проводяться в життя наказами директора і підлягають обов'язковому виконанню всіма працівниками ПЗУ.

2.7.3. Засідання Ради організовується на запрошення її членів не пізніше ніж за два тижні до його початку, оформляється протоколом, який підписує головуючий та вчений секретар. Витяг із протоколу оформляється на бланку Ради, завіряється ученим секретарем. Підписи засвідчуються печаткою ПЗУ. Копії рішення Ради подаються до органу, у підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ, та до Мінікоресурсів (ОУ ПЗФ) у двотижневий строк з дня проведення засідання.

2.7.4. Директор ПЗУ у разі незгоди з рішенням Ради зобов'язаний негайно інформувати орган, в підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ, та Мінікоресурсів (ОУ ПЗФ) суперечності, підтвердивши це протоколом засідання Ради, і звернутися з клопотанням про надання допомоги у

вирішенні спірного питання. Остаточним у цьому випадку є спільне рішення сторін, які розглядають це клопотання.

3. Наукове кураторство

3.1. Науковим куратором є науково-дослідна установа чи вищий навчальний заклад, що міститься в регіоні розташування ПЗУ, або ті, які є близькими за науковим профілем і які мають значний досвід та традиції проведення досліджень на даних ПЗТ. Присвоєння статусу наукового куратора здійснюється за згодою ПЗУ та претендента в наукові куратори.

3.2. Науковий куратор затверджується Мінікоресурсів України (додаток 3).

3.3. ПЗУ можуть мати наукових консультантів з числа провідних вчених держави, які за їх згодою затверджуються наказом директора. Науковий консультант є координатором наукових досліджень ПЗУ. Повноваження і завдання наукового консультанта на період виконання ним цих обов'язків погоджуються Радою установи, у якій він працює.

3.4. Обов'язки наукового куратора:

надавати науково-методичну допомогу при здійсненні наукової, еколого-освітньої, природоохоронної та іншої діяльності;

консультувати дирекцію щодо перспектив розвитку наукових та науково-технічних робіт, а також персонального складу Ради, розглядати звіти про наукову, науково-технічну роботу;

сприяти опрацюванню фактичного матеріалу досліджень за програмою "Літопис природи" і створенню бази даних;

готувати на договірній основі висококваліфіковані наукові кадри;

надавати допомогу в підвищенні та перекваліфікації наукових, еколого-освітніх кадрів та служби державної охорони;

поліпшувати науково-видавничий рівень діяльності ПЗУ.

3.5. Права наукового куратора:

проводити дослідження на відповідній ПЗТ;

отримувати за існуючим порядком пріоритетний дозвіл на використання лімітів природних ресурсів з науковою метою;

претендувати на цільове фінансування ПЗУ чи фінансування Мінікоресурсів;

користуватися науковими фондами та бібліотекою ПЗУ чи Мінікоресурсів (ОУ ПЗФ).

3.6. ПЗУ укладають з науковим куратором окремі угоди про співробітництво, у яких детально відображаються питання взаємодії та обов'язки сторін.

3.7. Зміна наукового куратора відбувається на клопотання Ради ПЗУ до Мінекоресурсів. Пропозицію до Ради про цю зміну мають право вносити як ПЗУ, орган, у підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ, так і безпосередньо науковий куратор.

4. Порядок взаємодії заповідників і національних природних парків України з сторонніми науковими організаціями та спеціалістами з питань проведення НДР на ПЗТ

Важливою умовою проведення НДР науково-дослідними, науково-педагогічними та іншими організаціями (далі – наукові організації), окремими спеціалістами на ПЗТ є дотримання ними норм природоохоронного законодавства, положень та інших інструктивних документів, що регламентують діяльність ПЗУ. З метою уникнення ускладнень у взаємовідносинах ПЗУ і сторонніми організаціями на час проведення ними наукових польових досліджень на ПЗТ і дотримання норм режимів охорони екосистем установлюється такий порядок взаємодії:

4.1. Наукові організації, які планують працювати на ПЗТ за самостійними темами, на початку року подають заявку до Мінекоресурсів (ОУ ПЗФ) на запроектовану тему досліджень та у зв'язку з цим передбачуваний обсяг вилучення природних ресурсів.

4.2. Після отримання в Мінекоресурсів (ОУ ПЗФ) позитивного рішення наукові організації погоджують з ПЗУ програму сезонних досліджень, склад виконавців, а в разі вилучення природних ресурсів з науковою метою і методику досліджень.

4.3. Після погодження цих документів ПЗУ входять в установленому порядку з клопотанням до Мінекоресурсів України про затвердження для сторонніх наукових організацій лімітів вилучення природних ресурсів з науковою метою і видачу відповідних дозволів, якщо виконання тем пов'язане з вилученням природних ресурсів. Разом з цим клопотанням щодо вилучення природних ресурсів, яке передбачене планами наукових тем, ПЗУ направляють рішення Рад цих наукових організацій, а також Рад ПЗУ.

4.4. Видача адміністраціями ПЗУ перепусток стороннім науковим організаціям та окремим спеціалістам на відвідування ПЗТ з метою проведення польових НДР здійснюється на підставі їх договорів з ПЗУ про наукове, творче співробітництво, спільної планової чи госпдоговірної

теми, а також виданих дозволів на вилучення природних ресурсів у межах лімітів їх використання. Для видачі перепусток на ПЗТ фізичним особам необхідна їх участь в одній з тем, які виконують ПЗУ, або тимчасова угода з директором ПЗУ.

4.5. Про результати сезонних наукових досліджень наукові організації повідомляють ПЗУ до 1 грудня у вигляді письмового звіту або в строки, обумовлені договором. У разі недотримання таких умов ці наукові організації не допускаються у наступному сезоні до досліджень на ПЗТ.

4.6. Загальні відомості про проведення НДР науковими організаціями або окремими спеціалістами протягом року в обов'язковому порядку включаються у річні і поточні звіти ПЗУ.

4.7. Господогвірні наукові теми, строк дії яких перевищує один рік, ПЗУ як виконавці погоджують з Мінекоресурсів України (ОУ ПЗФ).

4.8. Для проведення НДР у межах ПЗТ вилучення природних ресурсів відбувається на підставі дозволів, виданих уповноваженими органами Мінекоресурсів на місцях, у межах затверджених лімітів у встановленому порядку.

4.9. Для проведення НДР на ПЗТ без вилучення природних ресурсів не потрібно отримувати дозволи Мінекоресурсів України.

Заступник начальника Головного
управління національних природних
парків та заповідної справи

І. В. Трофименко

Додаток 1
до пункту 1.5 Положення про наукову
діяльність заповідників та національних
природних парків України

Схема
представлення щорічної інформації про підсумки
науково-дослідної діяльності заповідників та
національних природних парків України

1. Штати наукового відділу

1.1. Список усіх співробітників, для яких вказується спеціальність, науковий ступінь, знання іноземних мов.

1.2. Використання робочого часу науковими співробітниками (польові, наукові відрядження, камеральні роботи тощо).

1.3. Підвищення кваліфікації наукових співробітників і науково-технічного персоналу.

2. Науково-дослідна робота

2.1. Літопис природи: готовність чергового тому, основні розділи, проблеми виконання.

2.2. Виконання плану науково-дослідних бюджетних робіт (назва теми, коротка характеристика стану виконання робіт, отримані планові і позапланові результати, новизна).

2.3. Роботи за госптемами та угодами про науково-творче співробітництво, що виконуються на природно-заповідній території (назва угоди, замовник-виконавець, короткий зміст і результати досліджень).

2.4. Видання.

2.4.1. Здано до друку монографій, збірників, наукових статей, тез, їх перелік, куди здано.

2.4.2. Питома вага поданих загальних наукових публікацій на одного наукового співробітника, а також публікацій у провідних фахових виданнях, затверджених ВАК України.

2.4.3. Вийшло з друку публікацій (за кордоном, державні видання, місцеві видання, перелік публікацій).

2.4.4. Відомості про наукового співробітника, який опублікував найбільшу кількість робіт (посада, науковий ступінь, стаж наукової роботи тощо).

2.4.5. Кількість і назва дисертацій (представлених до захисту або захищених).

2.5. Розроблені природоохоронні рекомендації (навести їх перелік і назву організації, якій передано).

2.6. Формування фондів наукових матеріалів (поповнення гербарних і колекційних матеріалів, фенотек, ценотек тощо).

2.7. Участь наукових відділів у проведенні екологічних експертиз.

3. Науково-технічні заходи

3.1. Наявність і характеристика діяльності стаціонарів, метеостанцій, гідропостів, станцій фонового моніторингу тощо.

3.2. Кількість полігонів, постійних пробних площ (завдання, зміни).

4. Біотехнічні заходи

4.1. Заходи щодо відновлення порушених екотопів, біоценозів, популяцій диких тварин і рослин.

4.2. Регулювання в установленому порядку чисельності диких тварин (відстріл, відлов, розселення).

4.3. Кільцювання і мічення тварин, репатріація.

4.4. Утримання диких тварин у вольєрах.

4.5. Робота на експериментальних розсадниках.

5. Діяльність науково-технічних рад

5.1. Відповідність плану роботи.

5.2. Рішення, звернення, погодження.

5.3. Аналіз виконання рішень.

6. Фінансування, приладне та господарське забезпечення науково-дослідних робіт.

7. Висновки, недоліки, пропозиції (узагальнює заступник директора з наукової роботи).

Додаток 2
до пункту 1.5 Положення про наукову
діяльність заповідників та національних
природних парків України

Схема
надання щорічної інформації з еколого-освітньої та
міжнародної наукової діяльності заповідників і
національних природних парків України

1. Наявність відділу з екологічної освіти та міжнародних зв'язків.

1.1. Укомплектованість штатів відділу відповідними спеціалістами на початок і кінець року; зміни, що відбулися протягом року, переміщення у штатах; наявність спеціалістів, які вільно володіють іноземними мовами (вказати, якими).

1.2. Підвищення кваліфікації співробітників відділу.

1.3. Діяльність еколого-освітніх центрів (наявність обладнання, проведені заходи).

2. Еколого-освітня та організаційна робота.

2.1. Чи виконує ПЗУ еколого-освітні програми? (Якщо так, то вказати назву, строки, фінансування).

2.2. Співпраця з різними установами та організаціями (наявність спільних програм, проектів, угод, планів-заходів).

2.2.1. Міносвіти та його місцевими органами.

2.2.2. Держуправліннями екобезпеки в областях.

2.2.3. Установами ПЗФ та історично-культурної спадщини.

2.2.4. Навчальними закладами (університети, інститути, ліцеї, школи, дитячі садки).

2.2.5. Громадські організації екологічного спрямування (перелік громадських організацій екологічного спрямування у вашому регіоні).

2.3. Масові еколого-освітні заходи:

2.3.1. Семінари, науково-практичні конференції (рівень: міжнародні, республіканські, регіональні, тема, місце проведення, організатори, учасники, скільки зроблено доповідей).

2.3.2. Організація та проведення екологічних вечорів, диспутів, днів екології: Всесвітній день охорони природи, Міжнародний день Землі, Міжнародний день збереження біорізноманітності.

3. Інформаційно-видавнича та пропагандистська діяльність.

- 3.1. Підготовлено:
 - 3.1.1. До друку, у які видання.
- 3.2. Видано:
 - 3.2.1. Перелік назв праць та видань.
- 3.3. Виступи на радіо й телебаченні.
- 3.4. Кількість лекцій, бесід, контингент слухачів, назва установи, де прочитано лекцію.
- 3.5. Кількість екскурсій та контингент екскурсантів.
- 4. Діяльність музею природи.
 - 4.1. Характеристика музею (назва, кількість працівників, кількість експонатів, надходження, обмін).
 - 4.2. Кількість працівників та число відвідувачів.
- 5. Діяльність бібліотек, наукових архівів.
 - 5.1. Характеристика, кількість працівників, поповнення бібліотеки, загальна кількість екземплярів.
 - 5.2. Науково-популярне кіно, телефільми, відеотеки, фототеки, фотоальбоми, екофотостенди.
- 6. Навчальна, науково-дослідна практична та методична робота з учнівською та студентською молоддю.
 - 6.1. Визначення тематики досліджень, курсових та дипломних робіт (перелік, місце проведення).
 - 6.2. Проведення екологічних олімпіад та практичних занять (перелік, кількість, місце проведення).
 - 6.3. Екологічні тематичні експедиції та літні табори (організатори, кількість учасників, місце проведення, тематика).
 - 6.4. Відкриття екологічних стежок (скільки всього діє, їх перелік, вид, назва; скільки розроблено і відкрито в поточному році).
 - 6.5. Організація "зелених шкіл", проведення екологічних ігор.
 - 6.6. Виробнича практика студентів та школярів (назва вузу, школи, кількість практикантів, тематика).
 - 6.7. Розробка методичних рекомендацій та навчальних програм.
 - 6.8. Методична допомога в обладнанні природничих кабінетів (країнознавства, ботаніки, орнітологічних кабінетів тощо).
 - 6.9. Організація екологічних гуртків:
 - 6.9.1. Організація етнокультурної роботи (секцій, гуртків народних ремесел, лозоплетіння, різьби по дереву, народної вишивки, гончарства, декоративного розпису, в'язання гачком та інше).

6.9.2. Організація квітково-декоративних секцій (квітникарі, квітникарі-аранжувальники, мистецтво аранжування, любителі зеленої архітектури, флористи, кактусоводи тощо).

6.9.3. Вивчення історико-архітектурних об'єктів.

7. Міжнародне співробітництво:

7.1. Міжнародні наукові програми, гранти, проекти (стан виконання, наукові консультанти, результати, спільні видання).

7.2. Міжнародні угоди (країна, тема, стан, робоча група).

7.3. Відрядження (мета, куди, результат, пропозиції).

7.4. Закордонні відвідувачі (країна, мета, результат).

7.5. Міжнародні екологічні організації (фонди, асоціації, клуби тощо):

7.5.1. Із них зарубіжні.

8. Шляхи вдосконалення методичної роботи.

9. Бюджетне та небюджетне фінансування.

10. Висновки, недоліки, пропозиції (узагальнює заступник директора з НДР).

Витяг

Додаток 3
до пункту 3.2 Положення про
наукову діяльність заповідників
та національних природних
парків України

**Перелік
наукових кураторів заповідників і національних
природних парків України**

№ з/п	Назва природно-заповідної установи	Орган, у підпорядкуванні якого перебуває ПЗУ	Науковий куратор
І. Біосферні заповідники			
3.	Карпатський	Мінекоресурсів України	Інститут екології Карпат НАН України

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

№ 140 від 21.09.98
м. Київ

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України 5 жовтня 1998 р.
за № 630/3070

**Про затвердження Положення про еколого-освітню діяльність
заповідників і національних природних парків України**

На виконання Закону України "Про природно-заповідний фонд України" та постанови Верховної Ради України від 22.09.94 р. № 177/94-ВР "Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні"
Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України, що додається.

2. Начальнику Головного управління національних природних парків і заповідної справи Стеценку М.П. забезпечити подання на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України наказу "Про затвердження Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України".

3. Начальнику управління справами Даниляку О.Г. у 10-денний термін після державної реєстрації наказу "Про затвердження Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України" забезпечити тиражування його та надсилання національним природним паркам і заповідникам України, Державному комітету охорони навколишнього природного середовища та природних ресурсів Автономної Республіки Крим, Держуправлінням екобезпеки в областях, містах Києві та Севастополі.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Мовчана Я.І.

Перший заступник Міністра

В. М. Братішко

Затверджено
Наказ Міністерства охорони
навколишнього природного
середовища та ядерної
безпеки України 21.09.98 № 140

Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України

1. Загальні положення

1.1. Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України (далі – природно-заповідні установи – ПЗУ) розроблено відповідно до законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про природно-заповідний фонд України", Програми перспективного розвитку заповідної справи в Україні ("Заповідники"), затвердженої постановою Верховної Ради України від 22.09.94 № 177/94-ВР, постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.95 № 170 "Положення про Головне управління національних природних парків і заповідної справи Мінекобезпеки України" та Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків України, затвердженого наказом Мінекобезпеки України від 01.07.97 № 105 та зареєстрованого в Мін'юсті України від 29.08.97 за № 358/2162.

1.2. ПЗУ є центрами організації екологічної освіти та виховання, цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку і діяльність населення з метою формування екологічної свідомості та залучення людей до збереження природної спадщини.

1.3. Положення відображає напрями, порядок організації і проведення еколого-освітньої діяльності, взаємодії з громадськістю та підвищення кваліфікації працівників ПЗУ.

2. Організація відділів екологічної освіти

2.1. Основні завдання еколого-освітньої роботи ПЗУ визначаються з урахуванням програм і планів, які затверджуються установою, у підпорядкуванні якої знаходиться ПЗУ. Для їх реалізації створюються відділи екологічної освіти, які організовують здійснення еколого-освітньої діяльності, інформування та налагодження зв'язків із громадськістю.

2.2. Відділ має бути укомплектовано кваліфікованими спеціалістами з певним досвідом еколого-освітньої діяльності.

2.3. Положення про відділ затверджується директором ПЗУ, а штатний розпис – установою, в підпорядкуванні якої знаходиться ПЗУ.

2.4. В окремому випадку, особливо на початку становлення ПЗУ, відділ екологічної освіти може бути об'єднаний з відділом науки чи рекреації.

2.5. Відділи готують щорічні плани робіт з еколого-освітньої діяльності ПЗУ, які погоджуються в Головному управлінні національних природних парків і заповідної справи Мінекобезпеки України (далі – Головне управління), відомстві, якому підпорядкована ПЗУ, та затверджуються директором.

2.6. Відділи готують інформацію про підсумки еколого-освітньої діяльності в кінці кожного року, яку подають в Головне управління та відомство, якому підпорядкована ПЗУ, за схемою додатка 2 Положення про наукову діяльність заповідників та національних природних парків, затвердженого наказом Мінекобезпеки України від 01.07.97 № 105 та зареєстрованого в Мін'юсті України від 29.08.97 за № 358/2162.

2.7. При науково-технічних радах ПЗУ при потребі можуть створюватись комісії з еколого-освітньої діяльності, які взаємодіють з відповідною комісією при Науково-технічній раді Головного управління.

3. Основні напрями діяльності ПЗУ в галузі екологічної освіти

3.1. Формування на базі ПЗУ регіональних, національних та міжнародних центрів підготовки кадрів в сфері екологічної освітньо-виховної роботи.

3.2. Ведення пропагандистської діяльності, особливо через видання праць з проблем заповідної справи.

3.3. Учбова, науково-дослідна практична та методична робота з учнівською та студентською молоддю шляхом формування та виконання спільних еколого-освітніх програм, проектів, угод, планів-заходів з різними установами та організаціями природоохоронного спрямування.

3.4. Організація масових еколого-освітніх заходів.

3.5. Співпраця з громадськими та міжнародними еколого-освітніми організаціями.

4. Природоохоронна пропаганда

4.1. Основними напрямками пропагандистської діяльності ПЗУ можуть бути:

ознайомлення з нормативно-правовими актами в галузі заповідної справи;

пропаганда ролі й місця заповідної справи в рішенні актуальних наукових, науково-обґрунтованих господарських завдань збереження,

використання та відновлення природних ресурсів, навколишнього природного середовища в цілому та інших заходів з охорони природи;

розповсюдження екологічних, біологічних, географічних, краєзнавчих, природознавчих знань про природоохоронні об'єкти;

інформування про охорону рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин.

4.2. Природоохоронна пропаганда має бути направлена на вирішення завдань не лише самого природно-заповідного об'єкта, але й екосистем регіону, охоплювати всі верстви населення від дошкільних закладів до організацій у галузі охорони природи, і здійснюватись з урахуванням вимог режиму природно-заповідних територій.

4.3. Природоохоронні знання поширюються через засоби масової інформації, музеї, бібліотеки та друковані видання, рекламу.

4.4. Періодичні видання потрібно використовувати для проведення дискусій навколо найбільш складних і актуальних проблем та питань, котрі потребують вирішення через влаштування круглих столів, вікторин, конкурсів. Доцільним є публікування екологічних кросвордів, гуморесок, карикатур; проведення спеціалізованих екопрограм, розрахованих на різні категорії слухачів. Для оперативного інформування готуються прес-релізи невеликого розміру (1-2 сторінки).

4.5. План пропагандистської діяльності має бути обґрунтованим, цілеспрямованим, може включати: перелік конкретних заходів, терміни, виконавців, направлення впливу і передачі інформації; інформаційно-технічне забезпечення.

4.5.1. Потрібно виконувати плани заходів. План пропагандистської роботи може включати такі заходи: постійно діючі та пересувні виставки, фотостенди, тематичні лекції, екскурсії.

4.6. Організація екологічних (учбових) стежок разом з екскурсіями – це перспективна форма природоохоронної пропаганди. Організація екологічної стежки передбачає: вибір місця та домовленість (угода) з землекористувачами; розробку маршруту; облаштування стежки; контроль за станом стежки.

4.6.1. Екскурсія не повинна тривати більше години. Оптимальна довжина стежки – 2 км. Бажано, щоб стежка мала форму петлі з початком і кінцем в одній точці, потрібно, щоб вона обминала місця проживання і зростання рідкісних видів флори і фауни.

4.6.2. Важливий елемент екологічної стежки – інформативність. Опис маршруту включає коротку характеристику всього маршруту з указанням природних перешкод, напряму руху, відстані між цікавими

місцями огляду. Складаються ілюстровані путівники-буклети. Текст буклету викладається доступною мовою, в якому подаються загальні відомості та правила поведінки на стежці.

4.6.3. Екологічні стежки маркуються. Для цього використовують одягнуті на стовбури дерев кольорові смужки або кружечки, намальовані фарбами. "Знаки" стежки мають бути стандартних розмірів, кожна стежка повинна мати свій "знак" і назву. Стежки обладнують інформаційно-охоронними знаками встановленого зразка. Площина всіх табличок та щитів повинна розташовуватися відносно до відвідувачів під кутом 90 градусів. Велике значення має вибір місця розташування табличок, знаків та їх колір. Щити не варто перевантажувати інформацією.

4.7. Видавнича діяльність як засіб пропаганди включає: видання спеціальних буклетів, наборів листівок, пам'ятних вимпелів, наклейок, значків, календарів, плакатів, рекламних проспектів, путівників та іншого. При підготовці матеріалів не варто подавати точні відомості про місця зростання і перебування рідкісних видів, акцентувати увагу на споживчих властивостях рослин тощо.

З метою пропаганди доцільно використовувати символіку ПЗУ.

5. Музеї природи, бібліотеки, інформаційні центри як засоби поширення природоохоронних знань

5.1. Музеї природи як засіб поширення еколого-освітніх знань створюються для систематичного відвідування, використання під час проведення семінарів, конференцій.

5.2. Відповідно до змісту експозицій та направленості роботи музеїв природи мають виконувати функції методичних центрів природоохоронної роботи з населенням, державними, громадськими та молодіжними організаціями.

5.3. Основними принципами створення музеїв природи повинні бути:

науковість і сучасність (всі експозиції повинні відповідати сучасним вимогам щодо охорони природи, основним напрямам розвитку заповідної справи);

лаконічність (потрібно уникати перевантаження експозицій);

естетичність (емоційний вплив на відвідувачів);

перспективність (показувати не тільки сучасний стан природних ресурсів, рідкісних видів тваринного та рослинного світу, але й перспективи розвитку та заходи щодо вирішення актуальних проблем);

регіональність (пропаганда має бути не глобального характеру, а конкретна з урахуванням потреб і проблем даної місцевості).

5.4. В експозицію музею природи рекомендується включати:

екологічне законодавство, інші нормативно-правові акти, факти екологічного стану регіону, історію розвитку, основні напрями та перспективи розвитку регіону та створення ПЗУ, межі території, особливості охоронних ландшафтів, рослинного та тваринного світу та інших компонентів. Особливу увагу рекомендується звертати на наявність рідкісних видів та тих, що знаходяться під загрозою зникнення, занесені до Червоної книги України.

Доцільно відмічати роль природоохоронних територій у збереженні навколишнього природного середовища, покращанні екологічної ситуації, позитивному впливі на результативність наукових досліджень, розширенні міжнародної співпраці.

5.5. Формування бібліотек передбачає постійне поповнення, оновлення та розширення наукових фондів, тематичних рубрик, передплату на періодичні видання, контроль за виходом нових екологічних видань; створення відеотек, фототек, фотоальбомів, екофотостендів; тісний зв'язок з музеями природи, організацію спільних заходів: лекцій, круглих столів, тематичних вечорів, семінарів, вікторин тощо.

5.6. Інформаційно-екологічні центри можуть об'єднувати музеї природи, бібліотеки, зали для проведення семінарів та лекцій, виставки, кінолекторії, кіоски, ігротеки в єдину систему.

6. Шляхи підвищення кваліфікації, освіта громадськості

6.1. Підвищення кваліфікації працівників ПЗУ проводиться централізовано через інститути підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів відомств, у підпорядкуванні яких знаходяться ПЗУ; шляхом організації спеціальних семінарів, а також шляхом самоосвіти та вдосконалення знань, постійного вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів.

6.2. Відповідно до вимог екологічного законодавства на базі ПЗУ проводиться підвищення кваліфікації відповідальних осіб ПЗУ та організацій-природокористувачів природно-заповідного фонду; вчителів з природничих дисциплін; освіта населення; освітня робота зі студентами та учнями.

6.3. У разі використання природних ресурсів ПЗУ іншими установами потрібно спільно організовувати навчальні семінари для підвищення кваліфікації працівників цих установ та населення.

6.4. Покращанню екологічної освіти населення сприяє проведення лекційної роботи, загальних екскурсій по природно-заповідній території з

оформленням перепусток за спеціальними маршрутами, відвідування музеїв природи, знайомство з колекційним фондом ПЗУ.

6.5. Для підвищення екологічної кваліфікації вчителів організовуються спеціальні курси, розробляються методичні рекомендації і посібники.

6.6. Освітня робота зі студентами й учнями проводиться шляхом організації дипломних, наукових, польових практик, літніх експедицій і таборів екологічного напрямку; навчання юних натуралістів; організації екологічних гуртків, проведення екологічних олімпіад; надання допомоги в обладнанні природничих кабінетів.

7. Взаємодія ПЗУ з іншими установами й організаціями в галузі заповідної справи

7.1. Еколого-освітня діяльність має здійснюватися в тісній співпраці з різними державними установами та недержавними організаціями.

7.2. Республіканським комітетом охорони навколишнього природного середовища та природних ресурсів Автономної Республіки Крим, Державними управліннями екобезпеки в областях та органами Міносвіти на місцях можуть створюватися спільні Міжвідомчі ради з екологічної освіти. Склад цих рад затверджується головою Республіканського комітету охорони навколишнього природного середовища та природних ресурсів Автономної Республіки Крим, начальником Державного управління екобезпеки в області, директором ПЗУ, начальником Головного управління освіти в області. Плани заходів такої ради включають:

- організаційні і методичні заходи;
- учбову; науково-дослідну і методичну роботу; масові, природоохоронні еколого-виховні акції;
- конференції; круглі столи;
- семінари та інформаційно-видавничу діяльність.

7.3. З навчальними закладами розробляються спільні програми та укладаються угоди про проведення спільних заходів, навчальних практик, виконання студентами наукових досліджень.

7.4. ПЗУ залучають до проведення масових заходів громадські організації, сприяють у виборі тем проведення акцій та пошуку грантів, надають практичну та методично-консультативну допомогу, забезпечують необхідною нормативною документацією.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Н А К А З

22.06.2009

№ 330

Зареєстровано в
Міністерстві
юстиції України
22 липня 2009 р.
за № 679/16695

**Про затвердження Положення
про рекреаційну діяльність у межах територій
та об'єктів природно-заповідного фонду України**

З метою вдосконалення організації рекреаційної діяльності установ природно-заповідного фонду України та відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" і підпункту 5 пункту 4 Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.11.2006 № 1524 НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, що додається.

2. Державній службі заповідної справи (П. Гриник):

подати цей наказ в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

у місячний термін після державної реєстрації довести цей наказ до відома установ природно-заповідного фонду України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра М.Мовчана.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Г. Філіпчук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони
навколишнього природного
середовища України
22.06.2009 № 330

ПОЛОЖЕННЯ про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

I. Загальні положення

1.1. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

Екологічна (еколого-освітня) стежка – спеціальний маршрут, який створюється з метою організації еколого-освітньої роботи шляхом демонстрації природних, естетичних а також культурних цінностей.

Екскурсант – учасник екскурсії, залучений під керівництвом екскурсовода до процесу пізнання навколишнього середовища (ландшафтного та біотичного різноманіття) з метою задоволення своїх інформаційних, естетичних і духовних потреб шляхом огляду, вивчення визначних пам'яток, об'єктів діяльності людини тощо.

Екскурсійна діяльність – різновид рекреаційної діяльності, який полягає в організації подорожей, які не перевищують 24 години без ночівлі, у супроводі фахівця туристичного супроводу та за заздалегідь складеними маршрутами для ознайомлення з визначними місцями, пам'ятками природи, історії, культури, музеями тощо.

Рекреант – особа, яка відновлює у визначених згідно із законодавством місцях природно-заповідних територій та об'єктів свої розумові, духовні і фізичні сили.

Рекреація – відновлення за межами постійного місця проживання у визначених згідно із законодавством місцях природно-заповідних територій та об'єктів розумових, духовних і фізичних сил людини, що здійснюється шляхом загальнооздоровчого, культурно-пізнавального відпочинку, туризму, оздоровлення, любительського та спортивного рибальства, полювання тощо.

Рекреаційна діяльність – діяльність, спрямована на відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини шляхом загальнооздоровчого і культурно-пізнавального відпочинку, туризму, санаторно-курортного лікування, любительського та спортивного рибальства, полювання тощо.

Рекреаційна інфраструктура – сукупність засобів забезпечення організації та здійснення рекреаційної діяльності (шляхи сполучення, заклади/місця розміщення і харчування, транспортні засоби, еколого-освітні центри, елементи рекреаційного благоустрою тощо).

Рекреаційна послуга – послуга зі споживчими властивостями і собівартістю, що надається з метою задоволення потреб рекреантів.

Рекреаційний продукт – попередньо розроблений комплекс рекреаційних (туристичних, курортних тощо) послуг, який поєднує не менше ніж дві-три такі послуги.

Рекреаційні ресурси – об'єкти природного та історико-культурного середовища, які можуть бути використані для організації рекреаційної діяльності.

Рекреаційні території (акваторії) – ділянки суші (водного простору), які призначені для здійснення рекреаційної діяльності та відпочинку рекреантів.

Суб'єкти рекреаційної діяльності – юридичні особи та фізичні особи-підприємці, що надають рекреаційні послуги.

1.2. Дія цього Положення поширюється на юридичних осіб незалежно від організаційно-правових форм та форм власності, фізичних осіб-підприємців (далі – суб'єкти рекреаційної діяльності), діяльність яких пов'язана з наданням усіх видів рекреаційних послуг на територіях ПЗФ, та громадян – споживачів цих послуг (далі – рекреанти).

1.3. Суб'єкти рекреаційної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду здійснюють свою діяльність відповідно до вимог чинного природоохоронного законодавства та інших нормативно-правових актів та нормативних документів.

II. Основні напрями і види рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ

2.1. Основні напрями ведення рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ:

створення умов для організованого та ефективного туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів;

забезпечення попиту рекреантів на загальнооздоровчий, культурно-пізнавальний відпочинок, туризм, любительське та спортивне рибальство, полювання тощо;

обґрунтування і встановлення допустимих антропогенних (рекреаційних) навантажень на території та об'єкти ПЗФ України;

організація рекламно-видавничої та інформаційної діяльності, екологічної просвіти серед відпочиваючих, туристів у межах територій та об'єктів ПЗФ України; формування у рекреантів та місцевих жителів екологічної культури, бережливого та гуманного ставлення до національного природного надбання.

2.2. Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду здійснюється установами ПЗФ, підприємствами, установами та організаціями, яким ці території та об'єкти підпорядковані, забезпеченням таких умов:

створення і функціонування рекреаційної інфраструктури на визначених згідно із законодавством територіях та об'єктах ПЗФ України;

організація та інфраструктурне облаштування туристичних та екскурсійних маршрутів, еколого-освітніх стежок;

координація діяльності установами ПЗФ суб'єктів рекреаційної діяльності незалежно від форми власності та підпорядкування з огляду на використання природних та історико-культурних ресурсів у межах територій та об'єктів ПЗФ України;

створення і ведення інформаційного банку даних щодо рекреаційних закладів, які розташовані в межах територій та об'єктів ПЗФ України;

участь у вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях, з'їздах, семінарах, присвячених питанням розвитку рекреації;

вивчення, узагальнення та впровадження вітчизняного і зарубіжного досвіду щодо організації рекреаційної діяльності на природно-заповідних територіях та об'єктах.

2.3. Рекреаційна діяльність організовується відповідно до функціонального зонування та проектів організації території національних природних парків (НПП) і регіональних ландшафтних парків (РЛП), охорони, відтворення та рекреаційного використання їхніх природних комплексів і об'єктів, проектів організації території біосферних заповідників та охорони їх природних комплексів, а також проектів утримання та реконструкції парків – пам'яток садово-паркового мистецтва, проектів організації території зоопарків, дендропарків тощо.

2.4. Рекреаційна діяльність у межах заказників і пам'яток природи може здійснюватися за умови забезпечення охорони та збереження їхніх природних комплексів відповідно до положень про заказники та охоронних зобов'язань власників або користувачів земельних ділянок,

водних та інших природних об'єктів, оголошених заказниками або пам'ятками природи.

2.5. Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів ПЗФ України може здійснюватися за такими основними видами:

2.5.1. Відпочинок:

загальнооздоровчий відпочинок;

культурно-пізнавальний відпочинок;

короткостроковий відпочинок (від 5-10 годин до 1-2 днів; розбиття наметів і розкладання вогнищ у спеціально обладнаних та відведених для цього місцях).

2.5.2. Екскурсійна діяльність:

екскурсії (прогулянки) маркованими екологічними стежками, а також на виставки, в музеї, заповідниками яких є установи ПЗФ, інші суб'єкти рекреаційної діяльності.

2.5.3. Туристична діяльність:

науково-пізнавальний пішохідний туризм;

орнітологічний туризм (спостереження за птахами);

етнографічний туризм (кантрі-туризм) – ознайомлення з народними традиціями, фольклором, побутом, архітектурою та іншими ментальними цінностями місцевого населення;

лижний, зокрема гірськолижний, туризм (лижні подорожі та прогулянки);

велосипедний туризм (прогулянки, подорожі на велосипедах);

кінний туризм (прогулянки, подорожі на конях);

водний туризм (спуск гірською річкою на надувних плотах, човнах, катамаранах (рафтинг), подорожі на яхті, катання на водних лижах, віндсерфінг, прогулянки на човнах);

спелеотуризм (відвідування печер);

підводний туризм (підводне плавання з аквалангом, екскурсії до підводних печер і гротів (дайвінг));

парапланеризм (прогулянки, подорожі на парапланах), дельтапланеризм (прогулянки, подорожі на дельтапланах), балунінг (прогулянки, подорожі на повітряних кулях).

2.5.4. Оздоровлення:

використання рекреантами природних лікувальних ресурсів ПЗФ з метою відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини.

2.5.5. Любительське і спортивне рибальство.

2.5.6. Любительське і спортивне полювання.

2.6. Організаційними формами здійснення у межах територій та об'єктів ПЗФ рекреаційної діяльності, пов'язаної з туризмом, є внутрішній і міжнародний туризм.

III. Правила ведення рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ

3.1. Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів ПЗФ організовується спеціальними адміністраціями установ ПЗФ, а також підприємствами, установами, організаціями, яким підпорядковані ці території та об'єкти.

3.2. Для забезпечення організації рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ можуть створюватися підрозділи (відділи або сектори рекреації) спеціальних адміністрацій національних природних парків, біосферних заповідників, регіональних ландшафтних парків, парків – пам'яток садово-паркового мистецтва, зоопарків.

3.3. Положення про підрозділ (відділ або сектор рекреації) має містити вимоги з організації рекреаційної діяльності та затверджується керівником установи ПЗФ.

3.4. Підприємства, установи, організації, у підпорядкуванні яких перебувають території та об'єкти природно-заповідного фонду, здійснюють рекреаційну діяльність у межах цих територій та об'єктів за власними програмами та планами, погодженими з:

центральним органом виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо територій та об'єктів загальнодержавного значення;

територіальними органами центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища – щодо територій та об'єктів місцевого значення.

IV. Обов'язки суб'єктів рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ

Суб'єкти рекреаційної діяльності зобов'язані:

надавати рекреантам необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про рекреаційні послуги, програму обслуговування, можливі ризики під час подорожей, роз'яснення щодо їхніх прав та обов'язків;

забезпечувати виконання вимог чинного законодавства щодо раціонального використання природно-рекреаційних ресурсів та їх збереження.

V. Особливості взаємовідносин установ ПЗФ з іноземними рекреантами та суб'єктами рекреаційної діяльності

Для активізації участі України у міжнародному співробітництві з питань рекреаційної діяльності у межах природно-заповідних територій та об'єктів установи ПЗФ:

проводять роботу, спрямовану на укладення багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угод у сфері рекреаційної діяльності;

сприяють широкій участі науковців та громадськості у виконанні міжнародних проектів, спрямованих на розв'язання проблем охорони довкілля та розвиток рекреаційної діяльності, стажуванню українських фахівців з рекреаційної діяльності за кордоном, розвитку міжнародного екологічного туризму;

систематично аналізують міжнародний досвід щодо здійснення рекреаційної діяльності;

беруть участь у підготовці відповідних міжнародних видань, в інформаційному забезпеченні міжнародної інформаційної (туристичної) системи.

Начальник Державної
служби заповідної справи

П. Гриник

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

НАКАЗ

06.07.2005 № 245

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
29 липня 2005 р. за № 829/11109

**Про затвердження Положень про Проекти організації
територій установ природно-заповідного фонду України**

Відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" (статті 16, 18, 21 та 24), Указу Президента України від 11.11.2004 № 1396 "Про невідкладні заходи щодо забезпечення додержання законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України" та з метою встановлення єдиних вимог до розроблення Проектів організації територій установ природно-заповідного фонду України наказую:

1. Затвердити:

Положення про Проект організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів, що додається;

Положення про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів, що додається;

Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів, що додається;

Положення про Проект організації території регіонального ландшафтного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів, що додається.

2. Державній службі заповідної справи (О. Мартиненку):

в установленому законодавством порядку забезпечити подання цього наказу до Міністерства юстиції України на державну реєстрацію;

довести наказ до відома центральних органів виконавчої влади та інших відомств, у підпорядкуванні яких знаходяться установи природно-заповідного фонду, Рескомекоресурсів Автономної Республіки Крим, державних управлінь екології та природних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі, установ природно-заповідного фонду, інших зацікавлених організацій;

підготувати та подати на затвердження Методичні рекомендації щодо складу та змісту Проектів організації природного заповідника, біосферного заповідника, національного природного парку та регіонального ландшафтного парку.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра В. Луцька.

Міністр

П. Ігнатенко

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
навколишнього природного
середовища України
06.07.2005 № 245

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
29 липня 2005 р.
за № 830/11110

ПОЛОЖЕННЯ
про Проект організації території біосферного
заповідника та охорони його природних комплексів

1. Загальні положення

1.1. Положення про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів (далі – Положення) розроблено відповідно до Законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про природно-заповідний фонд України", "Про планування і забудову територій", "Про землеустрій", "Про Червону книгу України", Земельного, Лісового та Водного кодексів України, постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1094 "Про затвердження Порядку розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду, іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення", інших актів чинного національного законодавства, а також міжнародного законодавства, перш за все Севільської стратегії та Статутних рамок Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО, та визначає завдання, зміст, порядок розроблення і затвердження Проекту.

1.2. Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів (далі – Проект організації території БЗ) розробляється з метою ефективного виконання завдань щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і забезпечення сталого розвитку території, проведення зонування його території, розвитку наукових досліджень навколишнього природного середовища і його змін під дією антропогенних факторів, екологічної освіти та тренінгів, здійснення фонових екологічного моніторингу, розвитку

рекреаційної та туристичної діяльності, підтримки традиційного природокористування, демонстрації кращих зразків збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і сталого розвитку території.

Проект організації території БЗ розробляється згідно з чинним законодавством.

1.3. Проект організації території БЗ розробляється на всю територію біосферного заповідника, яка враховує землі, надані біосферному заповіднику, а також землі, які зараховані до складу заповідника без вилучення їх у землевласників чи землекористувачів.

1.4. Проект організації території БЗ розробляється спеціалізованою проектною організацією. Технічне завдання на його розробку погоджується Державною службою заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і затверджується центральним органом виконавчої влади або іншим органом, у віданні якого перебуває біосферний заповідник. Технічне завдання готується з урахуванням орієнтовного змісту Проекту організації території БЗ (додаток) та природних особливостей біосферного заповідника, пріоритетів розвитку соціально-економічної сфери з визначенням строків тощо.

1.5. Основними завданнями, виконання яких має забезпечувати Проект організації території БЗ, є:

комплексна оцінка території біосферного заповідника, його природних ресурсів та рівня природокористування, рівня розвитку сільського, лісового, мисливського та рибного господарства та промисловості, вивченості та збереженості біологічного і ландшафтного різноманіття та історико-культурних об'єктів, змін природних ландшафтів під дією антропогенних факторів, стану інженерно-транспортної інфраструктури, системи зв'язку, медичного забезпечення, побутового обслуговування, рекреаційного, лікувально-оздоровчого та бальнеологічного потенціалу, інших особливостей біосферного заповідника;

визначення довго- та короткострокових, оперативних завдань розвитку біосферного заповідника, охорони, сталого використання та відновлення його природних комплексів, збереження особливо цінних, рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, рослинних угруповань та типів природних середовищ, занесених до Червоної книги України, Зеленої книги України, додатків міжнародних конвенцій та угод, стороною яких є Україна, Європейського Червоного списку видів тварин і рослин, що перебувають під загрозою зникнення у світовому масштабі, Червоної книги Міжнародного союзу

охорони природи (IUCN), списків регіонально рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, історико-культурних об'єктів;

проведення науково обґрунтованого функціонального зонування території біосферного заповідника, встановлення територіально диференційованих режимів охорони, використання та відтворення природних комплексів;

визначення пріоритетів еколого-освітньої діяльності, тренінгів, досліджень та фонового екологічного моніторингу, демонстрації кращих зразків збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і сталого розвитку території;

розроблення пропозицій щодо будівництва та реконструкції об'єктів, необхідних для забезпечення діяльності біосферного заповідника, інженерного облаштування та благоустрою території, розвитку транспортної мережі, систем зв'язку, побутового обслуговування населення тощо, виконання відповідних проектних робіт;

розроблення заходів з метою здійснення природоохоронних, протиерозійних, протизсувних та протипожежних робіт, берегоукріплення, запобігання змінам гідрологічного режиму території біосферного заповідника;

підготовка заходів для забезпечення сталого розвитку території, збалансованого ведення сільського, лісового, мисливського та рибного господарств та промисловості, відновлення традиційних видів природокористування, органічного землеробства, виробництва екологічно чистих продуктів харчування, розвитку рекреаційної діяльності та використання лікувально-оздоровчого потенціалу, іншої екологічно безпечної господарської діяльності, створення таким чином нових робочих місць;

організації економічно, соціально та екологічно ефективного управління біосферним заповідником, забезпечення діяльності його служби охорони, інших підрозділів, залучення місцевих жителів та громадськості до виконання відповідних завдань;

визначення загального обсягу запланованих на розрахунковий період необхідних заходів та їх орієнтовної вартості, прогноз ефективності запропонованих заходів.

1.6. Проект організації території БЗ передбачає встановлення територіально диференційованого режиму охорони, відтворення та використання природних комплексів та інших об'єктів біосферного заповідника з урахуванням їх природоохоронних, оздоровчих, наукових, рекреаційних та історико-культурних цінностей, інших особливостей.

1.7. У межах території біосферного заповідника виділяються такі функціональні зони:

заповідна зона – призначена для збереження і відновлення найбільш цінних природних та мінімально порушених антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу відповідно до режиму, визначеного законом для природних заповідників;

буферна зона – виділяється з метою запобігання негативному впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях, а її режим встановлюється відповідно до вимог, встановлених для охоронних зон природних заповідників;

зона антропогенних ландшафтів – складається з територій традиційного землекористування, лісокористування, водокористування, місць поселення, рекреації та інших видів господарської діяльності;

зона регульованого заповідного режиму – до неї входять регіональні ландшафтні парки, заказники, заповідні урочища з додержанням вимог щодо їх охорони, встановлених законом.

1.8. У заповідній зоні Проектом організації території БЗ для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у біосферному заповіднику може допускатись:

виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів біосферного заповідника внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо;

здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму заповідної зони біосферного заповідника;

спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед біосферним заповідником завдань;

збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

1.9. У межах заповідної зони не може проектуватись будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню цієї зони, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти, а саме:

будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю біосферного заповідника, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єра над територією заповідної зони та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводять до порушення природних комплексів;

мисливство, рибальство, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень.

1.10. У буферній зоні, зоні антропогенних ландшафтів, а також у зоні регульованого заповідного режиму може бути передбачене здійснення спортивного рибальства та мисливства, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць, влаштування та відповідне обладнання туристичних маршрутів і екологічних стежок, але не можуть проектуватися рубки лісу головного користування, промислове рибальство і промислове добування мисливських видів тварин, інша діяльність, яка може негативно вплинути на стан природних комплексів та об'єктів цих зон та заповідної зони.

1.11. Проект організації території БЗ розробляється з терміном виконання передбачених ним заходів протягом 10-20 років. У разі необхідності до Проекту в установленому порядку можуть бути внесені зміни чи доповнення.

1.12. Проект організації території БЗ містить відповідні картографічні та планово-картографічні матеріали з пояснювальними текстами, розрахунками, таблицями, ілюстративними матеріалами.

Основні планово-картографічні матеріали Проекту організації території БЗ виконуються у масштабі не меншому 1:25000. На ключові ділянки, полігони тощо планово-картографічні матеріали виконуються у

масштабі 1:1000 чи 1:5000. Оглядові карти району розташування біосферного заповідника виконуються у масштабі 1:100000. Картографічні та планово-картографічні матеріали для Проекту організації території БЗ розробляються з використанням геоінформаційних систем (далі – ГІС).

2. Організація розроблення Проекту організації території БЗ

2.1. Розроблення Проекту організації території БЗ містить три етапи: підготовчий, базовий та завершальний, відповідно до яких складається кошторис витрат.

2.2. На підготовчому етапі розроблення Проекту організації території БЗ виконується комплекс робіт, спрямованих на збирання відомостей про природні умови та ресурси, історико-культурні, рекреаційні об'єкти, соціально-економічний розвиток та іншої доступної інформації про територію біосферного заповідника та регіон його розташування. Формуються основні підходи до зонування території біосферного заповідника, визначення перспектив соціально-економічного розвитку території біосферного заповідника, організації наукових досліджень, моніторингу довкілля, розвитку рекреаційної діяльності, уточнюються межі біосферного заповідника на планово-картографічних матеріалах та в природних умовах, розчищаються просіки, окружні межі, виготовляються і встановлюються межові знаки та аншлаги.

2.3. Підготовчий етап завершується першою виробничою нарадою робочої групи проектувальників, представників замовника та координаційної (або науково-технічної) ради біосферного заповідника, на якій аналізуються установчі документи щодо біосферного заповідника, вимоги законодавства, визначаються обсяг та репрезентативність зібраної на підготовчому етапі інформації, картографічні та інші матеріали попередніх проектних робіт та досліджень на території біосферного заповідника та прилеглих територіях. За підсумками обговорення визначаються основні вимоги щодо проведення базового етапу підготовки Проекту організації території БЗ, зокрема щодо функціонального зонування території біосферного заповідника, її поділу на квартали, відділення, філіали, обходи тощо, таксації та оцінки лісів, земель, визначення рекреаційного потенціалу біосферного заповідника, необхідності проведення додаткових досліджень, залучення для цього відповідних експертів, установ чи організацій, уточнення завдань, передбачених технічним завданням на розроблення Проекту. Протокол першої виробничої наради підписується уповноваженими представниками виконавця та замовника робіт. У разі необхідності внесення змін або доповнень до рішень, прийнятих на першій виробничій нараді, можуть бути скликані одна чи кілька технічних нарад.

2.4. На базовому етапі розроблення Проекту організації території БЗ виконуються основні польові та камеральні роботи з метою виконання завдань, передбачених технічним завданням та рішеннями, прийнятими на першій виробничій нараді.

2.5. Після завершення польового періоду проводиться технічна нарада робочої групи проектувальників та представників замовника, на якій підбиваються підсумки польових робіт та оцінюється якість зібраної інформації та виконаних робіт, їх відповідність нормативно-правовим, нормативним та методичним документам, узгоджуються проблемні питання та пропозиції щодо основних проектних рішень.

2.6. На завершальному етапі здійснюється підготовка Проекту організації території БЗ з відповідними планово-картографічними та іншими матеріалами в друкованому та електронному вигляді.

2.7. Попередній варіант Проекту організації території БЗ розглядається на другій виробничій нараді робочої групи проектувальників, представників замовника та координаційної (або науково-технічної) ради біосферного заповідника, за результатами якої узгоджуються основні показники та положення цього Проекту. Протокол другої виробничої наради оформлюється в порядку, встановленому для оформлення протоколу першої виробничої наради.

2.8. Для участі у виробничих та технічних нарадах з питань Проекту організації території БЗ запрошуються представники зацікавлених центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, наукових установ, громадських організацій.

3. Порядок затвердження Проекту організації території БЗ

3.1. Доопрацьований з урахуванням рішень, прийнятих на другій виробничій нараді, Проект організації території БЗ схвалюється координаційною або науково-технічною радою біосферного заповідника, погоджується землекористувачами та землевласниками, територіальними органами земельних ресурсів, містобудування, архітектури та охорони культурної спадщини, санітарно-епідеміологічною службою, державним управлінням екології та природних ресурсів у області (або містах Києві чи Севастополі) або Республіканським комітетом екології та природних ресурсів Автономної Республіки Крим, державною адміністрацією області (або міст Києва чи Севастополя) або Радою міністрів Автономної Республіки Крим, центральним органом виконавчої влади або іншого органу, у віданні якого перебуває біосферний заповідник, і подається до Державної служби заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

3.2. Проект організації території БЗ розглядається на засіданні науково-технічної ради або колегії Державної служби заповідної справи Мінприроди України за участі виконавця Проекту організації території БЗ та представників центрального органу виконавчої влади або іншого органу, у віданні якого перебуває біосферний заповідник, та цього біосферного заповідника. У разі необхідності Проект із зауваженнями та пропозиціями може бути повернений виконавцю для доопрацювання.

3.3. Схвалений Проект організації території БЗ подається до Міністерства охорони навколишнього природного середовища України на затвердження відповідним наказом.

4. Заключні положення

4.1. Вимоги Положення є обов'язковими під час розроблення та затвердження Проекту організації території БЗ незалежно від підпорядкування біосферного заповідника.

4.2. Проект організації території БЗ подається у друкованому вигляді в 3-х примірниках (по одному для адміністрації біосферного заповідника, Державної служби заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та центрального органу виконавчої влади або іншого органу, у віданні якого перебуває біосферний заповідник) та на магнітному носії.

4.3. Стан реалізації Проекту організації території БЗ щорічно аналізується координаційною (або науково-технічною) радою відповідного біосферного заповідника. Про результати оцінки та заходи, вжиті для їх урахування у діяльності біосферного заповідника, інформується Державна служба заповідної справи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

Перший заступник начальника
Державної служби заповідної справи

М. Стеценко

Додаток
до пункту 1.4
Положення про Проект
організації території
біосферного заповідника та
охорони його природних
комплексів

ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ
Проекту організації території біосферного заповідника
та охорони його природних комплексів

Вступ

Довгострокові завдання збереження біорізноманіття, забезпечення сталого розвитку території та реалізації логістичної функції біосферного заповідника (БЗ). Чинники, які сприятимуть виконанню цих завдань.

1. Загальні відомості про БЗ

1.1. Місцезнаходження, склад земель, межі та загальна площа БЗ.

1.2. Організація та використання території в минулому.

1.3. Обсяги та характер виконаних проектних та вишукувальних робіт.

2. Природні умови та ресурси. Заходи для збереження біорізноманіття та ландшафтів

2.1. Геологія.

2.2. Геоморфологія.

2.3. Клімат.

2.4. Гідрографія.

2.5. Ґрунти.

2.6. Флора та рослинність.

2.6.1. Видове та ценотичне різноманіття та його збереження.

2.6.2. Рідкісні та зникаючі види рослин, типові та рідкісні рослинні угруповання Зеленої книги України та планування їх збереження.

2.6.3. Шляхи мінімізації впливу антропогенних чинників на рослинний світ.

2.6.4. Збереження різноманіття флори ex-situ.

2.7. Тваринний світ.

2.7.1. Видове різноманіття та його збереження.

2.7.2. Рідкісні та зникаючі види тварин та планування їх збереження.

2.7.3. Шляхи мінімізації впливу антропогенних чинників на тваринний світ.

2.7.4. Вплив окремих представників фауни на рослинність.

2.7.5. Регулювання чисельності окремих видів фауни.

2.7.6. Збереження різноманіття фауни *ex-situ*.

2.8. Ландшафтне різноманіття.

2.8.1. Колишня та сучасна ландшафтна структура.

2.8.2. Особливості антропогенної трансформованості ландшафтів.

2.8.3. Відновлення корінних ландшафтів.

2.8.4. Різноманіття типів природних середовищ та збереження рідкісних типів природних середовищ (за Бернською конвенцією).

2.9. Фоновий моніторинг довкілля.

2.9.1. Стан та ефективність сучасної системи екологічного моніторингу.

2.9.2. Виявлення чинників, що ведуть до деградації довкілля, та небережливого природокористування.

2.9.3. Перспективи розвитку системи фонового екологічного моніторингу в умовах непорушності екосистем та різних рівнів антропогенного впливу.

2.9.4. Забезпечення вільного доступу громадськості до інформації щодо стану довкілля.

2.10. Наукові дослідження.

2.10.1. Огляд історії та основних результатів наукових досліджень.

2.10.2. Стан та перспективи інвентаризації флори та фауни, рослинних угруповань.

2.10.3. Екологічні особливості видів флори та фауни.

2.10.4. Стан та перспективи досліджень геології, геоморфології, клімату та мікрокліматичної диференціації, ґрунтів.

2.10.5. Стан та перспективи досліджень ландшафтів та типів природних середовищ.

2.10.6. Дослідження антропогенних чинників впливу на природні комплекси та об'єкти.

3. Соціально-економічна характеристика регіону розташування БЗ на сучасному етапі та прогноз його розвитку. Заходи щодо збереження природних комплексів та об'єктів історико-культурної спадщини

3.1. Населення.

3.1.1. Відомості про населені пункти.

3.1.2. Склад населення та дані щодо його зайнятості.

3.1.3. Пропозиції щодо підвищення рівня зайнятості населення, створення робочих місць, розв'язання інших соціальних проблем.

3.2. Промисловість.

3.2.1. Розвиток промисловості в минулому, на сучасному етапі та в перспективі.

3.2.2. Особливості негативного впливу промисловості на довкілля.

3.2.3. Пропозиції щодо подальшого розвитку промисловості, зменшення її негативного впливу на довкілля.

3.3. Сільське господарство.

3.3.1. Розвиток сільського господарства в минулому, на сучасному етапі та в перспективі. Сприяння органічному землеробству та вирощуванню екологічно чистих продуктів харчування.

3.3.2. Особливості негативного впливу сільського господарства на довкілля.

3.3.3. Пропозиції щодо подальшого розвитку сільського господарства, зменшення його негативного впливу на довкілля.

3.4. Лісове господарство.

3.4.1. Землі лісового фонду.

3.4.1.1. Розподіл земель лісового фонду.

3.4.1.2. Характеристика земель лісового фонду, їх динаміки.

3.4.1.3. Аналіз лісогосподарської діяльності у попередні роки та її сучасних тенденцій.

3.4.2. Проект використання та відновлення лісів.

3.4.2.1. Основні види рубок та їх загальні та щорічні обсяги.

3.4.2.2. Використання недревних рослинних ресурсів лісу.

3.4.2.3. Лісовідновлення.

3.4.3. Збереження лісових екосистем.

3.4.3.1. Охорона лісу від шкідників та хвороб. Лісозахист.

3.4.3.2. Негативний вплив на лісові екосистеми та здійснення природоохоронних заходів.

3.4.3.3. Збереження пралісів та інших корінних лісових природних комплексів.

3.5. Транспорт і зв'язок.

3.5.1. Стан та перспективи розвитку транспорту, шляхів сполучення, системи обслуговування транспорту, враховуючи аспекти впливу на довкілля.

3.5.2. Стан та перспективи розвитку системи зв'язку.

- 3.6. Охорона здоров'я.
 - 3.6.1. Стан системи охорони здоров'я.
 - 3.6.2. Перспективи розвитку системи охорони здоров'я.
- 3.7. Збереження історико-культурної спадщини.
 - 3.7.1. Стан об'єктів історико-культурної спадщини та завдання щодо її відновлення.
 - 3.7.2. Система закладів культури та перспективи їх розвитку.
- 3.8. Мисливське господарство.
 - 3.8.1. Організація мисливського господарства.
 - 3.8.2. Видовий склад та чисельність мисливських видів тварин.
 - 3.8.3. Стан та перспективи розвитку мисливського господарства.
- 3.9. Рибне господарство.
 - 3.9.1. Видовий склад та запаси риб.
 - 3.9.2. Стан та перспективи розвитку рибного господарства.
 - 3.9.3. Заходи щодо розвитку рибного господарства.
- 3.10. Сприяння сталому розвитку території.
 - 3.10.1. Пошук альтернативних шляхів господарювання із зменшенням антропогенного впливу на довкілля.
 - 3.10.2. Відновлення традиційних видів природокористування.
 - 3.10.3. Виявлення та впровадження стимулів, які спонукають місцеве населення до бережливого природокористування.
- 4. Заходи щодо розвитку рекреації
 - 4.1. Рекреаційні ресурси території.
 - 4.1.1. Природні та естетичні цінності.
 - 4.1.2. Етнографічні особливості території.
 - 4.1.3. Кліматичні та бальнеологічні ресурси.
 - 4.2. Стан та перспективи використання рекреаційних ресурсів, розвитку готельного господарства, інших об'єктів довгострокової та короткострокової рекреації.
 - 4.3. Розвиток мережі туристичних маршрутів та екологічних стежок.
 - 4.4. Рекреаційний благоустрій території БЗ.
 - 4.5. Забезпечення безпеки відвідувачів БЗ.
 - 4.6. Забезпечення відвідувачів інформацією.
 - 4.7. залучення організацій та місцевого населення до рекреаційної діяльності на території БЗ.
 - 4.8. Стан та перспективи розвитку побутового обслуговування.

4.9. Стан та перспективи розвитку системи громадського харчування.

4.10. Стан та перспективи розвитку народних промислів.

4.11. Кадрове та наукове забезпечення рекреаційної діяльності.

5. Планування території БЗ

5.1. Аналіз попереднього досвіду планування території.

5.2. Функціональне зонування території БЗ.

5.2.1. Обґрунтування системи функціонального зонування БЗ.

5.2.2. Визначення площ та меж функціональних зон БЗ.

5.2.3. Режим використання, охорони та відтворення природних ресурсів у межах функціональних зон.

5.2.4. Створення полігонів демонстрації кращих зразків збереження біорізноманіття та сталого розвитку території.

6. Організація управління діяльністю БЗ

6.1. Структура управління та господарської діяльності, маркетинг.

6.2. Кадрове забезпечення.

6.3. Посилення ролі Координаційної (консультативної) ради БЗ в управлінні, координації та інтеграції програм та діяльності на території БЗ.

6.4. Міжнародна діяльність.

6.5. Охорона від порушень природоохоронного режиму.

6.6. Робота з громадськістю, екологічна освіта, навчання та тренінги.

6.7. Матеріально-технічне забезпечення.

6.8. Капітальне будівництво.

6.9. Інженерне та протипожежне впорядкування території БЗ.

6.10. Основні техніко-економічні показники та розрахунок витрат на утримання БЗ.

6.11. Очікувана ефективність запроєктованих заходів.

6.12. Пропозиції щодо залучення коштів від бізнесових та недержавних структур і фондів для діяльності щодо збереження біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку на території БЗ.

6.13. Моніторинг за реалізацією заходів, запланованих Проектом організації території БЗ.

7. Заходи на виконання головних завдань БЗ

Додатки

1. Копія Указу Президента України про створення БЗ.

2. Копія Положення про БЗ.
3. Копії документів, що посвідчують право на земельну ділянку БЗ.
4. Карти і картосхеми:
розташування територій та ділянок БЗ, М 1:100000;
сучасного використання території на топографічній основі, М 1:50000 – 1:25000;
господарських, сільськогосподарських, природних та інших чинників, що обмежують використання території БЗ для вирішення рекреаційних та природоохоронних завдань;
природних ландшафтів, рослинного покриву, місць поширення рідкісних та зникаючих видів флори, фауни, рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, типів природних середовищ у БЗ;
функціонального зонування території БЗ (М 1:50000 – 1:25000);
розподілу лісових земель за переважаючими породами дерев (кущів) на території БЗ (М 1:50000 – 1:25000);
розміщення історико-культурних та рекреаційних об'єктів;
екологічних стежок та туристичних маршрутів;
протипожежного впорядкування території БЗ (М 1:50000 – 1:25000);
проектний план.
5. Картографічні матеріали у форматі ГІС.
6. Узагальнений план дій щодо розвитку БЗ.
7. Рамковий план дій Координаційної (консультативної) ради БЗ.
8. Довгострокові ліміти природокористування.
9. Таксаційні описи.
10. Проектувальні відомості.

Перший заступник начальника
Державної служби заповідної справи

М. Стеценко

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

П О С Т А Н О В А
від 28 грудня 2000 р. № 1913
Київ

**Про затвердження переліку платних послуг,
які можуть надаватися бюджетними установами
природно-заповідного фонду**

Відповідно до статті 47 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити перелік платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду незалежно від їх підпорядкування (додається).

Кошти, які надходять до бюджетних установ природно-заповідного фонду від надання платних послуг, використовуються відповідно до законодавства та згідно з кошторисом цих установ.

Перший віце-прем'єр-міністр України

Ю. Єхануров

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 28 грудня 2000 р. № 1913

ПЕРЕЛІК
платних послуг, які можуть надаватися
бюджетними установами природно-заповідного фонду

I. Послуги, які можуть надаватися бюджетними
установами природно-заповідного фонду згідно з
їх функціональними повноваженнями

1. Послуги, пов'язані із забезпеченням провадження рекреаційної діяльності на території установ природно-заповідного фонду:

екскурсії маркірованими маршрутами, екологічними стежками, на виставки, до музеїв, еколого-просвітницьких центрів, засновниками яких є зазначені установи;

екскурсії до карстових печер.

2. Організація та проведення освітньо-виховних і природо-охоронних заходів.

3. Послуги, пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю з охорони, відтворення та раціонального використання природних ресурсів, проведенням експертизи та лабораторних аналізів.

II. Послуги, які можуть надаватися бюджетними
установами у сфері господарської діяльності

1. Послуги, пов'язані із створенням умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду*:

короткостроковий відпочинок (розбиття наметів і розкладання вогнищ у спеціально облаштованих та відведених для цього місцях);

любительське (спортивне) рибальство;

прогулянка (подорож) на велосипеді, на конях;

полювання;

спуск гірською річкою на надувних плотах, човнах;

подорож на яхті, катання на човнах, водних лижах, віндсерфінг.

2. Фотопослуги, послуги з проведення громадянами та організаціями відео-, кіно- та телевізійних зйомок у межах територій установ природно-заповідного фонду.

3. Перевезення туристів, відпочиваючих; користування автостоянками, пристанями (причалами), що належать установам природно-заповідного фонду*.

4. Розміщення, проживання та харчування туристів, відпочиваючих.

5. Рекламно-видавнича діяльність.

6. Ветеринарні профілактичні та лікувальні послуги.

7. Реалізація тварин, що утримуються на територіях природно-заповідного фонду, їх продукції (молоко, м'ясо, яйця, пір'я, шкіра) та частин (шкаралупа яєць, чучела, черепи та скелети, шкіра, роги), складових частин зоологічних колекцій*.

8. Збирання та реалізація лікарських рослин, трав, ягід, грибів*.

9. Збирання та реалізація рослин і рослинної продукції як складових частин гербарних матеріалів.

10. Вирощування та реалізація рослин, саджанців, сіянців, насіння*.

11. Реалізація продукції підсобних господарств*.

12. Реалізація деревини та виробів з неї (сувенірів, столярних виробів)*.

13. Виготовлення та реалізація предметів декоративно-прикладного мистецтва.

14. Послуги з надання у користування автотранспортних засобів, обладнання, майна, інструментів, що належать установам природно-заповідного фонду.

* Крім територій природних заповідників, заповідних зон національних природних парків, біосферних заповідників, регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів і дендрологічних парків.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Н А К А З

8. 04.1993 р.

м. Київ

№ 97

**Про заснування на базі
Карпатського біосферного
заповідника екологічного
науково-популярного жур-
налу "Зелені Карпати"**

З метою поширення екологічних знань, висвітлення проблем заповідної справи і природоохоронної діяльності в Карпатському регіоні та враховуючи пропозицію Карпатського біосферного заповідника НАКАЗУЮ:

1. Заснувати на базі Карпатського біосферного заповідника екологічний науково-популярний журнал "Зелені Карпати".

2. Директору Карпатського біосферного заповідника Гамору Ф.Д. (за згодою), начальникам Управління Стеценку М.П., Дьомкіну В.О. підготувати установчий договір між Мінприроди України та Карпатським біосферним заповідником про заснування журналу "Зелені Карпати" та інші необхідні матеріали для реєстрації журналу у відповідності до Закону України про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні.

3. Начальникам Управління Городницькому А.В., Стеценку М.П., Дьомкіну В.О. внести пропозиції про надання фінансової допомоги на видання першого номеру журналу в 1993 році згідно представленого Карпатським біосферним заповідником кошторису.

4. Затвердити редакційну колегію журналу "Зелені Карпати" згідно додатку.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на начальників Управління Стеценка М.П., Дьомкіна В.О.

Заступник Міністра

Я. Мовчан

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ЖУРНАЛУ
"ЗЕЛЕНІ КАРПАТИ"

ГАМОР
ФЕДІР ДМИТРОВИЧ	— головний редактор, директор
Карпатського біосферного заповідника,
доктор біологічних наук.
ГОЛУБЕЦЬ
МИХАЙЛО АНДРІЙОВИЧ	— заступник головного редактора, директор
Інституту екології Карпат АН України,
академік АН України.
КОМЕНДАР
ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ	— заступник головного редактора,
завідуючий кафедрою ботаніки
Ужгородського державного університету,
доктор біологічних наук, професор.
ВАЙНАГІЙ
ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ	— вчений секретар, провідний науковий
співробітник Карпатського біосферного
заповідника, кандидат біологічних наук.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

БІГУН
МИКОЛА ЮРІЙОВИЧ	— начальник Закарпатського обласного
управління лісового господарства,
кандидат сільськогосподарських наук.
ВОЛОЩУК
ІВАН ІВАНОВИЧ	— відповідальний секретар журналу "Зелені
Карпати".
ГАФІЯК
МИКОЛА ІВАНОВИЧ	— директор Ужгородської турбази
"Світанок".
ДЬОМКІН
ВОЛОДИМИР
ОЛЕКСАНДРОВИЧ	— начальник Управління екологічної освіти,
інформації та зв'язків з громадськістю
Мінприроди України.
ЖУПАНСЬКИЙ
ЯРОСЛАВ ІВАНОВИЧ	— завідуючий кафедрою картографії
Чернівецького державного університету,
доктор географічних наук, професор.

НЕГРЯ ІВАН ПЕТРОВИЧ	– начальник Державного управління охорони навколишнього природного середовища Мінприроди України по Закарпатській області.
ПАРПАН ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ	– заступник директора Українського науково-дослідного Інституту гірського лісництва, кандидат біологічних наук.
ПОБЕРЕЖНИК ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ	– директор Карпатського природного національного парку.
ПОКИНЬЧЕРЕДА ВАСИЛЬ ФЕДОРОВИЧ	– керівник відділу поширення екологічних знань Карпатського біосферного заповідника.
МОВЧАН ЯРОСЛАВ ІВАНОВИЧ	– заступник Міністра охорони навколишнього природного середовища України.
ЛУГОВОЙ ОЛЕКСІЙ ЄВГЕНОВИЧ	– співробітник Ужгородського державного університету, кандидат біологічних наук, доцент.
СТОЙКО СТЕПАН МИХАЙЛОВИЧ	– головний науковий співробітник Інституту екології Карпат АН України, доктор біологічних наук, професор.
СТЕЦЕНКО МИКОЛА ПИЛИПОВИЧ	– начальник Управління заповідних та рекреаційних територій Мінприроди України.
ТУНИЦЯ ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ	– ректор Львівського лісотехнічного інституту, доктор економічних наук, професор.
ЦУГОРКА ІВАН ДЕНИСОВИЧ	– головний лікар санаторію "Гірська Тиса" Закарпатської області.

"Затверджую"

Заступник Міністра охорони
навколишнього природного
середовища України

Я. Мовчан

10 грудня 1993 р.

"Затверджую"

Директор Карпатського
біосферного заповідника

Ф. Гамор

2 листопада 1993 р.

СТАТУТ журналу "Зелені Карпати"

1. Загальні положення

1.1. Природничий науково-популярний журнал "Зелені Карпати" заснований Міністерством охорони навколишнього природного середовища України і Карпатським біосферним заповідником.

1.2. Адреса журналу: 295800, Закарпатська область, м. Рахів, вул. Красне Плесо, 77, Карпатський біосферний заповідник.

2. Предмет і цілі діяльності

2.1. Предметом і цілями діяльності журналу є поширення екологічних знань, формування екологічної культури населення, висвітлення проблем охорони і використання природних ресурсів, ведення заповідної справи в Карпатському регіоні.

3. Юридичний статус

3.1. Журнал є органом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і Карпатського біосферного заповідника.

3.2. Журнал розповсюджується, як регіональне видання, на території України (в першу чергу – в Карпатському регіоні), а також за кордоном.

3.3. Журнал не має статусу юридичної особи.

4. Керівництво і управління журналом

4.1. Керівництво журналом здійснюється Міністерством охорони навколишнього природного середовища України і адміністрацією Карпатського біосферного заповідника, які визначають тематичну спрямованість видання, затверджують головного редактора і склад редакційної колегії журналу.

4.2. Головний редактор журналу, а за його дорученням – заступник головного редактора, здійснюють:

- безпосереднє керівництво роботою журналу;
- організацію підготовки матеріалів до друку;
- проведення засідань редакційної колегії;

- затвердження рішень редакційної колегії;
- підписання до друку номерів журналу.

4.3. Редакційна колегія розглядає і рекомендує до затвердження матеріали, що готуються до друку, погоджує основні розділи журналу, ілюстративний матеріал і художнє оформлення.

Відповідальний секретар та члени редакційної колегії організовують редагування матеріалів, що готуються до друку, несуть відповідальність за їх науковий і тематичний зміст.

4.4. Адміністрація заповідника забезпечує роботу з підготовки, видання і розповсюдження журналу.

4.5. Головний редактор, працівники редакції входять до штатного розкладу заповідника. Чисельність штату журналістів та розміри заробітної плати у відповідності до чинного законодавства визначає директор заповідника.

4.6. Для підготовки журналу можуть залучатися на договірній основі сторонні журналісти і фахівці.

5. Фінансування і матеріально-технічне постачання

5.1. Фінансування журналу здійснюється згідно кошторисів на умовах, визначених договором Засновників.

5.2. Матеріально-технічне забезпечення діяльності журналу здійснюється адміністрацією Карпатського біосферного заповідника.

6. Зміни в статуті

6.1. Даний Статут, разом із Законом "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні", є основним документом, яким керуються Засновники і працівники журналу у своїй видавничій діяльності.

6.2. Внесення змін до Статуту журналу є виключним правом Засновників і здійснюється з наступною реєстрацією у Державному комітеті України по пресі.

7. Реорганізація і ліквідація журналу

7.1. Реорганізація і ліквідація журналу може бути проведена рішенням Міністерства охорони навколишнього природного середовища України і адміністрації Карпатського біосферного заповідника або в інших випадках, передбачених Законом "Про друковані засоби інформації (пресу) в Україні", і оформляється відповідним протоколом.

7.2. При реорганізації або ліквідації журналу створюється відповідна комісія, що визначається Засновниками. При призначенні комісії повноваження головного редактора і редакційної колегії припиняються.

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
У СПРАВАХ ВИДАВНИЦТВА, ПОЛІГРАФІЇ
ТА КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ

СВІДОЦТВО

ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ДРУКОВАНОГО ЗАСОБУ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Серія КВ

№ 239

"Зелені Карпати"

(назва видання українською мовою)

"Зелені Карпати"

(мовою оригіналу)

Вид видання: журнал

Мова видання: українська

Обсяг, періодичність: 8 ум.друк.арк., 1 раз на квартал

Сфера розповсюдження та категорії читачів: загальнодержавна

Засновники Карпатський біосферний заповідник, Міністерство охорони
навколишнього середовища України

Програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість: Поширення екологічних
знань, формування екологічної культури населення, висвітлення проблем
охорони, використання природних ресурсів, ведення заповідної справи в
Карпатському регіоні

Перший заступник голови Державного комітету України у справах
видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження

06.12.1993 року

(дата реєстрації)

(посада і прізвище керівника реєструючого органу)

Д.В.Табачник

(підпис)

II. Історія створення та розширення території

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 12 листопада 1968 р. № 568

Київ

Про організацію нових державних заповідників в Українській РСР

З метою збереження існуючих природних комплексів та проведення науково-дослідних і господарських робіт по відтворенню рослинності типових ландшафтних зон і корисної фауни Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Прийняти пропозицію Державного комітету Ради Міністрів УРСР по охороні природи, погоджену з Держпланом СРСР, про організацію:

Карпатського державного заповідника площею 12672 гектари з охоронною зоною 1515 гектарів;

Поліського державного заповідника площею 19932 гектари;

Канівського державного заповідника площею 1035 гектарів;

Луганського державного заповідника площею 988 гектарів з визначенням їх місцезнаходження та підпорядкування згідно з додатком № 1.

Міністерствам і відомствам, у підпорядкуванні яких організовуються зазначені заповідники, разом з Державним комітетом Ради Міністрів УРСР по охороні природи до 1 січня 1969 року розробити програму роботи для цих заповідників з урахуванням їх особливостей, забезпечити режим заповідності і охорону згідно з Положенням про державні заповідники Української РСР.

2. Міністерству лісового господарства УРСР передати Академії наук УРСР 494 га землі з Кондрашівського лісництва в Луганській області, на яких організовується заповідник.

3. Збільшити на 1968 рік Міністерству вищої і середньої спеціальної освіти УРСР для Канівського державного заповідника план по фонду заробітної плати згідно з додатком № 2 та Академії наук УРСР для Луганського державного заповідника — план з чисельності адміністративно-управлінського персоналу на 9 одиниць, з межах плану по фонду заробітної плати, встановленого для науково-дослідних установ Академії наук УРСР на 1968 рік.

Витрати на утримання заповідників, що організовуються, Міністерству вищої і середньої спеціальної освіти УРСР і Академії наук УРСР в 1968 році провести в межах асигнувань, передбачених за їх кошторисами на освіту і науку на 1968 рік.

4. Міністерству вищої і середньої спеціальної освіти УРСР виділити для Канівського державного заповідника чисельність адміністративно-управлінського персоналу в кількості 6 чоловік.

Голова Ради Міністрів УРСР

В. Щербицький

Керуючий справами РМ УРСР

К. Бойко

Витяг

Додаток № 1
до постанови Ради Міністрів УРСР
від 12 листопада 1968 року № 568

ПЕРЕЛІК
державних заповідників, що заново організовуються
в Українській РСР

Назва заповідника і області	На якій базі організовується	Площа (га)	Кому підпорядковується
1. Карпатський державний заповідник			
Івано-Франківська область	Говерлянське лісництво Ворохтянського лісокомбінату	3927	Міністерству лісової і деревообробної промисловості УРСР
	Охоронна зона Говерлянського лісового масиву	1015	
	Чорногірське лісництво Верховинського лісокомбінату	1911	
Закарпатська область	Богданське лісництво,	905	
	Говерлянське лісництво Рахівського лісокомбінату	1195	
	Охоронна зона Говерлянської полонини	500	
	Угольське лісництво Буштинського лісокомбінату	4734	
	Разом	12672	
	Охоронна зона	1515	

Керуючий справами РМ УРСР

К. Бойко

Н А К А З

31 грудня 1968 р.

м. Київ

№ 121

**Про організацію Карпатського
державного заповідника**

З метою збереження існуючих природних комплексів та проведення науково-дослідних і господарських робіт по відтворенню рослинності типових ландшафтних зон і корисної фауни та на виконання постанови Ради Міністрів Української РСР від 12 листопада 1968 року № 568 "Про організацію нових державних заповідників в Українській РСР", НАКАЗУЮ:

1. Створити Карпатський державний заповідник загальною площею 12672 га з охоронною зоною 1515 га, в тому числі: за рахунок Говерляньського лісництва Ворохтяньського лісокомбінату площею 3927 га та охоронною зоною 1015 га; частини Чорногірського лісництва Верховинського лісокомбінату площею 1911 га; частин Богданського і Говерляньського лісництв Рахівського лісокомбінату площею 2100 га, частини Угольського лісництва Буштинського лісокомбінату площею 4734 га та охоронною зоною Говерляньської полонини площею 500 га.

2. Керуючим трестами "Закарпатліс" тов. Шураєву, "Прикарпатліс" тов. Прокопчуку та директорам лісокомбінатів – Буштинського тов. Миську, Рахівського тов. Григу, Ворохтяньського тов. Богуті та Верховинського тов. Задорожному:

а) створити з 1 січня 1969 року заповідні лісництва Карпатського заповідника – Угольське в Буштинському лісокомбінаті площею 4734 га, Чорногірське в Рахівському лісокомбінаті площею 2100 га, Говерляньське у Ворохтяньському лісокомбінаті площею 4942 га та Високогірське у Верховинському лісокомбінаті площею 1911 га і надалі іменувати їх: Угольське заповідне лісництво, Чорногірське заповідне лісництво, Говерляньське заповідне лісництво та Високогірське заповідне лісництво.

Угольське, Чорногірське та Високогірське заповідні лісництва, з відповідними штатами в залежності від площі та обсягу робіт, створити за рахунок загального фонду заробітної плати та операційних витрат на лісове господарство, виділених трестам на 1969 рік;

б) забезпечити режим заповідності і охорону згідно з Положенням про державні заповідники Української РСР;

в) розробити програму роботи заповідних лісництв, погодити її з Карпатським філіалом УкрНДІЛГА і до 20 січня подати Міністерству;

г) виділити з фондів 1969 року на мотоцикли в першу чергу по одному мотоциклу заповідним лісництвам.

3. Просити директора Карпатського філіалу УкрНДІЛГА тов. Корженівського подати необхідну допомогу трестам "Закарпатліс" і "Прикарпатліс" у розроблені програми роботи заповідника.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Головне управління лісового господарства, лісозаготівель і лісохімії (т. Шмагуна).

Заступник Міністра

І. Романов

ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
ТЯЧІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ

Р І Ш Е Н Н Я

від 30 березня 1979 р.

№ 96

**"Про передачу ландшафтного
заказника республіканського
значення "Широкий Луг" з
Усть-Чорнянського лісоком-
бінату в Карпатський
державний заповідник"**

Згідно листа Мінлісдеревпрому УРСР № 1-1-16/20 від 20 березня 1979 року та з метою збереження залишків цінних букових пралісів в Карпатах і республіці, сприяння проведенню фітоценологічних і екологічних досліджень букових лісів, відновлення їх продуктивності в усьому ареалі бука лісового виконавчий комітет Тячівської районної ради народних депутатів, —

р і ш и в :

1. Передати заказник "Широкий Луг" площею 5616 га з Усть-Чорнянського лісокомбінату в Карпатський державний заповідник.
2. Передачу заказника "Широкий Луг" Карпатському заповіднику провести згідно діючого законодавства.

Голова виконкому

І. П. Штефаньо

Секретар виконкому

І. М. Белей

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

П О С Т А Н О В А
від 12 грудня 1979 р. № 565
Київ

**Про розширення території Карпатського
державного заповідника**

Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Прийняти пропозицію Державного комітету УРСР по охороні природи, Міністерства лісової і деревообробної промисловості УРСР і Закарпатського облвиконкому, погоджену з Держпланом СРСР, про відведення Карпатському державному заповіднику в постійне користування:

5616 гектарів земель (державний ландшафтний заказник "Широкий Луг") з користування Усть-Чорнянського лісокомбінату виробничого лісозаготівельного об'єднання "Закарпатліс";

256,5 гектара земель в урочищі "Кіреш" ("Долина нарцисів") з користування колгоспу імені Леніна Хустського району (за згодою загальних зборів колгоспників).

2. Міністерству лісової і деревообробної промисловості УРСР за погодженням з Державним комітетом УРСР по охороні природи і Академією наук УРСР до 1 березня 1980 року затвердити програму наукових досліджень на нових заповідних територіях і забезпечити режим їх заповідності.

Голова Ради Міністрів УРСР

О. Ляшко

Керуючий Справами Ради Міністрів УРСР

К. Бойко

МІНЛІСПРОМ УРСР
КАРПАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЗАПОВІДНИК

НАКАЗ № 1

м. Рахів

від 7 січня 1980 р.

**Про прийомку заказника
"Широкий Луг" та
"Долини Нарцисів"**

На виконання постанови Ради Міністрів Української РСР від 12 грудня 1979 р. № 565 та відповідного наказу Міністерства лісової і деревообробної промисловості Української РСР від 20 грудня 1979 р. № 307, -

н а к а з у ю :

1. Створити комісію для прийомки з Усть-Чорнянського лісокомбінату території заказника, контори Широко-Лужанського лісництва, кордонів і майна, що знаходиться на його території, а також чисельності працюючих, фонду заробітної плати та "Долини Нарцисів" з колгоспу ім. Леніна Хустського району у слідуючому складі:
члени комісії

Вайнагій В.А. – головний лісничий;

Крауспе П.П. – ст. бухгалтер;

Керівництво комісією залишаю за собою.

2. Комісії, в термін до 20 лютого 1980 року прийняти в установленому порядку з балансу Усть-Чорнянського лісокомбінату та колгоспу ім. Леніна Хустського району вказані в пункті 1 цього наказу основні засоби, споруди, будівлі та інші матеріальні цінності станом на 1 січня 1980 року.

Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Директор

Д. Саїк

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

П О С Т А Н О В А
від 3 червня 1980 р. № 376
Київ

**Про створення
Карпатського національного
природного парку**

З метою збереження типових природних комплексів, створення умов для відпочинку трудящих, організації туризму, а також для проведення наукових досліджень і пропаганди знань по охороні природи Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Прийняти пропозицію Державного комітету УРСР по охороні природи та Міністерства лісової і деревообробної промисловості УРСР про створення у віданні Міністерства Карпатського національного природного парку загальною площею 47,3 тис. гектарів на території Івано-Франківської області.

2. Затвердити межі Карпатського національного природного парку згідно з додатком.

Землі Карпатського державного заповідника в Івано-Франківській області (Високогірське лісництво площею 1911 га і Говерляньське – площею 4941 га) передати Карпатському національному природному парку з збереженням режиму їх заповідності.

3. Міністерству лісової і деревообробної промисловості УРСР:

створити дирекцію Карпатського національного природного парку;

разом з Академією наук УРСР, Міністерством сільського господарства УРСР і іншими заінтересованими організаціями розробити і за погодженням з Державним комітетом УРСР по охороні природи до 1 січня 1981 р. затвердити Положення про Карпатський національний природний парк;

за погодженням з Державним комітетом УРСР по охороні природи і Держбудом УРСР затвердити до 1 січня 1983 р. проект організації території Карпатського національного природного парку.

4. Землекористувачі, землі яких знаходяться на території Карпатського національного природного парку, несуть відповідальність за раціональне використання і відновлення природних ресурсів,

своєчасне здійснення відповідних природоохоронних заходів, за збереження природних комплексів, рідкісних видів фауни і флори та сприяють виконанню завдань, що стоять перед цим парком.

Голова Ради Міністрів УРСР

О. Ляшко

Керуючий Справами Ради Міністрів УРСР

К. Бойко

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ

ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ

РІШЕННЯ

від 20.12.88 № 183

м. Ужгород

Про розширення території Карпатського державного заповідника, підвищення його ролі в проведенні наукових досліджень, екологічному вихованні трудящих

Керуючись основними напрямками розвитку СРСР на 1986-1990 роки і на період до 2000 року, Постановою ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР від 07.01.1988 року № 32 "Про докорінну перебудову справи охорони природи в країні" і з метою збереження унікальних гірських екосистем Українських Карпат, виконком обласної Ради народних депутатів вирішив:

1. Порушити клопотання перед Радою Міністрів УРСР про відведення в постійне користування Карпатського державного заповідника земель із держлісфонду Рахівського, Великобичківського і Усть-Чорнянського лісокомбінатів і держземзапасу Рахівського району площею біля 8,0 тисяч гектарів.

Разом з передачею земель заповіднику встановити навколо його масивів охоронну зону шириною до одного кілометра.

2. Виробничому лісозаготівельному об'єднанню "Закарпатліс", Рахівському райвиконкому, Карпатському державному заповіднику під час чергового лісовпорядкування, з врахуванням природних меж та рекреаційних ділянок, уточнити розмір площ, що відводяться до складу заповідника та його охоронної зони.

3. Дирекції Карпатського державного заповідника:

а) дозволити прогін худоби та завезення сільськогосподарської продукції по шляхах, що проходять через заповідні ділянки, а також, як виняток, дозволити регульований випас на полонинах і окремих ділянках держлісфонду.

б) у відповідності із статтями 58, 61, 85 Лісового кодексу УРСР, Типового положення про державні заповідники, за погодженням з АН УРСР, Державним комітетом УРСР по охороні природи визначити ділянки для проведення науково-дослідних експериментів та забезпечення власних господарських потреб заповідника і громадян, що проживають на його території.

4. Затвердити заходи "Про зміцнення матеріально-технічної бази Карпатського державного заповідника, підвищення його ролі в проведенні наукових досліджень, екологічному вихованні трудящих" згідно з додатком.

5. Zobov'язати Закарпатський філіал Інституту "Укрземпроект" оформити матеріали відводу згідно з існуючим законодавством.

6. Контроль за виконанням цього рішення покласти на першого заступника голови облвиконкому т. Федиковича П.А.

Голова виконкому

М. М. Мальованик

Секретар виконкому

Ю. А. Воробець

Заходи
"Про зміцнення матеріально-технічної
базы Карпатського державного заповідника,
підвищення його ролі в проведенні наукових досліджень,
екологічному вихованні трудящих"

1. Скооперувати кошти зацікавлених організацій для проектування і будівництва на базі заповідника в м. Рахові музею екології гір та історії природокористування Карпат.

Федикович П. А., Даскалюк М. О.

1988-1989 роки

2. Виділяти щорічно заповіднику необхідні кошти для будівництва 1-2 квартир (на дольовій участі) та зміцнення науково-лабораторної бази.

Герц І. І.

1989-1995 роки

3. Організувати на базі заповідника систему екологічної підготовки спеціалістів народного господарства, радянського і комсомольського активу. Забезпечити заповідник для цього сучасними технічними засобами навчання.

Гамор Ф. Д., Цехмістров А. П., Бакаров А. М., Печер І. І.

4. Передбачити публікацію науково-популярних книг, фотоальбомів, буклетів та плакатів, випуск серії значків про природу заповідника, досвід його роботи.

Гамор Ф. Д., Данканич В. І., Плоскіна Д. І.

1988-1995 роки

5. Обладнати в заповіднику мережу науково-пізнавальних стежок, організувати проведення по них платних екологічних екскурсій.

Гамор Ф. Д., Печер І. І.

1988 р.

Секретар виконкому

Ю. А. Воробець

РАХІВСЬКА РАЙОННА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
РІШЕННЯ

20.02.1989 р.

№ 39

**"Про розширення території
Карпатського державного за-
повідника за рахунок земель
держземзапасу Рахівського
району"**

На основі наукового обґрунтування Академії Наук УРСР, та з метою збереження унікальних високогірних екосистем, керуючись постановою ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР від 17.01.1988 року № 32 "Про докорінну перебудову справи охорони природи в країні", виконком районної Ради народних депутатів

вирішив:

1. Передати Карпатському державному заповіднику із держзапасу Рахівського району високогірні масиви в районі гори Говерла площею 1034 гектари (полонини Говерла, Туркул, Брескул) і Поп Івана Марамороського площею 615,6 гектарів (полонини Гріпка, Костел Гропа, Богдан Гропа, Галгажа, Явірний, Полянки).

2. Дирекції Карпатського державного заповідника на полонинах придатних для випасів дозволили регульований науково-обґрунтований випас худоби.

3. Рішення виконкому районної Ради народних депутатів № 99 від 22.05.1986 року в частині закріплення полонин Гріпка, Галгажа, Костел Гропа, Явірний і Полянки за колгоспами "Нове життя" і "Верховина" вважати таким, що втратив чинність.

Голова виконкому

М. О. Даскалюк

Секретар виконкому

Н. І. Обшитош

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

П О С Т А Н О В А
від 30 травня 1990 р. № 119
Київ

**Про розширення території Карпатського державного
заповідника у Закарпатській області**

З метою збереження унікальних природних комплексів Карпат Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Прийняти пропозицію Закарпатського облвиконкому, погоджену з Міністерством лісової промисловості СРСР, Державним комітетом СРСР по лісу, Держпланом УРСР, Державним комітетом УРСР по охороні природи, Міністерством лісової промисловості УРСР і Міністерством фінансів УРСР, про розширення території Карпатського державного заповідника на 7140 гектарів.

Вилучити земельні ділянки і надати їх у постійне користування вказаному заповіднику:

у Рахівському районі – із земель Великобичківського лісокомбінату площею 1372 гектари, Рахівського лісокомбінату – 3497 гектарів, державного запасу площею 1650 гектарів;

у Тячівському районі – із земель Усть-Чорнянського лісокомбінату площею 621 гектар.

Закарпатському облвиконкому разом з Міністерством лісової промисловості УРСР визначити нові межі заповідника.

2. Виключити з переліку державних заказників, що створюються в Українській РСР, затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР від 28 жовтня 1974 р. № 500, ландшафтний державний заказник Кузійський, лісовий державний заказник "Білий потік" і ботанічний державний заказник Радомирський в Рахівському районі Закарпатської області у зв'язку з включенням їх територій до Карпатського державного заповідника.

Голова Ради Міністрів УРСР

В. Масол

Керуючий Справами Ради Міністрів УРСР

В. Пехота

МІНІСТЕРСТВО ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УРСР

ЗАКАРПАТСЬКЕ ВИРОБНИЧО-ТОРГОВЕ ЛІСОЗАГОТІВЕЛЬНЕ
ОБ'ЄДНАННЯ "ЗАКАРПАТЛІС"

Н А К А З

від 21.06.1990 р.

№ 42

м. Ужгород

**Про розширення території
заповідника**

Рада Міністрів Української РСР постановою від 30 травня 1990 р. № 119 "Про розширення території Карпатського державного заповідника у Закарпатській області" дозволила розширити територію Карпатського державного заповідника на 7140 га за рахунок земель держлісфонду В. Бичківського, Рахівського і Усть-Чорнянського лісокомбінатів та державного запасу у Рахівському районі.

На виконання відповідної постанови Ради Міністрів УРСР та розпорядження Міністерства лісової промисловості УРСР від 07. 06. 1990 р. № 4-16/172, з метою збереження унікальних лісових екосистем і розширення площі природно-заповідного фонду області

НАКАЗУЮ:

1. Розширити площу Карпатського державного заповідника на 7140 гектарів.

2. З цієї метою вилучити погоджені раніше в натурі земельні ділянки і надати їх у постійне користування згаданому заповіднику: у Рахівському районі – із земель Великобичківського лісокомбінату площею 1372 га, Рахівського лісокомбінату – 3497 га, державного запасу площею 1650 га; у Тячівському районі – із земель Усть-Чорнянського лісокомбінату площею 621 га.

3. Для натурної передачі земель держлісфонду та визначення нових меж території заповідника створити комісію у такому складі:

Бігун М. Ю. – начальник відділу лісового господарства об'єднання – голова комісії;

Гамор Ф. Д. – директор Карпатського державного заповідника – заступник голови комісії;

члени комісії:

Менджул М. М. – заступник директора Усть-Чорнянського лісокомбінату;

Ковтун В. Ф. – заступник директора Великобичківського лісокомбінату;

Сухарюк Д. Д. – заступник директора Рахівського лісокомбінату.

4. Передачу частину території лісокомбінатів державному заповіднику здійснити разом з відповідним фондом заробітної плати, чисельністю лісової охорони, що працює на передаваній площі та технічними засобами.

5. Акт передачі території заповіднику представити керівництву об'єднання до 15 липня цього року.

6. Директору заповідника тов. Гамору Ф. Д. в місячний термін встановити в натурі чіткі межові знаки, панно та відграничити територію, що прийнята заповідником, а також забезпечити суворе дотримання встановленого заповідного режиму.

7. Директорам Усть-Чорнянського, Великобичківського і Рахівського лісокомбінатів в місячний термін внести відповідні зміни в облік лісового фонду, лісовий кадастр, інші матеріали лісовпорядкування.

8. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника генерального директора т. Печера І. І.

Генеральний директор

І. І. Герц

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

№ 91-551 від 04.11.91 р.

ВІЩЕ-ПРЕМ'ЄРУ УКРАЇНИ

тов. МАСИКУ К. І.

Шановний Костянтині Івановичу!

З метою збереження спільними зусиллями неповторних природних цінностей міжнародного значення на територіях, прилеглих до державних кордонів України, Республіки Польща і Словацької Республіки, ґрунтуючись на принципах рівності і незалежності та керуючись дорученням Ради Міністрів Української РСР від 27 грудня 1988 р. № 12041/23, Мінприроди України, разом з відповідними міністерствами і відомствами, Закарпатським облвиконкомом проведена підготовча робота по створенню першого в Європі міжнародного біосферного заповідника в Східних Карпатах.

Міністрами охорони навколишнього середовища трьох країн 27.09.1991 р. в м. Устшикі-Дольному (Польща) підписаний Протокол про співробітництво в створенні цього заповідника, де передбачений механізм спільних дій з цього питання на завершальному етапі.

Зокрема, до підписання міжурядової угоди про створення спільного біосферного заповідника, кожна із сторін спільно з національними комітетами по програмі ЮНЕСКО "Людина і біосфера" після погодження зі своїми урядами підготують необхідні матеріали по створенню на своїх територіях біосферних заповідників і самостійно звернуться до ЮНЕСКО для їх ресстрації і включення в міжнародну мережу біосферних заповідників.

Після цього на базі трьох національних біосферних заповідників буде створений єдиний міжнародний біосферний заповідник.

Для виконання цієї вимоги з боку України пропонується перетворити існуючий Карпатський державний заповідник в біосферний, включивши до його складу республіканський заказник "Стужиця", як самостійну одиницю без вилучення земель із складу Жорнавського лісокомбінату в/о "Закарпатліс". Територія цього заказника прилягає безпосередньо до державних кордонів Польщі та Словаччини.

Інформуючи про роботу по створенню міжнародного біосферного заповідника, який буде мати велике значення в справі розвитку міжнародного співробітництва незалежної України по охороні унікальної і єдиної екосистеми Східних Карпат, просимо Вас доручити:

1. Держкомдеревпрому, Академії наук України разом з Мінприроди України та Закарпатським облвиконкомом підготувати і вирішити в установленому порядку виділення навколо заповідника, в т. ч. заказника "Стужиця", зони для проведення наукових досліджень і встановлення моніторингу із збереженням на ній традиційної господарської діяльності та охоронної зони із заборобою на ній діяльності, що шкідливо може впливати на охорону екосистем заповідника. Встановлення зони проводиться без вилучення земель у землекористувачів.

2. Академії наук України внести до Секретаріату Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) пропозиції про включення Карпатського державного заповідника до міжнародної мережі біосферних заповідників.

Міністр

Ю. Щербак

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Академія наук України / т.Кухарь /
Мінекономіки України / т.Попову /
Держдеревпром України / т.Костенку /
Закарпатський облвиконком / т.Країлу /

Прошу розглянути і подати пропозиції Мінприроді України.

Мінприроди України / т.Щербак /

Прошу узагальнити висновки і при необхідності рішення Уряду подати погоджені проекти постанов з цього питання.

т.Шидловському

« 11 листопада 1997 р.
№ 21433/14

Н А К А З

від 18.11.1991 р.

м. Ужгород

№ 50-42

**Про створення Карпатського
біосферного заповідника**

З метою збереження типових природних екосистем і проведення багаторічних екологічних та біоценологічних досліджень, контролю за навколишнім середовищем в зоні Карпат та на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 11.11.1991 р. за № 21423/14 наказуємо:

1. Створити на базі Карпатського державного заповідника і Державного ландшафтного заказника "Стужиця" Карпатський біосферний заповідник загальною площею 38930 га, згідно з додатком № 1.

2. Директору Карпатського державного заповідника Гамору Ф.Д. у місячний термін подати національному комітету України по програмі "Людина і біосфера" ЮНЕСКО необхідні матеріали для реєстрації біосферного заповідника у секретаріаті ЮНЕСКО.

3. Директору лісової дирекції (Печеру І.І.) та директору Карпатського державного заповідника після реєстрації заповідника в секретаріаті ЮНЕСКО розробити і представити на затвердження Держдеревпрому і Мінприроди України "Положення про Карпатський біосферний заповідник".

4. Прийняти до уваги, що землі Державного ландшафтного заказника "Стужиця", а також буферної зони і зони традиційного господарювання у землекористувачів не вилучаються. Відповідальність за своєчасне проведення відповідних природоохоронних заходів, збереження природних комплексів, рідкісних видів тварин і рослин несуть підприємства і організації за якими закріплені ці землі. Дирекція Карпатського біосферного заповідника спільно з Академією наук України проводить науково-дослідну роботу, екологічне виховання населення і у відповідності до ст. 20 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", разом з іншими природоохоронними органами здійснює контроль за раціональним використанням природних ресурсів та дотриманням вимог природоохоронного законодавства на території біосферного заповідника.

5. В місячний термін, після реєстрації в секретаріаті ЮНЕСКО Карпатського біосферного заповідника, директору Державної лісової дирекції Печер І.І. утворити дирекцію Державного ландшафтного заказника "Стужиця" в складі Жорнавського лісокомбінату, виділивши для цього необхідні кошти.

6. Директору Жорнавського лісокомбінату Шеверя П.П. відкрити окремий рахунок, виготовити печатку та фірмові бланки дирекції Державного ландшафтного заказника "Стужиця".

7. Директору комерційного центру "Плай" Яворовський Ю.Ю. виділити дирекції Державного ландшафтного заказника "Стужиця" необхідні матеріально-технічні ресурси для організації наукових досліджень, будівництва житла і лабораторної бази.

8. Контроль за виконанням цього наказу покласти на директора Державної лісової дирекції Печер І.І. та першого заступника начальника Державного управління охорони природного навколишнього середовища Мінприроди України по Закарпатській області Негра І.П.

Генеральний директор

Голова облкомітету по
охороні природи

І. І. Герц

А. П. Цехмістров

**Площа
Карпатського біосферного заповідника**

Землекористувачі	Площа земельних ділянок, які відносяться до біосферного заповідника, га
1. Заповідна зона	
1) Карпатський державний заповідник	19278
2) Державний ландшафтний заказник республіканського значення "Стужиця" Жорнавського лісокомбінату (без вилучення у землекористувача)	2592
Разом по заповідній зоні	21870
II. Буферна зона – (без вилучення у землекористувача)	
1) кв. 7, 4 Говерляньського лісництва, кв. 13, 14 і частина кв. 3 Богданського лісництва, кв. 6, 8, 9, 21 Усте-Ріцького лісництва Рахівського лісокомбінату	2046
2) кв. 18,19,31 Діловецького лісництва, кв. 23, 24, 25 Костилівського лісництва, частина кв. 1, 27 Лужанського лісництва Вел. Бичківського лісокомбінату	2217
3) кв. 8, 14, 7, частина кв. 5, 6 Вільшанського лісництва; кв. 8, 11, 17, 18, частина 20, 21, 22, 23, 24 Драгівського лісництва, 7, 9, 10, частина 5, 8, 11, 12 Груниківського лісництва Буштинського лісокомбінату	2060
4) кв. 4, 11, 12, 14, 16, 19 Новостужицького, кв. 2, 6 Ставнянського лісництва Жорнавського лісокомбінату	808
5) частина полонин Занога, Головческа, Рогнеска, Гармонеска, Зелена, Гребля, Скопеска, Ланчинеска, Туркульська Рахівського району	578
Разом по буферній зоні	8989

Землекористувачі	Площа земельних ділянок, які відносяться до біосферного заповідника, га
III. Зона традиційного господарювання	
1) кв. 1, 2, 3, 8, 14 Говерляньського лісництва Рахівського лісокомбінату	1355
2) кв. 11, 14, 15, 16, 17, 25, 26, 27, 28, 29, 30 Діловецького лісництва Вел. Бичківського лісокомбінату	2270
3) кв. 2, 3, 4, 6, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 Груниківського лісництва Буштинського лісокомбінату	2126
4) Полонини Берлебашка, Галгажа, Лисичий, Квасний, Лечин, частина полонин Рогнеска, Гармонеска, Зелена Занога Рахівського району	1070
5) Полонина Менчул Тячівського району	400
6) Сільгоспугіддя колгоспу "Бескид"	550
7) Сільгоспугіддя колгоспу "Світанок"	300
Разом по зоні традиційного господарювання	8071
Всього територія біосферного заповідника	38930

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

№ 9-1/2-3-617 від 16.12.91 р.

КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

**Про Карпатський біосферний
заповідник**

З метою збереження унікальних природних комплексів Карпат і проведення в цій зоні багаторічних екологічних і біоценологічних досліджень, контролю за навколишнім природним середовищем з метою прогнозу можливих змін та на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 11.11.91 р. № 21423/14 Академія наук України, Мінекономіки України, Держдеревпром України і Закарпатський облвиконком підтримали внесені Мінприроди України пропозиції і висловились за утворення Карпатського біосферного заповідника на базі Карпатського державного заповідника.

Для забезпечення виконання покладених на біосферний заповідник завдань щодо проведення моніторингу об'єднанням "Закарпатліс" разом з органами Мінприроди України визначені межі буферної зони та зони традиційного господарювання Карпатського біосферного заповідника, землі яких не вилучаються у землекористувачів і режим їх використання не змінюється.

З урахуванням цього загальна площа біосферного заповідника буде становити 38930 гектарів, в т. ч. заповідної зони – 19278 гектарів, буферної зони – 11581 гектарів, зони традиційного господарювання – 8071 гектарів.

Національним комітетом України з програми "Людина і біосфера" підготовлені відповідні документи щодо реєстрації Карпатського біосферного заповідника в Секретаріаті ЮНЕСКО.

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України просить Кабінет Міністрів України підтримати подане клопотання для подальшого звернення у Секретаріат ЮНЕСКО.

Міністр

Ю. Щербак

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Мінприроди / т.Шербаку /
Мінекономіки / т.Попову /
Академія наук / т.Кухарю /
Держдеревпром / т.Костенку /
Закарпатський облвиконком / т.Країлу /

Погодитись без додаткового вилучення
земель у землекористувачів.

т.Шидловському

О.СЛЕПІЧЕВ

« 31 » грудня 199 Ір.
№ 24423/14

УКРАЇНА
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ
XII сесія XXI скликання

РІШЕННЯ

31 травня 1993 р.

м. Ужгород

**Про організацію заповідних
об'єктів та територій області**

З метою посилення охорони та збереження рідкісних видів рослин і тварин, цінних природних ландшафтів та відповідно до Законів України "Про охорону навколишнього природного середовища" та "Про природно-заповідний фонд України", обласна Рада народних депутатів **ВИРІШИЛА:**

1. Створити нові природно-заповідні об'єкти "Ловачка", "Широкий" Мукачівського та "Залуж" Новоселицького лісництва Мукачівського лісокомбінату; "Красна долина" Ганьковицького лісництва Свалявського лісокомбінату; "Лілія" Богданської сільської ради народних депутатів Рахівського району; охоронну зону ботанічного заказника загальнодержавного значення "Чорна гора" Виноградівського лісництва Хустського лісокомбінату.

Клопотати перед Президентом України Л.М. Кравчуком про включення до Стужицького масиву міжнародного біосферного заповідника "Східні Карпати" прилеглих територій лісфонду Жорнавського лісокомбінату та Великоберезнянського міжколгоспного лісгоспу загальною площею 12473 га.

Зарезервувати під заповідник території "Оса" Нижньоволовецького лісництва Воловецького лісокомбінату, "Білотисянський" Рахівського лісокомбінату без вилучення земельних ділянок у землекористувачів (додаток № 1).

2. Обласній державній адміністрації, обласному державному управлінню охорони навколишнього природного середовища, районним Радам народних депутатів, районним державним адміністраціям розглянути питання про створення регіональних ландшафтних парків, розширення території Карпатського біосферного заповідника та

національного природного парку "Синевир" без вилучення земельних ділянок у землекористувачів (додаток № 2, 3, 4).

3. Скасувати статус пам'ятки природи місцевого значення "Дуб звичайний" віком понад 400 років в м. Іршаві, яка втратила екологічну цінність внаслідок значного пошкодження шкідниками та невідповідності вимогам правил техніки безпеки.

4. Контроль за виконанням рішення покласти на начальника державного управління охорони навколишнього природного середовища по Закарпатській області Негрю І. П.

Голова Ради

Д. Дорчинець

**Розширення території
Карпатського біосферного заповідника**

№	Назва	Площа (га)	Місцезнаходження	Коротка характеристика	Відповідальні за охорону
а) заповідна зона					
1	Заказник загальнодержавного значення "Чорна гора"	747	Виноградівське лісництво Хустського ЛК квартали 11-19.	Рідкісні угруповання дубів скельного, бургундського, горіха волоського, липи сріблястої, багатьох видів з Червоної Книги України.	Дирекція Карпатського біосферного заповідника
2	Заказник загальнодержавного значення "Юліївська гора"	146	Шаланківське лісництво Хустського лісокомбінату, квартал 50.		
б) зона антропогенних ландшафтів					
		2789	Діловецьке лісництво Великобичківського лісокомбінату, квартали 1-10, 12, 13, 23, 24.	З включенням цих територій створиться суцільний заповідний масив (Марамороські Альпи і Свидовець) площею 20,3 тис. га куди входять і ряд об'єктів природно-заповідного фонду: пам'ятка природи загальнодержавного значення "Довгий потік", заказник "Веймутова сосна" (Діловецьке лісництво), пам'ятки природи "Кедр європейський" (Діловецьке та Костилівське лісництва), "Оголені скелі" (Устеріцьке лісництво) та "Тис ягідний" (Діловецьке та Устеріцьке лісництва). Внаслідок чого буде забезпечене краще збереження та охорона унікальних природних об'єктів, зросте генетична різноманітність екосистем заповідника, його природоохоронна функція в Карпатах.	Дирекція Карпатського біосферного заповідника

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про біосферні заповідники в Україні

Відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" постановляю:

1. Затвердити Перелік біосферних заповідників в Україні, що включені Бюро Міжнародної координаційної ради з програми ЮНЕСКО "Людина та біосфера" до міжнародної мережі біосферних заповідників, створеної з метою збереження природи і проведення наукових досліджень у найцінніших екосистемах Землі (додається).

2. Міністерству охорони навколишнього природного середовища України:

затвердити у тримісячний строк Положення про біосферні заповідники "Асканія-Нова", Чорноморський і Карпатський, визначивши їхнє функціональне зонування, та забезпечити розроблення у 1994-1995 роках індивідуальних проектів організації територій та розвитку цих заповідників;

разом з Академією наук України визначити у першому півріччі 1994 року з урахуванням міжнародних програм основні напрями наукових досліджень та спостережень за станом навколишнього природного середовища на територіях біосферних заповідників в Україні;

разом з Міністерством закордонних справ України і Академією наук України підготувати матеріали, необхідні для підписання Угоди з Республікою Польща та Словацькою Республікою про створення міжнародного біосферного заповідника "Східні Карпати".

3. Кабінету Міністрів України забезпечити здійснення заходів щодо належного утримання і розвитку біосферних заповідників.

Президент України

Л. Кравчук

м. Київ, 26 листопада 1993 року

№ 563/93

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 26 листопада 1993 року № 563/93

ПЕРЕЛІК

біосферних заповідників в Україні, що включені
Бюро Міжнародної координаційної ради з програми
ЮНЕСКО "Людина та біосфера" до міжнародної мережі
біосферних заповідників
(за станом на листопад 1993 р.)

Назва заповідника	Область, де розташований заповідник	Площа заповідника (га)	
		загальна	у тому числі заповідної зони
"Асканія-Нова"	Херсонська	33307	11054
Чорноморський	Херсонська Миколаївська	87348	57048
Карпатський	Закарпатська	38930	19989

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про розширення території
Карпатського біосферного заповідника**

З метою посилення охорони типових та унікальних ландшафтів Українських Карпат, що мають особливе природоохоронне та наукове значення, поліпшення умов для проведення наукових досліджень, фоновий моніторинг навколишнього природного середовища, та сприяння розвитку міжнародного співробітництва з цих питань

постановляю:

1. Розширити територію Карпатського біосферного заповідника за рахунок земель землекористувачів Виноградівського та Рахівського районів Закарпатської області на 24315 гектарів, з яких 12006 гектарів передаються заповіднику у постійне користування, а 12309 гектарів включаються до його складу без вилучення у землекористувачів (додатки № 1 і № 2).

2. Міністерству охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України за участю Міністерства лісового господарства України, Державного комітету України по земельних ресурсах та Закарпатської обласної державної адміністрації підготувати і подати в шестимісячний строк матеріали для вирішення відповідно до законодавства питання про вилучення у землекористувачів 12006 гектарів земель і передачу їх у постійне користування Карпатському біосферному заповіднику.

3. Кабінету Міністрів України під час доопрацювання проекту Державного бюджету України на 1997 рік провести відповідний перерозподіл асигнувань з метою забезпечення утримання Карпатського біосферного заповідника у нових межах.

4. Міністерству охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України:

затвердити у двомісячний строк Положення про Карпатський біосферний заповідник з урахуванням розширення його території;

розробити у 1997-1998 роках за рахунок асигнувань, що передбачаються Державним бюджетом України на природоохоронні цілі, і затвердити проект організації території та охорони природних комплексів Карпатського біосферного заповідника.

5. Змінити відповідно статус ландшафтних заказників загальнодержавного значення "Кевелівський", "Рогнеска" та "Свидовецький" у зв'язку з включенням їх територій до складу земель Карпатського біосферного заповідника.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 11 квітня 1997 року

№ 325/97

Додаток № 1
до Указу Президента України
від 11 квітня 1997 року № 325/97

ПЕРЕЛІК
землекористувачів, землі яких мають бути надані
у постійне користування Карпатському біосферному
заповіднику

Землекористувачі	Територія	Площа, гектарів
Рахівський район		
Акціонерна агроєкофірма "Гірська"	Квасівської сільської ради	578
	Ясінянської селищної ради	1325
Великобичківське державне лісомисливське підприємство	Ділівської сільської ради	1514,7
	Косівсько-Полянської сільської ради	1474
	Костилівської сільської ради	467
Колективне сільськогосподарське підприємство "8 Березня"	Богданської селищної ради	752
Колективне сільськогосподарське підприємство "Верховина"	Костилівської сільської ради	381
	Лугівської сільської ради	605
	Рахівської міської ради	309
Колективне сільськогосподарське підприємство "Нове життя"	Ділівської сільської ради	953
Рахівське державне лісгосподарське підприємство	Богданської селищної ради	309,9
	Квасівської сільської ради	770
	Костилівської сільської ради	643
	Лугівської сільської ради	250,4
Ясінянське державне лісомисливське підприємство	Ясінянської селищної ради	1674
Всього:		12006

Глава Адміністрації
Президента України

Є. Кушнар'ов

Додаток № 2
до Указу Президента України
від 11 квітня 1997 року № 325/97

ПЕРЕЛІК
землекористувачів, землі яких включаються до
складу Карпатського біосферного заповідника без вилучення

Землекористувачі	Територія	Площа, гектарів
Виноградівський район		
Виноградівське державне лісогосподарське підприємство	Виноградівської міської ради	747
	Чортисівської сільської ради	176
Рахівський район		
Великобичківське державне лісомисливське підприємство	Ділівської сільської ради	2183
	Лугівської сільської ради	41,9
	Костилівської сільської ради	390
Колективне сільськогосподарське підприємство "Верховина"	Костилівської сільської ради	36
	Рахівської міської ради	212
Колективне сільськогосподарське підприємство "Нове життя"	Ділівської сільської ради	285,6
Рахівське державне лісогосподарське підприємство	Богданської селищної ради	1490,5
	Квасівської сільської ради	1118
	Костилівської сільської ради	294
	Лугівської сільської ради	1096
Ясінянське державне лісомисливське підприємство	Ясінянської селищної ради	4239
Всього:		12309
Глава Адміністрації Президента України		Є. Кушнар'ов

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 15 липня 1997 р. № 783

Київ

**Про внесення змін до постанови
Ради Міністрів УРСР
від 28 жовтня 1974 р. № 500**

У зв'язку з прийняттям Указу Президента України від 11 квітня 1997 р. № 325 "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" Кабінет Міністрів України постановляє:

Виключити ландшафтний заказник загальнодержавного значення "Свидовецький" Косівсько-Полянського лісництва, лісовий заказник загальнодержавного значення "Кевелівський" Свидовецького лісництва і ботанічний заказник загальнодержавного значення "Рогнеска" смт Богдан Рахівського району Закарпатської області з додатка до постанови Ради Міністрів УРСР від 28 жовтня 1974 р. № 500 "Про створення заказників загальнодержавного значення в Українській РСР".

Виконуючий обов'язки
Прем'єр-міністра України

В. Дурдинець

УКРАЇНА
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
голови Закарпатської обласної державної адміністрації

від 11.08.97 № 296

м. Ужгород

**Про надання земельних ділянок
для природоохоронних цілей**

Відповідно до Указу Президента України "Про Положення про обласну, Київську, Севастопольську міську державну адміністрацію та Положення про районну, районну у містах Києві та Севастополі державну адміністрацію" від 21 серпня 1995 року № 760 та на виконання Указу Президента України "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" від 11.04.97 р. № 325:

1. Вилучити за згодою держлісгоспів обласного управління лісового господарства земельні ділянки лісового фонду площею 7103,0 га згідно з додатком № 1 та надати їх у постійне користування Карпатському біосферному заповіднику.
2. Вилучити за згодою сільськогосподарських підприємств земель площею 4903 га згідно з додатком № 2 та надати їх у постійне користування Карпатському біосферному заповіднику.
3. Постійним лісокористувачам, від яких вилучаються земельні ділянки, та Карпатському біосферному заповіднику до 01.10.1997 року провести приймання-передачу земель у натурі з оформленням змін до державних актів на право постійного землекористування.
4. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на Державне управління екологічної безпеки у Закарпатській області (Негря І.П.).

В. о. голова державної адміністрації

І. Іванчо

Додаток № 1
до розпорядження
від 11.08.97 року № 296

ПЕРЕЛІК

ділянок лісового фонду державних лісгосподарських
і лісомисливських підприємств, землі яких передаються у постійне
користування Карпатському біосферному заповіднику

Землекористувачі	Територія	Площа (га)
Великобичківське державне лісомисливське підприємство	Діловецької сільської ради	1514,7
	Косівсько-Полянської сільської ради	1474,0
	Костилівської сільської ради	467,0
Рахівське державне лісгосподарське підприємство	Богданської селищної ради	309,9
	Квасівської сільської ради	770,0
	Костилівської сільської ради	643,0
	Лугівської сільської ради	250,4
Ясінянське державне лісомисливське підприємство	Ясінянської селищної ради	1674,0
Всього:		7103,0

Заступник голови
державної адміністрації

В. Буркало

Додаток № 2
до розпорядження
від 11.08.97 року № 296

ПЕРЕЛІК
земельних ділянок сільгосп підприємств Рахівського
району, землі яких передаються у постійне користування
Карпатському біосферному заповіднику

Землекористувачі	Територія	Площа (га)
Акціонерна агроєкофірма "Гірська"	Квасівської сільської ради Ясінянської селищної ради	578,0 1325,0
Колективне сільськогосподарське підприємство "8 Березня"	Богданської селищної ради	752,0
Колективне сільськогосподарське підприємство "Верховина"	Костилівської сільської ради Лугівської сільської ради Рахівської міської ради	381,0 605,0 309,0
Колективне сільськогосподарське підприємство "Нове життя"	Діловецької сільської ради	953,0
Всього:		4903,0
Заступник голови державної адміністрації		В. Буркало

У К Р А Ї Н А
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА
Дев'ята сесія III (XIII) скликання

Р І Ш Е Н Н Я

від 28 грудня 1999 р. № 182
м. Ужгород

**Про вилучення та надання
земельних ділянок для
державних і громадських
потреб**

Розглянувши проекти відведення земельних ділянок: спільному підприємству з іноземними інвестиціями "Сандерс-Іршава-ГМБХ", національному природному парку "Синевир", приватному підприємцю Мошак К.І., Карпатському біосферному заповіднику та керуючись статтями 19, 31 Земельного кодексу України та статтею 43 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", обласна рада вирішила:

1. Затвердити проекти відведення земельних ділянок:

1.1. Рекреаційного призначення, код цільового призначення 1.17 – спільному підприємству з іноземними інвестиціями "Сандерс-Іршава-ГМБХ" під будівництво бази відпочинку на 280 місць.

1.2. Природоохоронного призначення, код цільового призначення 4.1 – національному природному парку "Синевир" під розширення існуючої території.

1.3. Землі змішаного використання, код цільового призначення 1.13.4 – приватному підприємцю Мошак К.І. під будівництво фізкультурно-оздоровчого комплексу.

1.4. Природоохоронного призначення, код цільового призначення 4.1 – Карпатському біосферному заповіднику під розширення існуючої території.

2. Вилучити із землекористування підприємств, установ та організацій земельні ділянки загальною площею 18398,51 га та надати їх в користування на умовах та в розмірах згідно з додатками 1, 2, 3, 4.

3. Зобов'язати спільне підприємство з іноземними інвестиціями "Сандерс-Іршава-ГМБХ", національний природний парк "Синевир", приватного підприємця Мошак К.І., Карпатський біосферний заповідник:

3.1. У місячний термін замовити в обласному управлінні земельних ресурсів виготовлення документів, що посвідчують право користування земельними ділянками.

3.2. Спільному підприємству з іноземними інвестиціями "Сандерс-Іршава-ГМБХ" до отримання документів, що посвідчують право користування земельною ділянкою, відшкодувати втрати сільськогосподарського виробництва в сумі 162465 грн., спричинених вилученням сільськогосподарських угідь для цілей, не пов'язаних з веденням сільського господарства, на рахунок обласної ради №35530316001 МФО 312152 код 25435963 в обласному управлінні Національного банку України.

3.3. Зазначеним підприємствам, організаціям, установам, яким надаються земельні ділянки, виконувати обов'язки землекористувача відповідно до вимог ст. 40 Земельного кодексу України.

3.4. Землі, що надаються в тимчасове користування, в тому числі на умовах оренди, повернути землекористувачам та землевласникам у стані, придатному для їх подальшого використання.

Перед початком будівництва на ділянках, що відводяться в користування, зняти родючий шар ґрунту і використати його на землювання малопродуктивних угідь згідно з розробленими робочими проектами.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію обласної ради з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів та розвитку села (Федикович П.А.).

Голова ради

І. В. Іванчо

Додаток 4
до рішення обласної ради
від 28 грудня 1999 р. № 182

ПЕРЕЛІК
землекористувачів Рахівського району, із земель яких вилучаються
земельні ділянки для Карпатського біосферного заповідника під
розширення існуючої території

№	Назва землекористувачів, за рахунок яких надаються землі	Всього, га	В тому числі									
			пасовища	під госп. дворами	під госп. шляхами	ліс	чагарники	кам'ян. місця	яри	під струмками	під озерами	інші землі
Постійне користування												
1	Великобичківське ДЛМП	3704,9		-	-	3704,9	-	-	-	-	-	
2	Рахівське ДЛГП	1955,4	-	-	-	1955,4	-	-	-	-	-	
3	Ясінянське ДЛМП	1674,0	-	-	-	1674,0	-	-	-	-	-	
4	КСП "Верховина"	424,6	-	-	-	424,6	-	-	-	-	-	
5	Сільгосп. кооператив "Гірське"	356,0				356,0						
6	Землі запасу районної ради	4649,0	1492,7	5,1	17,8	1330,7	1619,1	158,6	2,8	11,4	9,5	1,3
ВСЬОГО		12763,9	1492,7	5,1	17,8	9445,6	1619,1	158,6	2,8	11,4	9,5	1,3

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки

Верховна Рада України постановляє:

1. Затвердити Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки (додається).

2. Цей Закон набуває чинності з дня його опублікування.

3. Кабінету Міністрів України:

визначити відповідальних виконавців заходів із формування національної екологічної мережі;

передбачати під час розроблення проектів Державного бюджету України і Державної програми економічного і соціального розвитку України виділення відповідних коштів на реалізацію заходів із формування національної екологічної мережі на черговий рік.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 21 вересня 2000 року

№ 1989-III

Додаток 7
до ПрограмиЗАХОДИ З ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Назва об'єкта природно- заповідного фонду (площа, гектарів)	Код бюд- жетної класи- фікації	Орієн- товна вартість робіт, тис. гривень	У тому числі за рахунок:			Термін виконання (роки) за кодами бюджет- ної класи- фікації по кожному об'єкту
			державного бюджету	фондів охорони навколишнього природного середовища	грантів міжнародних екологічних організацій	
1. Розробка проектів створення, відведення земель для організації території об'єктів природно-заповідного фонду						
Біосферні заповідники, межі яких розширюються						
Карпатський, 10 тис.	200600 240600	70	50	20		2002-2004

У К Р А Ї Н А
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА
Двадцята сесія IV скликання

Р І Ш Е Н Н Я

від 12 січня 2006 р. № 695

м. Ужгород

**Про Програму перспективного
розвитку природно-заповідної
справи та екологічної мережі в
Закарпатській області на 2006-
2020 роки**

Відповідно до статті 43 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", на виконання Закону України № 1989-III "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки", Указу Президента України від 23 травня 2005 р. № 838/2005 "Про заходи щодо подальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні", обласна рада вирішила:

1. Затвердити Програму перспективного розвитку природно-заповідної справи та екологічної мережі в Закарпатській області на 2006-2020 роки.

2. Контроль за виконанням цього рішення покласти на першого заступника голови облдержадміністрації Кулла Й.А. та постійну комісію обласної ради з питань екології та використання природних ресурсів (Шніцер Р.І.).

Голова ради

М. І. Андрусь

Заходи щодо розвитку природно-заповідної справи та формування екологічної мережі Закарпатської області на 2006 – 2020 роки

№ з/п	Назва заходу	Термін виконання (рік)	Фінансування (тис. грн.)				Виконавці	Пріоритети
			Держ. бюджет	Кошти фондів ОНПС місцевих бюджетів	Власні кошти	Інші джерела		
9	Оформлення експозицій еколого-освітнього центру «Музей нарисису» і «Центр Європи» Карпатського біосферного заповідника	2006 – 2008		150		50	Рахівська РДА спільно з Карпатським біосферним заповідником, обласним управлінням лісового господарства	за окремим кошторисом
10	Створення еколого-освітнього центру «Букові праліси» в Угольському ПНДВ Карпатського біосферного заповідника	2006 – 2008		50	20	30	Тячівська РДА спільно з Карпатським біосферним заповідником	за окремим кошторисом
20	На виконання Закону України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 pp.»							
Забезпечити розширення територій та об'єктів загальнодержавного значення:								
22	Карпатського біосферного заповідника на 10 тис. га	2006 – 2007					Рахівська РДА спільно з КБЗ, Ясінянським ДЛМП, Рахівським ЛДГ, Великобичківським ДЛМП, держуправлінням екоресурсів, обласним управлінням лісового господарства	
41	Щорічне видання журналу «Зелені Карпати»	2006 – 2020	250,0		100,0	100,0	Карпатський біосферний заповідник	

УКРАЇНА
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
голови Закарпатської обласної державної адміністрації

від 05.04.06 № 203

м. Ужгород

**Про розширення території Карпат-
ського біосферного заповідника**

Відповідно до статті 21 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", статті 122 та пункту 12 Перехідних положень Земельного кодексу України, на виконання Законів України від 21 вересня 2000 року № 1989-III "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки", від 24 червня 2004 року № 1864 "Про екологічну мережу України", Указу Президента України від 23 травня 2005 року № 838/2005 "Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні":

5. Погодити розширення території Карпатського біосферного заповідника на земельних ділянках орієнтовною площею 13214,5 гектара, у тому числі 9928,6 гектара з наступною передачею у постійне користування за рахунок земель державного лісового фонду та земель запасу Рахівського району, згідно з додатками 1 і 2.

6. Пропонувати Карпатському біосферному заповіднику спільно з постійними землекористувачами розробити проект землеустрою з організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду з уточненням площ за матеріалами геодезичної зйомки у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1094, та подати його на затвердження в установленому законом порядку.

7. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови державної адміністрації Гоблика В. В і державне управління екології та природних ресурсів в Закарпатській області.

Голова державної адміністрації

О. Гаваші

ПЕРЕЛІК
землекористувачів Рахівського району, землі яких передаються у
постійне користування
Карпатському біосферному заповіднику

№ з/п	Назва землекористувача	Територія	Площа (га)
1	Державне підприємство "Великобичківське лісомисливське господарство"	Діловецька сільська рада	689,0
		Костилівська сільська рада	172,0
		Косівсько-Полянська сільська рада	1530,9
2	Державне підприємство "Рахівське лісодослідне господарство"	Видричанська сільська рада	1002,0
		Рахівська міська рада	1363,4
		Лугівська сільська рада	570,0
3	Державне підприємство "Ясінянське лісомисливське господарство"	Ясінянська селищна рада	1137,0
		Лазещинська сільська рада	3219,0
4	Землі запасу Рахівського району	Лазещинська сільська рада	245,3
ВСЬОГО:			9928,6

Керівник апарату державної адміністрації

Ю. Чижмарь

Додаток 2
до розпорядження
від 05.04.06 № 203

ПЕРЕЛІК
землекористувачів Рахівського району, землі яких включаються до
складу Карпатського біосферного заповідника без вилучення

№ з/п	Назва землекористувача	Територія	Площа (га)
1	Державне підприємство "Великобичківське лісомисливське господарство"	Діловецька сільська рада	176,0
		Костилівська сільська рада	113,0
2	Державне підприємство "Рахівське лісодослідне господарство"	Богданська сільська рада	35,7
		Лугівська сільська рада	457,4
3	Землі запасу Рахівського району	Лазещинська сільська рада	773,8
		Лугівська сільська рада	857,4
		Богданська сільська рада	672,6
		Косівсько-Полянська сільська рада	200,0
ВСЬОГО:			3285,9

Керівник апарату державної адміністрації

Ю. Чижмарь

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про впорядкування території гори Говерла
та встановлення пам'ятного знака на її вершині**

З метою дальшого розвитку славетних традицій патріотизму та духовності українського народу постановляю:

1. Івано-Франківській обласній державній адміністрації здійснити до 24 серпня 2008 року заходи щодо встановлення на горі Говерла – найвищій географічній точці України пам'ятного знака, що символізує українську державність (далі – пам'ятний знак), а також з благоустрою прилеглої території зі збереженням природного ландшафту.

2. Івано-Франківській обласній державній адміністрації, Міністерству культури і туризму України, Міністерству освіти і науки України, Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту за участю громадських організацій забезпечити підготовку та проведення урочистостей з нагоди відкриття пам'ятного знака.

3. Міністерству культури і туризму України разом з Івано-Франківською обласною державною адміністрацією опрацювати питання щодо занесення в установленому порядку пам'ятного знака до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

4. Кабінету Міністрів України разом з Івано-Франківською та Закарпатською обласними державними адміністраціями:

забезпечити проведення капітального ремонту і реконструкції під'їзних доріг до гори Говерла та впорядкування прилеглих територій;

вирішити питання щодо створення та облаштування місць відпочинку на маршрутах підйому на вершину гори Говерла;

внести в установленому порядку пропозиції щодо розширення території Карпатського національного природного парку та Карпатського біосферного заповідника з метою віднесення всієї території гори Говерла до природно-заповідного фонду.

5. На підтримку ініціативи молодіжних громадських організацій про започаткування акції "Почесна варта Говерли", спрямованої на встановлення контактів між молоддю різних регіонів України та спільне вивчення історії держави, Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям сприяти у вирішенні питань матеріально-технічного та організаційного

забезпечення проведення зазначеної акції, вжити заходів щодо активної пропагандистської кампанії з метою залучення молоді до участі в акції, перевезення учасників акції до місця її проведення та у зворотному напрямку.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 10 липня 2008 року

№ 633/2008

УКРАЇНА
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
голови Закарпатської обласної державної адміністрації

від 15.08.08 № 510

м. Ужгород

**Про заходи щодо виконання
завдань, визначених в Указі
Президента України від 10
липня 2008 року № 633/2008
"Про впорядкування території
гори Говерла та встановлення
пам'ятного знака на її вершині"**

Відповідно до статей 6 і 39 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", на виконання Плану організації виконання завдань, визначених в Указі Президента України від 10 липня 2008 року № 633/2008 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині", затвердженого Віце-прем'єр-міністром України І.Васюником 11 липня 2008 року:

1. Затвердити заходи щодо виконання завдань, визначених в Указі Президента України від 10 липня 2008 року № 633/2008 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині" (додаються).

2. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови державної адміністрації Гоблика В.В.

Голова
державної адміністрації

О. Гаваші

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови
державної адміністрації
від 15.08.08 № 510

ЗАХОДИ

**щодо виконання завдань, визначених в Указі Президента України
від 10 липня 2008 року № 633/2008 "Про впорядкування території
гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині"**

№ з/п	Зміст заходів	Відповідальні за виконання	Загальна вартість, тис. грн.	Строк виконання
1.	Забезпечити проведення капітального ремонту і реконструкції під'їзних доріг до гори Говерла	Рахівська райдерж-адміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, державним підприємством "Рахівське лісодослідне господарство", державним підприємством "Ясінянське лісомисливське господарство", службою автомобільних доріг у Закарпатській області	15300,0	2008-2010 роки
1.1	Розробити проект реконструкції та капітального ремонту дороги лісогосподарського та протипожежного призначення "Усть-Говерла-Перемичка під Говерлою" протяжністю 19 км	Карпатський біосферний заповідник (за згодою)	300,0	2008-2009 роки
1.2	Провести реконструкцію та капітальний ремонт дороги лісогосподарського та протипожежного призначення "Усть-Говерла-Перемичка під Говерлою" протяжністю 19 км	Карпатський біосферний заповідник (за згодою)	7000,0	2008-2009 роки
1.4	Провести капітальний ремонт дороги від с.Кваси до підніжжя г. Петрос протяжністю 15 км	Карпатський біосферний заповідник (за згодою)	5000,0	2009-2010 роки

2.	Забезпечити впорядкування прилеглих територій	Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, державним підприємством "Рахівське лісодослідне господарство", державним підприємством "Ясінянське лісомисливське господарство"	За окремими коштами	Постійно
3.	Вирішити питання щодо створення та облаштування місць відпочинку на маршрутах підйому на вершину гори Говерла	Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, державним підприємством "Рахівське лісодослідне господарство", державним підприємством "Ясінянське лісомисливське господарство"	1000,0	2008-2010 роки
3.1	Затвердити проект створення та облаштування місць відпочинку на маршрутах підйому на вершину гори Говерла	Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, державним підприємством "Рахівське лісодослідне господарство", державним підприємством "Ясінянське лісомисливське господарство"	—	Вересень 2008 року
3.2	Завершити будівництво еколого-освітнього центру на Перемичці під Говерлою з розміщенням санітарних приміщень та медичного пункту	Карпатський біосферний заповідник (за згодою)	742,5	2008-2010 роки
3.3	Провести роботи з позначення екотуристичних стежок та облаштування організованих місць відпочинку за маршрутами: Усть-Говерла – Перемичка під Говерлою – вершина гори Говерла протяжністю 25 км	Карпатський біосферний заповідник (за згодою)	120,0	2008-2009 роки

3.4	Здійснити заходи з позначення екотуристичної стежки та облаштування організованих місць відпочинку за маршрутом: Козьмешик – гора Говерла через полонину Гропа протяжністю 9 км	Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, державним підприємством "Ясінянське лісомисливське господарство"	50,0	2008-2009 роки
4.	Внести в установленому порядку пропозиції щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника з метою віднесення всієї території гори Говерла до природно-заповідного фонду на площі 5,0 тис. га	Рахівська райдержадміністрація спільно з Лазещинською сільською радою, Карпатським біосферним заповідником, обласним управлінням лісового та мисливського господарства, державним підприємством "Ясінянське лісомисливське господарство", державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області	30,0	Жовтень 2008 роки
4.1	Забезпечити збір погоджень на розширення території Карпатського біосферного заповідника для віднесення всієї території гори Говерла до природно-заповідного фонду на площі 5,0 тис. га та подати матеріали на розгляд обласної державної адміністрації	Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області	–	Вересень 2008 року
7.	Внести пропозицію про джерела фінансування заходів щодо виконання завдань, визначених в Указі Президента України від 10 липня 2008 року № 633 "Про впровадження території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині"	Головні управління облдержадміністрації: фінансове, економіки, Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником, обласним управлінням лісового та мисливського господарства, головним управлінням Держкомзему у Закарпатській області, службою автомобільних доріг у Закарпатській області	–	2008 рік

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про розширення мережі та територій національних природних
парків та інших природно-заповідних об'єктів**

З метою забезпечення підтримання екологічної рівноваги, збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність, прискорення формування національної екологічної мережі постановляю:

1. Підтримати ініціативу обласних державних адміністрацій, Севастопольської міської державної адміністрації щодо:

...

3) розширення територій:

...

Карпатського біосферного заповідника та національного природного парку "Синевир", Закарпатська область;

...

2. Кабінету Міністрів України передбачати у проектах законів про Державний бюджет України на 2009 та наступні роки видатки на створення нових та розширення територій існуючих національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів, а також на фінансування установ природно-заповідного фонду.

3. Кабінету Міністрів України, відповідним обласним державним адміністраціям, Севастопольській міській державній адміністрації забезпечити підготовку та внесення в установленому порядку узгоджених пропозицій щодо створення відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" нових та розширення територій існуючих національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів, зазначених у статті 1 цього Указу.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 1 грудня 2008 року

№ 1129/2008

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

26.05.09 № 7155/28/10-09

Голові Закарпатської обласної
державної адміністрації
п. Гаваші О. О.

**Щодо розширення території
Карпатського біосферного заповідника**

Шановний Олеже Олодаровичу!

На виконання доручення Секретаріату Президента України від 27.04.2009 № 3102/1087 та доручення Кабінету Міністрів України від 06.05.2009 № 23656/1/1-09 Мінприроди просить терміново вжити заходів щодо завершення погодження матеріалів проекту розширення території Карпатського біосферного заповідника відповідно до Указу Президента України від 01.12.2008 № 11299 "Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів" з урахуванням Указу Президента України від 10.07.2008 № 633 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині" у частині віднесення всієї території гори Говерла до природно-заповідного фонду (стаття 4 Указу).

Держкомлісгоспу, Держкомзему та Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області дано відповідне окреме доручення (додається).

Прошу у термін до 15 червня ц. р. надати інформацію для інформування Секретаріату Президента України з питання завершення погодження матеріалів щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника.

Додаток: зазначене, на 1 арк. в 1 прим.

З повагою

Міністр

Г. Філіпчук

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

26.05.2009

№ 189-од

ОКРЕМЕ ДОРУЧЕННЯ

На виконання Указу Президента України від 01.12.2008 № 11299 "Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природо-заповідних об'єктів" з урахуванням Указу Президента України від 10.07.2008 № 633 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині" та Плану організації його виконання, затвердженого Віце-прем'єр-міністром України І. Васюником 11.07.2008, у частині віднесення всієї території гори Говерла до природно-заповідного фонду (стаття 4 Указу)

ДОРУЧАЮ:

1. Державному комітету лісового господарства (Тимошенко М. М.) забезпечити завершення погодження на місцевому рівні матеріалів щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника за рахунок земель держлісфонду, у числі з вилученням земель ДП "Ясінянське лісомисливське господарство" у межах території гори Говерла площею 2424 га.

2. Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області (Погорелов А. В.) забезпечити завершення погодження на місцевому рівні матеріалів щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника, у тому числі з вилученням земель запасу Рахівської державної адміністрації у межах території гори Говерла площею 679 га.

3. Державному комітету із земельних ресурсів (Кулініч О.М.) забезпечити завершення погодження територіальними органами Держкомзему у Рахівському районі та Закарпатській області матеріалів щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника, у тому числі щодо включення до складу заповідника земель держлісфонду та земель запасу у межах території гори Говерла.

4. Виконавцям, зазначеним у пунктах 1-3 цього окремого доручення, надати погодження до Мінприроди у термін до 15 червня 2009 року.

5. Контроль за виконанням цього окремого доручення залишаю за собою.

Міністр

Г. Філіпчук

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Голові Закарпатської обласної
державної адміністрації
О. О. ГАВАШ

Шановний Олегу Олодаровичу!

Звертаю Вашу увагу на вкрай незадовільний рівень виконавської дисципліни у Закарпатській обласній державній адміністрації.

Так, Указами Президента України від 10.07.08 № 633 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині", від 01.12.08 № 1129 "Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів" та від 14.08.09 № 611 "Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні" Закарпатській обласній державній адміністрації доручено забезпечити підготовку та внесення пропозицій щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника.

Крім того, 9 липня 2009 року під час Всеукраїнської наради з питань розвитку природно-заповідної справи я доручив Вам особисто забезпечити погодження у тижневий строк матеріалів щодо розширення території цього заповідника.

Змушений констатувати – до цього часу зазначене завдання не виконано.

Отримані формальні відписки Закарпатської облдержадміністрації свідчать про відверте саботування виконання доручень Глави держави.

Звертаю увагу на Вашу особисту відповідальність як голови обласної державної адміністрації за стан виконання очолюваним Вами органом виконавчої влади актів Президента України.

Відтак прошу у тижневий строк забезпечити погодження усіх необхідних матеріалів щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника з метою віднесення всієї території гори Говерла до природно-заповідного фонду.

Про результати прохання доповісти особисто.

З повагою

В. Ющенко

УКРАЇНА
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
голови Закарпатської обласної державної адміністрації

від 19.11.09 № 596

м. Ужгород

**Про розширення території Карпат-
ського біосферного заповідника**

Відповідно до статті 21 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", статті 122 Земельного кодексу України та пункту 12 Перехідних положень Земельного кодексу України, на виконання Указів Президента України від 10 серпня 2008 року № 633/2008 "Про впорядкування території гори Говерла та встановлення пам'ятного знака на її вершині" та від 1 грудня 2008 року № 1129/2008 "Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів":

1. Погодити розширення території Карпатського біосферного заповідника на площі 7508,8 га з наступною передачею у постійне користування за рахунок земель запасу Рахівського району 137,0 га, земель лісового фонду державного підприємства "Великобичківське ЛМГ" – 2587,0 га, державного підприємства "Рахівське ЛДГ" – 2487,0 га і державного підприємства "Ясінянське ЛМГ" – 2297,8 га.

2. Пропонувати Карпатському біосферному заповіднику (Гамор Ф.Д.):

розробити проект землеустрою з організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1094 та подати його на затвердження в установленому порядку;

про проведену роботу поінформувати державне управління охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області та облдержадміністрацію до 25 грудня 2009 року.

3. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови державної адміністрації Гоблика В.В.

Голова державної адміністрації

О. Гаваші

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про розширення території
Карпатського біосферного заповідника**

З метою стабілізації екологічної ситуації у верхів'ях басейну річки Тиси, збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, розвитку екотуризму та підтримки традиційного господарювання у високогір'ї Українських Карпат, відповідно до статей 53, 54 Закону України "Про природно-заповідний фонд України" постановляю:

1. Розширити територію Карпатського біосферного заповідника.

До території Карпатського біосферного заповідника погоджено в установленому порядку включення:

4405,8 гектара земель державної власності, які надаються заповіднику (в тому числі з вилученням у землекористувачів) у постійне користування, згідно з додатком 1 (Рахівський район Закарпатської області);

3103 гектари земель державної власності, які було включено до складу Карпатського біосферного заповідника без вилучення у землекористувачів згідно з Указом Президента України від 11 квітня 1997 року № 325 "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" і на часткову зміну статті 1 названого Указу вилучаються та надаються у постійне користування заповіднику, згідно з додатком 2.

2. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити:

внесення у шестимісячний строк у встановлений порядок змін до Положення про Карпатський біосферний заповідник у зв'язку з розширенням його території;

підготовку протягом 2010-2011 років матеріалів та вирішення відповідно до законодавства питань щодо вилучення і надання у постійне користування Карпатському біосферному заповіднику 7508,8 гектара земель, а також розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок і проекту землеустрою з організації та зміни меж території Карпатського біосферного заповідника, отримання державних актів на право постійного користування земельними ділянками у зв'язку з розширенням його території;

підготовку протягом 2010-2012 років та затвердження в установленому порядку змін до Проекту організації території та охорони

природних комплексів Карпатського біосферного заповідника, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів у зв'язку з розширенням території заповідника;

2) передбачати під час доопрацювання проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2010 рік" та підготовки проектів законів про Державний бюджет України на наступні роки кошти, необхідні для функціонування Карпатського біосферного заповідника з урахуванням розширення його території.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 14 січня 2010 року

№ 25/2010

ДОДАТОК 1
до Указу Президента України
від 14 січня 2010 року № 25/2010

ПЕРЕЛІК
земель, надання яких
(у тому числі з вилученням у землекористувачів)
у постійне користування Карпатському
біосферному заповіднику погоджено

Уповноважений орган, користувач	Площа, гектарів
Державне підприємство "Великобичківське лісомисливське господарство"	1898,0
Державне підприємство "Рахівське лісове дослідне господарство"	1210,0
Державне підприємство "Ясінянське лісомисливське господарство"	1160,8
Рахівська районна державна адміністрація (землі запасу)	137,0
Всього:	4405,8

Глава Секретаріату
Президента України

В. Ульянов

ДОДАТОК 2
до Указу Президента України
від 14 січня 2010 року № 25/2010

ПЕРЕЛІК

земель (які було включено до складу
Карпатського біосферного заповідника без вилучення
у землекористувачів згідно з Указом Президента України
від 11 квітня 1997 року № 325), вилучення та надання яких у постійне
користування Карпатському біосферному заповіднику погоджено

Уповноважений орган, користувач	Площа, гектарів
Державне підприємство "Великобичківське лісомисливське господарство"	689,0
Державне підприємство "Рахівське лісове дослідне господарство"	1277,0
Державне підприємство "Ясінянське лісомисливське господарство"	1137,0
Всього:	3103,0

Глава Секретаріату
Президента України

В. Ульянченко

III. Документи з організації управління

МІНІСТЕРСТВО ЛІСОВОЇ І ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УРСР

НАКАЗ № 53

5 березня 1970 р.

Про упорядкування керівництва Карпатським державним заповідником

З метою упорядкування керівництва Карпатським державним заповідником відповідно до постанови Ради Міністрів Української РСР від 12 листопада 1968 року № 568 та "Положення про заповідники УРСР", схваленого Радою Міністрів УРСР у 1962 році,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити структуру керівництва Карпатським державним заповідником за штатним розписом згідно з додатком.

2. Затвердити схвалене Державним комітетом Ради Міністрів УРСР по охороні природи Положення про Карпатський державний заповідник.

3. Вилучити заповідні лісництва з підпорядкування Буштинського і Рахівського лісокомбінатів тресту "Закарпатліс" та Верховинського і Ворохтянського лісокомбінатів тресту "Прикарпатліс" і підпорядкувати їх дирекції заповідника. Передачу заповідних лісництв провести до 1 травня 1970 р. по балансу за станом на 1 січня 1970 р.

4. Підпорядкувати дирекцію заповідника тресту "Прикарпатліс", а в оперативному відношенні – безпосередньо Головному управлінню лісового господарства, лісозаготівель і лісохімії Мінліспрому УРСР.

5. Призначити виконуючим обов'язки директора Карпатського державного заповідника тов. Олексіва Т. М., звільнивши його від обов'язків лісного Бистрицького лісництва Надвірнянського лісокомбінату.

6. Керуючому трестом "Прикарпатліс" тов. Прокопчуку:

а) утворити структурні підрозділи заповідника за рахунок наявної чисельності та фонду заробітної плати у заповідних лісництвах і загального фонду заробітної плати та операційних затрат на лісове господарство;

б) розмістити дирекцію заповідника у селищі Кременці, Надвірнянського району Івано-Франківської області, забезпечивши відповідно обладнаним приміщенням;

в) утримати заповідник за рахунок операційних витрат на лісове господарство, виділених тресту на 1970 р.;

г) виділити заповіднику в першу чергу один мотоцикл К-63 фондів 1970 р.;

д) укомплектувати штати заповідника відповідними спеціалістами, які найбільш підготовлені для цієї роботи.

7. Начальнику Головного управління матеріально-технічного постачання тов. Хімічу виділити на протязі 1970 року тресту "Прикарпатліс" одну автомашину УАЗ або ГАЗ-69 цільовим призначенням для Карпатського державного заповідника.

8. Виконуючому обов'язки директора заповідника тов. Олексіву:

а) до 1 травня ц. р. скласти план роботи заповідника на 1970 рік, погодити його з трестом "Прикарпатліс" та відділом охорони природи Державного природознавчого музею УРСР – і подати Мінліспрому УРСР на затвердження;

б) разом з трестом "Прикарпатліс" та відділом охорони природи Державного природознавчого музею підготувати склад Вченої ради заповідника і до 1 травня ц. р. подати Мінліспрому УРСР на затвердження.

9. Просити директора Державного природознавчого музею УРСР тов. Малиновського подавати необхідну допомогу Карпатському державному заповіднику в його роботі.

10. Контроль за виконання цього наказу покласти на Головне управління лісового господарства, лісозаготівель і лісохімії (т. Шмагуна).

Міністр

І. І. Грунянський

МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОЙ И ДЕРЕVOOБРАБАТЫВАЮЩЕЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ УССР

Приказ № 70

20 марта 1974 г.

г. Киев

**"Об упорядочении руководства
Карпатским государственным
заповедником"**

На частичное изменение приказа Минлеспрома УССР от 5 марта 1970 года № 53 приказываю:

1. Утвердить структуру руководства Карпатским государственным заповедником по штатному расписанию согласно приложения.

2. Изъятие заповедных лесничеств с подчинения лесокомбинатов и передачу их дирекции заповедника провести до 15 апреля 1974 года по балансу состоянием на 1 января 1974 года.

3. Подчинить дирекцию заповедника непосредственно Министерству лесной и деревообрабатывающей промышленности УССР.

4. Назначить директором Карпатского государственного заповедника т. Квака И. Н., освободив его от обязанностей лесничего Синевирского лесничества Межгорского лесокомбината.

5. Дирекцию заповедника разместить в г. Рахов Закарпатской области. Комбинату "Закарпатлес" обеспечить её соответственно оборудованными помещениями.

6. Производственному управлению лесного хозяйства и лесозаготовок (т. Добье) совместно с Управлением организации труда, заработной платы и рабочих кадров (т. Шевчуку):

а) создать структурные подразделения заповедника за счёт наличной численности и фонда заработной платы в заповедных лесничествах и общего фонда заработной платы и операционных расходов на лесное хозяйство Министерства;

б) содержать заповедник за счет операционных расходов на лесное хозяйство, выделяющихся Минлеспрому УССР ежегодно;

в) укомплектовать штаты заповедника соответственными специалистами, наиболее подготовленными к этой работе.

7. Управлению материально-технического снабжения (т. Химичу) выделить в первом полугодии 1974 года заповеднику одну автомашину ГАЗ-51 и одну автомашину "Москвич-433".

8. Управлению капитального строительства (т. Герцу) выделить заповеднику необходимые средства на приобретение автомашин ГАЗ-51 и "Москвич-433" за счёт комбината "Закарпатлес".

9. Директору заповедника т. Кваку И. Н.:

а) составить до 1 мая 1974 года план работы заповедника на 1974 год, рассмотрев его на Учёном совете заповедника, и представить Минлеспрому УССР на утверждение;

б) укомплектовать срочно штаты заповедника соответственными работниками, с 1 апреля 1974 года наладить нормальную его работу.

10. Контроль за выполнением данного приказа возложить на Производственное управление лесного хозяйства и лесозаготовок (т. Добья).

Министр

И. И. Грунянский

МІНІСТЕРСТВО ЛІСОВОЇ І ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УРСР
"ЗАКАРПАТЛІС"

НАКАЗ

від 5 квітня 1974 р.

№ 118

м. Ужгород

**"Про упорядкування керівництва
Карпатським державним заповідником"**

Наказом Мінлісдеревпрому від 20 березня 1974 р. № 70:

1. Затверджено структуру керівництва Карпатським державним заповідником за штатним розкладом, що додається.
2. Підпорядковано дирекцію заповідника безпосередньо Мінлісдеревпрому.
3. Призначено директором заповідника тов. Кваку І.М.
4. Розміщено дирекцію заповідника в м. Рахові.

На виконання наказу Мінлісдеревпрому № 70 від 20.03.74 р.

Н А К А З У Ю:

1. Директору Буштинського лісокомбінату Мисько П.Л. та в. о. директора Рахівського лісокомбінату Богачуку В.В. в строк до 15 квітня ц. р. передати по балансу за станом на 1 січня 1974 р. дирекції заповідника заповідні лісництва Угольське та Черногірське.

Лісництва передаються з наявними працівниками лісової охорони, виробничими приміщеннями, інвентарем, плановими та картографічними матеріалами.

2. В. о. директора Рахівського лісокомбінату Богачук В.В. негайно передати дирекції Карпатського державного заповідника з балансу на баланс контору Рахівського лісництва з усіма підсобними будовами.

3. Директору Міжгірського лісокомбінату Дудчук М. увільнити тов. Кваку І.М. від обов'язків лісного Синеvirського лісництва.

4. Контроль за виконанням наказу покладається на заступника по лісовому господарству Шураєва В.Е.

Начальник

І. П. Шепя

МІНІСТЕРСТВО ЛІСОВОЇ І ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УРСР
КАРПАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЗАПОВІДНИК

НАКАЗ

15 квітня 1975 року

№ 27

м. Рахів

1. На виконання наказу Міністерства лісової і деревообробної промисловості УРСР від 11 квітня 1975 року приступаю до виконання обов'язків директора Карпатського державного заповідника.

2. Тов. Вайнагію І. В., виконуючому обов'язки директора Карпатського державного заповідника, приступити до виконання своїх прямих обов'язків заступника директора по науковій роботі.

Директор Карпатського
державного заповідника

Д. Саїк

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ УКРАИНСКОЙ ССР ПО ОХРАНЕ ПРИРОДЫ
ПОСТАНОВЛЕНИЕ КОЛЛЕГИИ

от 29.04.87.

г. Киев

№ 2

Заслушав и обсудив доклад заместителя Председателя Госкомитета т. Кубрака Б.К. о результатах проверки недостатков, изложенных в статье профессора Ужгородского университета т. Комендара В.И. "Заповедник или лесосека?" в газете "Правда Украины" от 08.04.1987 г., проведенной совместно с представителями Академии наук УССР, Минлеспрома УССР, местных Советов народных депутатов и спецкорреспондентом газеты "Радянська Україна", и мерах, необходимых для усиления контроля за соблюдением заповедного режима на территориях и объектах природно-заповедного фонда республики, коллегия считает, что поднятые в статье т. Комендара В.И. вопросы являются обоснованными и актуальными.

Проверка показала, что дирекцией Карпатского заповедника (директор т. Саик Д.С.) Минлеспрома УССР допускались факты грубого нарушения Закона об охране природы Украинской ССР в части соблюдения требований Положения о заповеднике. Нарушался заповедный режим, на территории заповедника, даже на абсолютно-заповедных участках, до 1986 года включительно проводились санитарные рубки и другие лесохозяйственные мероприятия с нарушением Положения о заповеднике. Допускались нарушения установленного порядка при отводе насаждений в рубку, технологии и сроков проведения работ в заповедниках, превышались объемы разрешенных рубок.

Дирекция заповедника, не реагируя на результаты проверок в августе и октябре 1986 г., критические выступления в прессе, замечания и предложения членов научно-технического совета, продолжала нарушения установленного режима, ссылаясь на рекомендации Львовского отделения Института ботаники им. Н.Г. Холодного, которые не были в достаточной мере научно обоснованы и согласованы с Академией наук УССР.

До настоящего времени отсутствует Государственный акт на право пользования землей. Научная работа в заповеднике ведется неудовлетворительно, научные исследования имеют второстепенное значение к лесохозяйственным мероприятиям, не проводятся исследования видов, занесенных в Красные книги СССР и УССР. Наблюдается высокая текучесть кадров, не заполнен ряд вакансий.

Заповедник не является центром повышения экологических знаний и природоохранной пропаганды передового опыта в регионе.

Минлеспром УССР не на должном уровне осуществлял управление и контроль за деятельностью подведомственного заповедника, что привело к нарушениям Положения о заповедниках.

Разрешения на проведение мероприятий на территории заповедника выдавались без рассмотрения в АН УССР и Госкомприроде УССР.

Несмотря на проведенные проверки, госинспекция по заповедникам и охране животного мира (т. Одноралов В.С.) Закарпатская облинспекция по охране природы (бывший начальник т. Кормош В. И., Негря И. П.) недостаточно глубоко и своевременно анализировали работу заповедника в части соблюдения заповедного режима. Слабо контролировалось выполнение выданных рекомендаций и решение вопросов, поднимаемых в прессе, по усилению контроля за соблюдением Положения о заповеднике.

Заместитель Председателя Госкомитета т. Кубрак Б. К. проявил недостаточную требовательность к специалистам инспекции по выполнению ими командировочных заданий, глубоко не вникал в ситуацию и в должной мере не реагировал на сигналы о недостатках, имевшихся в письмах трудящихся.

Неудовлетворительно осуществлялась работа Комиссии при Президиуме АН УССР по координации научных исследований в заповедниках УССР, особенно в части разработки научных основ и рекомендаций о возможно допустимой степени вмешательства человека в природные комплексы заповедников, а члены комиссии – работники Госкомитета тт. Кубрак Б.К., Одноралов В.С. не принимали достаточно активного участия в ее работе.

Результаты проверок в Карпатском и других заповедниках еще раз показали, что министерства и ведомства, в ведении которых находятся заповедные объекты, не уделяют должного внимания вопросам управления и контроля за деятельностью дирекции заповедных территорий по соблюдению природоохранного законодательства на их территориях, а областные инспекции по охране природы не используют в должной мере предоставленные им права по привлечению виновных к ответственности.

Коллегия ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Работу дирекции Карпатского государственного заповедника (директор т. Саик Д. С.) по обеспечению соблюдения установленного Положением режима и проведения научно-исследовательской работы признать неудовлетворительной.

2. Минлеспрому УССР принять меры по укреплению руководства Карпатским заповедником, укомплектованию его научными кадрами и улучшению всей работы заповедника: рассмотреть вопрос о привлечении к ответственности директора заповедника т. Саика Д.С.;

внести в установленном порядке соответствующие изменения в Положение о Карпатском госзаповеднике. При этом обратить особое внимание на то, что проведение всех мероприятий в заповедниках осуществляется в соответствии с Положением о них и в порядке, определенном данным Положением. В случаях, не предусмотренных Положением, необходимые мероприятия должны быть согласованы с Академией наук УССР, Госкомприродой УССР и утверждены Министерством.

3. Просить Академию наук УССР:

укрепить руководство и состав Комиссии АН УССР по координации научных исследований в заповедниках, в первую очередь учеными, работающими в области заповедного дела в республике;

улучшить методическое руководство научно-исследовательскими работами в заповедниках и их координацию, разработать научные основы и подготовить рекомендации о возможно допустимой степени вмешательства хозяйственной деятельности в природные комплексы каждого заповедника;

рассмотреть вопрос о создании комплексной лаборатории по заповедному делу.

4. Просить Минлеспром УССР, Минлесхоз УССР, Академию наук УССР, Минвуз УССР, ЮО ВАСХНИЛ включить специалистов Госинспекции по заповедникам и охране животного мира в составы научно-технических советов госзаповедников и природных национальных парков.

5. Приять к сведению, что Ученый совет института ботаники им. Н.Г. Холодного Академии наук УССР указал руководителю Львовского отделения института чл.-кор. АН УССР Голубцу М. А. на беспринципность и слабое неконкретное методическое руководство научной работой в Карпатском заповеднике и обязал его до 01.12.87 подготовить рекомендации по усилению режима в заповеднике, а также рассмотреть вопрос о работе отдела охраны природных экосистем и возможности дальнейшего пребывания на этой должности доктора биологических наук профессора Стойко С.М.

6. Члену коллегии – заместителю председателя республиканского Совета Украинского общества охраны природы т. Гринчаку И. Л. и начальнику Госинспекции по заповедникам и охране животного мира

т. Стеценко Н.Ф., начальникам областных инспекций по охране природы на основе областных смотров-конкурсов "Заповедным объектам – образцовое содержание" с привлечением широкой общественности, ведущих ученых и средств массовой информации обеспечить организацию в 1987-1988 годах проверок соблюдения Положения о заповедных территориях и установленного режима землепользователями. Систематически анализировать результаты проверок, оперативно вносить предложения об улучшении охраны заповедных территорий. При необходимости ставить перед соответствующими министерствами и ведомствами вопрос о пересмотре или внесении изменений и дополнений в индивидуальные Положения.

Провести в III квартале 1987 года занятие-семинар с работниками областных инспекций по охране природы и секций природно-заповедных территорий областных Советов УООП по усилению контроля за соблюдением заповедного режима на территориях природно-заповедного фонда.

С целью повышения персональной ответственности по контролю за соблюдением заповедного режима пересмотреть должностные инструкции специалистов обл(гор)инспекций по охране природы, занимающихся вопросами заповедного дела, и до 01.10.1987 г. утвердить в установленном порядке.

7. Принять к сведению заверения начальника Закарпатской облинспекции по охране природы т. Русняка М.П. и старшего инспектора т. Негри И.П. о том, что ими будут приняты меры по усилению контроля за соблюдением Положения о Карпатском госзаповеднике и установленным режимом на природно-заповедных территориях области.

Контроль за выполнением настоящего постановления возложить на заместителя председателя Госкомитета т. Кубрака Б.К.

Председатель Госкомитета,
председатель коллегии

Д.И. Проценко

МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОЙ И ДЕРЕVOOБРАБАТЫВАЮЩЕЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ УССР

ПРИКАЗ

28 июня 1987 г.

г. Киев

№ 110

**О передаче Карпатского
государственного заповед-
ника и Дома научно-
технической пропаганды
объединению "Закарпатлес"**

В целях улучшения работы и совершенствования структуры управления, учитывая просьбу объединения "Закарпатлес" (письмо от 25.03.87 № 10-18-208) ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Подчинить Карпатский государственный заповедник и Дом научно-технической пропаганды производственному объединению "Закарпатлес".

2. Карпатскому государственному заповеднику (т. Саику) и Центральному бюро научно-технической и экономической информации (т. Романову) передать, Закарпатскому производственному лесозаготовительному объединению "Закарпатлес" принять Карпатский государственный заповедник (в г. Рахове) и Дом научно-технической пропаганды (в г. Ужгороде) на правах самостоятельных организаций.

3. Прием-передачу, указанных в п. 2 настоящего приказа предприятий, провести в установленном порядке по состоянию на 1 января 1987 г. со всеми плановыми показателями, лимитами по труду, фондами на материально-техническое снабжение, производственным, хозяйственным оборудованием и помещениями.

Акт приема-передачи сдать Министерству в 3-х экземплярах до 15 июля 1987 г.

4. Планово-экономическому управлению (т. Брикайло), Управлениям капитального строительства (т. Левченко), материально-технического снабжения (т. Александрову), финансовому (т. Косому), техническому (т. Захожаю) после получения указанных актов приема-передачи:

а) установить производственному объединению "Закарпатлес" плановые задания по всем утверждаемым показателям и нормативам:

б) внести соответствующие изменения в плановые показатели на 1987 год объединению "Закарпатлес".

5. Контроль за выполнением данного приказа возложить на Производственное управление лесного хозяйства, лесозаготовок и побочного пользования лесом (т. Добью) и Управление организации труда и заработной платы (т. Шевчука).

Министр

И. И. Грунянский

МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОЙ И ДЕРЕVOOБРАБАТЫВАЮЩЕЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ УССР
ЗАКАРПАТСКОЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОЕ ЛЕСОЗАГОТОВИТЕЛЬНОЕ
ОБЪЕДИНЕНИЕ "ЗАКАРПАТЛЕС"

ПРИКАЗ

30.12.1987 г.

№ 648-к

г. Ужгород

О назначении
т. Гамора Ф. Д.

Назначить т. ГАМОРА Федора Дмитриевича на должность директора Карпатского государственного заповедника с 30-го декабря 1987 г. с месячным окладом заработной платы согласно штатного расписания, в порядке перевода из Раховского райисполкома.

Генеральный директор

И. И. Герц

Міністерство лісової
і деревообробної
промисловості УРСР

КАРПАТСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ЗАПОВІДНИК

15-08 1978
№ 237
299860, м. Рахів, Закарпатської обл.

ГЕНЕРАЛЬНОМУ ДИРЕКТОРУ ОБ'ЄДНАННЯ
"ЗАКАРПАТЛІСТОРИ"

ТОВ.ІЕРЦІ І.І.

В 1987 році Рахівський лісокомбінат поставив питання про звільнення кімнати в Шаульському лісництві яке арендувалось заповідником для розміщення контори Чорногірського лісництва. В зв'язку з цим колегія Мініспрому УРСР 12 травня 1987 року прийняла рішення виділити в 1988 році заповіднику кошти на будівництво типової контори. Проте, в цьому році гроші Міністерством не виділялись. І тому заповідник за свої кошти на виділений колгоспом 8-Березня земельній ділянці спорудив господарське приміщення лісництва в якому може розміститись і його контора.

Проектом плану капітального будівництва на 1989 рік передбачено будівництво Чорногірського лісництва. Для цього виготовлено проєкт, заявлено в установленому порядку будівельні матеріали.

Враховуючи те, що питання з розміщенням контори Чорногірського лісництва тимчасово вирішено, просимо спрямувати кошти виділені для будівництва Чорногірського лісництва на спорудження по типовому проєкту на території центральної садиби Будинку природи з розміщенням в ньому музею екології гір та Історії природокористування Карпат.

В разі позитивного вирішення цього питання переприв'язка проєкту буде проведена в установленому порядку до кінця року.

ДИРЕКТОР

Ф.Д.ІАМОР.

Не заперечую про
зміну місця розміщення
лісництва по узгодженню
з архітектурою.

Зам. дир. [підпис]

22.08.88р. Герас І.І.

МІНІСТЕРСТВО ЛІСОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УРСР
ЗАКАРПАТСЬКЕ ВИРОБНИЧО-ТОРГОВЕ ЛІСОЗАГОТІВЕЛЬНЕ
ОБ'ЄДНАННЯ "ЗАКАРПАТЛІС"

НАКАЗ

16.07.1990 р.

м. Ужгород

№ 48

**Про створення Марморошського
лісництва в складі Карпатського
державного заповідника**

З метою вдосконалення управління Карпатським державним заповідником у відповідності з постановою Ради Міністрів УРСР від 30 травня 1990 р. № 119 "Про розширення території Карпатського державного заповідника", розпорядження Міністерства лісової промисловості від 7.05.1990 р. № 4-16/172 та на основі матеріалів лісовпорядкування заповідника в нових межах

наказую:

1. Створити Марморошське лісництво площею 3970 гектарів (квартали 1 – 12).

Контору лісництва розмістити в м. Рахові в центральній садибі заповідника.

2. Директору Карпатського державного заповідника (т. Гамор Ф.Д.) на протязі місяця внести відповідні зміни до промфінплану, штатного розпису, укомплектувати лісництво кадрами інженерно-технічних працівників та лісової охорони.

3. Дирекції соціально-економічного розвитку (т. Шпільман Ф.С.) та державній лісовій дирекції (т. Бігун М.Ю.) внести зміни в плані фінансування операційних витрат по лісовому господарству заповідника та відповідних лісокомбінатів згідно з актами прийому-передачі.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника генерального директора т. Печера І.І.

В. о. генерального директора

М. Е. Гагель

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ПО ЕКОЛОГІЇ І РАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЮ

ПОСТАНОВА

від 11.02.1991 р.

м. Київ

№ 6

**Про підготовку проекту
Закону УРСР про природні
території, що особливо
охороняються**

На виконання постанови Ради Міністрів УРСР № 63 від 26 березня 1990 року та № 391 від 27 грудня 1990 року з метою підготовки проекту Закону УРСР про природні території, що особливо охороняються та подання цього проекту до Ради Міністрів Української РСР, Державний комітет УРСР по екології і раціональному природокористуванню постановляє:

1. Створити робочу групу при Комітеті по опрацюванню пропозицій і зауважень до проекту Закону в складі:

т.т. Кубрак Б. К.	— заступник голови Держкомприроди УРСР, керівник групи
Стеценко М. П.	— начальник Управління заповідників та інших особливо охоронювальних природних територій Держкомприроди УРСР, заступник керівника групи
Батура П. М.	— провідний юрисконсульт Держкомприроди УРСР
Михайлюченко М. П.	— начальник відділу по охороні природи Держагропрому УРСР
Малишева Н. Р.	— провідний науковий співробітник Інституту держави і права АН УРСР
Коваленко Н. Ф.	— головний консультант Мініюсту УРСР
Андрусишин В. С.	— начальник Головного управління лісового господарства і відтворення лісових ресурсів Мінлісгоспу УРСР

Руденко Л. П.	— заступник начальника Управління лісового господарства і лісокористування Міндеревпрому УРСР
Стойко С. М.	— д. б. н., головний науковий співробітник Львівського відділення Інституту ботаніки АН УРСР
Єна В. Г.	— к. г. н., доцент Сімферопольського держуніверситету
Коротка Л. І.	— заступник директора Київського зоопарку
Кузнецов С. І.	— зав. відділом паркобудівництва Ради ботсадів України і Молдови
Шумський М. А.	— директор Шацького природного національного парку
Гамор Ф. Д.	— директор Карпатського держзаповідника
Нестеренко М. П.	— начальник відділу організаційно-масової роботи Українського товариства охорони природи
Андрієнко Т. Л.	— голова республіканської секції заповідних територій Українського товариства охорони природи, к. б. н., старший науковий співробітник Інституту ботаніки АН УРСР

2. Робочій групі (т. Кубрак) з урахуванням зауважень і пропозицій міністерств, відомств, вчених опрацювати проект Закону УРСР про природні території, що особливо охороняються і подати його в Раду Міністрів УРСР до 20 травня 1991 року.

Голова

В. Л. Філоненко

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про впорядкування управління заповідниками та національними природними парками

Верховна Рада України відзначає особливе значення природних і біосферних заповідників та національних природних парків для збереження унікальних та типових природних комплексів, розвитку природознавчих наук, моніторингу навколишнього природного середовища, збереження генофонду рослинного і тваринного світу, розробки наукових основ раціонального природокористування, підготовки висококваліфікованих кадрів, екологічного та патріотичного виховання населення.

Однак свої функції вони виконують неналежним чином, перш за все у зв'язку з низьким рівнем фінансування, матеріально-технічного забезпечення, розвитку наукових досліджень, недосконалістю системи державного управління ними як об'єктами загальнонаціонального значення. Вкрай негативно на діяльність заповідників та національних природних парків впливає складне соціально-економічне становище в Україні.

Верховна Рада України постановляє:

1. Враховуючи сучасне соціально-економічне становище в Україні, відсутність додаткових коштів та матеріально-технічних ресурсів, схвалити пропозиції Комісії Верховної Ради України у питаннях екології та раціонального природокористування і Кабінету Міністрів України щодо збереження на перехідний період в основному існуючої системи державного управління природними і біосферними заповідниками та національними природними парками.

2. Передати у підпорядкування Міністерства охорони навколишнього природного середовища України Карпатський природний заповідник, Карпатський національний природний парк і Національний природний парк "Синевір".

3. Кабінету Міністрів України:

- забезпечити у двомісячний строк передачу зазначених установ у підпорядкування Міністерства охорони навколишнього природного середовища України за станом на 1 січня 1994 року з наявними штатною чисельністю, матеріально-технічними ресурсами і асигнуваннями та здійснити додаткові заходи для забезпечення їх належної діяльності, збереження за їх працівниками пільг, якими вони користуються, створити

у системі Міністерства охорони навколишнього природного середовища України відповідний підрозділ для управління ними, вирішити питання його цільового фінансування;

- розробити і подати до 1 липня 1994 року на розгляд Верховної Ради України програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні, яка передбачала б оптимальне розширення мережі заповідників та національних природних парків, зміцнення матеріально-технічної бази, запровадження фінансування їх з державного бюджету окремим рядком, активізацію науково-дослідних робіт, посилення ролі Академії наук України і Міністерства охорони навколишнього природного середовища України у науково-методичному забезпеченні та координації їх роботи, зміцнення нормативної бази діяльності, посилення державного контролю за додержанням режиму заповідних територій та об'єктів.

4. Академії наук України, Українській академії аграрних наук, Міністерству лісового господарства України та Міністерству освіти України відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд України" у двомісячний строк вирішити питання щодо надання статусу юридичної особи всім підвідомчим заповідникам та національним природним паркам, здійснити невідкладні заходи для розвитку їх матеріально-технічної бази, укомплектування штатів наукових відділів, служб охорони та інших підрозділів відповідними фахівцями, упорядкування системи оплати їх праці тощо.

5. Вважати за необхідне заповідники та національні природні парки, що створюються, підпорядковувати Міністерству охорони навколишнього природного середовища України.

6. Генеральній прокуратурі України забезпечити суворий контроль за додержанням законодавства щодо охорони заповідників, національних природних парків та інших територій і об'єктів природно-заповідного фонду України.

Голова Верховної Ради України

І. Плющ

м. Київ, 23 грудня 1993 року

№ 3788-ХІІ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО
ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

НАКАЗ

17.02.1994 р.

№ 14

м. Київ

**Про прийняття Карпатського біосферного
заповідника, Карпатського національного
природного парку і національного
природного парку "Синевир" в
підпорядкування Мінприроди України**

Враховуючи представлені комісії акти прийому-передачі у підпорядкування Міністерства охорони навколишнього природного середовища України Карпатського біосферного заповідника в м. Рахові Закарпатської області, Карпатського національного природного парку в м. Яремча Івано-Франківської області та національного природного парку "Синевир" в с. Синевир Міжгірського району Закарпатської області та на виконання Постанови Верховної Ради України від 23.12.93 р. № 3788-ХІІ "Про впорядкування управління заповідниками та національними природними парками", доручення Кабінету Міністрів України від 10.01.94 р. № 271/3

НАКАЗУЮ:

1. Прийняти у підпорядкування Мінприроди України за станом на 1 січня 1994 року з наявними штатною чисельністю, матеріально-технічною базою і ресурсами, згідно з актом комісії:

- Карпатський біосферний заповідник;
- Карпатський національний природний парк;
- національний природний парк "Синевир".

Зберегти в 1994 році умови оплати праці і пільги працівникам цих організацій, якими вони користувались на цей час.

2. Призначити п. Гамора Федора Дмитровича директором Карпатського біосферного заповідника, п. Побережника Йосипа Йосиповича директором Карпатського національного природного парку, п. Шпільку Василя Петровича директором національного парку "Синевир".

3. Директору Гамору Ф.Д., Побережнику Й.Й., Шпільці В.П. до 15 березня 1994 року розробити проекти Положень цих організацій та інші документи відповідно до вимог чинного законодавства України, їх нового підпорядкування та подати Міністерству на затвердження.

4. Начальникам Управління заповідної справи та біоресурсів (п. Стеценко) та фінансово-господарського Управління (п. Городицький) в місячний термін подати пропозиції по створенню у системі Міністерства відповідного підрозділу щодо управління заповідниками і національними природними парками та його фінансування.

5. Контроль за виконання наказу покласти на заступника Міністра п. Мовчана Я.І.

Міністр

Ю. Костенко

У К Р А Ї Н А
ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ
XIV сесія XXI скликання

Р І Ш Е Н Н Я

11 березня 1994 р.
м. Ужгород

**Про впорядкування управ-
ління Карпатським біосфер-
ним заповідником та Націо-
нальним природним парком
"Синевир"**

Враховуючи, що постанова Верховної Ради України від 23.12.93 р. № 3788 про підпорядкування Карпатського біосферного заповідника та Національного природного парку "Синевир" Міністерству охорони навколишнього природного середовища прийнята без врахування положень Лісового Кодексу України, без погодження з органами місцевої влади, обласна Рада народних депутатів ВИРІШИЛА:

Просити Верховну Раду України переглянути прийняте рішення про передачу Карпатського біосферного заповідника та Національного природного парку "Синевир" Міністерству охорони навколишнього природного середовища України і передати їх у відання Закарпатській обласній Раді народних депутатів. Фінансування згаданих об'єктів здійснювати через Міністерство лісового господарства України.

Голова Ради

Д. Дорчинець

Н А К А З

29 квітня 2003 року

м. Київ

№ 76-ДС

**Про затвердження Проекту організації
території та охорони природних комплексів
Карпатського біосферного заповідника**

На виконання Указу Президента України від 11.04.1997 р. № 352/97 "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" та відповідно до ст. 18 Закону України "Про природно-заповідний фонд України"

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Проект організації території та охорони природних комплексів Карпатського біосферного заповідника (далі – Проект), що додається.

2. Директору Карпатського біосферного заповідника (Гамору Ф.Д.) забезпечити виконання заходів природоохоронної, наукової та господарської діяльності, що передбачені Проектом.

3. Державній службі заповідної справи забезпечити контроль за реалізацією Проекту.

4. Державній службі заповідної справи, директору Карпатського біосферного заповідника (Гамору Ф.Д.) щорічно передбачати в плані фінансування кошти на виконання заходів, що заплановані в Проекті.

5. Державній екологічній інспекції (Свириду П.О.), Державному управлінню екології та природних ресурсів в Закарпатській області (Цюбику М.М.) забезпечити Державний контроль за додержанням вимог природоохоронного законодавства при здійсненні природоохоронних заходів, що передбаченні у затвердженому Проекті.

6. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Державного секретаря А. Гриценка.

Державний секретар

С. Гошовський

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Р О З П О Р Я Д Ж Е Н Н Я
від 24 березня 2004 р. № 164-р
Київ

**Про передачу підприємств, установ і організацій
до сфери управління Мінприроди
та Держкомприродресурсів**

1. Передати до сфери управління Мінприроди та Держкомприродресурсів підприємства, установи і організації, що належали до сфери управління Мінекоресурсів, згідно з додатками 1 і 2.
2. Погодитися з пропозицією Мінпромполітики та Держкомприродресурсів про передачу Комітетові повноважень з управління пакетом акцій ВАТ "Науково-дослідний інститут "Вектор", м. Київ.
3. Установити, що територіальні органи Мінекоресурсів у зв'язку з його реорганізацією підпорядковуються Мінприроди.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

Витяг

Додаток 1
до розпорядження
Кабінету Міністрів України
від 24 березня 2004 р. № 164-р

ПЕРЕЛІК
підприємств, установ та організацій, що належали
до сфери управління Мінекоресурсів і передаються
до сфери управління Мінприроди

Карпатський біосферний заповідник, м. Рахів Закарпатської області

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про відзначення державними нагородами України
з нагоди річниці підтвердження всеукраїнським референдумом
Акта проголошення незалежності України 1 грудня 1991 року**

На відзначення заслуг громадян у соціально-економічному, науковому та культурному розвитку Української держави, вагомих досягнень у праці постановляю:

За вагомий особистий внесок у розвиток агропромислового комплексу, досягнення високих показників у виробництві та переробці сільськогосподарської продукції, збереження навколишнього середовища:

Присвоїти почесні звання:

"ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРИРОДООХОРОНЕЦЬ УКРАЇНИ"

ГАМОРУ – директорів Карпатського біосферного
Федору Дмитровичу заповідника, м. Рахів, Закарпатська
область

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 30 листопада 2005 року

№ 1677/2005

УКРАЇНА
РОЗПОРЯДЖЕННЯ
голови Закарпатської обласної державної адміністрації

від 28.02.07 № 83

м. Ужгород

**Про Стратегію розвитку
екологічного туризму та
еколого-освітньої діяльності
на території Закарпатської
області**

Відповідно до статей 6 і 39 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", на виконання доручення голови обласної державної адміністрації від 06.10.06 № 02-5/185:

1. Затвердити Стратегію розвитку екологічного туризму та еколого-освітньої діяльності на території Закарпатської області (додається).
2. Затвердити план заходів щодо співпраці з вирішення питань соціально-економічного розвитку районів, зокрема розбудови рекреаційної інфраструктури, згідно з додатком.
3. Виконавцям зазначеного плану заходів інформувати облдержадміністрацію щороку до 20 лютого.
4. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови державної адміністрації Гоблика В.В.

Голова
державної адміністрації

О. Гаваші

**Стратегія
розвитку екологічного туризму та еколого-освітньої
діяльності на території Закарпатської області**

На сучасному етапі виник попит на екологічний ("зелений") туризм, суть стратегії якого полягає у збереженні чудової самобутньої природи, вивченні процесів, які відбуваються навколо людини в природі, захисті природно-заповідного фонду у поєднанні з пішохідним, кінним, водним, вело- та іншими видами туризму, підвищенні екокультури туристів, які відвідують Карпати.

Гори Карпати займають 70 відс. території області. Значна частина цієї площі (12 відсотків) – це територія заповідного фонду. У Закарпатті є три великі заповідні об'єкти: Карпатський біосферний заповідник, Національний природний парк "Синевир" та Ужанський національний природний парк. Останній є частиною єдиного в світі трилатерального заповідника, який розташований на території трьох держав: України, Словаччини та Польщі. Вищезазначені території мають великі можливості для розвитку багатьох видів туризму, у тому числі і екотуризму.

Найвища точка Карпат, що також є найвищою вершиною Українських Карпат – Говерла (висота – 2061 метр над рівнем моря), знаходиться на території Карпатського біосферного заповідника. Екосистеми заповідника належать до найцінніших на нашій планеті і з 1993 року входять до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Стратегія розвитку екологічного туризму та еколого-освітньої діяльності на території Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природного парку полягає у спрямуванні зусиль для збереження природних комплексів заповідників, забезпечення їх функціонування відповідно до законодавства України та норм міжнародного права щодо діяльності біосферних резерватів, а також реалізації завдань. Розвиток екотуризму та еколого-освітньої діяльності на заповідних територіях регулюється відповідними положеннями про їх діяльність та щорічними комплексними планами, які погоджуються у державній службі заповідної справи та відповідають впровадженню

екологічної і освітньої політики України, перспективному розвитку туризму як пріоритетної галузі.

Еколого-освітня діяльність заповідних територій реалізується як на регіональному, так і на міжнародному рівнях. При цьому враховується міжнародний досвід та напрацювання установ природно-заповідного фонду України.

Беручи до уваги розвиток в Закарпатті екотуризму, можна стверджувати, що екологічні туристичні маршрути лише розробляються і освоюються, а екологічний туризм ще не набув популярності.

У концепцію розвитку екотуризму в області покладено ознайомлення туристів із природними екосистемами, геологічними та геоморфологічними пам'ятками. З цією метою у регіоні прокладена мережа екотуристичних маршрутів, які мають вихід на сільські садиби і тісно пов'язані з сільським зеленим туризмом, та визначені пріоритетні напрямки розвитку екологічного туризму та еколого-освітньої діяльності.

Мета Стратегії:

1. Підвищення рівня екологічної освіти та культури.
2. Соціально-економічний розвиток районів та розбудова рекреаційної інфраструктури.
3. Розвиток екологічного туризму, як шлях до досягнення балансу збереження природного середовища та раціонального використання ресурсів.

Завдання Стратегії:

1.1. Висвітлення діяльності та досягнень природно-заповідних територій:

створити максимальні можливості доступу до інформації та прозорості їх діяльності, висвітлення у засобах масової інформації найбільш цікавих і екологічно важливих аспектів діяльності природно-заповідних структурних підрозділів;

продовжувати видання власних засобів масової інформації, таких як Всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал "Зелені Карпати", газета "Вісник Закарпатського біосферного заповідника", рекламні та освітньо-культурні бюлетені тощо. Активізувати видання рекламної продукції: листівок, буклетів, брошур, які б висвітлювали екологічні засади збереження природно-заповідних територій та їх використання в еколого-освітній діяльності; проводити з туристами і зацікавленими громадянами екоосвітницькі та рекламні акції і кампанії, залучаючи до них неурядові громадські організації, молодь та

студентство. Спрямувати інформаційно-освітницьку діяльність на покращення іміджу природно-заповідних територій Карпатського біосферного заповідника, Національного природного парку "Синевир", Ужанського національного природного парку, як таких, що належать до природно-заповідного фонду України;

залучати місцеве населення, громадські організації до участі в діяльності заповідника та забезпеченні їх функціонування.

1.2. Екоосвітня робота з студентством і шкільною молоддю:

- налагодження співпраці з місцевими – районними та міськими відділами освіти і культури, спільна робота, орієнтована на підвищення рівня екологічних знань та виховання молоді у зонах діяльності природно-заповідних об'єктів;

- підтримка тісних контактів із місцевими учбовими закладами та спільне проведення різноманітних освітніх заходів: походи, екскурсії, прогулянки вихідного дня, тижні екології, вікторини, конкурси тощо;

- налагодження співпраці природно-заповідних об'єктів із закладами позашкільної освіти районного, обласного та всеукраїнського рівнів, створюючи еколого-натуралістичні центри, станції юних натуралістів, будинки дитячої та юнацької творчості, центри туризму, краєзнавства, екскурсії і спорту учнівської молоді тощо. Враховуючи передовий світовий та український досвід у галузі екологічної освіти, розроблення та втілення еколого-освітніх програм для учнівської молоді із застосуванням новітніх методів проведення цієї роботи;

- участь в організації на регіональному рівні щорічних всеукраїнських та міжнародних природоохоронних акцій;

систематичне проведення весняних акцій "День довкілля" (суботники, екологічні десанти, екопросвітницькі заходи), "Всесвітній день захисту навколишнього природного середовища", "Зелений паросток майбутнього", "До чистих джерел", "Парк Тисячоліть" тощо;

- забезпечення реагування на зміну обставин природного середовища: забруднення, виникнення катастрофічних природних явищ (повені, селі, зсуви, землетруси), проведення роз'яснювальної роботи, організація акції "швидкого реагування"; щорічного всеукраїнського наметового табору – експедиції "Ойкос" спільно з Закарпатським обласним еколого-натуралістичним центром (ЗОНЦ). Створення екоосвітнього візит-центру "Зелена школа в природі" на базі Новостужицького природного наукового-дослідного відділення, налагодження випуску дитячого екологічного вісника "Ужок";

залучення учнівської молоді до дослідницької роботи, вивчення природи рідного краю, пошуково-красознавчої роботи. Організація спостереження за об'єктами живої та неживої природи, навчання опрацьовувати результати спостережень та літературні джерела, надання допомоги в написанні конкурсних робіт до Малої академії; проведення учнівських конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, на яких вчити викладати результати своїх спостережень.

1.3. Для підвищення рівня екологічних знань та екологічної культури місцевого населення:

вести екороз'яснювальну роботу через засоби масової інформації районного та регіонального рівнів, створити екоосвітні візит-центри, відкрити веб-сторінку;

налагодити видавництво часопису "Синій вир", відновити видавництво всеукраїнського журналу "Зелені Карпати" та інші, через які здійснювати активну роботу з природно-заповідної діяльності, випускати щороку екологічні календарі, буклети та іншу рекламно-інформаційну продукцію.

1.4. Ековиховна робота серед туристів та гостей природних заповідників:

здійснювати через засоби масової інформації ековиховну роботу щодо належної поведінки у заповідній зоні, періодичні екскурсії у заповідні місця, поширювати інформацію про норми та правила поведінки у заповідній зоні;

активно пропагувати унікальність та надзвичайну цінність ділянок дикої природи та необхідність їх збереження для наступних поколінь;

використовувати друковані засоби масової інформації в ековиховній роботі;

створювати відеопродукцію: фільми, відеосюжети тощо та демонструвати їх на обласних телеканалах, поширювати через електронні відеоносії.

2.1. Участь у розробленні програм та проектів розвитку привабливих рекреаційно-природних територій:

формувати тематичні напрями, методичні рекомендації та надавати допомогу місцевим громадам щодо участі у розробленні програм, проектів, спрямованих на перехід до сталого природокористування та розвитку рекреаційних територій;

розробляти спільно з науково-дослідними інститутами концепції розвитку найбільш привабливих рекреаційно-природних територій.

Спільно з органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями спрямовувати зусилля щодо впровадження сучасних природозаощадливих технологій, програм використання природних ресурсів.

2.2. Рациональне використання природних ресурсів серед місцевого населення та туристів:

орієнтувати населення на використання новітніх технологій щодо заощадливого використання природних ресурсів, переробки промислових та харчових відходів, недопущення забруднення природних територій та сприяти переходу до використання сучасних методів ведення господарства;

інформувати населення та туристів про можливі негативні наслідки від неправильного використання природних ресурсів у гірських регіонах;

вивчати досвід гірських територій Карпатського Євросоюзу, спільно з місцевими громадами шукати шляхи розвитку зайнятості населення та альтернативи використання природних ресурсів у туристично-рекреаційній галузі та інших сферах;

залучати громадськість до проведення пропаганди щодо невиснажливого використання природних ресурсів.

2.3. Популяризація традиційних способів життя місцевого населення серед туристів із метою збереження культури та побуту українських горян:

висвітлювати автентичну унікальність культури та побуту українських горян через засоби масової інформації, а також під час проведення фестивалів, турів, екскурсій, конференцій, засідань тощо;

брати участь в організації та проведенні рекламних кампаній етнокультурних фестивалів та регіональних свят: "Свято гуцульської бринзи", "Берлибашський банош", "Гуцульська ріпа", "На Синевир трембіти кличуть", "Мелодії солених озер", "Проводи на полонину" тощо;

створити та облаштувати в Рахівському районі атракційні екологічно зорієнтовані господарства: форелеве (с. Ділове), пасічне та деревообробне (с. Луги), полонинське вівчарство (с. Богдан, с. Костилівка) тощо;

завершити експозиційне оформлення етнографічного розділу музею "Екологія гір" у Рахівському районі, відновлення єдиного в Європі музею "Лісу та сплаву" в Міжгірському районі, підтримувати існуючі міні-музеї в с. Верховина Бистра, Волосянка Великоберезнянського району та інших;

реконструювати та облаштувати показові полонинські господарства на полонинах Рогнескул, Лисичий, Гропа, Урда Рахівського району. Завершити будівництво рекреаційного містечка сімейного типу Рабачинка та здійснити будівництво альтанок для відпочинку на території НПП "Синевир" (Синевирське озеро, урочища Рабачинка, Соколовець, Квасовець, музей "Лісу та сплаву");

передбачити будівництво навісів, місць відпочинку та встановлення інформаційних стендів на території рекреаційних зон, а також створення цехів: із виготовлення столярних виробів, лісових меблів, сувенірів; переробки дикоростучих плодів, ягід та грибів.

3.1. Оцінка потенціальних можливостей природних комплексів щодо використання в рекреаційно-туристичних цілях:

провести загальну оцінку екотуристичних можливостей природно-заповідних територій області;

створити мережу екоосвітніх центрів, які функціонуватимуть як рекреаційні об'єкти та інформаційні центри;

провести екологічні експертизи туристично-рекреаційного навантаження природно-заповідних територій та розробити правила їх відвідування туристичними групами;

вести постійний моніторинг за станом природних комплексів та на основі отриманих результатів розробляти заходи щодо їх ефективного збереження та охорони;

розробити основні екотуристичні маршрути з науковим обґрунтуванням рекреаційних навантажень на них.

Перспективними із мережі екотуристичних маршрутів на сьогодні є:

Карпатський біосферний заповідник:

Закарпатський туристичний шлях – це розвиток "свідомого туризму" із збереженням природних, ландшафтних, історико-культурних особливостей області. Одним із основних завдань розвитку Закарпатського туристичного шляху є сприяння підвищенню добробуту місцевих громад через їх активну участь у процесах розвитку сільського або зеленого туризму, народних промислів, соціального підприємництва;

"Долина нарцисів" – у долині річки Хустець біля с. Кіреші (Хустський район) – єдине в Європі рівнинне місце, де росте нарцис вузьколистий);

Центр Європи та форелеве господарство – ідеальний маршрут "вихідного дня". Стежка протяжністю 1,2 км бере початок від так званого "Центру Європи" (с. Ділове Рахівського району), де сьогодні створюється

еколого-культурний рекреаційний комплекс. Заповідним лісом маршрут виходить до форелевого господарства Карпатського біосферного заповідника;

маршрути – на гори Говерла (2061 м), Петрос (2020 м) та Близниці (1883 м), до полонини Туркул та озера Бребенескул (1800 м), до вершини Чорної Гори (Поп Іван Черногорський), до полонини Лисичий та на гору Поп Іван Марамороський (1936 м), по заповідному урочищу Соколине Бердо, по Черногорі та "Гуцульським Альпам", до витоку ріки Чорна Тиса (1251 м);

Національний парк "Синевир":

маршрути – околицями Синевирського озера, НПП "Синевир", Міжгірський велосипедний, Боржавською полониною на Синевирське озеро (пішохідний), Боржава – Бескид (пішохідно-автобусний);

Ужанський національний природний парк:

українська частина транскордонних пішохідних маршрутів на терені Міжнародного біосферного заповідника "Східні Карпати" – Буківська полонина, Березнянський пішохідний, по полонинах східних Карпат, Боржавсько-Бещадський, вулканічні та полонинські Карпати;

пішохідні маршрути: урочище Чорні Млаки – туристичний готель "Дубовий гай", с. Кострино – гора Явірник, с. Ставне – гора Черемха – с. Загроб, с. Жорнава – урочище Парашинські, Щербін – Ужоцький перевал, с. Верховина Бистра – гора Плішка – с. Лубня, гора Кременець;

пізнавальні стежки, маршрут яких виконує природоосвітницьку функцію – "Княгинська", до витоку річки Уж.

За своїм рівнем розвитку екотуризм має свої сильні та слабкі сторони.

Сильні сторони:

наявність значних природно-заповідних і рекреаційних територій;

наявність родовищ мінеральних і термальних вод (понад 700 водопроводів);

можливість розширення мережі природно-заповідного фонду області.

Слабкі сторони:

незадовільний стан ґрунтів через втручання в екосистему Карпат;

самовільна, несанкціонована вирубка лісів;

погіршення якості підземних вод;

низький рівень знешкодження токсичних відходів;

відсутність полігонів і місць захоронення для токсичних відходів;

шляхом пошуку систем пільгового довгострокового кредитування та альтернативних джерел фінансування сприяти розвитку сільського туризму на рекреаційних територіях заповідного фонду області;

стимулювати розвиток народних промислів, виготовлення сувенірної продукції та облаштування пунктів їх реалізації поблизу привабливих природних об'єктів та на шляхах туристичних маршрутів, що розширить сферу зайнятості сільського населення, яке проживає на заповідних територіях.

3.2. Створення інфраструктури для розвитку екологічного туризму:

здійснити будівництво рекреаційного пункту "Перемичка під Говерлюю";

завершити оздоблення та інформаційне наповнення еколого-освітнього об'єкта "Центр Європи", лабораторного корпусу "Долина нарцисів";

завершити експозиційне оформлення візит-центру "Музей природи" у Кевелівському природоохоронному відділенні;

облаштувати стаціонарний молодіжний екологічний табір "Стара Гать" у верхів'ї ріки Біла Тиса (із залишків гаті, що слугувала для сплаву лісу у першій половині 19 ст.);

спорудити та відповідно облаштувати мережу високогірних пунктів туристичної безпеки, рекреаційно-екологічної інформації та контролю;

здійснити капітальний ремонт доріг туристичного та протипожежного призначення;

створити мережу рекреаційних зон у найбільш популярних серед туристів заповідних масивах;

здійснити будівництво форелерозплідника на території Ново-стужицького науково-дослідного відділення Ужанського національного природного парку;

здійснити реконструкцію музею природи з адміністративно-лабораторними приміщеннями на території Великоберезнянського району.

передбачити заходи щодо утилізації побутових відходів (встановлення сміттєзбірників, обов'язкового укладання всіма суб'єктами підприємницької діяльності та населенням з спеціалізованими підрозділами та підприємствами договорів на вивіз сміття);

вжити заходів щодо підвищення відповідальності за санітарний стан місць масового відпочинку та проведення масових заходів;

спланувати розбудову розміщення нічліжної бази, готелів та притулків для туристів.

Очікувані результати:

підвищення соціально-економічного розвитку природоохоронних територій області, розширення їх інфраструктури;

розвиток науково-освітнього туризму, збільшення мотивованих відвідувань природоохоронних територій туристичними групами;

створення закарпатського конкурентоспроможного екотуристичного продукту;

створення нових робочих місць для сільського населення у гірських районах області.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Розпорядження голови
державної адміністрації
від 16.12.09 № 659

ЗАХОДИ щодо розвитку екологічного туризму на території Закарпатської області на 2010 – 2015 роки

Оцінка фінансових, матеріально-технічних ресурсів для виконання заходів

№ з/п	Зміст заходів	Термін виконання	Виконавці	Потреба у фінансуванні (тис. грн.)			
				Всього	обласний бюджет	районний, міськ.	інші джерела
Організаційні заходи							
2.	Вжиття заходів щодо підвищення відповідальності за санітарний стан місць масового відпочинку та під час проведення масових заходів не допускаючи екологічного перевагання природних територій	2010-2015 роки,	Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області, райдержадміністрації спільно з Карпатським біосферним заповідником, Національним природним парком „Синевир” та Ужанським Національним природним парком	200,0	-	-	200,0
		2010 рік		у тому числі на 2010 рік 50,0	-	-	50,0
5.	Сприяти розвитку полонинських господарств, виділяти для них паливні дрова і будівельний ліс, надавати пасовища	2010-2015 роки,	Карпатський біосферний заповідник, Національний природний парк „Синевир”, Ужанський національний природний парк, селищі та сільські ради (за згодою)	2500,0	-	-	2500,0
		2010 рік		у тому числі на 2010 рік 500,0	-	-	500,0

Створення та розвиток інфраструктури екологічного туризму						
<i>Інфраструктура стаціонарної рекреації</i>						
2.	Завершення будівництва рекреаційного пункту „Перемичка під Говорілою”	2010-2012 роки	Карпатський біосферний заповідник (за згодою), Рахівська райдержадміністрація спільно з суб'єктами підприємства	800,0 у тому числі на 2010 рік	-	-
		2010 рік		200,0	-	200,0
3.	Розширення мережі екотуристичних пунктів у високогірній частині Гукцупільщини шляхом створення чотирьох нових екотуристичних об'єктів (полонини: Рогіска, Урда, Драгобрат, Туркул)	2010 – 2011 роки	Рахівська райдержадміністрація спільно з суб'єктами підприємства та Карпатським біосферним заповідником	400,0 у тому числі на 2010 рік	100,0	50,0
		2010 рік		100,0	50,0	10,0
4.	Облаштування рекреаційних зон на природоохоронних територіях (встановлення малих архітектурних форм у місцях відпочинку туристів з інформаційними стендами)	2010-2015 роки	Карпатський біосферний заповідник, Ужанський національний природний парк, Національний природний парк „Синевир”, Національний природний парк „Зачарований край” спільно з суб'єктами туристичної діяльності	600,0 у тому числі на 2010 рік	100,0	-
		2010 рік		100,0	50,0	50,0
5.	Створення та облаштування показових полонинських господарств на полонинах Рогіска, Лисичий, Гропа, Урда Рахівського району	2010 – 2011 роки	Головне управління агропромислового комплексу обласної адміністрації, Рахівська райдержадміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником	300,0 у тому числі на 2010 рік	100,0	-
		2010 рік		100,0	50,0	50,0

6.	Здійснення будівництва та відповідного облаштування високогірних пунктів екологічної безпеки, туристичної інформації та контролю	2010-2015 роки 2010 рік	Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області, Карпатський біосферний заповідник, Національний природний парк "Зачарований край", Національний природний парк "Синевир" (за згодою)	2500,0 у тому числі на 2010 рік	- -	- -	2500,0 300,0
7.	Відновлення роботи водяного млину в с.Мала Уголька Тячівського району	2010-2015 роки 2010 рік	Тячівська райдержадміністрація спільно із сільською радою с.Мала Уголька, Карпатський біосферний заповідник	300,0 у тому числі на 2010 рік	- -	- -	300,0 100,0
Інфраструктура активного відпочинку							
1.	Облаштування екотуристичних маршрутів на території національних парків та біосферних заповідників	2010-2012 роки	Головне управління з питань європейської інтеграції, зовнішньоекономічних зв'язків та туризму обласної адміністрації спільно з природоохоронними установами та організаціями	1 000,0 у тому числі на 2010 рік	250,0 100,0	- -	750,0 150,0
2.	Утримання та інфраструктурне вдосконалення мережі екотуристичних маршрутів, які проходять територіями національних парків і біосферних заповідників	2010-2015 роки 2010 рік	Райдержадміністрації спільно з природоохоронними установами та організаціями	52,0 у тому числі на 2010 рік	10,0	-	42,0
				20,0	5,0	-	15,0

3.	Улаштування частини міжнародного туристичного маршруту „Карпатський Єврорегіон” на природо-заповідних територіях області шляхом: створення й інтегрування у маршрут тематичних екоінформаційних стежок („Рослини природо-заповідних територій Закарпаття”, „Історична”, „Букові праліси”, „Севачі”, „Вододільний хребет”); прокладання міжнародного веломаршруту R-61 на території Ужанського національного природного парку	Міжнародного маршруту „Карпатський Єврорегіон” на природо-заповідних територіях області шляхом: створення й інтегрування у маршрут тематичних екоінформаційних стежок („Рослини природо-заповідних територій Закарпаття”, „Історична”, „Букові праліси”, „Севачі”, „Вододільний хребет”); прокладання міжнародного веломаршруту R-61 на території Ужанського національного природного парку	2010-2011 роки	Райдержадміністрації спільно з природоохоронними та організаціями, селищні та сільські ради	30,0	10,0	10,0	10,0
5.	Розроблення професійних тематичних турів (дослідження пралісів, стеження за тваринами тощо)	2010-2013 роки	Райдержадміністрації спільно з Ужанським національним природним парком, Національним природним парком „Синевир”, Карпатським біосферним заповідником, Національним природним парком „Зачарований край”	у тому числі на 2010 рік	20,0	10,0	5,0	5,0
6.	Створення пунктів прокату туристичного спорядження на територіях національних парків	2010-2015 роки	Райдержадміністрації спільно з природоохоронними та організаціями	у тому числі на 2010 рік	1200,0	150,0	50,0	1000,0
2.	Завершення створення експозиції та облаштування еколого-культурологічного інформаційного центру „Центр Європи” (с.Ділове Рахівського району)	2011 – 2012 роки	Райдержадміністрації спільно з Карпатським біосферним заповідником	у тому числі на 2010 рік	250,0	50,0	20,0	180,0
Еколого-освітня інфраструктура								
2.	Завершення створення експозиції та облаштування еколого-культурологічного інформаційного центру „Центр Європи” (с.Ділове Рахівського району)	2011 – 2012 роки	Райдержадміністрації спільно з Карпатським біосферним заповідником	у тому числі на 2010 рік	200,0	100,0	50,0	50,0

3.	Завершення будівництва лабораторного корпусу „Долина нарцисів” та облаштування на його базі еколого-освітнього центру „Музей нарциса”	2010-2015 роки 2010 рік	Хустська райдерж-адміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником	2000,0 у тому числі на 2010 рік	-	-	2000,0
6.	Облаштування екологічного стаціонарного молодіжного табору-школи „Стара гать” на базі Чорногірського масиву Рахівського району	2011 – 2012 роки	Управління у справах молоді та спорту обл-держадміністрації, Рахівська райдерж-адміністрація спільно з Карпатським біосферним заповідником	200,0 150,0	-	20,0	200,0 80,0
Заходи щодо просування екологічного продукту та маркетинг							
1.	Виготовлення інформаційної і друкованої продукції про розвиток екотуризму на Закарпатті	2010 – 2011 роки 2010 рік	Головне управління з питань європейської інтеграції, зовнішньо-економічних зв'язків та туризму облдерж-адміністрації спільно з природоохорон-ними установами та організаціями, громадськими організаціями та суб'єктами туристич-ної діяльності	500,0 у тому числі на 2010 рік 150,0	100,0	-	400,0 120,0

2.	Доповнення та оновлення туристичних Web-сторінок існуючих	2010-2015 роки	Райдержадміністрації спільно з Ужанським національним парком, Національним парком „Синевир”, Карпатським біосферним заповідником, Національним парком „Зачарований край”	50,0	10,0	4,0	36,0
		2010 рік		у тому числі на 2010 рік	2,0	1,0	4,0
3.	Популяризація туристично-рекреаційного потенціалу парків у періодичних виданнях, на виставках-ярмарках	2010-2015 роки	Райдержадміністрації спільно з Ужанським національним парком, Національним парком „Синевир”, Карпатським біосферним заповідником, Національним парком „Зачарований край”, суб’єкти туристичної діяльності	550,0	200,0	100,0	250,0
		2010 рік		у тому числі на 2010 рік	25,0	10,0	40,0

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Питання Академії екологічних наук України

З метою започаткування діяльності Академії екологічних наук України постановляю:

1. Затвердити дійсними членами-засновниками Академії екологічних наук України Адаменка О.М., Бондаря О.І., Білоруса О.Г., Гамора Ф.Д., Костишина С.С., Мінаєва О.А., Півняка Г.Г., Ситника К.М., Солов'я В.В., Тарасенка В.С., Туницю Ю.Ю., Федоркіна С.І., Філіпчука Г.Г., Щербака Ю.М.

2. Взяти до відома, що перші вибори до Академії екологічних наук України проводяться за тимчасовим положенням про вибори до Академії екологічних наук України, яке затверджується дійсними членами-засновниками Академії.

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 2 березня 2009 року

№ 118/2009

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про відзначення державними нагородами України
з нагоди Дня довкілля**

За вагомий особистий внесок у вирішення екологічних проблем, розвиток природоохоронної справи, збереження навколишнього природного середовища постановляю:

Присвоїти почесні звання:

"ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРИРОДООХОРОНЕЦЬ УКРАЇНИ"

РИБАКУ	—	першому заступникові директора –
Миколі Петровичу		головному природознавцю
		Карпатського біосферного заповідника,
		Закарпатська область

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 5 червня 2009 року

№ 419/2009

У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

**Про відзначення державними нагородами України
працівників лісового господарства**

За вагомий особистий внесок у розвиток лісового господарства, підвищення ефективності лісгосподарського виробництва та з нагоди Дня працівників лісу постановляю:

Нагородити орденом "За заслуги" III ступеня

ГАМОРА	—	директора Карпатського біосферного
Федора Дмитровича		заповідника, Закарпатська область

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 17 вересня 2009 року

№ 749/2009

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Р О З П О Р Я Д Ж Е Н Н Я
від 23 грудня 2009 р. № 1619-р
Київ

**Про затвердження плану заходів
щодо збереження та розвитку
української частини природного
об'єкта "Букові праліси Карпат"**

1. Затвердити план заходів щодо збереження та розвитку української частини природного об'єкта "Букові праліси Карпат", внесеного до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що додається.
2. Мінприроди разом з іншими заінтересованими органами виконавчої влади забезпечити виконання плану заходів, затвердженого цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України

Ю. Тимошенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету
Міністрів України
від 23 грудня 2009 р. № 1619-р

ПЛАН
заходів щодо збереження та розвитку
української частини природного об'єкта
"Букові праліси Карпат"

Найменування заходу	Строк виконання
1. Забезпечення встановлення на території Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природного парку щитів з інформацією про природний об'єкт "Букові праліси Карпат" (далі – букові праліси Карпат)	2010-2012 роки
2. Сприяння залученню фінансової допомоги, необхідної для збереження та розвитку Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природного парку	постійно
3. Забезпечення налагодження міжнародної співпраці з питань проведення наукових досліджень екосистем букових пралісів Карпат	постійно
4. Організація висвітлення у друкованих засобах масової інформації питань, пов'язаних із збереженням об'єктів природної та культурної спадщини всесвітнього значення, зокрема букових пралісів Карпат	постійно
5. Створення на базі Карпатського біосферного заповідника міжнародного навчально-дослідного центру з вивчення букових пралісів Карпат	2010-2013 роки
6. Завершення будівництва еколого-освітнього центру в Ужанському національному природному парку	2010-2012 роки
7. Організація конференції з питань відновлення та поліпшення стану букових пралісів Карпат	2010 рік
8. Проведення роботи, спрямованої на підвищення рівня громадської свідомості з питань охорони навколишнього природного середовища	постійно

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 23 лютого 2011 р. № 147-р
Київ

**Про погодження надання водно-болотним
угіддям статусу водно-болотних угідь
міжнародного значення**

Погодитися з пропозицією Міністерства екології та природних ресурсів щодо включення до Списку водно-болотних угідь міжнародного значення водно-болотних угідь згідно з додатком.

Прем'єр-міністр України

М. Азаров

Витяг

Додаток
до розпорядження Кабінету Міністрів України
від 23 лютого 2011 р. № 147-р

**ПЕРЕЛІК
водно-болотних угідь, яким надається статус
водно-болотних угідь міжнародного значення**

Назва водно-болотного угіддя	Орієнтовна площа, гектарів	Місце розташування
Закарпатська область		
Атак-Боржавське	283,4	Берегівський і Виноградівський райони
Долина нарцисів	256	Хустський район
Печера “Дружба”	0,13	Тячівський район
Чорне багно	15	Іршавський район

IV. Рішення ЮНЕСКО та Ради Європи

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ І КУЛЬТУРИ

ЗВІТ ПРО ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ДОРАДЧОГО КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ

Париж, 27-29 квітня, 1992 р.

(витяг)

VII. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО НОВИХ БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ

50. Дорадчий комітет зазначає, що подано пропозиції включити до мережі 18 нових біосферних резерватів, а також дві пропозиції щодо розширення існуючих.

...

52. Приймаючи до уваги попереднє вивчення заявок, Секретаріат розробив ряд рекомендацій для запропонованих об'єктів:

VII. I. Пропозиції щодо нових біосферних резерватів

VII. I. I. Пропозиції, що рекомендовані до включення у Міжнародну мережу біосферних резерватів:

Карпатський (Україна):

Дорадчий комітет зазначає, що була подана пропозиція щодо біосферного резервату кластерного типу з п'яти масивів, які відображають п'ять із шести поясів рослинності української частини Карпатських гір. Один з кластерів даного резервату – Стужиця – в майбутньому також пропонується для включення до тристороннього біосферного резервату згідно заявки, поданої ЧСФР та Польщею. Комітет пропонує представникам відповідних органів влади в Україні підготувати загальний менеджмент-план чи координаційний протокол для менеджменту кластерів відповідно до принципів біосферних резерватів.

Відповідно до згаданої вище пропозиції, Комітет рекомендує включити Карпатський біосферний заповідник до Міжнародної мережі біосферних резерватів МАБ-ЮНЕСКО.

United Nations Educational, Scientific
and Cultural Organization

Programme on Man and the Biosphere

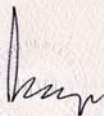
By decision of the Bureau of the International
Co-ordinating Council of the Programme on Man
and the Biosphere, duly authorized
to that effect by the Council

Carpathian Biosphere Reserve

is recognized as part
of the international network of Biosphere Reserves.
This network of protected samples of
the world's major ecosystem types
is devoted to conservation
of nature and scientific research
in the service of man.

It provides a standard against which can be measured
the effects of man's impact
on his environment.

Date Paris, 15 February 1993

Director-General
of Unesco

Сертифікат про включення Карпатського біосферного заповідника до
Міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ І КУЛЬТУРИ
ПРОГРАМА "ЛЮДИНА І БІОСФЕРА"

ЗАСІДАННЯ БЮРО МІЖНАРОДНОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ РАДИ

Париж, 8-11 липня, 2003 р.

Витяг з підсумкового звіту

10. ПЕРІОДИЧНА ПЕРЕВІРКА БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТИВ,
СТВОРЕНИХ БІЛЬШЕ ДЕСЯТИ РОКІВ ТОМУ

89. Бюро розглянуло рекомендації Дорадчого комітету щодо 21 біосферного резервату, які були створені більше десяти років тому. Ці рекомендації були розроблені Дорадчим комітетом під час засідання від 2-4 липня 2003 року в Парижі на базі звітів періодичних перевірок, які проводилися в період після його останнього засідання у вересні 2002 року. Бюро затвердило рекомендації з певними змінами, як вказано нижче, для передачі країнам-учасникам для подальшої реалізації.

УКРАЇНА

Карпатський біосферний заповідник

118. Бюро відмічає, що цей кластерний резерват складається з восьми окремих масивів, які простягаються від польсько-словацького кордону на північ до румунського кордону. В період надання заповіднику статусу біосферного, один з масивів заповідника також належав до транскордонного біосферного заповідника "Східні Карпати" (Україна, Словаччина та Польща). Бюро вважає, що через порівняно невеликі розміри та відокремленість масивів, постає питання про те, чи заповідник справді може виконувати свої основні функції, наприклад охорона великих хижих тварин, таких як європейський (карпатський) бурий ведмідь. Бюро також відмічає, що Карпатський біосферний заповідник має великий досвід у проведенні наукових досліджень. Бюро вважає, що потрібні певні уточнення, тому розробило ряд рекомендацій для уряду України:

- чітко окреслити масиви біосферного заповідника, з'ясувати їхнє розташування стосовно одне одного, та визначити, які саме масиви входять до транскордонного біосферного заповідника "Східні Карпати";
- зробити чітку карту, на якій було б позначено розташування цього об'єкту та транскордонного біосферного заповідника "Східні Карпати", а також вказати на ній можливе часткове перекриття територій обох біосферних заповідників, та межі майбутнього транскордонного Мармароського біосферного заповідника;

- розробити способи розширення меж заповідника та обговорити збільшення зони антропогенних ландшафтів, як один із шляхів збільшення площі території;
- підсилити функцію збереження біорізноманіття через створення екологічних коридорів, розширення зони антропогенних ландшафтів;
- підтримувати ландшафтне біорізноманіття та різноманіття видів свійських тварин через збереження та підтримку традиційної сільськогосподарської діяльності.

119. Бюро також зазначає, що за наявності офіційного запиту від уряду України Секретаріат може надати деяку підтримку для проведення технічного семінару з питань розширення меж Карпатського біосферного заповідника відповідно до наведених вище рекомендацій.

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Учасникам Міжнародної наукової конференції “Природні ліси помірної зони Європи: цінності та використання”

Проведення у Закарпатті Міжнародної конференції під патронатом Ради Європи за участю представників наукових кіл із 26 країн засвідчує значний інтерес європейської спільноти до України і ще раз підтверджує високий авторитет її організаторів – Швейцарського федерального інституту лісових, снігових та ландшафтних досліджень (WSL) та українського Карпатського біосферного заповідника.

Україна одна з найменш залісених у Європі територій, тому проблемі охорони та раціонального використання її лісових багатств Верховна Рада та Уряд приділяють підвищену увагу. Останнім часом прийнято Державну програму “Ліси України”, Закон “Про мораторій на проведення суцільних рубок в ялицево-букових лісах Карпатського регіону”, підготовлено нову редакцію “Лісового кодексу” тощо. У цій справі велике значення надається використанню досягнень науки та європейського досвіду сталого лісокористування.

Певен, що ваша конференція послужить справі міжнародного обміну інформацією, посприє розвитку лісознавчої науки та зближить науковців сходу і заходу.

Бажаю конференції плідної роботи, а усім вам – міцного здоров’я, добра і благополуччя.

Володимир ЛИТВИН

13 жовтня 2003 року

Вітання Голови Верховної Ради України учасникам
Міжнародної наукової конференції "Природні ліси помірної
зони Європи: цінності та використання"

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ І КУЛЬТУРИ
КОМІТЕТ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ

п. Костянтину Тимошенко
Надзвичайному та вповноваженому
послу України у Франції,
постійному делегату Постійної
делегатії України в ЮНЕСКО

Вельмишановний пане,

Маю честь повідомити вас про те, що Комітет всесвітньої спадщини на своєму 31-му засіданні (м. Крайстчерч, Н. Зеландія, 23.06. – 2.07. 2007 р.) розглянув номінацію "Букові праліси Карпат" і прийняв рішення занести вищезгаданий об'єкт до Переліку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Рішення в додатку.

Я переконаний, що ваш уряд прийме необхідні міри заради надійного збереження Об'єкту. Комітет та його Секретаріат, Центр всесвітньої спадщини, зроблять все, що від них залежить, щоб підтримати вашу діяльність в цьому напрямку.

"Практичні настанови щодо реалізації Конвенції про всесвітню спадщину" (параграф 168) передбачають, що Секретаріат має розіслати кожній з країн-учасниць, чий об'єкт були занесені в Перелік, карту з нанесеними на ній межами об'єкту. Будь ласка, вивчіть додану карту і повідомте нам про можливі неточності в інформації до 1 грудня 2007 року.

Занесення об'єкту до Переліку є чудовою нагодою привернути увагу відвідувачів та поширити інформацію про Конвенцію про всесвітню спадщину серед місцевого населення, роз'яснити їм всесвітнє значення і цінність Об'єкту. Для цього ви можете розмістити стенд з емблемами Всесвітньої спадщини та ЮНЕСКО. Вимоги до розміщення таких знаків ви знайдете в Практичних настановах.

Дуже часто країни-учасниці хочуть провести церемонію вручення сертифікату про занесення до Переліку. За зверненням країни-учасниці Центр всесвітньої спадщини підготує сертифікат для нагородження.

Будемо вдячні, якщо ви надішлете нам назву установи чи ім'я відповідальної особи, адресу, тел. та факс, ел. адресу щоб ми могли надіслати в адміністрацію об'єкту наші матеріали.

В додатку – короткий опис вашого об'єкту, текст якого буде надалі використовуватися для офіційних публікацій та для веб-сайту

Всесвітньої спадщини. Повідомте до 1 грудня, чи потрібно внести якісь суттєві зміни.

Крім того, можливо ви знаєте, що Центр всесвітньої спадщини створює веб-сайт, де можна знайти інформацію по кожному з об'єктів, подану у стандартній формі. Оскільки ми можемо помістити обмежений об'єм інформації, ми плануємо помістити посилання на сайт вашого об'єкту чи адміністрації відповідальної установи. Якщо для новоствореної Об'єкту вже розроблено веб-сторінку, дайте нам її адресу.

Скоро вам надішлють повний список рішень, прийнятий на 31 засідання Комітету з питань всесвітньої спадщини.

Як вам відомо, відповідно до параграфу 172 настанов, Комітет всесвітньої спадщини просить країни-учасниці повідомити Комітет про наміри провести самим чи дозволити іншим проводити види діяльності в межах території, що знаходиться під захистом Конвенції, які можуть негативно вплинути на визначну всесвітню цінність об'єкту.

Користуючись нагодою, хочу подякувати за співпрацю та сприяння в реалізації Конвенції про всесвітню спадщину.

З повагою,

Франческо Бандаріан
Директор Центру
всесвітньої спадщини

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ І КУЛЬТУРИ
КОМІТЕТ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ

Рішення: 31 COM 8B.16

28 червня 2007 року

Комітет всесвітньої спадщини,

1. Перевірявши документи WHC-07/31.COM/8B та WHC-07/31.COM/INF.8B.2,

2. Заносить "Букові праліси Карпат" (Словаччина та Україна) до Списку об'єктів Всесвітньої спадщини на основі критерію (ix):

3. Підтверджує наступне формулювання надзвичайної цінності:

"Букові праліси Карпат" є серійним об'єктом, який складається з десяти компонентів. Вони являють собою взірць недоторканих комплексних помірних лісів та представляють найбільш завершені та повні екологічні моделі, де відображені процеси, що відбуваються в чистих букових лісостанах за різноманітних умов. Вони являють собою неоціненний генофонд буку та ряду інших видів, які прив'язані до цього ареалу.

Критерій (ix): "Букові праліси Карпат" є надзвичайно важливим об'єктом для розуміння повної картини історії та еволюції роду *Fagus*, який завдяки своїй поширеності у північній півкулі, є глобально важливим. Ці непорушені комплексні помірні ліси представляють найбільш завершені та повні екологічні моделі, де відображені процеси, що відбуваються в чистих букових лісостанах за різноманітних умов. Бук є одним з найбільш важливих складових для біому помірних широколистих лісів, та являє собою приклад реколонізації та розвитку суходільних екосистем і угруповань з часів льодовикового періоду – процесу, який все ще триває.

Окремі компоненти цієї серійної номінації є достатнього розміру для проходження природних процесів, необхідних для довгострокової життєздатності ареалів та екосистем. Ефективна реалізація інтегрованого менеджмент-плану є необхідною для проведення планування та управління серійним об'єктом. Основними проблемами управління є протипожежні заходи та збереження монументальних старих дерев, збереження та менеджмент гірських лук, водних коридорів та прісноводних екосистем, туристичний менеджмент, наукові дослідження та моніторинг.

4. Схвалює виконання країнами-учасницями, Україною та Словаччиною, попередніх рекомендацій IUCN щодо співпраці у

представленні спільної транскордонної номінації "Букові праліси Карпат";

5. Рекомендує країнам-учасникам, Україні та Словаччині:

a) забезпечити реалізацію існуючого інтегрованого менеджмент-плану та створити діючий комітет з управління об'єктом, як і було запропоновано самими країнами;

b) включити до інтегрованого менеджмент-плану пункти щодо залучення місцевих жителів, громадських організацій та інших зацікавлених груп;

c) надати перевагу міжнародному менеджмент-плану щодо наукових досліджень та моніторингу, зважаючи на те, що обсяги існуючої бази даних та інформація, яка зібрана по об'єктам, які ввійшли до серійної номінації, може допомогти дослідити потенційний вплив глобальних кліматичних змін;

d) розглянути можливі варіанти для залучення додаткових джерел фінансування з метою ефективної реалізації інтегрованого менеджмент-плану та роботи комітету з управління об'єктом;

e) чітко позначити в натурі межі всіх об'єктів, які ввійшли до цієї номінації.

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ У СПРАВАХ ЮНЕСКО
COMMISSION NATIONALE D'UKRAINE POUR L'UNESCO
NATIONAL COMMISSION OF UKRAINE FOR UNESCO

Секретаріат Комісії: Україна, 01018, Київ, Михайлівська пл., 1
Secretariat of the Commission: 1, Mykhailivska sq., Kyiv, 01018, Ukraine

Tel: 380 (44) 238 16 91, 238 16 71
Fax: 380 (44) 238 18 36, 238 18 88
E-mail: ukgs@mfa.gov.ua
Web: <http://unesco.org.ua>

"30" 08 2007р. № 203/14 - 194/083/5 - КСГ
на № _____ від _____

Міністру охорони навколишнього
природного середовища України

В.Г. Джарти

Копія: Державна служба заповідної справи

Карпатський біосферний заповідник

Щодо результатів 31-ї сесії Комітету
всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Шановний Василю Георгійовичу,

23 червня - 2 липня 2007р. у м.Крайстчерч (Нова Зеландія) відбулася 31-а сесія Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (КВС).

У роботі сесії взяли участь представники 21-ї країни-члена КВС, а також спостерігачі від інших країн-учасниць Конвенції з охорони всесвітньої культурної і природної спадщини 1972р., у т.ч. й України.

Участь нашої держави у сесії було забезпечено силами Посольства України в Австралії та Почесного консула України в Новій Зеландії.

Сесія ухвалила рішення про включення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО спільного українсько-словацького об'єкта "Букові праліси Карпат". Відповідне рішення КВС буде надіслано до Міністерства охорони навколишнього природного середовища додатково, після отримання матеріалів сесії від ЮНЕСКО.

Надані Карпатським біосферним заповідником презентаційні матеріали щодо номінації були схвально сприйняті членами КВС. Представлення словацьким представником українсько-словацького об'єкта "Букові праліси Карпат" пройшло успішно і не викликало застережень з боку членів КВС, які одногласно ухвалили позитивне рішення.

Таким чином, з урахуванням усіх змін, ухвалених 31-ю сесією КВС, Список всесвітньої спадщини нині складається з 851 об'єкта: 660 культурної спадщини, 166 природної спадщини та 25 змішаних.

З огляду на викладене, пропонуємо розглянути можливість відзначення державною нагородою директора Карпатського біосферного заповідника, професора Гамора Федора Дмитровича, за особистий внесок у збереження екологічно цінних і найбільших в Європі масивів букових та буково-смерекових пралісів Карпат, які увійшли до українсько-словацького об'єкта всесвітньої спадщини "Букові праліси Карпат", та активну участь в українсько-словацькому співробітництві у природоохоронній сфері.

Крім того, за високий професіоналізм та активну участь у підготовці українсько-словацької номінації "Букові праліси Карпат" пропонуємо нагородити грамотами Міністерства охорони навколишнього природного середовища начальника відділу перспективного розвитку, наукового забезпечення та зв'язків з громадськістю Державної служби заповідної справи Парчука Григорія Васильовича, директора Ужанського національного природного парку Копача Василя Олексійовича, заступника директора Ужанського національного природного парку Іванегу Івана Юрійовича, в.о. заступника директора Карпатського біосферного заповідника Покинйчереда Василя Федоровича, завідувача зоологічної лабораторії Карпатського біосферного заповідника Довганича Ярослава Омеляновича, начальника відділу регулювання біологічних, земельних ресурсів, надрокористування та об'єктів природно-заповідного фонду Державного управління охорони навколишнього природного середовища в Закарпатській області Поляновського Анатолія Олександровича.

Просимо розглянути.

З повагою,

Голова Національної комісії України,
т.в.о. Міністра закордонних справ України

В.С. Огризко

UNITED NATIONS EDUCATIONAL,
SCIENTIFIC AND
CULTURAL ORGANIZATION

CONVENTION CONCERNING
THE PROTECTION OF THE WORLD
CULTURAL AND NATURAL
HERITAGE

*The World Heritage Committee
has inscribed*

Primeval Beech Forest of the Carpathian
on the World Heritage List

*Inscription on this List confirms the exceptional
and universal value of a cultural or
natural site which requires protection for the benefit
of all humanity*

DATE OF INSCRIPTION

2 July 2007

DIRECTOR-GENERAL
OF UNESCO

Сертифікат про включення "Букових пралісів Карпат"
до Списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Розміщення і площа українсько-словацького об'єкта

№	Назва масиву	Країна, регіон	Природоохоронна установа	Ядрова зона, га	Буферна зона, га
1	Чорногора	Україна, Закарпаття	Карпатський БЗ	2476,8	12925,0
2	Уголька — Широкий Луг	Україна, Закарпаття	Карпатський БЗ	11860,0	3301,0
3	Свидовець	Україна, Закарпаття	Карпатський БЗ	3030,5	5639,5
4	Мараморош	Україна, Закарпаття	Карпатський БЗ	2243,6	6230,4
5	Кузій — Трибушани	Україна, Закарпаття	Карпатський БЗ	1369,6	3163,4
6	Стуниця — Ужок	Україна, Закарпаття	Ужанський НПП	2532,0	3615,0
7	Стуниця — Буковські Врхи	Словаччина, Пряшівщина	Національний парк "Полонини"	2950,0	11300,0
8	Рожок	Словаччина, Пряшівщина	Природоохоронна область Пряшівщини	67,1	41,4
9	Вігорлат	Словаччина, Пряшівщина	Природоохоронна область Пряшівщини	2578,0	2413,0
10	Гавешова	Словаччина, Пряшівщина	Природоохоронна область Пряшівщини	171,3	63,99

МЕМОРАНДУМ ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ
між Карпатським біосферним заповідником (Україна)
і природним парком "Гори Мараморощини" (Румунія)
щодо створення українсько-румунського транскордонного
біосферного резервату в Мармароських горах

Карпатський біосферний заповідник (Україна) та природний парк "Гори Мараморощини" (Румунія), надалі Сторони,

опираючись на Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат (Карпатська конвенція);

реалізуючи положення Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат;

усвідомлюючи, що впровадження стратегії сталого розвитку є гарантом виживання людства;

визнаючи, що стан збереження природного середовища і особливо біологічного різноманіття продовжує катастрофічними темпами погіршуватися;

маючи переконання, що зупинити цю деградацію і відновити нормальне функціонування гірських екосистем можна тільки об'єднаними зусиллями;

розуміючи, що одним із ефективних напрямків такої співпраці може стати створення транскордонних біосферних резерватів;

враховуючи, що на українсько-румунському кордоні з обох боків вже існують природоохоронні території, які можуть бути базою для створення транскордонного біосферного резервату;

знаючи, що по обидва боки кордону споконвіків пліч-о-пліч живуть представники українського й румунського народів;

вірючи, що така транскордонна співпраця сприятиме сталому розвитку, збереженню природного і культурно-історичного спадку та підтриманню мирних добросусідських відносин між обома країнами,

декларують намір реалізувати ідею створення на базі Карпатського біосферного заповідника й інших прилеглих територій України та природного парку "Гори Мараморощини" (Румунія) українсько-румунського транскордонного біосферного резервату "Мармароські гори".

I. Сторони вважають, що головними цілями створення українсько-румунського транскордонного біосферного резервату в Мармароських горах мають бути збереження, вивчення та відновлення природних і напівприродних екосистем, а також традиційних форм природокористування, сприяння сталому соціально-економічному розвитку територіальних громад, збереження культурно-історичних цінностей, особливо національних меншин, що знаходяться у зоні діяльності Карпатського біосферного заповідника та природного парку "Гори Мараморощини".

II. Взаємодія Сторін буде здійснюватися наступним чином:

- для координації співпраці Сторін протягом трьох місяців з часу підписання цієї декларації створити двосторонню постійно діючу робочу групу;
- до робочої групи залучити представників суб'єктів усіх основних напрямків діяльності обох природоохоронних територій;
- двостороння робоча група розробляє спільну стратегію, робочі програми і проекти та необхідні документи.

III. Сторони мають намір співпрацювати у реалізації:

- спільних проектів, що базуються на Севільській стратегії, Мадридському плані дій та концепції біосферних резерватів ЮНЕСКО;
- скоординованого природоохоронного менеджменту;
- концепції моніторингу за станом природних екосистем та їх змінами під впливом антропогенних факторів;
- збалансованого туризму;
- тренінгів персоналу та підвищення його професійного рівня;
- екологічної освіти і формування громадської свідомості;
- сталого розвитку у широкому контексті.

IV. Зусилля адміністрації Карпатського біосферного заповідника та природного парку "Гори Мараморощини" спрямувати на:

- підготовку матеріалів, необхідних для отримання природним парком "Гори Мараморощини" статусу біосферного резервату ЮНЕСКО;
- подання до Комітету МАБ ЮНЕСКО спільних документів зі сторони Міністерств охорони навколишнього природного середовища Румунії та України;

- лобіювання проекту створення українсько-румунського транскордонного біосферного резервату "Мармароські гори" на міжнародному рівні;
- підготовку і подання спільного проекту "Розробка та впровадження спеціальних заходів зі збереження природної та культурної спадщини на прикордонних природоохоронних територіях України (Карпатський біосферний заповідник) та Румунії (природний парк "Гори Мараморощини)" в рамках програми Прикордонного співробітництва Європейської політики сусідства Угорщини, Словаччини, Румунії та України.

V. Ця декларація, підписана 10 грудня 2009 р. в м. Вішеул-де-Сус (Румунія), вступає в дію з дня підписання і існує у трьох примірниках на українській, румунській та англійській мовах; усі тексти аутентичні.

За Карпатський біосферний
заповідник (Україна)

Директор
Проф. Федір Гамор

За природний парк "Гори
Мараморощини" (Румунія)

Директор
Др. Костел Букур

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ І КУЛЬТУРИ
ВІДДІЛ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
ПРОГРАМА "ЛЮДИНА І БІОСФЕРА"

SC/EES/MB/5864/535

9 квітня 2010 року

Професору Федору Гамору
Директору Карпатського
біосферного заповідника

Шановний професор Гамор,

Щиро дякую за вашого листа від 23 лютого 2010 року щодо проекту створення транскордонного біосферного резервату між Карпатським біосферним заповідником (Україна) та Природним парком "Гори Мараморощини" (Румунія).

Дозвольте мені, перш за все, схвалити таку ініціативу. Ми звернули увагу на існуючу інтенсивну співпрацю та на підписання Меморандуму про розуміння між сторонами.

Для того, щоб Ваша пропозиція була розглянута та попередньо вивчена Дорадчим комітетом з питань біосферних резерватів, ми повинні отримати номінаційну заявку з обох країн, що описує обидва об'єкти (якщо один з них вже є біосферним резерватом, то поновить інформацію, яку ви періодично направляєте в Секретаріат) зі спільною картою зонування, а також угоду, підписану на рівні міністерств та спільний менеджмент-план, у якому будуть розписані всі заходи та джерела їх фінансування, приймаючи до уваги рекомендації для транскордонних біосферних резерватів, розроблені в Памплоні. На веб-сайті ЮНЕСКО розміщено більш детальну інформацію.

Кінцевий термін подачі заявок – 30 вересня 2010 року.

Щиро дякую за підтримку діяльності Програми "Людина і біосфера" та внесок у роботу всесвітньої мережі біосферних резерватів.

З повагою,

Н. Ішваран
Директор,
Відділ природничих наук,
Секретаріат МАБ

РАДА ЄВРОПИ
КОМІТЕТ МІНІСТРІВ

Резолюція (97) 21
Про нагородження Європейським Дипломом
Карпатського біосферного заповідника
(Україна)

(Схвалено Комітетом Міністрів 30 вересня 1997 року,
на 602 засіданні заступників міністрів)

Комітет Міністрів, згідно Статті 15.а Статуту Ради Європи,
Стосовно Резолюції (65) 6 про заснування Європейського Диплому;
Стосовно пропозицій Бюро Комітету з діяльності Ради Європи в
сфері біологічного та ландшафтного різноманіття (BU – DBP);

Прийнявши до уваги договір Уряду України;

Обговоривши,

Урочисто нагороджує Європейським Дипломом з категорії А,
Карпатський біосферний заповідник згідно правил для Європейського
диплому (Резолюція (91) 16);

Ставить дану територію під заступництво Ради Європи до 30
вересня 2002 року;

Додає до нагороди наступні умови:

1. Забезпечувати достатніми ресурсами (матеріальними та
фінансовими) для правильного функціонування заповідника та для
продовження наукових досліджень;

2. Будь-які приватизаційні заходи не будуть мати негативного
впливу на стан заповідника та оточуючих його площ;

3. Мисливство буде заборонено в заповіднику;

Додає до нагороди наступні рекомендації:

1. План розвитку та управління буде складатися для шести ядерних
(заповідних) площ, які утворюють заповідник, та оточуючих їх територій;

2. Підвищення рівня громадської освіти та інформаційних заходів
(музей під відкритим небом);

3. Нововведення про те, що біосферний заповідник, який знаходиться в буферних зонах та заселених площах буде поширено на модельні регіони з метою практичного запровадження стійкого розвитку. Рахівський район особливо підходить для модельного регіону;

4. Взаємозв'язок різних захисних площ буде покращений в східній частині, завдяки створенню відповідних коридорів;

5. Установи, залучені до екологічних досліджень, і зокрема в дослідження пралісів, будуть запрошені для обміну багатим досвідом, включаючи міжнародний рівень. В зв'язку з цим, пропонується, що спільні дослідні програми, які б включали Західно- та Центральноєвропейські дослідні установи, будуть здійснюватися на більш регулярній основі;

6. Міжнародна співпраця з охорони природи та ландшафтів, а також стійкого розвитку буде покращуватися в межах самих Карпат;

7. Управління різних площ заповідника буде координуватися.

European Diploma

**for the Carpathian Biosphere Reserve
awarded by the Committee of Ministers
of the Council of Europe**

Whereas it is desirable to promote close co-operation between member countries of the Council of Europe, with a view to conserving and enhancing the natural environment of the peoples of Europe, for the material and spiritual well-being of present and future generations;

Whereas the Committee of Ministers has instituted to that effect a European Diploma to place under the sponsorship of the Council of Europe certain protected landscapes, reserves and natural features of European interest,

I, Daniel Tarschys,
Secretary General of the Council of Europe,
hereby certify that:
The Committee of Ministers,
Having regard to Resolution (65) 6
instituting the European Diploma;
Having taken note of the proposal made
by the Bureau of the Committee for the Activities
of the Council of Europe
in the field of Biological and Landscape Diversity;
Having noted further the consent of the Government
of Ukraine;
Having deliberated thereon,
Has, in its Resolution (97) 21,
solemnly awarded the present diploma
for the **CARPATHIAN BIOSPHERE RESERVE**
to the **Ministry for Environmental Protection
and Nuclear Safety of Ukraine**,
thereby placing the said reserve under the sponsorship
of the Council of Europe until 30 September 2002.
In witness whereof I have hereto appended my signature
and affixed the seal of the Council of Europe.
Done at the seat of the Council of Europe
this 30 September 1997,

Signed: *Daniel Tarschys*

Secretary General

Європейський диплом

РАДА ЄВРОПИ
КОМІТЕТ МІНІСТРІВ

Резолюція ResDIP(2002) 7
про поновлення Європейського Диплому
для природоохоронних територій,
яким нагороджено
Карпатський біосферний заповідник (Україна)

*(Прийнята Комітетом Міністрів 11 вересня 2002,
на 807 засіданні заступників міністрів)*

Комітет Міністрів, в рамках Статті 15.a Статуту Ради Європи,

Розглянувши Резолюцію (65) 6 про заснування Європейського Диплому, з доповненнями в Резолюції (98) 29 про Правила для європейського Диплому для природоохоронних територій;

Розглянувши Резолюцію (97) 21 про нагородження Карпатського біосферного Заповідника Європейським Дипломом;

Прийнявши до уваги звіт експерта, представленого Групи спеціалістів з питань Європейського Диплому для природоохоронних територій на своєму засіданні 28 та 29 січня 2002;

Розглянувши пропозиції Комітету з питань діяльності Ради Європи у сфері біологічного та ландшафтного різноманіття (CO-DBP),

Поновлює Європейський Диплом для Природоохоронних Територій, яким нагороджено Карпатський біосферний заповідник, до 30 вересня 2007;

Додає наступні рекомендації до поновлення:

1. Надати достатню кількість засобів для резервату з метою забезпечення його належного функціонування, та вжити заходів для попередження негативних впливів, які негативно впливають на стан резервату та територію навколо резервату;

2. Розширити статус сучасного біосферного резервату на модельний регіон для сталого розвитку, згідно з визначенням цього терміну за ЮНЕСКО, в той же час гарантуючи, що сучасна заповідна зона буде збережена. Таким модельним регіоном міг би стати Рахівський район, де наявні величезні природні багатства. З метою створення такого регіону рекомендується прийняти спеціальний закон про еколого-економічну

зону Рахів, а розвиток даного регіону необхідно пропагувати шляхом використання усіх підхожих засобів;

3. Здійснити перегляд категорій заповідності в регіоні з метою їх сумісності на міжнародному рівні;

4. Забезпечити реалізацію проектів з розширення території біосферного заповідника та створення транскордонного українсько-румунського біосферного резервату Марамороські (Гуцульські) Альпи;

5. Заохочувати подальші проекти міжнародної співпраці в сфері охорони природи та ландшафту та сталого розвитку.

РАДА ЄВРОПИ
КОМІТЕТ МІНІСТРІВ

**Резолюція CM/ResDip(2007)3
про поновлення Європейського Диплому
для природоохоронних територій,
яким нагороджено
Карпатський біосферний заповідник (Україна)**

*(затверджено Комітетом Міністрів 24 жовтня 2007 року,
на 1009 засіданні заступників міністрів)*

Комітет Міністрів, відповідно до вимог Статті 15.a Статуту Ради Європи;

спираючись на Резолюцію (65) 6 про Європейські Дипломи, та поправок, що внесені Резолюцією (98) 29 "Про правила присвоєння Європейського Диплому для заповідних територій";

спираючись на резолюцію (97) 21 про нагородження Карпатського біосферного заповідника Європейським Дипломом;

беручи до уваги звіт експерта, що був представлений групі спеціалістів з питань Європейського Диплому для заповідних територій 8 лютого 2007 року;

спираючись на пропозиції Комітету,

поновлює нагороду Європейським Дипломом для заповідних територій для Карпатського біосферного заповідника до 30 вересня 2012 року;

а також додає наступні рекомендації:

1. Забезпечити резерват достатніми ресурсами для відповідного функціонування, а також протистояти негативному впливу на резерват чи прилеглі території. Фінансова підтримка є надзвичайно важливою для проведення більш глибокого наукового дослідження та облаштування інфраструктури для розвитку екотуризму і екоосвіти, а також з метою покращення діяльності служби охорони Карпатського біосферного заповідника;

2. Продовжувати працювати в напрямку найефективнішого використання земель Карпатського біосферного заповідника та розвинути дипломатичні спроби України та Румунії щодо створення українсько-румунського транскордонного біосферного резервату в Марамороських горах;

3. Відповідно до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат створити відповідні території для сталого лісокористування, екотуризму, екоосвіти та реалізації демонстраційних проєктів, що мають на меті менеджмент на сталих засадах;

4. Розширити діяльність спільно з Урядом України та неурядовими організаціями, які зацікавлені у вивченні та збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття, з особливою увагою до пралісів резервату, які нещодавно стали об'єктом Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО;

5. Проводити моніторинг впливу людської діяльності на природоохоронну діяльність заповідника та довкілля (туризм і відпочинок) та вживати заходів у разі негативного впливу.

V. Матеріали Карпатської конвенції та впровадження ідеї сталого розвитку

ВРЯТУЄМО КАРПАТИ – ВРЯТУЄМО СЕБЕ *

(за матеріалами виступу на Першому Світовому конгресі гуцулів
у м. Івано-Франківськ, серпень 1993 р.)

Душа завмирає, коли, як і на Першому Світовому форумі гуцулів, мова заходить про відродження народної творчості і прадідівських традицій в рідному краї. Проте маємо пам'ятати й про те, що спеленали рідне слово і рідну вберю наші сиві предковічні Карпати, сплундровані нині бездумним споживацтвом. Та ж, висловлюючись мовою науки, збереження і відновлення унікальних гірських екосистем має не тільки регіональне, але і міжнародне значення!

У цивілізованому світі вже давно зрозуміли, що перед людством нині височать дві глобальні проблеми, без вирішення яких говорити про можливість продовження життя на землі безпідставно. Йдеться про збереження миру, відвернення термоядерної катастрофи. В результаті відомих міжнародних подій, закінчення періоду протистояння двох політичних систем, здавалося б, можна говорити про деяке зменшення цієї страшної загрози.

Проте друга проблема – екологічна – на відміну від першої, в останні роки стала ще гострішою. За підрахунками багатьох вчених, людство може взагалі перестати існувати через 30-40 років, якщо не буде вжито рішучих заходів по відверненню екологічної катастрофи. Попередити біду можна тільки спільними зусиллями народів усього світу. Треба бити тривогу, об'єднувати зусилля всіх, кому дороге життя...

На карті Європи зараз безліч «гарячих» екологічних точок. Лише на Україні десятки міст, в яких забруднення повітря і води перевищує всякі допустимі норми, значно ускладнила ситуацію Чорнобильська біда. І ось на цьому фоні Карпати дехто розглядає як куточок екологічного благополуччя. Справді, у нас повітря і вода забруднені ще не настільки, як у Кривому Розі чи Мюнхені, у нас поки що не гинуть масово ліси від кислотних дощів, приміром, як у Судетах. Але у гірських екосистемах Карпат чимало своїх проблем, зволікання із вирішенням яких матиме глобальні наслідки для багатьох країн Європи. Саме тому нещодавно у Києві на міжнародній конференції ЮНЕСКО в рамках програми «Людина і біосфера» спеціально обговорено проблеми Карпат, прийнята відповідна програма, якою передбачено об'єднати зусилля країн Карпатського регіону по вивченню і збереженню цих унікальних екосистем.

* Карпатський край, № 9-11, 1993 р. – С. 10 – 11.

Екологічні проблеми Карпат вимагають енергійних дій уже сьогодні. І, переконаний, визначальним при цьому" має бути зміна режиму природокористування. Необхідно провести переорієнтацію економіки краю. Треба раз і назавжди покласти край тій концепції, згідно з якою Карпати розглядаються як лісосировинний придаток. Безжалісна лісоексплуатація лежить в основі багатьох наших бід. Українські Карпати і, зокрема, рідна мені Гуцульщина мають розвиватись, як рекреаційно-оздоровчий комплекс. У цьому плані всі пріоритети треба віддати екології. Хтось може заперечити, що це утопія, що це нереально. Так, трапляються, на жаль, і такі думки. Але досвід, скажемо, сусідньої Австрії чи Швейцарії переконливо засвідчує, що в Альпах, близьких за екологічними умовами до Карпат, зуміли і природу зберегти і забезпечити за рахунок розвитку туризму, рекреації високий рівень життя корінного населення.

Серед екологічних проблем на перший план виступають проблеми Карпатських лісів. За сотні років лісоексплуатації тут порушено екологічну рівновагу.

По-перше, лісистість Карпат зменшилась з 95% до 55%.

По-друге, різко змінилася вікова структура лісового покриву. Нині 40% його площі зайнято молодняком, а 33% – середньовіковими насадженнями. Спілі і перестійні деревостани займають трохи більше 14% площі лісів. Ситуацію ускладнює і те, що корінні мішані і складні деревостани із бука, ялини і смереки на переважній більшості площ замінені монокультурами смереки іноземного походження.

Як результат, у Карпатах порушено гідрологічний режим і водний баланс. Частими стали катастрофічні повені і вітровали, інвазії ентомошкідників і інших хвороб лісу. У Закарпатті постала проблема прісної води, обміліли ріки.

У горах на лісорозробках працюють сотні тракторів, які гублять все живе в потоках, викликають величезні ерозійні процеси. Таким чином, зноситься родючий шар ґрунту, почастишали селеві потоки, відбувається замулення річок, іригаційних систем тощо.

Безгосподарність і всездозволеність у ставленні до природи останні десятиріччя призвели також до виведення у горах значних площ земель із сільськогосподарського обороту. Лише на Рахівщині заросло чагарниками, перетворилось в пустирі біля чотирьох тисяч гектарів сінокосів, втрачено понад 800 гектарів ріллі, щорічно десятки гектарів угідь відводиться під будівництво різних об'єктів. Систематично не виконуються протиерозійні заходи, ігноруються рекомендації науки, повсюдно порушуються правила агротехніки і сівозмін. А неправильна

оранка крутосхилів, інтенсивне використання гусеничної техніки, надмірне випасання худоби спричиняють те, що еродовані і ерозійно небезпечні землі досягають 98 відсотків сільськогосподарських угідь. Така ж питома вага ґрунтів з низьким і дуже низьким вмістом гумусу. Непоправимої шкоди ґрунтовому покриву завдає «щедре» застосування мінеральних добрив та отрутохімікатів. Огульне використання їх в минулому призвело до закислення без того кислих ґрунтів, погіршення ботанічного складу травостою, зменшення чисельності бджіл, лісової фауни, наднормативного накопичення нітратів у кормах, продуктах харчування, в питтєвій воді...

Таке "господарювання" людини є загрозою для багатьох видів рослин і тварин... Ось чому, обмірковуючи сьогодні широке коло питань відродження матеріальної і духовної культури Гуцульщини, ми повинні особливу увагу приділити збереженню і відновленню понівеченої природи рідного краю. Треба кожному усвідомити, що бережливе ставлення до природи, до землі-годувальниці є основою благополуччя нинішнього і прийдешніх поколінь. Гадаю, керівництво високогірних районів повинно внести на затвердження Кабінету Міністрів України скоординований проект урядових рішень щодо соціально-економічного розвитку високогір'я. В цьому документі мав би бути передбачений комплекс заходів, спрямованих на створення нормальних умов для життя і розвитку гуцульського населення. Йдеться, в першу чергу, про розвиток соціально-культурної сфери, про зміну режиму природокористування Гуцульщини – перлини України. Не можна далі терпіти, щоби, знаходячись у центрі Європи, маючи величезні і унікальні природні багатства, корінне населення жило, як у середньовіччі. Адже ні для кого не є секретом, що в попередні десятиріччя, як наслідок грабіжницького господарювання, споживацького ставлення до природних ресурсів, з Карпат вивезено десятки мільйонів кубометрів деревини, а людям залишено голі еродовані гірські схили, розбиті дороги, населені пункти без дитсадків, лікарень, зв'язку, елементарних комунальних зручностей.

Звертаюся також до української діаспори за кордоном з проханням привернути увагу іноземних інвесторів до Гуцульського краю. Впевнений, що вкладення коштів у розвиток бази туризму і рекреації, освоєння потужних мінеральних джерел, розвиток народних промислів повернуться для них прибутками, а для гуцулів – поліпшенням добробуту.

Федір ГАМОР,
доктор біологічних наук,
академік Української екологічної Академії наук,
директор Карпатського біосферного заповідника,
делегат Першого Світового конгресу гуцулів

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про статус гірських населених пунктів в Україні

Цей Закон встановлює критерії, за якими населені пункти набувають статусу гірських, визначає основні засади державної політики щодо розвитку гірських населених пунктів та гарантії соціального захисту громадян, що у них проживають, працюють або навчаються.

Стаття 1. Визначення та критерії віднесення населених пунктів до категорії гірських

До гірських населених пунктів належать міста, селища міського типу, селища, сільські населені пункти, які розташовані у гірській місцевості, мають недостатньо розвинуті сферу застосування праці та систему соціально-побутового обслуговування, обмежену транспортну доступність.

Критеріями віднесення населених пунктів до категорії гірських є:

розташування населеного пункту або частини його, на якій проживає більш як третина мешканців цього населеного пункту, на висоті 400 метрів і вище над рівнем моря на території, рельєф якої дуже розчленований байраками, водотоками тощо, та розміщення 50 і більше відсотків сільськогосподарських угідь у межах цього пункту на схилах крутизною 12 градусів і більше;

якщо на одного жителя припадає менш як 0,25 гектара ріллі, або при її відсутності – менш як 0,60 гектара сільськогосподарських угідь;

суворі кліматичні умови: холодна і довга зима (середня тривалість – не менше 115 днів, середньодобова температура повітря у січні не перевищує мінус 4 градуси за Цельсієм), прохолодне коротке літо (середня тривалість – не більше двох місяців, середньодобова температура у липні не перевищує 20 градусів за Цельсієм), велика кількість опадів (середньорічна сума опадів у рідкому і твердому стані – не менше 600 міліметрів), мають місце селеві явища, повені, вітровали, снігові намети, сейсмічність землі.

Населені пункти, які розташовані на висоті 400 метрів і вище над рівнем моря і відповідають двом критеріям та не менш як двом показникам третього критерію – "суворі кліматичні умови" цієї статті, набувають статусу гірських.

Стаття 2. Порядок надання населеним пунктам статусу гірських

Пропозиції щодо надання населеним пунктам статусу гірських подаються Радою міністрів Автономної Республіки Крим та обласними державними адміністраціями Кабінету Міністрів України.

Перелік населених пунктів, яким надається статус гірських, затверджується Кабінетом Міністрів України.

У разі ліквідації, перейменування, об'єднання, поділу населених пунктів, яким надано статус гірських, або створення нових зазначених перелік уточнюється в такому ж порядку.

Стаття 3. Державні гарантії соціально-економічного розвитку населених пунктів, яким надано статус гірських

Для забезпечення соціально-економічного розвитку населених пунктів, яким надано статус гірських, держава гарантує:

1) виділення бюджетних коштів на розвиток і зміцнення матеріально-технічної бази пасажирського транспорту, дорожнього господарства, зв'язку, електричних мереж, систем теле- і радіотрансляції, газифікації та розробки місцевих газових і нафтових родовищ, освіти, охорони здоров'я, культурно-побутового та торговельного обслуговування, а також фінансування заходів для поліпшення родючості земель, розвитку та використання туристичних, рекреаційних і лікувальних можливостей гірського регіону;

2) здійснення заходів щодо будівництва об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури;

3) встановлення доплат до ціни сільськогосподарської продукції, яка вироблена в місцевостях, що віднесені до гірських, та реалізується державі виробниками таких населених пунктів;

4) забезпечення в централізованому порядку поставок населенню життєво необхідної продукції в обсягах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України;

5) плату за електроенергію громадянами у розмірі, що дорівнює платі за електроенергію у сільській місцевості.

Стаття 5. Порядок визначення та надання громадянам статусу особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського

Статус особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, надається громадянам, що постійно проживають, постійно працюють або навчаються на денних відділеннях навчальних закладів у цьому населеному пункті, про що громадянам виконавчим органом відповідної місцевої ради видається посвідчення встановленого зразка.

У разі, коли підприємство, установа, організація розташовані за межами населеного пункту, якому надано статус гірського, але мають

філії, представництва, відділення, інші відокремлені підрозділи і робочі місця в населених пунктах, що мають статус гірських, на працівників, які постійно в них працюють, поширюється статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського.

Посвідчення видається також окремим громадянам інших населених пунктів та тим, які проживають за межами населених пунктів, умови проживання яких відповідають критеріям, передбаченим у статті 1 цього Закону, а також громадянам, які постійно працюють або несуть службу на лісгосподарських підприємствах, гідрометеорологічних станціях, заставах, обсерваторіях, інших об'єктах, що розташовані поза межами населених пунктів в місцевостях, що відповідають критеріям, передбаченим у статті 1 цього Закону.

Рішення виконавчого органу місцевої ради про відмову у наданні (припиненні) громадянину статусу особи, яка проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського, може бути оскаржено до суду в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Стаття 6. Пільги громадянам, яким надано статус особи, що проживає і працює (навчається) на території населеного пункту, якому надано статус гірського

1. Умови оплати праці осіб, які працюють у гірських районах, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

2. Розмір державних пенсій, стипендій, всіх передбачених чинним законодавством видів державної матеріальної допомоги громадянам, які одержали статус особи, що працює, проживає або навчається на території населеного пункту, якому надано статус гірського, збільшується на 20 відсотків.

Фінансування збільшення розміру пенсій, передбачене цією частиною, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 15 лютого 1995 року

№ 56/95-ВР

ЧИ МОГЛИ Б КАРПАТИ ПРИЙНЯТИ ЗИМОВУ ОЛІМПІАДУ? *

Рахівський район є найвисокогірнішим в Україні. Розміщений він у самому серці Українських Карпат. Розвиваючись в останні десятиріччя переважно як промисловий, він певною мірою відображає складні економічні й соціально-екологічні проблеми, що назріли тут.

Розглядаючи стан справ у цьому краї і порівнюючи його з аналогічними гірськими районами сусідніх європейських країн, ми бачимо, що соціально-економічна структура Рахівщини, як і Карпатського регіону в цілому, страждає виробничою однобокістю. Перенасичення гірських котловин виробничими потужностями та розташування на берегах гірських рік лісохімічних, целюлозно-паперових та інших шкідливих виробництв призвели до того, що навіть зараз, коли ці підприємства фактично стоять, стан їхтїофауни та фітопланктону водних артерій перебуває в критичному стані, а гранично допустимі концентрації шкідливих речовин у повітрі та воді перевищують діючі нормативи.

Непоправної шкоди природному середовищу та соціальному розвитку краю завдало варварське лісокористування. Масове вирубування лісів у горах призвело до порушення гідрологічного режиму і водного балансу, спричинило катастрофічні повені, значні ерозійні процеси, обміління річок тощо. Із району вивезено мільйони кубометрів деревини, а людям залишено голі еродовані гірські схили, розбиті дороги, населені пункти без зв'язку, соціально-культурних закладів, елементарних комунальних зручностей.

Ситуацію ускладнює й те, що великі підприємства, які працювали на привозній сировині, виробляючи продукцію для ринків колишнього Радянського Союзу, в нинішній ситуації не можуть вижити й опинились перед загрозою закриття. Для району, який традиційно належав до регіонів із надлишковою робочою силою, це означає створення масового безробіття, тому дуже важливо вибрати оптимальний курс розвитку кожного регіону.

Стратегічна мета перспективного розвитку Карпатського регіону, на думку багатьох спеціалістів, полягає в тому, щоб на основі розумного використання природних ресурсів створити ефективну систему ринкового типу, яка забезпечить населенню матеріальний добробут, а краю – екологічну безпеку. На моє глибоке переконання, одним із стратегічних напрямків розвитку Рахівщини в майбутньому має стати охорона унікальних природних екосистем та освоєння потужного рекреаційного потенціалу.

* Голос України, 9 квітня 1996 року, № 66 (1316)

По-перше, Рахівщина, на думку багатьох вчених, володіє справжнім екологічним феноменом: саме тут природа, порівняно з іншими регіонами, через важкодоступність зазнала найменших втрат і в багатьох місцях зберегла свій первинний стан. У районі знаходяться гора Говерла і всі шість вершин України, що піднімаються за дві тисячі метрів над рівнем моря, частково або повністю розташовані найбільші гірські масиви Українських Карпат – Черногірський, Марамороський, Свидовецький і Горганський. Рахівський район є одним з кращих лісних районів України. Його лісистість складає 67,8 відсотка. Тут зосереджена третина флори України та половина видів рослин і тварин Українських Карпат, які зафіксовані в Червоній книзі. На скелях Близиці, Герешаски, Ненески, Піп-Івана, Кузія росте кілька десятків видів рослин, яких в Україні більше ніде немає. Із 60 видів ссавців, поширених в Українських Карпатах, 54 зустрічаються в Рахівському районі, а деякі з них, як, наприклад, снігова і татранська полівки, довгокрилець існують тільки майже виключно тут. До того ж учені майже щорічно на території Рахівщини відкривають кілька нових для науки видів живих організмів. А унікальні праліси та високогірні лучні екосистеми Карпатського біосферного заповідника віднесені до найцінніших екосистем Землі і входять до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО. У високогір'ях Рахівщини формується Тиса, яка постачає водою багато районів Закарпаття, Румунії, Угорщини. Тут, на жаль, формуються і катастрофічні повені, які приносять колосальні матеріальні збитки зазначеним регіонам.

По-друге. Рахівщина володіє надзвичайно потужним рекреаційним потенціалом. Скажімо, на її території зафіксовано 82 джерела мінеральних вод і, за оцінкою спеціалістів, цей показник виводить район на перше місце в Україні. А квасівські мінеральні води із вмістом миш'яку мають лише два аналоги у світі. В лісах та на високогірних луках зустрічається близько 300 видів цінних лікарських рослин, в т.ч. такі унікальні, як радіола рожева (карпатський женьшень), тирлич жовтий, арніка гірська, ісландський мох, плаун-баранець тощо. За підрахунками фахівців, на території Рахівщини щорічно можна розміщати біля 320 тисяч бажаючих поліпшити здоров'я, а це майже в чотири рази перевищує чисельність населення району. Мальовничі ландшафти, цілюще гірське повітря, флора і фауна, надзвичайно сприятливі для відпочинку людей, особливо тих, які постраждали від Чорнобильської катастрофи, для розвитку санаторно-курортної справи, екотуризму.

Район надзвичайно сприятливий для гірськолижного спорту і туризму, а природний комплекс гори Драгобрат за світовими стандартами відповідає вимогам для проведення олімпійських ігор із зимових видів спорту.

По-третє. Соціально-економічна специфіка гірської Рахівщини, яка навіть на тлі інших районів Карпат відрізняється надзвичайно складними умовами для проживання та господарювання, особливо в сільському господарстві. Адже тут суворі природно-кліматичні умови і надзвичайне малоземелля. На одного жителя району припадає в середньому всього 0,01 гектара ріллі, або в 14 разів менше, ніж у Закарпатті, і в 17 разів менше за середньоукраїнський показник. Якщо сюди додати те, що значна частина району розміщена на висотах вище за 500 метрів над рівнем моря і має велику крутизну схилів та низьку якість ґрунтів, то зрозуміло, що для горян кожний кусень хліба завжди давався дуже важко. Висока густота населення гостро ставить проблему зайнятості людей, і як результат – низький рівень життя та матеріального добробуту жителів. Тому соціальною проблемою номер один тут завше було розширення сфер зайнятості. Ось чому туризм, рекреація з відповідним сервісом та організацією обслуговування, спорудженням інфраструктури може створити велику кількість робочих місць.

Розумної альтернативи туризму і рекреації в гірських регіонах просто не існує.

І на завершення. В районі вже діють Карпатський біосферний заповідник і ціла мережа інших природоохоронних територій, створена достатньо велика матеріально-технічна база для організації рекреації і туризму. Далеко за межами району відомі санаторії "Гірська Тиса", туристичні бази "Тиса", "Едельвейс", "Трембіта", "Молдова", ряд гірськолижних баз тощо.

Все це, а також прикордонне розташування, наявність розгалуженої транспортної інфраструктури, добра історична слава Рахова, етнографічні та культурні особливості краю, дозволяють розглядати район як своєрідний полігон, де розумна економічна політика може успішно поєднати регіональні, державні й міжнародні інтереси України, забезпечити при цьому прогрес у соціально-економічному житті одного з найзлидніших гірських регіонів. Але зрозуміло, що в умовах обвальної економічної кризи братися за переорієнтацію економіки району без створення дійового механізму залучення вітчизняного і зарубіжного капіталу справа безперспективна.

Тому з ініціативи виконкому Рахівської районної Ради народних депутатів, науковцями Карпатського біосферного заповідника, Інституту регіональних досліджень та екології Карпат НАН України, університету "Львівська політехніка" готується проект створення Рахівської вільної еколого-економічної зони. А міжнародний фонд розвитку Карпатського єврорегіону виділив для цих цілей спеціальний грант.

У світовій практиці добре відомий китайський, гонконгський, шенонський та інші варіанти вільних економічних зон, але досвіду застосування таких зон для розвитку екологічно вразливих гірських регіонів не так багато. І тому відомий Інститут "Схід-Захід" (США) та Фонд розвитку Карпатського євро регіону, підтримуючи ідею створення Рахівської вільної еколого-економічної зони, передбачають в першу чергу можливість відпрацювання тут моделі розвитку гірських регіонів та розповсюдження в перспективі цього досвіду на інші частини Карпат.

А проект, зокрема, передбачає розширення території Карпатського біосферного заповідника, розвиток санаторно-курортної зони, запровадження екологічно безпечних технологій та перепрофілювання окремих діючих виробництв, виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції та розвиток полонинського господарства, протиповеневих заходів та малої енергетики, освоєння мінеральних джерел, використання лікарських трав, дикоростучих плодів, ягід та грибів, розвиток туризму, спортивного мисливства та гірськолижного спорту, будівництво митних ліцензійних складів та інфраструктури прикордонного співробітництва тощо. Для визначених суб'єктів господарювання передбачається створення особливих економіко-правових, фінансово-кредитних умов, зокрема пільгового оподаткування, сприятливих умов для іноземних інвесторів.

На думку авторів проекту, його реалізація могла б дати значний поштовх для розвитку соціальної інфраструктури, створення додаткових робочих місць, зменшення антропогенного тиску на природні екосистеми, а в кінцевому результаті це позитивно позначилося б на економічній та соціально-екологічній ситуації в цьому регіоні. І хтозна, можливо, згодом Українські Карпати змогли б прийняти зимові Олімпійські ігри.

Федір Гамор,
директор Карпатського біосферного заповідника,
академік Української екологічної Академії наук,
доктор біологічних наук

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА від 16 березня 1998 р. № 292 Київ

Про заходи щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини на період 1998 – 2005 рр.

З метою підтримки розвитку гірської Рахівщини Закарпатської області, стабілізації соціально-економічного становища в регіоні, збереження унікальних природних екосистем, освоєння потужного рекреаційного потенціалу, створення на цій основі зони екологічно зорієнтованого туристично-оздоровчого комплексу, що має загальнодержавне значення, Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити заходи щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини на період 1998 – 2005 рр. (далі – Комплексна програма), розробленої і затвердженої Закарпатською обласною державною адміністрацією та Рахівською районною радою (додаються).

2. Міністерству економіки, Міністерству фінансів, іншим центральним органам виконавчої влади сприяти залученню коштів для забезпечення виконання заходів щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми з урахуванням фінансових можливостей держави.

3. Національному агентству з реконструкції та розвитку, Міністерству зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі, Міністерству економіки сприяти залученню в установленому порядку іноземних інвестицій та кредитів для реалізації Комплексної програми.

4. Міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Закарпатській обласній державній адміністрації щорічно до 1 березня року, що настає за звітним, подавати Міністерству економіки інформацію про виконання заходів щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми.

5. Міністерству економіки щорічно до 1 квітня року, що настає за звітним, подавати Кабінету Міністрів України узагальнену інформацію про виконання заходів, затверджених цією постановою.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Міністра економіки та голову Закарпатської обласної державної адміністрації.

Прем'єр-міністр України

В. Пустовойтенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
 постановою Кабінету Міністрів України
 від 16 березня 1998 р. № 292

ЗАХОДИ
щодо державної підтримки реалізації Комплексної програми
еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини
на період 1998 – 2005 рр.

(тис. гривень)

Перелік заходів	Термін реалізації (роки)	Обсяги фінансування (тис. гривень)					Виконавці
		всього	у тому числі за роками				
			1998	1999	2000	2001-2005	
Екологічна безпека							
Розвиток Карпатського біосферного заповідника	1998 – 2005	10387	1287	1300	1300	6500	Мінеко-безпеки

КАРПАТСЬКИЙ РЕГІОН: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ *

13-15 жовтня 1998 року в м. Рахові (Закарпатська обл.) відбулася міжнародна науково-практична конференція "Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку", присвячена 30-річчю Карпатського біосферного заповідника. Вона організована заповідником, Карпатським агентством регіонального розвитку та Фондом розвитку Карпатського Єврорегіону і проведена в рамках Проекту "Створення передумов для екологічно зорієнтованого сталого розвитку гірських населених пунктів Рахівського району Закарпатської області". В її роботі взяли участь науковці, працівники природоохоронних установ, представники адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів та місцевих органів влади, громадськості з України, Польщі, Угорщини, Словаччини, Румунії, Швейцарії, Франції, Молдови та США.

Учасників конференції привітав Голова Верховної Ради України О. М. Ткаченко.

Конференцію вступним словом відкрив директор Карпатського біосферного заповідника, доктор біологічних наук, академік Української екологічної академії наук Ф. Д. Гамор.

– У 1992 році в Ріо-де-Жанейро відбулася конференція ООН з питань охорони навколишнього середовища та розвитку, – сказав він, – на якій глави 179 держав світу на основі глибокого аналізу прийняли рішення, які мають глобальне значення для нинішніх і майбутніх поколінь. Серед них "План дій на ХХІ століття", в якому сформована стратегія сталого розвитку та Конвенція про збереження біологічного різноманіття. За час, що пройшов, в усіх країнах світу вживаються заходи щодо реалізації цих документів. Так, у жовтні 1995 року на Софійській конференції міністрів охорони навколишнього середовища була прийнята "Загальноєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття". В цьому ж році Верховна Рада України спеціальним Законом приєдналася до Конвенції "Про збереження біологічного різноманіття". Чимало робиться для впровадження у життя стратегії сталого розвитку. В багатьох країнах приймаються національні і місцеві програми дій. На Україні теж розпочалась така робота. Але на думку багатьох спеціалістів, з огляду на складність екологічної та соціально-економічної ситуації в Україні, реалізація стратегії сталого розвитку розгортається повільно. Потребує більшої координації робота по взаємодії у збереженні природних екосистем та соціально-економічного розвитку в країнах Карпатського регіону.

* Регіональна економіка, 1998, № 4. – С. 193 – 198.

– Гори відзначаються великою екологічною вразливістю, – продовжив промовець, – легко піддаються руйнації під впливом антропогенних факторів. Тут, як правило, панують безробіття і бідність, на порівняно низькому рівні знаходиться соціально-економічна сфера. Символічно і те, що наша конференція зібралась в місті Рахові, в географічному центрі Європи, у самому серці Карпат. Рахівщина відома в Україні і далеко за її межами, як регіон, де активно розробляються і практично впроваджуються принципи екологічно зорієнтованого сталого розвитку гірських територій України. Ця робота отримала високу оцінку Президента України та Ради Європи. Кабінет Міністрів України нещодавно прийняв Постанову "Про заходи щодо державної підтримки Комплексної програми еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини на період 1998-2005 рр.". Цей документ вперше на державному рівні зафіксував в Україні поняття еколого-економічного та соціального розвитку конкретної території, причому, на перше місце тут поставлена не економіка, а екологія. Така постановка питання має не тільки важливе науково-методичне, а й політичне значення.

– Відомо також, що активним проповідником ідеї сталого розвитку, міжнародно визнаним екологічним центром є Карпатський біосферний заповідник, який цими днями відзначає своє 30-річчя. Він відіграє важливу роль у збереженні біорізноманіття Карпат, проведенні наукових досліджень, поширенні екологічних знань серед населення, розробці природно-охоронних рекомендацій та підготовці кадрів у галузі охорони природи та заповідної справи.

– Охороняючи унікальні гірські екосистеми України та значну частину зникаючих у Європі видів рослин і тварин, заповідник входить до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО, нагороджений Радою Європи Європейським Дипломом.

...

На основі обговорення найважливіших проблем сталого розвитку Карпатського регіону конференція констатує, що:

Карпати – це легені Європи, тут формується клімат, очищується повітря, бере початок багато рік, які постачають воду для десятків мільйонів мешканців Європи. Проте висока щільність населення, непродумане розміщення продуктивних сил і безсистемне використання природних ресурсів породжують багато екологічних та соціально-економічних проблем, зволікання з вирішенням яких загрожує важкими наслідками для багатьох країн Середньої Європи. Зокрема, порушення екологічної рівноваги в горах зумовлює негативні зміни гідрологічного режиму та водного балансу в басейнах Тиси, Дністра, Пруту, що призводить до катастрофічних повеней, які важким тягарем лягають на плечі економіки України та її сусідів.

З часу прийняття Стратегії сталого розвитку в Ріо-де-Жанейро в 1992 році в усіх країнах Карпатського регіону проходить її осмислення, вживаються заходи щодо впровадження цих ідей у практичне життя. Не є винятком і Україна, де здійснюються економічні реформи та зміна форм власності. Однак ці процеси в Україні супроводжуються кризовими явищами в суспільстві, що вимагає негайного переходу до реалізації ідей сталого розвитку.

Учасники міжнародної конференції, керуючись "Порядком денним на XXI століття" (Ріо-де-Жанейро, 1992), рекомендують:

1. Парламентам та урядам країн Карпатського Єврорегіону пришвидшити розробку й прийняття національних і місцевих стратегій сталого розвитку, які мають стати основою державної політики в галузі охорони та використання природних ресурсів, розробки державних програм соціально-економічного розвитку. В національних стратегіях провідне місце надати регіональним аспектам та практичним питанням стабілізації екологічної та соціально-економічної ситуації на конкретних територіях.

2. Особливу увагу приділити вирішенню проблем сталого розвитку в гірських регіонах. Кабінету Міністрів України затвердити проект Державної програми соціально-економічного розвитку Карпатського регіону і забезпечити її практичну реалізацію.

3. Верховній Раді України пришвидшити розгляд і затвердження розроблених пакетів документів про створення спеціальних (вільних) економічних зон в Карпатському регіоні, спрямованих на покращення екологічної ситуації та ефективне використання рекреаційного потенціалу території. В першочерговому порядку створити у Рахівському районі Закарпатської області спеціальну еколого-економічну зону, яка стане полігоном для відпрацювання моделі сталого розвитку.

4. Створити сприятливий економіко-правовий режим для залучення іноземних інвестицій та участі підприємницьких структур і приватного бізнесу в реалізації екологічних проектів і програм.

5. Враховуючи великий рекреаційний потенціал Карпат та резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи, що була прийнята у січні 1998 року, вважати розвиток туризму та рекреації запорукою сталого розвитку Карпатського регіону. Кабінету Міністрів України розробити національну програму освоєння рекреаційного потенціалу Українських Карпат.

6. Мінекобезпеки України забезпечити реалізацію ефективної екологічної політики в Карпатському регіоні, зокрема провести інвентаризацію джерел забруднення довкілля та екологонебезпечних

об'єктів з метою їх переорієнтації чи ліквідації. Активізувати міжнародну співпрацю з метою вирішення проблем транскордонного забруднення довкілля.

7. Ширше залучати науково-дослідні установи до вирішення проблем сталого розвитку та охорони довкілля. Активізувати роботи щодо створення регіональної системи екологічного моніторингу та формування банку екологічної інформації.

8. Активніше пропагувати поняття "сталий розвиток" (sustainable development) через засоби масової інформації, запроваджувати його у нормативно-правові документи та учбові програми навчальних закладів.

9. Зважаючи на велике природоохоронне значення Карпатського регіону для всього європейського континенту, приділити особливу увагу створенню екологічної мережі в Українських Карпатах та її інтеграції в Європейську екомережу шляхом створення транскордонних міжнародних природоохоронних резерватів.

10. 3 метою створення Міжнародного правового поля в галузі збереження природи та соціально-економічного розвитку країн Карпатського регіону урядам цих країн розробити і прийняти Карпатську конвенцію сталого розвитку.

11. Активізувати прикордонне співробітництво країн Карпатського регіону шляхом спрощення процедури переходу громадян через кордон, відкриття нових пунктів переходу та маршрутів міжнародного залізничного сполучення. Просити уряди України та Румунії надати діючим пунктам переходу на українсько-румунському кордоні у Рахові та Валя-Вішеулуй статусу міжнародних і відновити роботу Рахівської митниці. У зв'язку з нагородженням Радою Європи Карпатського біосферного заповідника Європейським дипломом і враховуючи його важливе екологічне та соціально-економічне значення, Кабінету Міністрів України прийняти Постанову "Про заходи щодо розвитку Карпатського біосферного заповідника".

12. Органам місцевого самоврядування та громадським організаціям Карпатського регіону розширити та активізувати діяльність, спрямовану на втілення ідей сталого розвитку.

Ф. Д. Гамор,
доктор біологічних наук, професор,
Карпатський біосферний заповідник (м. Рахів)

І. І. Волощук,
професор (Словаччина)

ЧОМУ ВИХОДЯТЬ РІКИ З БЕРЕГІВ? *

У вітчизняній і зарубіжній пресі дуже активно обговорюють наслідки катастрофічних повеней на Закарпатті. Одні автори, особливо ті, що причетні до лісогосподарської науки і практики, всіляко прагнуть аргументувати відсутність впливу господарської діяльності у горах на результати паводка. Інші навпаки – в агресивній формі стверджують, що саме через суцільну вирубку лісів на схилах маємо такі катастрофічні наслідки. Лунають заклики притягнути винних до відповідальності. Цитують навіть висловлювання однієї з румунських газет про намір уряду їхньої країни звернутися до Міжнародного суду про стягнення з України збитків, завданих цьогорічним паводком притисянським повітам Румунії. Згадують узагальнюючі матеріали словацької преси, згідно з якими причини паводків за останні десятиріччя, що мали місце в Словаччині, Угорщині, Польщі та західних регіонах України, також треба шукати в методах господарювання в Карпатах. Ми виступаємо за об'єктивний аналіз екологічних причин катастрофічних стихійних явищ, за пошук шляхів зменшення їх руйнівного впливу в майбутньому.

Протягом останніх десятиріч регіони Українських Карпат періодично зазнають величезних людських, матеріальних і моральних втрат від катастрофічних повеней та інших екологічних лих. Але найбільше потерпають Закарпаття та сусідні європейські країни. Так, внаслідок повені 1970 року на річках Тиса і Прут Угорщина та Румунія зазнали збитків, які сягнули десяти відсотків їхнього річного національного доходу. Повені 1992 – 1993 років завдали збитків Закарпатській області на суму, еквівалентну сотням мільйонів американських доларів.

Ще більшою є шкода від паводків 1998 року. Великих збитків завдають народному господарству також ерозійні процеси, зсуви та селеві потоки. Тому оголошення Закарпатської області зоною надзвичайної екологічної ситуації є особливо актуальним. Але викликає занепокоєння, що у документах, прийнятих у зв'язку з цим, не сказано жодного слова про ліквідацію причин катастрофічних повеней, що породжені недалекоглядною діяльністю людини.

Закарпатська область на 75 відсотків – гірська територія. Тут протікає 9429 річок сумарною довжиною 19866 кілометрів. Середня густина їх мережі становить 1,7 кілометра на один квадратний кілометр і є найбільшою в Україні. Отож Закарпаття належить до регіонів з особливою екологічною вразливістю.

Однак протягом багатьох десятиріч, без врахування специфіки гірських умов, тут здійснювали – і здійснюють! – непередумане інтенсивне

* Голос України, 26 січня 1999 року, № 13 (2015)

господарювання. У великих обсягах, особливо у повоєнний період, вели суцільні рубки лісу, безсистемне будівництво доріг і трельовочних волоків, нафто- і газопроводів, ліній електропередач, розорюючи крутосхили... На думку вчених-екологів, тут уже давно порушено екологічну рівновагу. І тому сьогодні треба чітко усвідомлювати: поряд з катастрофами природи, що періодично нагадують про себе у вигляді надмірних опадів, все-таки однією з основних причин стихійного лиха є надмірне вирубування лісів у минулому та супутня господарська діяльність.

Цілком зрозуміло, що зменшення процента лісистості, зниження верхньої межі лісу, докорінна зміна вікової структури деревостанів, трансформація мішаних лісів на монокультури на великих площах – усе це істотно порушило водний і гідрологічний режим значних водозбірних басейнів. Масове вирубування лісів гірської частини Закарпаття призвело до того, що сьогодні молодняки і середньовікові насадження сягають семидесяти відсотків. А в окремих лісгоспах, як, наприклад, у Ясінянському, де якраз формується верхній водозбір Тиси, цей показник є ще більшим і виходить за межі науково обґрунтованих норм. Бо відомо, що лісова екосистема сповна виконує водорегулюючу функцію лише у віці ста і більше років.

За висновками академіка М. Голубця, глибокі антропогенні зміни біоценотичного покриву обумовили збільшення поверхневого стоку вчетверо, а зниження сумарного випаровування і випаровування води, що затримуються на кронах дерев, – на десять відсотків. Окрім того, внаслідок величезних ерозійних процесів у горах відбувається замулення русел Тиси та її притоків, що також сприяє підвищенню рівня води у них. За деякими підрахунками, ріки Закарпаття щорічно виносять майже 1,8 мільйона тонн твердих наносів. Під час великих дощів ця кількість намулу зростає в декілька разів, осідає на дно рік та змінює їх русла.

Тепер на всіх рівнях говорять про те, що в останні роки в Закарпатті недоосягається лісовий фонд, визначений розрахунковою лісосікою. І це справді так. Але ми замовчуємо те, що лісозаготівлі нерідко ведуть уздовж річок, гірських потоків та поблизу автомобільних доріг. У такий спосіб у багатьох місцях знищують водоохоронні лісосмуги і навіть вирубують верби та вільхи на берегах.

Підтвердженням того, що від режиму лісокористування багато в чому залежать обсяги збитків від повеней, можуть бути праліси Угольсько-Широколужанського масиву Карпатського біосферного заповідника. У зоні їх розміщення ні в попередні роки, ні тепер паводок не наніс таких великих збитків, як, скажімо, у сусідній Усть-Чорнянській долині, де чи не найбільше вирубують ліси.

Можна навести і багато інших складових причин повеней – ліквідація дамб, що колись існували, безсистемний забір гравію і каменю,

захарашення порубочними рештками гірських потоків, відсутність належного берегоукріплення. Але сьогодні водночас з ліквідацією наслідків стихії треба думати і про усунення причин, які породжують ту стихію.

На наше глибоке переконання, без переорієнтації народногосподарського комплексу гірської частини Закарпаття у бік розвитку екологічно безпечних видів діяльності цьому краю завжди потенційно будуть загрожувати не тільки повені, а й інші стихійні біди. Отже, на наш погляд, треба подумати про обмеження або навіть відмову, як це зроблено в багатьох гірських країнах Європи, від суцільних рубок у горах. Таке рішення, по-перше, стало б цілком співзвучним із Лісовим кодексом України, у статті 3-й якого підкреслено, що "ліси України... виконують переважно екологічні (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні), естетичні, виховні та інші функції, мають обмежене експлуатаційне значення і підлягають обліку та охороні". По-друге, треба з урахуванням досвіду зарубіжних країн розробити і впроваджувати Державну програму протиповеневих заходів, особливо у верхній течії Тиси та найбільших її притоків. По-третє, з метою створення сприятливих умов для запровадження екологічно безпечних видів діяльності, зокрема розвитку туристично-рекреаційної індустрії, створити у верхів'ях басейну Тиси на території Рахівського району та інших гірських частинах Закарпаття спеціальні еколого-економічні зони. І, по-четверте, вжити заходів для розширення мережі об'єктів природно-заповідного фонду, насамперед території Карпатського біосферного заповідника, модель якого дозволяє поєднати охорону природи та інтереси місцевого населення.

Крім того, треба звернути увагу на ще одну проблему, яка боляче нагадала про себе після повені. Йдеться про побутове сміття. Викликає справжній жах те, в якому стані опинилися тепер береги Тиси й інших річок. Сьогодні це справжні сміттєпроводи. Всі берегові насадження, на декілька метрів у висоту, від першого гірського населеного пункту і, очевидно, до самого Дунаю, буквально вкутані найрізноманітнішими побутовими відходами та іншим непотребом. Це створює загрозу не тільки виникнення епідемій, а й підриває імідж України. Треба всім зацікавленим органам повести рішучу боротьбу з цим ганебним явищем!

Думаю, що запропоновані заходи не лише зменшать імовірність повеней, але і створять передумови для практичного впровадження в Карпатському регіоні прийнятої на конференції ООН в Ріо-де-Жанейро в 1992 році стратегії сталого розвитку.

Федір Гамор,
директор Карпатського біосферного заповідника,
академік Української екологічної академії наук,
доктор біологічних наук.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону

Цей Закон встановлює мораторій на проведення суцільних рубок в ялицево-букових деревостанах, рубок головного користування у високогірних лісах, в лісах в лавинонебезпечних та селенебезпечних басейнах та в берегозахисних ділянках лісу в Карпатському регіоні України.

Завданням Закону є забезпечення екологічно збалансованого лісокористування, запобігання проявам згубних наслідків природних явищ, посилення водоохоронних, захисних, кліматорегулюючих, санітарно-гігієнічних та інших корисних властивостей лісів, охорона здоров'я населення та його естетичне виховання.

Відносини у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів регулюються Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища", Лісовим кодексом України, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

РОЗДІЛ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

вибіркові рубки – рубки, під час яких періодично вирубується частина дерев перестійного і стиглого віку (при цьому способі рубок ділянка постійно залишається вкритою лісовою рослинністю);

поступові (рівномірно-поступові, групово-поступові) рубки – рубки, під час яких передбачається вирубка деревостану за кілька прийомів;

вужьколісосічні рубки – рубки, під час яких на вужьких лісосіках (завширшки до 50 метрів) вирубується весь деревостан, за винятком насінників, життєздатного підросту і молодняка, цінних і рідкісних видів дерев та чагарників, що підлягають збереженню;

пологі схили – схили стрімкістю до 11 градусів;

спадисті схили – схили стрімкістю 11 – 20 градусів;

стрімкі схили – схили стрімкістю 21 – 30 градусів на південних і 21 – 35 градусів на північних схилах;

берегозахисні ділянки – смуги лісу завширшки 150 – 200 метрів вздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ, інших водних об'єктів.

РОЗДІЛ II

ЗАБОРОНА РУБОК ГОЛОВНОГО КОРИСТУВАННЯ, ОБМЕЖЕННЯ ОКРЕМИХ СПОСОБІВ РУБОК ТА КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ МОРАТОРІЮ НА РУБКИ

Стаття 2. Введення мораторію на рубки головного користування

З метою збереження корисних властивостей лісів та забезпечення запобігання проявам згубних наслідків природних явищ у Карпатському регіоні вводиться мораторій на проведення рубок головного користування:

у високогірних лісах, що розташовані вище 1100 метрів над рівнем моря;

у лісах в лавинонебезпечних басейнах (смуги лісу по верхній його межі залежно від довжини безлісного схилу);

у лісах в селенебезпечних басейнах (усі ліси в зонах формування селей, що встановлюються національною гідрометеорологічною службою);

у берегозахисних ділянках лісу.

Стаття 3. Введення мораторію на проведення суцільних рубок головного користування в ялицево-букових деревостанах

На проведення суцільних рубок головного користування в ялицево-букових деревостанах на стрімких схилах в усіх лісах Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської та Чернівецької областей вводиться мораторій строком на 10 років.

Стаття 4. Обмеження рубок на пологих і спадистих схилах

На пологих і спадистих схилах в ялицево-букових деревостанах проводяться тільки вибіркові, поступові і вузьколісосічні рубки. Площа лісосік поступових рубок не повинна при цьому перевищувати в лісах першої групи – 3 гектари, а в лісах другої групи – 5 гектарів. Ширина вузьколісосічних рубок не повинна перевищувати 50 метрів.

Стаття 5. Заборона суцільних рубок головного користування на стрімких схилах

На стрімких схилах в особливо захисних ділянках лісу забороняються усі способи рубок, крім вибіркових і поступових, при цьому площа лісосік поступових рубок не повинна перевищувати в лісах першої групи – 3 гектари, в лісах другої групи – 5 гектарів.

Стаття 6. Обмеження окремих способів рубок у смугах відведення каналів, гідротехнічних та інших споруд міжгосподарського значення

На ділянках із штучно створеними лісонасадженнями та природними лісами у смугах відведення каналів, гідротехнічних споруд та інших споруд міжгосподарського значення допускаються лише рубки догляду та санітарні рубки, що проводяться згідно з рекомендаціями органів лісового господарства.

Користувачі, що експлуатують такі канали та споруди, за погодженням із органами державної лісової охорони в обов'язковому порядку здійснюють посадку, догляд і охорону лісів у смугах відведення каналів, гідротехнічних споруд та інших споруд міжгосподарського значення.

Стаття 7. Екологічні та технологічні вимоги щодо розміщення лісосік

З метою недопущення розвитку ерозійних процесів, збереження та відтворення лісового фонду, створення сприятливих умов для ведення лісового господарства вирубка лісу повинна здійснюватися виключно за умов дотримання екологічних та технологічних вимог.

Розміщення лісосік вузьколісосічних рубок допускається тільки в довжину по горизонталі, а на пересічному рельєфі – паралельно до водотоків. Вздовж схилу лісосіка може розміщуватися лише у виняткових випадках за погодженням з органами виконавчої влади з питань навколишнього природного середовища, при відсутності небезпеки виникнення ерозійних процесів і використанні підвісних механізмів для трелювання.

Стаття 8. Контроль за дотриманням мораторію на рубки

Органи виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища та лісового господарства забезпечують постійний контроль за виконанням вимог екологічно безпечного та збалансованого ведення лісового господарства, дотриманням мораторію та обмеженням рубок згідно з вимогами, передбаченими статтями 2 – 6 цього Закону.

РОЗДІЛ III

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИРОДОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ. РОЗШИРЕННЯ МЕРЕЖІ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ

Стаття 9. Природозберігаючі вимоги щодо заготівлі та вивезення деревини

Заготівля та вивезення деревини в гірських лісах Карпатського регіону починаючи з 2005 року проводиться тільки з використанням колісних та гужових засобів, повітряно-трелювальних установок, а також

з відновленням системи вузькоколієнок та оптимізацією мережі лісових доріг.

Розширити до 2010 року мережу лісовозних доріг з твердим покриттям в лісах регіону до 10 кілометрів на 1000 гектарів.

Стаття 10. Розширення мережі природно-заповідних територій та об'єктів

У Карпатському регіоні мережу природно-заповідних територій та об'єктів розширити за рахунок збільшення частки та розширення площ природних та біосферних заповідників, національних природних та регіональних ландшафтних парків, заказників, заповідних урочищ, пам'яток природи з доведенням до 2005 року рівня заповідності до 20 відсотків відповідно до законодавства.

Стаття 11. Розширення мережі природних лікувальних ресурсів та естетичне виховання населення

Мережу санітарно-гігієнічних та оздоровчих лісів (ліси населених пунктів, ліси зелених зон навколо населених пунктів і промислових підприємств, ліси першого і другого поясів зон санітарної охорони джерел водопостачання та ліси зон округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій), а також об'єктів використання мінеральних вод для бальнеологічного лікування розширити до 15 відсотків від загальної площі лісів Карпатського регіону.

Сприяти естетичному та екологічному вихованню населення України шляхом впровадження дошкільних та шкільних освітніх програм та тренінгів з охорони і захисту лісу.

РОЗДІЛ IV

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування; статті 3, 4, 5 набирають чинності з 1 січня 2001 року; стаття 9 набирає чинності з 1 січня 2005 року.

2. Кабінету Міністрів України:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом;

протягом 2000 – 2001 років провести відмежування в натуру прибережних захисних смуг і водоохоронних зон у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях;

переглянути існуюче віднесення лісів Карпатського регіону до категорії захисності з метою збільшення площі лісу, що має захисні властивості, відповідно до вимог лісового законодавства;

запровадити до 2010 року систему заходів щодо широкого лісовідновлення у корінних лісах, у тому числі на верхній межі лісу, вздовж річок та потоків та на еродованих схилах, переважно на основі природного лісовідновлення;

розробити до 2005 року програму впровадження технологій вторинної переробки деревини та її відходів;

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до Лісового кодексу України та Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" з метою сприяння сталому екологічно збалансованому розвитку Карпатського регіону та підтримки традиційних форм господарювання у регіоні.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 10 лютого 2000 року

№ 1436-III

ВІД ПАВОДКУ ДО ПАВОДКУ *

Паводок, який вкотре спіткав Закарпаття, вимагає не тільки ліквідації його пагубних наслідків, а й об'єктивного аналізу причин, що підсилюють руйнівну дію катастрофічних стихійних явищ у Карпатському регіоні. Попри всі дискусії, що точаться в суспільстві навколо цієї проблеми, вчені-екологи та й значна частина населення вважають, що однією з причин цього лиха є порушення екологічної рівноваги у горах. Ця думка, наприклад, отримала однозначне схвалення на багатьох наукових форумах, зокрема на міжнародній науково-практичній конференції "Екологічні та соціально-економічні аспекти катастрофічних стихійних явищ у Карпатському регіоні (повені, селі, зсуви)" (Рахів, 1999). Внаслідок багатовікової господарської діяльності у горах лісистість Українських Карпат зменшилась із 95 до 53 відсотків, знижено на 200-300 м верхню межу лісу, порушено вікову структуру деревостанів. В їх складі більш ніж 70 відсотків становлять молодняки та середньовікові насадження, водорегулююча роль яких набагато нижча, ніж у перестиглих та перестійних лісах. На площі понад 100 тис. гектарів створено монокультури смереки, які також менше утримують вологу. Крім того, велика розораність гірських крутосхилів, пасовищна деградація гірських лук, повальне застосування тракторного трелювання деревини з гір, будівництво нафто- і газопроводів, ліній електропередач, безсистемне прокладання великої кількості ґрунтових гірських доріг викликають величезні ерозійні процеси, внаслідок яких утворюються селі, зсуви, замулюються русла гірських рік і потоків. Саме тому в експертному висновку державної комісії з вивчення причин листопадового 1998 р. паводку в Закарпатті, який підписали керівники 9 міністерств і відомств України, записано: "...доцільно здійснити заходи щодо переорієнтації господарського комплексу гірської частини Закарпаття в бік розвитку еколого-безпечних видів діяльності, зокрема розширення рекреаційного використання лісів та збільшення площі природно-заповідних територій. З метою забезпечення сприятливих умов для розвитку туристично-рекреаційної індустрії слід створити у верхів'ях басейну Тиси спеціальні еколого-економічні зони, передовсім на території Рахівського району".

На жаль, нічого цього не робиться, хоча антропогенна руйнація гірських екосистем не припиняється. Більше того, за даними органів державної статистики, тільки в Закарпатській області обсяги лісозаготівель, які здійснюються переважно суцільними рубками, із застосуванням екологічно шкідливих технологій, у минулому році порівняно з 1997-им зросли наполовину. Варто нагадати, що внаслідок багаторічних досліджень впливу рубок на структуру водного балансу

* Урядовий кур'єр, 17 березня 2001 року, № 48

водозбірних басейнів, відомий вчений-лісознавець О. В. Чубатий у монографії "Гірські ліси – регулятори водного режиму" (1984) дійшов висновку, "що шкода, яку завдає навколишньому середовищу порушення оптимальних гідрологічних умов лісових масивів, в економічному сенсі може бути більш істотною, ніж вартість вилученої із лісового біоценозу деревини". На цьому тлі досить дискусійно виглядають твердження Національної Академії наук з цих питань, які опубліковані у місцевій пресі напередодні цьогорічного паводку.

Тому, на наше глибоке переконання, хоч які б великі кошти виділяла держава на ліквідацію наслідків катастрофічних повеней, без зміни режиму господарювання в горах, цьому краю завжди потенційно загрожуватимуть не тільки паводки, а й інші стихійні лиха. Це красномовно підтверджує й досвід сусідніх гірських європейських країн.

Враховуючи це, для зменшення ймовірності виникнення в майбутньому катастрофічних стихійних явищ у горах доцільно було б прийняти указ Президента України про додаткові заходи щодо вивчення та попередження причин виникнення катастрофічних стихійних явищ у Карпатському регіоні, у якому передбачити:

по-перше, широкомасштабні комплексні дослідження стану природних гірських екосистем Карпатського регіону та, з урахуванням досвіду європейських гірських країн, розробити екологічно обґрунтовані протиповеневі і протиерозійні заходи у верхів'ях басейнів Тиси, Дністра, Прута та інших гірських рік;

по-друге, прийняття Державної програми переорієнтації господарського комплексу гірської частини Закарпаття в бік розвитку екологічно-безпечних видів діяльності, створення тут туристично-рекреаційної індустрії, розширення площі природно-заповідних територій;

по-третє, враховуючи особливу роль верхів'я басейну Тиси у формуванні катастрофічних паводків та з метою відпрацювання моделі сталого розвитку в гірських регіонах Карпат, подання на розгляд Верховної Ради проект закону щодо запровадження в Рахівському районі Закарпатської області еколого-економічного експерименту із наданням суб'єктам господарювання, що розвивають екологічно-безпечні види діяльності, пільгового кредитування, податкових та митних пільг;

Нарешті, у зв'язку з підготовкою до відзначення оголошеного ЮНЕСКО 2002-го роком гір, здійснення комплексу заходів із поліпшення соціально-економічного становища горян, збереження природного та культурного спадку гір, вдосконалення еколого-освітньої роботи та формування екологічної культури населення.

Прийняття такого документа могло б створити позитивний імідж Україні напередодні саміту глав держав Карпатського регіону, проведення якого за ініціативою Міжнародного фонду охорони природи (WWF) передбачається в Бухаресті весною цього року.

Федір ГАМОР,
директор Карпатського
біосферного заповідника,
доктор біологічних наук

П О С Т А Н О В А
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**Про інформацію Кабінету Міністрів України про
здійснення державної політики щодо виконання законів
України "Про природно-заповідний фонд України" і
"Про охорону культурної спадщини" та про дотримання
посадовими особами вимог чинного законодавства
стосовно Національного заповідника "Хортиця" й інших
історико-культурних заповідників і об'єктів
природно-заповідного фонду**

Виходячи з екологічної, наукової, естетичної, господарської, історико-культурної цінності територій та об'єктів природно-заповідного фонду і культурної спадщини,

Верховна Рада України постановляє:

6. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

- розробити та внести на розгляд Верховної Ради України:

до 1 березня 2003 року проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про природно-заповідний фонд України", в якому, зокрема, передбачити зміцнення правових засад діяльності служби державної охорони природно-заповідного фонду, удосконалення процедур створення та оголошення територій і об'єктів природно-заповідного фонду, забезпечення врахування пропозицій громадськості та інтересів місцевих жителів у діяльності установ природно-заповідного фонду;

до 1 грудня 2002 року проект Закону України "Про екологічну мережу";

до 1 грудня 2002 року проект Закону України "Про національний екологічний фонд";

до 1 липня 2003 року проект Концепції Державної програми збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвитку природно-заповідної справи в Україні в контексті основних засад сталого розвитку та синтезу природно-заповідної і культурної спадщини;

до 1 липня 2003 року Державну комплексну програму сталого розвитку гірських районів України;

до 1 вересня 2003 року пропозиції щодо вдосконалення забезпечення виконання вимог міжнародних конвенцій з питань збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та сплати відповідних внесків;

до 1 вересня 2003 року пропозиції щодо приєднання України до Європейської конвенції про ландшафти;

- створити протягом 2003-2004 років на території Карпатського біосферного заповідника (Закарпатська область) еколого-освітній центр "Центр Європи";

- вжити заходів для розширення переліку платних послуг, що надаються установами природно-заповідного фонду, для подальшого цільового використання коштів на здійснення природоохоронних заходів, забезпечити розширення використання коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища для здійснення невідкладних заходів щодо збереження природно-заповідного фонду України;

- передбачити у проекті Закону України про Державний бюджет України на 2003 рік і на наступні роки видатки в обсягах, що забезпечують збереження біологічного та ландшафтного різноманіття на територіях природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення;

- активізувати роботу щодо створення міжнародних біосферних заповідників;

- посилити кадрове забезпечення установ природно-заповідного фонду України;

- здійснити роботи з аерофотозйомки територій природно-заповідного фонду;

- забезпечити додержання вимог збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду в процесі здійснення земельної реформи;

...

Голова Верховної Ради України

В. Литвин

м. Київ, 12 вересня 2002 року

№ 140-IV

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат

Верховна Рада України постановляє:

Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат, підписану 22 травня 2003 року в м. Києві, ратифікувати (додається).

Президент України

Л. Кучма

м. Київ, 7 квітня 2004 року

№ 1672-IV

Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат

Офіційний переклад

"Сторони",

ВИЗНАЮЧИ, що Карпати є унікальним природним скарбом визначної краси та екологічної цінності, важливим центром біорізноманіття, головним водозбором великих річок, необхідним середовищем існування та притулком для багатьох видів рослин і тварин, які знаходяться під загрозою зникнення та найбільшою у Європі територією з незайманими лісами, та

УСВІДОМЛЮЮЧИ, що Карпати є важливою частиною екологічного, економічного, культурного, рекреаційного довкілля та середовища існування у серці Європи, спільного для багатьох народів та країн;

УСВІДОМЛЮЮЧИ важливість та екологічну, культурну і соціально-економічну цінність гірських регіонів, що спонукало Генеральну Асамблею Організації Об'єднаних Націй проголосити 2002 рік міжнародним роком гір;

ВИЗНАЮЧИ важливість гірських регіонів, як це закріплено у розділі 13 (Сталий розвиток гірських регіонів) Декларації щодо довкілля та розвитку ("Порядок денний на 21 сторіччя", Ріо-де-Жанейро, 1992 рік), а також у Плані дій Світового Самміту з проблем сталого розвитку,

ПОСИЛАЮЧИСЬ на Декларацію з питань довкілля та сталого розвитку в Карпатському та Дунайському регіонах (Бухарест, 2001 рік);

БЕРУЧИ ДО УВАГИ відповідні положення і принципи, закріплені у відповідних глобальних, регіональних і субрегіональних правових документах, стратегіях і програмах з довкілля;

МАЮЧИ НА МЕТІ забезпечити більш ефективне виконання таких вже існуючих інструментів, та МАЮЧИ ЗА ОСНОВУ інші міжнародні програми;

ВИЗНАЮЧИ, що Карпати являють собою середовище, в якому проживає місцеве населення, та

ВИЗНАЮЧИ внесок місцевого населення у сталий соціальний, культурний і економічний розвиток та у збереження традиційних знань у Карпатах;

ВИЗНАЮЧИ важливість субрегіональної співпраці для охорони та сталого розвитку Карпат у контексті процесу "Довкілля для Європи";

ВИЗНАЮЧИ досвід, отриманий в рамках Конвенції щодо охорони Альп (Зальцбург, 1991 рік), як успішну модель для охорони довкілля та сталого розвитку гірських регіонів, що забезпечує гарну основу для нових партнерських ініціатив та подальшого зміцнення співпраці між Альпійськими та Карпатськими державами;

УСВІДОМЛЮЮЧИ той факт, що зусилля, спрямовані на охорону, збереження та стале використання природних ресурсів Карпат, не можуть бути досягнуті лише однією країною, а вимагають регіональної співпраці; а також, що зростає важливість транскордонного співробітництва у досягненні екологічної цілісності;

Домовилися про таке:

Стаття 1. Сфера застосування

1. Конвенція застосовується до Карпатського регіону (далі – "Карпати"), який буде визначений на Конференції Сторін.

2. Кожна Сторона може поширити застосування цієї Конвенції та її протоколів на додаткові частини її національної території, зробивши відповідну заяву Депозитарію, за умови, що таке розширення необхідне для виконання положень Конвенції.

Стаття 2. Загальні цілі та принципи

1. Сторони проводять всебічну політику та співпрацюють для охорони та сталого розвитку Карпат з метою, зокрема, поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік та громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини.

2. Для досягнення цілей, зазначених у пункті 1, Сторони вживають відповідних заходів у сферах, охоплених у статтях 4-13 цієї Конвенції, підтримуючи:

- a) принципи запобігання та застереження;
- b) принцип "забруднювач платить";
- c) участь громадськості та залучення заінтересованих організацій;
- d) транскордонну співпрацю;
- e) інтегроване планування та управління земельними та водними ресурсами;
- f) програмний підхід; та
- g) екосистемний підхід.

3. Для досягнення цілей, визначених цією Конвенцією, та забезпечення її виконання Сторони можуть, у разі необхідності, розробляти та приймати Протоколи.

Стаття 3. Інтегрований підхід до управління земельними ресурсами

Сторони застосовують підхід інтегрованого управління земельними ресурсами, як це визначено у розділі 10 "Порядку денного на 21 сторіччя", шляхом розробки і виконання відповідних інструментів, таких як плани щодо інтегрованого управління, що стосуються територій цієї Конвенції.

Стаття 4. Збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття

1. Сторони здійснюють політику, спрямовану на збереження, стале використання та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття на всій території Карпат. Сторони вживають відповідних заходів для того, щоб забезпечувати високий рівень охорони та сталого використання природних та напівприродних середовищ існування, їхню цілісність і взаємозв'язок, а також видів флори і фауни, характерних для Карпат та, зокрема, охорону зникаючих видів, ендемічних видів та великих хижаків.

2. Сторони сприяють належному поводженню з напівприродними середовищами існування, відтворенню деградованих середовищ існування та підтримують розробку та виконання відповідних планів управління.

3. Сторони проводять політику, спрямовану на запобігання ввезенню неаборигенних видів та поширенню генетично модифікованих організмів, які становлять загрозу екосистемам, середовищам існування чи видам, а також на їхній контроль або знищення.

4. Сторони розвивають сумісні системи моніторингу, координовані регіональні інвентаризації видів та середовищ існування, координовані наукові дослідження та їхню роботу у мережі і/або сприяють їм.

5. Сторони співпрацюють щодо розвитку екологічної мережі в Карпатах як складової частини всеєвропейської екологічної мережі, створення та підтримання Карпатської мережі природоохоронних територій, а також посилюють заходи щодо збереження та сталого управління на територіях, розташованих за межами природоохоронних територій.

6. Сторони вживають відповідних заходів для включення цілей збереження та сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття до окремих напрямків державної політики, таких як гірське сільське господарство, гірське лісове господарство, управління басейнами річок, туризм, транспорт та енергетика, промисловість та гірничодобувна діяльність.

Стаття 5. Просторове планування

1. Сторони проводять політику просторового планування, спрямовану на охорону та сталий розвиток Карпат, яка враховує особливі екологічні та соціально-економічні умови в Карпатах та їхніх гірських екосистем, та є вигідним для місцевого населення.

2. Сторони прагнуть координувати просторове планування на прикордонних територіях, шляхом розробки транскордонних та/або регіональних політики та програм просторового планування, покращення та підтримки співпраці між відповідними регіональними та місцевими установами.

3. Розробляючи програми та політику просторового планування, особливу увагу, зокрема, слід звернути на:

a) транскордонну транспортну, енергетичну і телекомунікаційну інфраструктуру та послуги;

b) збереження та стале використання природних ресурсів;

c) узгоджене планування міських та селищних прикордонних територій;

d) запобігання транскордонному впливу забруднення;

e) інтегроване планування землекористування та оцінка впливу на довкілля.

Стаття 6. Стале та інтегроване управління водними ресурсами та річковими басейнами

Сторони, враховуючи гідрологічні, біологічні і екологічні, а також інші особливості басейнів гірських річок:

a) вживають відповідних заходів для сприяння політиці, що поєднує стале використання водних ресурсів та планування землекористування, маючи на меті здійснення політики та планів, які ґрунтуються на інтегрованому підході щодо управління річковими басейнами, визнаючи важливість попередження, управління і контролю над забрудненнями і повеннями, зменшення фрагментації водних середовищ існування;

b) проводять політику, спрямовану на стале управління поверхневими та підземними водними ресурсами, забезпечуючи достатнє постачання поверхневих та підземних вод гарної якості, яке необхідне для сталого, збалансованого та раціонального водокористування, а також належне знезараження та обробку стічних вод;

c) проводять політику, спрямовану на збереження природних водостоків, джерел, озер та ресурсів підземних вод, а також на збереження та охорону водно-болотних угідь і водно-болотних

екосистем, охорону від негативних природних та антропогенних явищ, таких як повені та аварійне забруднення водних ресурсів.

d) продовжують розробляти узгоджену або спільну систему заходів, дій та раннього попередження щодо транскордонних впливів на водний режим повеней і аварійного забруднення водних ресурсів, а також співпрацюють щодо запобігання та зменшення пошкоджень та надання допомоги у роботах з відновлення.

Стаття 7. Стале сільське та лісове господарство

1. Сторони підтримують стале управління земельними ділянками, що традиційно обробляються людиною, і вживають відповідних заходів щодо розробки та здійснення їхньої сільськогосподарської політики, враховуючи потреби щодо охорони гірських екосистем та ландшафтів, важливості біологічного біорізноманіття, а також враховуючи менш сприятливі умови для розвитку сільського господарства в гірських районах.

2. Сторони проводять політику, спрямовану на розвиток та розробку відповідних документів, таких як надзвичайно важливі агроекологічні програми у Карпатах, які сприяють інтеграції екологічних інтересів до сільськогосподарської політики та планів управління земельними ресурсами, враховуючи при цьому важливе екологічне значення Карпатських гірських екосистем, таких як природні та напівприродні пасовища як частини екологічних мереж, ландшафтів та традиційного землекористування.

3. Сторони проводять політику, спрямовану на сприяння та підтримку використання документів та програм, які відповідають міжнародно-узгодженим принципам щодо сталого управління лісовими ресурсами.

4. Сторони використовують практику щодо сталого управління гірськими лісами у Карпатах, враховуючи численні функції лісів, важливе екологічне значення Карпатських гірських екосистем, а також менш сприятливі умови у гірських лісах.

5. Сторони проводять політику, спрямовану на визначення природоохоронних територій в природних, особливо в незайманих лісах достатнього розміру та кількості для того, щоб обмежити чи пристосувати їхнє використання відповідно до поставлених завдань щодо їхнього збереження.

6. Сторони сприяють застосуванню безпечних для довкілля заходів у сільському та лісовому господарстві, які забезпечують необхідну затримку опадів у горах з метою кращого запобігання повеням та підвищення безпеки життя і майна.

Стаття 8. Сталий транспорт та інфраструктура

1. Сторони проводять політику планування і розвитку щодо сталого транспорту та інфраструктури з урахуванням особливостей гірського довкілля, необхідності охорони вразливих територій, зокрема регіонів, багатих на біорізноманіття, територій, на яких знаходяться міграційні шляхи, або тих, що мають міжнародне значення, охорону біологічного різноманіття та ландшафтів, а також тих територій, що мають особливе значення для туризму.

2. Сторони співпрацюють щодо розробки сталої транспортної політики, яка забезпечує переваги мобільності та доступу в Карпатах, водночас зменшуючи негативний вплив на здоров'я людей, ландшафти, рослини, тварин та їхні середовища існування, та враховуючи потреби управління сталим транспортом на всіх стадіях планування розвитку транспорту у Карпатах.

3. На екологічно вразливих територіях Сторони співпрацюють щодо розробки моделей екологічно безпечного транспортування.

Стаття 9. Сталий туризм

1. Сторони вживають заходів для сприяння сталому туризму в Карпатах, який приносить користь для місцевого населення та базується на неповторній природі, ландшафтах та культурній спадщині Карпат, та посилюють з цією метою співпрацю.

2. Сторони проводять політику, спрямовану на сприяння транскордонній співпраці для підтримки розвитку сталого туризму, розробляючи координовані або спільні плани управління транскордонними чи прикордонними природоохоронними територіями та іншими об'єктами, що становлять інтерес для туризму.

Стаття 10. Промисловість та енергетика

1. Сторони сприяють застосуванню більш чистих технологій виробництва з метою адекватного попередження, реагування та ліквідації промислових аварій та їхніх наслідків, а також для охорони здоров'я людей та збереження гірських екосистем.

2. Сторони проводять політику, спрямовану на запровадження екологічно безпечних методів виробництва, розподілу та використання енергії, які зменшують негативний вплив на біорізноманіття та ландшафти, включаючи більш широке використання відновлюваних джерел енергії та енергозберігаючих технологій, коли це необхідно.

3. Сторони мають на меті зменшення негативного впливу на довкілля від розробки мінеральних родовищ і забезпечення адекватного екологічного нагляду за технологією та практикою гірничих робіт.

Стаття 11. Культурна спадщина та традиційні знання

Сторони проводять політику, спрямовану на збереження та підтримку культурної спадщини та традиційних знань місцевого населення, виробництва та продажу місцевих виробів, предметів мистецтва та народної творчості. Сторони спрямовують свої зусилля на збереження традиційної архітектури, особливостей землекористування, місцевих порід домашніх тварин та різноманіття культивованих рослин і стале використання диких рослин у Карпатах.

Стаття 12. Система оцінки/інформації про стан довкілля, моніторинг та раннє попередження

1. Сторони, у разі необхідності, здійснюють оцінку ризиків, впливу на навколишнє середовище та стратегічну екологічну оцінку, враховуючи особливості Карпатських гірських екосистем, а також проводять консультації стосовно проєктів транскордонного характеру в Карпатах та здійснюють оцінку їхнього впливу на навколишнє середовище з метою уникнення транскордонних шкідливих наслідків.

2. Сторони проводять політику, використовуючи існуючі методи моніторингу та оцінки, спрямовану на сприяння:

a) співпраці у здійсненні науково-дослідної діяльності та наукових оцінок у Карпатах;

b) спільним або взаємодоповнюючим моніторинговим програмам, включаючи систематичний моніторинг стану довкілля;

c) порівнянності, взаємодоповнення та стандартизації методів дослідження, та відповідних заходів щодо збору даних;

d) гармонізації існуючих та розробці нових екологічних, соціальних та економічних показників;

e) системі раннього попередження, моніторингу та оцінки природних та техногенних ризиків та загроз; та

f) інформаційній системі, доступній всім Сторонам.

Стаття 13. Підвищення обізнаності, освіта та участь громадськості

1. Сторони проводять політику, спрямовану на підвищення екологічної обізнаності та покращення доступу громадськості до інформації щодо охорони і сталого розвитку Карпат та сприяння відповідним освітнім заходам та програмам.

2. Сторони проводять політику, яка гарантує участь громадськості у прийнятті рішень стосовно охорони і сталого розвитку Карпат та виконання цієї Конвенції.

Стаття 14. Конференція Сторін

1. Цим засновується Конференція Сторін (далі – "Конференція").

2. Конференція обговорює загальні питання, що представляють інтерес для Сторін, та приймає рішення, необхідні для сприяння ефективному виконанню Конвенції. Зокрема вона:

а) здійснює регулярний огляд і підтримує виконання Конвенції та її Протоколів;

б) приймає зміни та доповнення до Конвенції згідно зі статтею 19;

с) приймає Протоколи, включаючи зміни та доповнення до них згідно зі статтею 18;

д) призначає свого Президента та засновує, у разі необхідності, міжсесійний виконавчий орган згідно з Правилами процедури;

е) засновує такі допоміжні органи, включаючи тематичні робочі групи, які вважаються необхідними для виконання Конвенції, здійснює регулярний огляд звітів, які подаються допоміжними органами та забезпечує керівництво ними;

ф) затверджує робочу програму, фінансові правила та бюджет для своєї діяльності та діяльності допоміжних органів і секретаріату, а також вживає необхідних заходів для їхнього фінансування згідно зі статтею 17;

г) приймає Правила процедури;

h) приймає або рекомендує заходи для досягнення цілей, визначених у статтях 2-13;

i) у разі потреби співпрацює з компетентними органами або агентствами, національними або міжнародними, урядовими або неурядовими, та підтримує і зміцнює відносини з іншими відповідними конвенціями, уникаючи дублювання зусиль; та

j) виконує інші функції, необхідні для досягнення цілей Конвенції.

3. Конференція збирається на свою першу сесію не пізніше, ніж через рік після дати набуття чинності Конвенцією. Чергові сесії скликаються раз на три роки, якщо інше не визначено Конференцією.

4. Позачергові сесії Конференції скликаються у час, визначений Конференцією на черговій сесії, або на письмовий запит будь-якої Сторони за умови, що протягом трьох місяців після направлення Секретаріатом такого запиту всім іншим Сторонам, він підтримується принаймні третьиною Сторін.

5. Сторони можуть приймати рішення щодо допуску як спостерігачів на чергові та позачергові сесії Конференції:

а) будь-якої іншої держави;

б) будь-якої національної, міжурядової або неурядової організації, діяльність яких пов'язана з Конвенцією.

Умови щодо допуску та участі спостерігачів встановлюються Правилами процедури. Такі спостерігачі можуть надавати будь-яку інформацію чи звіт, які мають відношення до цілей Конвенції.

6. Конференція приймає свої рішення шляхом консенсусу.

Стаття 15. Секретаріат

1. Цим засновується Секретаріат.

2. До функцій Секретаріату належать:

а) організація сесій Конференції та забезпечення їх необхідними послугами;

б) упорядкування та передача наданих йому звітів;

с) координація його діяльності з секретаріатами інших відповідних міжнародних органів та конвенцій;

д) підготовка звітів про виконання його функцій згідно з цією Конвенцією та її Протоколами, включаючи фінансові звіти, та представлення їх Конференції;

е) сприяння дослідженням, зв'язкам та обміну інформацією з питань, пов'язаних з Конвенцією;

ф) виконання інших функцій секретаріату, які може визначити Конференція.

Стаття 16. Допоміжні органи

Допоміжні органи, включаючи тематичні робочі групи, створені відповідно до пункту 2 е) статті 14, забезпечують Конференцію, у разі необхідності, технічною допомогою, інформацією та консультацією щодо конкретних питань, пов'язаних з охороною та сталим розвитком Карпат.

Стаття 17. Фінансові внески

Кожна Сторона робить внески до основного бюджету Конвенції відповідно до шкали внесків, встановленої Конференцією.

Стаття 18. Протоколи

1. Будь-яка Сторона може пропонувати Протоколи до Конвенції.

2. Проекти Протоколів надсилаються всім Сторонам Конвенції через Секретаріат не пізніше, ніж за шість місяців до початку сесії Конференції, на якій вони розглядатимуться.

3. Протоколи приймаються та підписуються на сесіях Конференції. Набуття чинності, внесення змін та доповнень і вихід з Протоколів здійснюється *mutatis mutandis* згідно зі статтями 19, 21 (пункти 2 – 4), та статтею 22 Конвенції. Тільки Сторона Конвенції може стати Стороною Протоколів.

Стаття 19. Внесення змін та доповнень до Конвенції

1. Будь-яка Сторона може пропонувати зміни та доповнення до Конвенції.

2. Запропоновані зміни та доповнення надсилаються всім Сторонам Конвенції через Секретаріат не пізніше, ніж за шість місяців до початку сесії Конференції, на якій вони розглядатимуться.

3. Конференція приймає запропоновані зміни та доповнення до Конвенції шляхом консенсусу.

4. Зміни та доповнення до Конвенції підлягають ратифікації, схваленню чи прийняттю. Зміни та доповнення набувають чинності на 90-й день після дати здачі на зберігання четвертої ратифікаційної грамоти або документа про схвалення чи прийняття. Після цього зміни та доповнення набувають чинності для будь-якої іншої Сторони на 90-й день після дати здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про схвалення чи прийняття.

Стаття 20. Вирішення спорів

Сторони вирішують спори, що виникають стосовно тлумачення або виконання Конвенції, шляхом переговорів, або іншим шляхом вирішення спорів згідно з міжнародним правом.

Стаття 21. Набуття чинності

1. Ця Конвенція відкрита для підписання у Депозитарія з 22 травня 2003 року до 24 травня 2004 року.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації, схваленню чи прийняттю тими, хто її підписав. Конвенція відкрита для приєднання для тих, хто її не підписав. Ратифікаційні грамоти або документи про схвалення, прийняття та приєднання передаються на зберігання Депозитарію.

3. Конвенція набуває чинності на 90-й день після дати здачі на зберігання четвертої ратифікаційної грамоти або документа про схвалення, прийняття чи приєднання.

4. Після цього Конвенція набуває чинності для будь-якої іншої Сторони на 90-й день після дати здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про схвалення, прийняття чи приєднання.

Стаття 22. Вихід

Будь-яка Сторона може вийти з цієї Конвенції шляхом письмового повідомлення, направленою Депозитарію. Такий вихід набуває чинності на 180-й день після дати отримання повідомлення Депозитарієм.

Стаття 23. Депозитарій

1. Депозитарієм Конвенції є Уряд України.
2. Депозитарій повідомляє всі інші Сторони про:
 - а) будь-яке підписання Конвенції та її Протоколів;
 - б) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення чи приєднання;
 - в) дату набуття чинності Конвенцією, а також її Протоколами або змінами та доповненнями до неї, а також дату набуття ними чинності для будь-якої іншої Сторони;
 - г) будь-які заяви про вихід з Конвенції або її Протоколів та дату, коли такий вихід набуває чинності для відповідної Сторони;
 - е) здачу на зберігання будь-якої заяви відповідно до пункту 2 статті 1.

Вчинено в м. Київ 22 травня 2003 року в одному примірнику англійською мовою.

Оригінал Конвенції зберігається у Депозитарія, який направить завірених копій усім Сторонам.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені підписали цю Конвенцію:

За Уряд Республіки Польща:	(підпис)
За Уряд Румунії:	(підпис)
За Уряд Сербії та Чорногорії:	(підпис)
За Уряд Республіки Словаччина:	(підпис)
За Уряд Республіки Угорщина:	(підпис)
За Уряд України:	(підпис)
За Уряд Республіки Чехія:	(підпис)

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Р О З П О Р Я Д Ж Е Н Н Я
від 16 січня 2007 р. № 11-р
Київ

**Про схвалення Стратегії виконання Рамкової конвенції
про охорону та сталий розвиток Карпат**

1. Схвалити Стратегію виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, що додається.

2. Мінприроди за участю заінтересованих центральних органів виконавчої влади, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької облдержадміністрацій у тримісячний строк розробити та затвердити в установленому порядку план заходів з реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету
Міністрів України
від 16 січня 2007 р. № 11-р

СТРАТЕГІЯ виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат

Ця Стратегія визначає основні напрями і шляхи виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (далі – Карпатська конвенція).

Мета та завдання Стратегії

Мета Стратегії полягає у забезпеченні збереження та відновлення унікальних природних комплексів Карпат, що мають важливе природоохоронне, естетичне, наукове, освітнє, рекреаційне, оздоровче і ресурсне значення, запобіганні негативному впливові на гірські екосистеми та організації скоординованої з екологічної точки зору діяльності в Карпатському регіоні.

Завданнями Стратегії є:

організація скоординованої діяльності Сторін Карпатської конвенції;

формування збалансованої з екологічної точки зору політики і розроблення програм просторового планування, спрямованих на охорону та сталий розвиток Карпат;

проведення системних прикладних наукових досліджень;

здійснення заходів щодо впровадження альтернативної енергетики.

Забезпечення збереження, збалансованого використання і відтворення біо- та ландшафтного різноманіття в Карпатах, зокрема, передбачає:

1) формування Карпатської екомережі в рамках національної екомережі – складової Всєєвропейської екомережі;

2) розроблення заходів щодо біо- та екобезпеки Карпат;

3) розроблення і здійснення першочергових заходів щодо екологічно збалансованого та інтегрованого управління водними ресурсами і річковими басейнами;

4) розроблення і здійснення заходів щодо екологічно збалансованого ведення лісового та сільського господарства, зокрема розроблення планів інтегрованого управління земельними ресурсами з

урахуванням потреб щодо охорони гірських екосистем та ландшафтів шляхом впровадження невиснажливих методів ведення сільського господарства;

5) розроблення планів щодо управління лісами у Карпатах, впровадження невиснажливих методів ведення лісового господарства та недопущення суцільних рубок на екологічно вразливих територіях;

6) впровадження науково обґрунтованої системи екологічно безпечного ведення землекористування в межах річкових басейнів;

7) сприяння розробленню екологічно збалансованої політики у галузі транспорту, зокрема здійснення першочергових заходів щодо розвитку екологічно збалансованої транспортної системи, в тому числі мережі лісових автодоріг з урахуванням ландшафтних та екосистемних характеристик довкілля, збереження біо- та ландшафтного різноманіття територій, по яких проходять міграційні шляхи тварин, і тих, що мають особливе значення для ведення туризму та іншої діяльності;

8) надання підтримки впровадженню екологічно збалансованого ведення туризму, в тому числі створення правових та економічних умов для розвитку екологічного туризму;

9) проведення оцінки впливу на довкілля Карпатського регіону: забезпечення належного функціонування системи моніторингу довкілля;

організація проведення оцінки впливу на довкілля;

підготовка матеріалів до Карпатського огляду про стан довкілля;

10) сприяння підвищенню рівня обізнаності громадськості із станом справ та залучення її до участі у прийнятті рішень стосовно охорони та сталого розвитку Карпат:

створення умов для формування у громадян розуміння фундаментальної ролі біо- та ландшафтного різноманіття в життєдіяльності людини і суспільства;

розроблення та втілення місцевих планів дій щодо екологічно збалансованого розвитку.

Напрями реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії в рамках виконання Карпатської конвенції передбачає у сфері:

1) нормативно-правового забезпечення:

удосконалення механізму контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства;

удосконалення економічного механізму природокористування з метою забезпечення невиснажливого використання природних ресурсів та підготовка пропозицій стосовно розроблення заохочувальних заходів щодо екологізації виробничої діяльності;

поліпшення законодавчого забезпечення екологічно збалансованої діяльності суб'єктів господарювання, зокрема в частині збереження біо- та ландшафтного різноманіття;

визначення як першочергових питань збереження біо- та ландшафтного різноманіття під час провадження виробничої діяльності насамперед в аграрному, лісовому, транспортному, промисловому та енергетичному секторах економіки, інших видів діяльності, пов'язаних з природокористуванням;

забезпечення прозорості прийняття рішень, пов'язаних із станом довкілля, на всіх рівнях виконавчої влади з метою збереження біо- та ландшафтного різноманіття та впровадження невиснажливого використання природних ресурсів;

2) організаційного забезпечення:

обґрунтування здатності виконання Україною функцій постійного Секретаріату Карпатської конвенції та визначення місця його розташування в Україні;

утворення Координаційної ради з питань виконання Карпатської конвенції і забезпечення її функціонування;

удосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування і громадських організацій щодо дотримання вимог Карпатської конвенції;

розроблення та здійснення заходів щодо виконання Карпатської конвенції на місцевому рівні;

активізація співробітництва органів державної влади, наукових і громадських організацій, суб'єктів підприємницької діяльності та місцевих територіальних громад;

3) фінансового забезпечення:

удосконалення системи справляння платежів за використання природних ресурсів;

здешевлення кредитів комерційних банків, що надаються для здійснення) заходів із забезпечення невиснажливого використання природних ресурсів та їх відтворення.

Фінансування заходів з виконання Карпатської конвенції здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, Державного і місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел;

4) науково-освітнього забезпечення:

розроблення проекту програми наукової підтримки виконання Карпатської конвенції, організація і залучення до цієї роботи відповідних наукових установ та експертів;

підготовка матеріалів до Карпатського огляду про стан довкілля;

визначення меж української частини Карпат та її опис;

забезпечення фінансування науково-дослідної діяльності, розроблення процедури відбору науково-дослідних робіт;

організація проведення екологічного аудиту в Карпатах;

проведення екологічної експертизи під час провадження інвестиційної, управлінської і господарської діяльності, що впливає на стан довкілля в Карпатах;

організація роботи з проведення оцінки ризиків впливу виробничої діяльності на довкілля та стратегічної екологічної системної оцінки;

підвищення рівня екологічної освіти і виховання;

створення інтернет-порталу для висвітлення положень Карпатської конвенції;

активізація пропаганди з питань екологічно збалансованого розвитку Карпат серед широких верств населення, зокрема:

- створення кінофільмів, теле- і радіопередач, активізація роботи регіональних телевізійних каналів та радіопрограм;

- збільшення обсягу випуску друкованих видань, присвячених збереженню і невиснажливому використанню біо- та ландшафтного різноманіття Карпат;

- створення системи регіональних екологічно-просвітницьких центрів;

- започаткування культурних, музичних і виставкових заходів;

- підтримка традиційних фольклорних фестивалів;

5) міжнародного співробітництва:

зміцнення співробітництва у сфері збереження біо- та ландшафтного різноманіття з міжнародними організаціями, насамперед із Всесвітнім екологічним фондом, Програмою ООН з довкілля, Програмою розвитку ООН, Організацією ООН з питань харчування та сільського господарства, розроблення міжнародних проектів з охорони та екологічно збалансованого розвитку Карпат та участь у їх виконанні;

розширення співробітництва Сторін Карпатської конвенції шляхом укладення двосторонніх міжнародних договорів у рамках Конвенції;

підготовка пропозицій щодо поліпшення співробітництва з Європейським Союзом з метою гармонізації нормативно-правової бази;

забезпечення здійснення в Карпатах заходів, визначених відповідними міжнародними договорами, Стороною яких є Україна;

зміцнення регіонального і транскордонного співробітництва шляхом укладення відповідних міжнародних документів, планів дій та виконання спільних проєктів і програм;

сприяння формуванню екомережі Карпат у рамках національної екомережі – складової Всеєвропейської екомережі і виконанню вимог Всеєвропейської стратегії збереження біо- та ландшафтного різноманіття;

врахування рекомендацій конференцій Сторін Конвенції про охорону біологічного різноманіття, зокрема щодо Робочої програми із збереження гірського біорізноманіття;

поглиблення співпраці з ЮНЕСКО;

сприяння виконанню міжнародних договорів, Стороною яких є Україна, зокрема вимог:

- Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів (оголошення водно-болотних угідь міжнародного значення);

- Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (розвиток регіональної мережі територій спеціального збереження – Смарагдової мережі Європи);

- Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (зокрема включення до Списку всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО букових пралісів Карпат);

участь у забезпеченні розвитку Світової мережі біосферних заповідників ЮНЕСКО (створення українсько-румунського біосферного заповідника у Марамороських горах та на Закарпатті).

Очікувані результати

Реалізація Стратегії дасть змогу:

уникнути безповоротної втрати частини біо- та ландшафтного різноманіття, забезпечити підтримання екологічної рівноваги на території Карпат;

впровадити в практику господарювання елементи екологічно безпечного збалансованого використання природних ресурсів Карпат та оптимізувати природно-ресурсний потенціал, насамперед рекреаційний, туристичний і біоресурсний, переорієнтувати відповідні сектори економіки на екологічно спрямоване та економічно більш вигідне в стратегічній перспективі господарювання;

удосконалити економічний механізм та концептуальні підходи до невиснажливого використання природних ресурсів і збереження біо- та ландшафтного різноманіття;

впровадити збалансоване та інтегроване управління водними ресурсами та річковими басейнами;

удосконалити систему екологічного виховання, освіти та інформування;

забезпечити координацію діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадських організацій щодо виконання Карпатської конвенції;

активізувати міжнародну співпрацю щодо охорони та екологічно збалансованого розвитку Карпат, забезпечити виконання зобов'язань України у цій сфері.

Етапи реалізації Стратегії

На першому етапі реалізації Стратегії (2007-2012 роки) передбачається запровадити екологічно збалансований підхід до збереження і невиснажливого використання біо- та ландшафтного різноманіття, оптимізувати управління земельними, водними ресурсами, річковими басейнами, сільським та лісовим господарством, транспортом, туризмом та плануванням інфраструктури, поліпшити правове забезпечення з питань збереження та невиснажливого використання біорізноманіття з метою приведення його у відповідність з міжнародними вимогами, удосконалити систему регулювання невиснажливого використання біоресурсів з урахуванням інтересів різних секторів економіки та місцевого населення, а також активізувати процес формування екомережі Карпат.

На другому етапі (2013-2020 роки) буде забезпечено державний і громадський контроль за виконанням вимог Карпатської конвенції, впроваджено ефективний механізм управління Карпатською екомережею та її компонентами.

На обох етапах повинен проводитися постійний моніторинг і контроль за здійсненням заходів.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про ратифікацію Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної у м. Києві 22 травня 2003 року

Верховна Рада України постановляє:

Протокол про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної у м. Києві 22 травня 2003 року, ратифікувати (додається).

Президент України

В. Ющенко

м. Київ, 4 вересня 2009 року

№ 1621-VI

**Протокол
про збереження і стале використання
біологічного та ландшафтного різноманіття
до Рамкової конвенції про охорону та сталий
розвиток Карпат, підписаної в м. Київ
22 травня 2003 р.**

Офіційний переклад

Сторони цього Протоколу

відповідно до завдань, визначених у Рамковій конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (далі – Карпатська Конвенція) (м. Київ, 2003 р.) стосовно проведення всеосяжної політики та співробітництва з метою охорони й сталого розвитку Карпат;

визнаючи те, що протягом останнього десятиріччя виникли й стрімко розвиваються певні види людської діяльності, які призвели до значних змін у біологічному й ландшафтному різноманітті Карпат, що є природним середовищем існування багатьох різних видів флори та фауни;

маючи на меті зменшити загрози для біологічного й ландшафтного різноманіття Карпат і сприяти сталому використанню їхніх природних ресурсів;

відповідно до своїх зобов'язань, зазначених у статті 4 Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат;

беручи до уваги, що всі Сторони цього Протоколу є сторонами Конвенції про біологічне різноманіття (м. Ріо-де-Жанейро, 1992 р.); Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (м. Берн, 1979 р.); Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (м. Вашингтон, 1973 р.); Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (м. Рамсар, 1971 р.); Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (м. Париж, 1972 р.);

беручи до уваги інші важливі конвенції та угоди, зокрема Конвенцію про збереження мігруючих видів диких тварин (м. Бонн, 1979 р.), Європейську ландшафтну конвенцію (м. Флоренція, 2000 р.), Конвенцію про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (м. Еспоо, 1991 р.), Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (м. Оргус, 1998 р.);

ураховуючи правову основу захисту навколишнього природного середовища та збереження біорізноманіття Європейського Співтовариства;

визнаючи зусилля та досягнення Ради Європи, що мають на меті збереження екосистем, середовищ існування, видів, їхнього генетичного різноманіття й ландшафти в Європі;

маючи на меті забезпечити ефективніше впровадження існуючих правових інструментів і створити інші міжнародні програми;

будучи переконаними, що зусилля, спрямовані на охорону, підтримку й стале управління природними ресурсами Карпат, не можуть бути досягнуті лише однією країною, а вимагають регіонального співробітництва; визнаючи те, що екосистеми виходять за межі національних кордонів, і те, що зростає важливість транскордонного співробітництва в досягненні екологічної цілісності,

а також вирішивши співробітничати з метою збереження, відновлення й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат,

домовилися про таке:

Глава I

Цілі, сфера застосування та визначення

Стаття 1. Загальні цілі та принципи

1. Мета Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття (далі – Протокол) – посилити збереження, відтворення й стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат в інтересах теперішніх і майбутніх поколінь.

2. Для досягнення зазначених вище цілей Сторони погоджують, координують свої зусилля і співробітничать задля збереження, відтворення й сталого використання природних і напівприродних середовищ існування, забезпечуючи їхню цілісність і взаємозв'язок, відтворення деградованих середовищ існування, збереження й сталого використання видів флори та фауни, характерних для Карпат, зокрема збереження зникаючих або ендемічних видів і великих хижаків.

3. Сторони, отже, повинні співробітничати особливо для:

а) розвитку, гармонізації та впровадження відповідних планів управління з метою досягнення загальних стандартів для охорони й сталого використання середовищ існування та видів;

b) запобігання ввезенню чужорідних інвазивних видів, які становлять загрозу екосистемам, середовищам існування чи місцевим видам Карпат, контролю над ними або їхнього знищення;

c) запобігання вивільненню генетично модифікованих організмів, які становлять загрозу екосистемам, середовищам існування та місцевим видам Карпат, а також контролю над ними;

d) розвитку та (або) сприяння використанню сумісних індикаторів біорізноманіття й систем моніторингу;

e) розвитку та (або) сприяння координованим регіональним інвентаризаціям видів та середовищ існування;

f) розвитку та (або) сприяння координованим науково-дослідним програмам і проектам;

g) формування екологічної мережі в Карпатах і посилення збереження й сталого управління біологічним і ландшафтним різноманіттям на територіях, розташованих за межами природоохоронних територій;

h) інтеграції цілей для збереження й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття до інших секторальних політик.

Стаття 2. Сфера застосування

1. Цей Протокол застосовується до Карпатського регіону (далі – Карпати), визначеного Конференцією Сторін.

2. Кожна Сторона може поширити застосування Протоколу на додаткові частини своєї національної території, зробивши відповідну заяву Депозитарієві.

Стаття 3. Визначення

Для цілей цього Протоколу:

a) "біологічне різноманіття" означає різноманітність серед живих організмів, що включає різноманіття в межах видів, між видами та екосистемами;

b) "прикордонна територія" означає територію під юрисдикцією відповідної Сторони, близьку до державного кордону з іншою Стороною, де розпочато діяльність з одного боку державного кордону, залежно від характеру специфічної діяльності, може мати прямий або непрямий та шкідливий або позитивний вплив на довкілля з іншого боку державного кордону;

с) "карпатська мережа природоохоронних територій" означає тематичну мережу для співробітництва між природоохоронними територіями в Карпатах;

д) "збереження" означає ряд заходів, що необхідні для підтримання природних середовищ існування й популяцій видів дикої фауни та флори у сприятливому для збереження статусі;

е) "Конференція Сторін" означає конференцію Сторін Карпатської Конвенції;

ф) "деградоване середовище існування" означає середовище існування, якість і цінність екологічних функцій якого погіршені такими впливами, як забруднення, виснажливе використання ресурсів, інвазивні чужорідні види тощо;

г) "екологічна мережа" означає систему територій, які екологічно й територіально пов'язані, складаються з ключових територій, коридорів та буферних зон;

h) "види, що знаходяться під загрозою" означає види, які знаходяться під загрозою зникнення взагалі або в значному співвідношенні стосовно їхнього ряду;

і) "ендемичні види" означає місцеві та унікальні види визначеної місцевості або регіону;

j) "інвазивні чужорідні види" означає немісцеві види, інтродуковані навмисно або ненавмисно за межами їхніх природних середовищ існування, де вони осіли, розмножуються й поширюються в способи, що завдають шкоди середовищу, до якого їх було ввезено;

к) "ландшафт" означає територію, як її розуміють люди, характер якої є результатом дії та взаємодії природних та (або) людських факторів;

l) "ландшафтне різноманіття" означає різноманітність ландшафтів;

m) "місцеві види" означає корінні види у відповідному регіоні або екосистемі;

n) "природне середовище існування" означає територію суходолу або акваторію, які вирізняються своїми географічними, абіотичними та біотичними факторами, де організм або популяція виникли природно;

о) "спостерігач" означає спостерігача, визначеного пунктом 5 статті 14 Карпатської Конвенції;

p) "Сторони" означає Сторони цього Протоколу;

q) "природоохоронна територія" означає географічно визначену територію, що призначена й організована для досягнення специфічних цілей збереження;

г) "відтворення" означає повернення екосистеми або середовища існування до їхньої первісної структури, природного складу видів і природних функцій;

с) "напівприродне середовище існування" означає середовище існування, яке зазнало й зазнає змін у результаті людської діяльності, але ще містить види, які природно виникли на цій території;

т) "стале використання" означає використання компонентів біорізноманіття таким чином і такими темпами, які не призводять у довгостроковій перспективі до вичерпання біорізноманіття, тим самим зберігаючи його потенціал задовольнити потреби теперішнього і майбутніх поколінь і відповідати їхнім сподіванням;

у) "транскордонна природоохоронна територія" означає територію, яка складається з двох чи більше природоохоронних територій, розташованих у межах територій двох чи більше Сторін, що є сусідніми за державним кордоном, кожна з яких залишається під юрисдикцією відповідної Сторони.

Глава II

Загальні зобов'язання

Стаття 4. Політики, спрямовані на збереження, відтворення і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат

Кожна Сторона розробляє та проводить політики й стратегії на своїй національній території з метою збереження, відтворення й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат, беручи до уваги політики й стратегії, розроблені й упроваджені іншими Сторонами.

Стаття 5. Інтеграція цілей збереження й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат до секторальних політик

1. Сторони враховують цілі цього Протоколу в інших політиках, особливо в територіальному плануванні та управлінні земельними ресурсами, водними й річковими басейнами, сільським і лісовим господарствами, транспортом й інфраструктурою, туризмом, промисловістю й енергетикою.

2. Сторони співробітничать для інтеграції цілей збереження й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття до регіональних або глобальних секторальних політик і стратегій, що

можуть мати вплив на збереження й стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат.

Стаття 6. Участь регіональних, місцевих органів влади та інших заінтересованих сторін

1. Кожна Сторона вживає заходів для сприяння, в існуючих інституційних межах, координуванню та співробітництву між установами та регіональними, місцевими органами влади з метою заохочення спільної відповідальності, особливо для розвитку й поліпшення взаємодії для впровадження політики збереження, відтворення й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат і відповідних заходів.

2. Кожна Сторона вживає заходів для залучення регіональних і місцевих органів влади та інших заінтересованих сторін до розроблення та впровадження цих політик і заходів.

Стаття 7. Міжнародне співробітництво

1. Сторони заохочують активне співробітництво між компетентними установами й організаціями на міжнародному рівні стосовно збереження, відтворення й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат.

2. Сторони сприяють співробітництву між регіональними й місцевими органами влади Карпат на міжнародному рівні та шукають шляхи вирішення спільних проблем на найбільш прийнятному рівні.

Глава III

Особливі заходи

Стаття 8. Збереження, підтримання, відтворення й стале використання природних і напівприродних середовищ існування

1. Конференція Сторін затверджує список природних і напівприродних середовищ існування, які знаходяться під загрозою і які є характерними для Карпат (Карпатський червоний список середовищ існування).

2. Кожна Сторона вживає заходів на своїй національній території з метою забезпечення довготривалого збереження, відтворення й сталого використання природних середовищ існування в Карпатах, звертаючи особливу увагу на визначені в пункті 1 статті 8 середовища існування, що знаходяться під загрозою.

3. Кожна Сторона на своїй національній території вживає заходів з метою підтримання або відтворення й сталого використання напівприродних середовищ існування Карпат, звертаючи особливу увагу

на визначені в пункті 1 статті 8 середовища існування, що знаходяться під загрозою.

Стаття 9. Неперервність і зв'язок природних і напівприродних середовищ існування, екомережа Карпат

1. Кожна Сторона на своїй національній території вживає заходів з метою поліпшення та забезпечення неперервності й зв'язку природних і напівприродних середовищ існування в Карпатах, підтримуючи таким чином поширення та міграцію популяцій диких видів, особливо великих хижаків, та обмін генетичним матеріалом між такими популяціями.

2. Кожна Сторона повинна підтримувати, управляти і, якщо потрібно, розширювати існуючі природоохоронні території в межах своєї національної території в Карпатах і сприяти визначенню нових природоохоронних територій у Карпатах та управлінню ними.

3. Сторони співробітничать стосовно формування екомережі в Карпатах, що складається з природоохоронних територій та інших територій, важливих для біологічного й ландшафтного різноманіття Карпат та для цілісності мережі.

Стаття 10. Відтворення деградованих середовищ існування

Кожна Сторона на своїй національній території вживає заходів для відтворення деградованих середовищ існування в Карпатах.

Стаття 11. Збереження й стале використання видів флори та фауни Карпат

Кожна Сторона вживає заходів на своїй національній території для забезпечення та довготривалого збереження й сталого використання видів флори та фауни, природних для Карпат.

Стаття 12. Збереження видів, що знаходяться під загрозою, зокрема ендемічних видів і великих хижаків Карпат

1. Конференція Сторін затверджує список видів флори та фауни, природних для Карпат, що знаходяться під загрозою (Карпатський червоний список видів), ґрунтуючись на принципах і критеріях, визнаних на міжнародному рівні.

2. Кожна Сторона вживає заходів на своїй національній території з метою забезпечення довготривалого збереження й сталого використання та відновлення видів, які знаходяться під загрозою, зокрема ендемічних видів флори та фауни, природних для Карпат, і великих хижаків, які можуть потребувати планів управління.

3. Сторони співробітничать стосовно діяльності, спрямованої на реінтродукцію природних видів флори та фауни.

Стаття 13. Запобігання інтродукції інвазивних чужорідних та (або) генетично модифікованих організмів, які становлять загрозу екосистемам, середовищам існування або видам, а також їхній контроль або знищення

1. Кожна Сторона проводить політики, спрямовані на запобігання інтродукції або вивільненню інвазивних чужорідних видів та (або) генетично модифікованих організмів, які можуть мати негативний вплив на навколишнє природне середовище й можуть впливати на біорізноманіття, екосистеми, середовища існування або види Карпат, зокрема раннє попередження про появу нових інвазивних чужорідних видів на своїй території.

2. Кожна Сторона вживає заходів на своїй національній території з метою запобігання інтродукції або вивільненню видів, зазначених у пункті 1, та, якщо буде потрібно, контролювання або знищення таких видів.

Стаття 14. Карпатська мережа природоохоронних територій

1. Сторони підтримують і сприяють співробітництву в рамках Карпатської мережі природоохоронних територій, створеної Конференцією Сторін, та заохочують адміністрації природоохоронних територій брати участь у співробітництві в межах цієї мережі.

2. Конференція Сторін визначає території, які є частиною Карпатської мережі природоохоронних територій, та схвалює положення про них.

Стаття 15. Посилення збереження та сталого управління на територіях, розташованих за межами природоохоронних територій

1. Кожна Сторона вживає заходів на своїй національній території стосовно посилення збереження та сталого управління на територіях, розташованих за межами природоохоронних територій Карпат.

2. Кожна Сторона сприяє погодженню та співробітництву між усіма відповідними заінтересованими сторонами з метою поліпшення збереження й сталого управління на територіях, розташованих за межами природоохоронних територій Карпат, особливо з метою вдосконалення та забезпечення постійного зв'язку між існуючими природоохоронними територіями та іншими територіями й середовищами існування, що є важливими для біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат.

Стаття 16. Обговорення, погодження та координування заходів, які здійснюються на прикордонних територіях

1. Кожна Сторона погоджує та координує заходи, що здійснюються на прикордонних територіях у Карпатах, для досягнення цілей, які

перераховані в пунктах 2 й 3 статті 1, із сусідньою Стороною, особливо на транскордонних природоохоронних територіях.

2. Сторони співробітничать у межах існуючих транскордонних природоохоронних територій у Карпатах, погоджують управління цілями та прикладними заходами і, якщо необхідно, розширюють існуючі або створюють нові транскордонні природоохоронні території в Карпатах.

3. Якщо природне середовище існування видів, що знаходяться під загрозою, розташоване по обидва боки державного кордону між Сторонами, ці заінтересовані Сторони співробітничать для забезпечення збереження та, якщо необхідно, відновлення цих видів і їхніх природних середовищ існування.

Стаття 17. Розроблення та впровадження планів управління

1. Кожна Сторона розробляє та впроваджує плани управління з метою забезпечення довготривалого збереження, підтримання або відтворення, неперервності й зв'язку та сталого використання природних і напівприродних середовищ існування, відтворення деградованих середовищ існування, а також довготривалого збереження й сталого використання видів флори та фауни, природних для Карпат.

2. Кожна Сторона сприяє координації та співробітництву між установами, регіональними й місцевими органами влади та іншими заінтересованими сторонами, які безпосередньо залучені до впровадження планів управління, згаданих у пункті 1, для забезпечення спільної відповідальності.

Стаття 18. Спільний моніторинг та інформаційні системи

1. Сторони співробітничать стосовно погодження своїх систем моніторингу навколишнього природного середовища в Карпатах, які є необхідними для досягнення цілей цього Протоколу.

2. Сторони співробітничать стосовно розвитку спільної інформаційної системи стосовно біологічного та ландшафтного різноманіття в Карпатах.

3. Кожна Сторона співробітничать для забезпечення інтеграції національних результатів досліджень до спільної інформаційної системи.

Стаття 19. Скоординовані наукові дослідження та обмін інформацією

1. Кожна Сторона сприяє координації наукових досліджень на своїй території або науковим установам Сторони стосовно збереження, відтворення й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат.

2. Сторони співробітничать стосовно сприяння розвитку й погодження дослідницьких програм та проектів, які є необхідними для досягнення цілей цього Протоколу.

3. Сторони сприяють міжнародному співробітництву між науковими установами стосовно збереження, відтворення й сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття Карпат, особливо стосовно погодження систем моніторингу, забезпечення та погодження баз даних і здійснення спільних дослідницьких програм та проектів у Карпатах.

4. Сторони співробітничать з метою поширення результатів наукових досліджень, які стосуються цілей цього Протоколу.

5. Сторони підтримують погоджені регіональні інвентаризації видів і середовищ існування Карпат.

6. Кожна Сторона обмінюється інформацією та досвідом стосовно методів, пов'язаних з різновидами діяльності, переліченими в пунктах 2 й 3 статті 1, з іншими Сторонами.

7. Кожна Сторона обмінюється інформацією про стратегії та політики, спрямовані на збереження, відтворення й стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття в Карпатах, з іншими Сторонами.

Стаття 20. Спільні програми та проекти

Кожна Сторона бере участь відповідно до своїх потреб та можливостей у спільних програмах та проектах стосовно різновидів діяльності, які згадувались у пунктах 2 й 3 статті 1, що спільно здійснюються в Карпатах Сторонами.

Глава IV

Упровадження, моніторинг та оцінка

Стаття 21. Упровадження

1. Кожна Сторона вживає відповідних правових та адміністративних заходів для забезпечення впровадження положень цього Протоколу, стежить за ефективністю заходів.

2. Кожна Сторона шукає можливості для підтримання завдяки фінансовим заходам упровадження положень цього Протоколу.

3. Конференція Сторін розробляє та приймає Стратегічний план дій з метою впровадження цього Протоколу.

Стаття 22. Запобігання негативним впливам на біологічне та ландшафтне різноманіття

1. Сторони застосовуватимуть принципи застереження та запобігання, оцінюючи та беручи до уваги можливий прямий та опосередкований, коротко- й довготривалий вплив, зокрема сукупний вплив проєктів і діяльності, їхній можливий негативний вплив на біологічне та ландшафтне різноманіття Карпат. У цьому сенсі Сторони діють з відповідною оцінкою стосовно негативного впливу проєктів, планів та діяльності на середовища існування та види, зокрема транскордонного впливу.

2. Кожна Сторона встановлює умови та критерії, зокрема відповідні відновлювальні й компенсаційні заходи, стосовно відповідних політик, проєктів і діяльності з потенційно шкідливими впливами на біологічне та ландшафтне різноманіття, які можуть бути офіційно затверджені.

Стаття 23. Традиційні знання та діяльність

Під час упровадження цього Протоколу Сторони вживають заходів для збереження та розвитку традиційних знань, особливо для сталого землекористування, управління земельно-ресурсною діяльністю, місцевих порід свійських тварин і різноманіття культивованих рослин і сталого використання диких рослин.

Стаття 24. Освіта, інформування та громадська обізнаність

1. Сторони сприяють освіті, інформуванню та підвищенню громадської обізнаності стосовно цілей, заходів та впровадження цього Протоколу.

2. Сторони забезпечують доступ громадськості до інформації про впровадження цього Протоколу.

Стаття 25. Нарада Сторін

1. Конференція Сторін Карпатської Конвенції виступає як нарада Сторін цього Протоколу.

2. Сторони Карпатської Конвенції, які не є Сторонами цього Протоколу, можуть брати участь як спостерігачі в Конференції Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу. Коли Конференція Сторін виступає як нарада Сторін цього Протоколу, рішення в рамках цього Протоколу приймається лише тими, хто є його Сторонами.

3. Коли Конференція Сторін виступає як нарада Сторін цього Протоколу, будь-який член бюро Конференції Сторін, що представляє Сторону Конвенції, але водночас не є Стороною цього Протоколу, замінюється членом, який обирається Сторонами Протоколу з-поміж Сторін Протоколу.

4. Правила процедури Конференції Сторін використовуються *mutatis mutandis* для наради Сторін, якщо інше консенсусом не визначене Конференцією Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу.

5. Перше засідання Конференції Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу, скликається Секретаріатом разом з першим засіданням Конференції Сторін, проведення якого заплановано після набрання чинності цим Протоколом. Подальші чергові засідання Конференції Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу, проводяться разом з черговими засіданнями Конференції Сторін, якщо Конференція Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу, не прийме іншого рішення.

6. Конференція Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу, у межах свого мандату приймає рішення, необхідні для сприяння його ефективному виконанню. Вона виконує функції, покладені на неї відповідно до цього Протоколу, та:

a) робить рекомендації з будь-яких питань, необхідних для виконання цього Протоколу;

b) створює такі допоміжні органи, які вважаються необхідними для виконання положень цього Протоколу;

c) розглядає та приймає в разі необхідності зміни та доповнення до цього Протоколу, які вважаються необхідними для впровадження цього Протоколу, а також

d) Виконує такі інші функції, які можуть бути необхідними для виконання цього Протоколу.

Стаття 26. Секретаріат

1. Секретаріат, заснований статтею 15 Карпатської Конвенції, слугує як Секретаріат цього Протоколу.

2. Пункт 2 статті 15 Карпатської Конвенції стосовно функцій Секретаріату Конвенції застосовується *mutatis mutandis* до цього Протоколу.

Стаття 27. Допоміжні органи

1. Будь-який допоміжний орган, заснований Карпатською Конвенцією або в її рамках, відповідно до рішення Конференції Сторін, яка виступає як нарада Сторін цього Протоколу, може слугувати меті Протоколу, у такому разі нарада Сторін визначає функції, які повинен виконувати цей орган.

2. Сторони Карпатської Конвенції, які не є Сторонами цього Протоколу, можуть брати участь як спостерігачі в роботі будь-якого

засідання таких допоміжних органів. Коли допоміжний орган Карпатської Конвенції виступає як допоміжний орган цього Протоколу, рішення в рамках Протоколу приймаються лише Сторонами Протоколу.

3. Коли допоміжний орган Карпатської Конвенції виконує свої функції у зв'язку з питаннями, що стосуються цього Протоколу, будь-який член бюро такого допоміжного органу, що представляє Сторону Карпатської Конвенції, яка в цей час, однак, не є Стороною Протоколу, замінюється членом, що обирається Сторонами Протоколу з-поміж Сторін Протоколу.

Стаття 28. Моніторинг виконання зобов'язань

1. Сторони регулярно звітують Конференції Сторін про вжиті заходи, спрямовані на виконання Протоколу, та їхні результати. Конференція Сторін установлює строки та формат, згідно з якими подаються звіти до розгляду.

2. Спостерігачі можуть надавати інформацію або звіт про впровадження та дотримання положень цього Протоколу Конференції Сторін та (або) Виконавчому Комітетові Карпатської Конвенції (далі – Виконавчий Комітет).

3. Виконавчий Комітет збирає, оцінює та аналізує інформацію про впровадження цього Протоколу та здійснює моніторинг дотримання положень цього Протоколу Сторонами.

4. Виконавчий Комітет дає Конференції Сторін рекомендації стосовно подальшого впровадження та необхідних заходів відповідно до цього Протоколу.

5. Конференція Сторін приймає або рекомендує необхідні заходи.

Стаття 29. Оцінка ефективності впровадження

1. Сторони регулярно перевіряють й оцінюють ефективність виконання положень цього Протоколу. Конференція Сторін розглядає відповідні зміни та доповнення до цього Протоколу, якщо це необхідно для досягнення його цілей.

2. Сторони сприяють залученню місцевих органів влади та інших заінтересованих сторін до процесів, викладених у пункті 1.

Глава V

Прикінцеві положення

Стаття 30. Зв'язок між Карпатською Конвенцією та Протоколом

1. Цей Протокол є Протоколом до Карпатської Конвенції відповідно до пункту 3 статті 2 та інших відповідних статей Карпатської Конвенції.

2. Цей Протокол відкритий для підписання в Депозитарія з 19 червня 2008 р. до 19 червня 2009 р.

3. Положення статей 19, 20, пунктів 2-4 статті 21 й статті 22 Карпатської Конвенції стосовно набрання чинності, унесення змін, доповнень, виходу із цього Протоколу та вирішення спорів застосовуються *mutatis mutandis* до цього Протоколу. Стороною цього Протоколу може стати лише Сторона Карпатської Конвенції.

Стаття 31. Застереження

Жодні застереження до цього Протоколу не допускаються.

Стаття 32. Депозитарій

Депозитарієм Протоколу є Уряд України.

Учинено в м. Бухарест 19 червня 2008 р. в одному оригінальному примірнику англійською мовою.

Оригінал Протоколу зберігається в Депозитарія, який надішле засвідчені копії всім Сторонам.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те вповноважені, підписали цей Протокол.

За Уряд Чеської Республіки (Підпис)

За Уряд Угорської Республіки (Підпис)

За Уряд Республіки Польща (Підпис)

За Уряд Румунії (Підпис із доданою заявою)

За Уряд Республіки Сербія (Підпис)

За Уряд Словацької Республіки (Підпис)

За Уряд України (Підпис)

Уряд Румунії підписує Протокол про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат з такою заявою:

"Уряд Румунії заявляє, що він тлумачить пункт 1 статті 2 Протоколу тільки згідно з положеннями Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної в м. Київ 22 травня 2003 р.".

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 12 серпня 2009 р. № 936-р
Київ

**Про підготовку та проведення міжнародної
науково-практичної конференції "Сталий розвиток
Карпат та інших гірських регіонів Європи"**

1. Підтримати пропозицію Мінрегіонбуду, Закарпатської обласної ради та делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Європи щодо проведення у квітні 2010 р. за участю Фонду сприяння місцевому самоврядуванню і Національній академії наук міжнародної науково-практичної конференції "Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи".

2. Утворити Організаційний комітет з підготовки та проведення міжнародної науково-практичної конференції "Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи" (далі – конференція) у складі згідно з додатком.

Дозволити співголовам Організаційного комітету вносити в разі потреби зміни до його складу.

3. Організаційному комітетові розробити і затвердити у місячний строк план заходів з підготовки та проведення конференції.

4. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Закарпатській обласній держадміністрації сприяти підготовці та проведенню конференції.

Прем'єр міністр України

Ю. Тимошенко

Додаток
до розпорядження Кабінету
Міністрів України
від 12 серпня 2009 р. № 936-р

СКЛАД
Організаційного комітету з підготовки та
проведення міжнародної науково-практичної конференції
"Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи"

НЕМИРЯ Григорій Михайлович	— Віце-прем'єр-міністр України, співголова Організаційного комітету
КІЧКОВСЬКИЙ Михайло Михайлович	— голова Закарпатської обласної ради, співголова Організаційного комітету (за згодою)
ГАВАШІ Олег Олодарович	— голова Закарпатської облдержадміністрації
ГАМОР Федір Дмитрович	— директор Карпатського біосферного заповідника (за згодою)
ГОЛУБЕЦЬ Михайло Андрійович	— почесний директор Інституту екології Карпат Національної академії наук (за згодою)
ЕЛІССЄВ Костянтин Петрович	— заступник Міністра закордонних справ
КМІТЬ Микола Іванович	— голова Львівської облдержадміністрації
КРАВЦІВ Василь Степанович	— директор Інституту регіональних досліджень Національної академії наук (за згодою)

УКРАЇНА

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ЗАКАРПАТСЬКА
ОБЛАСНА РАДА

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 19.01.11 № 3

м. Ужгород

Про утворення робочої групи з підготовки пропозицій Закарпатської області до проекту державної програми сталого розвитку Українських Карпат

Враховуючи значення прийнятих Конгресом місцевих і регіональних влад Ради Європи Резолюції 315 (2010) та Рекомендації 296 (2010) "Сталий розвиток гірських регіонів та досвід Карпатських гір" для стратегії соціально-економічного розвитку Закарпатської області, відповідно до статей 6, 39 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", статті 55 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні":

1. Утворити робочу групу з підготовки пропозицій Закарпатської області до проекту державної програми сталого розвитку Українських Карпат у складі згідно з додатком.

2. Провести до 20 січня 2011 року за участю керівництва обласної ради та обласної державної адміністрації нараду керівників управління облдержадміністрації та обласних установ з метою вироблення узгоджених позицій Закарпатської області щодо підготовки державної програми сталого розвитку Українських Карпат як частини програми Європейського Союзу "Карпатський простір".

3. Співголовам робочої групи до 1 лютого 2011 року забезпечити узагальнення і погодження наданих пропозицій та надіслати їх до Кабінету Міністрів України.

4. Уповноважити співголів робочої групи Гоблика В. В. та Сербайла А. А. представляти Закарпатську область у міжвідомчій робочій групі з підготовки проекту державної програми сталого розвитку Українських Карпат.

5. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови обласної державної адміністрації Гоблика В. В. та заступника голови обласної ради Сербайла А. А.

В. о. голови державної
адміністрації

І. Бушко

Голова ради

І. Балага

Співголови робочої групи:

Секретар робочої групи

Члени робочої групи:

МАЦОЛА
Віктор Васильович

начальник головного управління праці та
соціального захисту облдержадміністрації

Довідкове видання

**ЗБІРНИК
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ТА
ІНШИХ ДОКУМЕНТІВ З ПИТАНЬ
ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО
БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА**

Упорядники:

Гамор Федір Дмитрович,
Беркела Юрій Юрійович

Видавництво "Карпатська Вежа"